საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემია

რუსთაველის სახ. ქართული ლიტერატურის ისტორიის ინსტიტუტი

სოლ. ყუბანეიშვილი

დავით გურამიშვილი
ქართულ ჰუსართა პოლკში

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა

თბილისი—1955

АКАДЕМИЯ НАУК ГРУЗИНСКОЙ ССР

Институт истории грузинской литературы имени Руставели

С. Н. КУБАНЕЙШВИЛИ

ДАВИД ГУРАМИШВИЛИ

В ГРУЗИНСКОМ ГУСАРСКОМ ПОЛКУ

Издательство Академии наук Грузинской ССР

Тбилиси—1955

I

მე-18 საუკუნეში ახლო აღმოსავლეთის საკითხი განსაკუთრებული ყურადღების ცენტრში იდგა ოსმალეთის, სპარსეთისა და რუსეთის მხრივ. აღნიშნულ სახელმწიფოთა ინტერესები ხშირად ეჯახებოდნენ ამ საკითხში ერთმანეთს, რამაც ყველაზე მწვავე ხასიათი მიიღო მე-18 საუკუნის ოციანი წლებიდან. ამ დროს სპარსეთი დაუძლურების გზაზე იდგა, რასაც კარგად ამჩნევდნენ როგორც რუსები და ოსმალები, ისე ქართველებიც. ამიტომ ვახტანგ VI შეუდგა ქართლის სპარსელებისაგან განთავისუფლების სამზადისს.

ვახტანგ VI სამხედრო კავშირი დაიჭირა რუსეთის იმპერატორ პეტრე პირველთან იმ იმედით, რომ უკანასკნელის დახმარებით ის (ე. ი. ვახტანგი) არა თუ თავიდან მოიცილებდა სპარსელების ბატონობას, არამედ ოსმალების მიერ მიტაცებულ სამცხე-საათაბაგოსაც დაიბრუნებდა.

1722 წ. რუსეთის ჯარი თერგიდან დარუბანდისაკენ დაიძრა. ვახტანგ VI კი თავისი ჯარით განჯას ჩავიდა. აქ უნდა შეხვედროდა რუსის ჯარს, მაგრამ ვიდრე უკანასკნელი განჯას ჩაეიდოდა, მანამდე პეტრე პირველმა, თავისი ჯარის ეკონომიური პირობების გართულების გამო, გეგმა შეცვალა, —ლაშქრობა 1724 წლისათვის გადადო.

ვახტანგ VI იძულებული შეიქნა უკან დაბრუნებულიყო.

ვახტანგ VI-ის გადადგმულ ნაბიჯს გულისწყრომით შეხვდა სპარსეთის შაჰი და არც ოსმალეთის ხონთქარი დარჩა მადლიერი. უკანასკნელი ცდილობდა ვახტანგ VI-ის მოკავშირეობას, წინააღმდეგ შემთხვევაში სასტიკად იმუქრებოდა. ვახტანგ VI-ს რუსეთის დახმარების იმედი ჰქონდა და ყოველგვარ საშუალებას მიმართავდა, რათა მრისხანე მტრების მოსალოდნელი თავდასხმა თავიდან აეცილებინა, მაგრამ მიზანს ვერ მიაღწია, განრისხებულმა შაჰმა ვახტანგ VI ურჩობისათვის სასტიკად დასაჯა. ჩამოართვა ქართლი და კახეთის მმართველს, გამაჰმადიანებულ კონსტანტინეს გადასცა. უკანასკნელმა 1723 წელს სპარსელებისა და დაქირავებულ ლეკთა დიდძალი ჯარით ააოხრა თბილისი, ხოლო იმავე წლის 10 ივნისს

ჰაღარამოსილი თბილისი უომრად იგდო ხელთ ოსმალთა ჯარმა[1], ქართლში ოსმალური წესწყობილება დამყარდა. ამის შემდეგ ვახტანგ VI-ს ქართლში აღარ ედგომებოდა. ერთადერთი თავშესაფარი მას რუსეთში ჰქონდა, საიდანაც სწერდნენ, რომ გადასულიყო იქ (ე. ი. რუსეთში) და თან წაეყვანა 2 ან 3 ათასი ქართველი მეომარი[2]. ვახტანგს არწმუნებდნენ, რომ მას და მის მხლებლებს რუსეთში არ მოაკლებდნენ მუდმივ მზრუნველობას და აღმოუჩენდნენ მორალურსა და მატერიალურ დახმარებას[3].

ვახტანგ VI ცოლით, შვილებით, ძმითა და ამალით წავიდა რუსეთში რაჭის გზით 1724 წლის 15 ივლისს.

ვახტანგის ამალის წევრი, გაბრიელ გელოვანი, თავის „მცირე ანდერძში“ წერს, როდესაც ვახტანგი თავისი ამალით მივიდა სოლაღის ციხეში, წარგზავნა „ელჩი თვისი სარდარი ამილახვარი ვახტანგ პეტერბურხს მადლობითა და თაყვანის-სცემით მაღალთა ხელმწიფეთად“[4]. ამ ცნობას ადასტურებს ამალის მეორე წევრი ფავლენიშვილიც. უკანასკნელი თავის პოემა „ვახტანგიანში“ წერს: როდესაც ამალა სოლაღის ციხეში მივიდა, ვახტანგს გამოეცხადა „დიდი სარდალი“ და

ჰკადრეს: ხელმწიფეს აცნობეთ, შეიქენით აქა მყოფი,
იამების, მალ აბრუნებს, ხანი არ ქნას დანამყოფი,
თქვენს თვისტომსა ჰმუნავა შუა შეექნების გასაყოფი,
ამზადებენ ამილახორს, ჰკუა—რიგი აქვს საყოფი.

გამოისტუმრეს, დაედერეს ზღვაში ჩქარათ ვლა ნავითა,
ხმელზე სიფიცხე სიქველით, არ საქციელის ავითა,
გაქვს ერთგულობა სიყრმითვე მემაჯანისა მკლავითა,
მღრთის ჩრდილს შეკადრე, მოგეხედოს კეთილის საკრუნავითა (სტრ. 119—120)[5].

---

[1] ნ. ბერძენიშვილი, ი. ჯავახიშვილი, ს. ჯანაშია, საქართველოს ისტორია, 1946, გვ. 371—372.

[2] Цагарели А., Сношения России с Кавказом, 1891, Спб., стр. 31.

[3] Бутков П. Р., Материалы для новой истории Кавказа, ч. I, 1869, Спб., стр. 63 (ეს ნაშრომი ქვემოთ დასახელებული იქნება შემოკლებით: Материалы).

[4] გ. გელოვანი, მცირე ანდერძი, დაბეჭდილია აქვე, გვ. 117—120.

[5] სოლ. ყუბანეიშვილი, ვახტანგიანი (ლიტერატურული ძიებანი, ტ. IV, საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობა, თბილისი, 1948, გვ. 175—217).

ორი თუ სამი თვის შემდეგ, გადმოგვცემს ფავლენიშვილი, ასტრახანში ვახტანგ VI-სთან „მოვიდა ამილახვარი, დიდ ხელმწიფესთან წასული“ (სტრ. 126, 2). დასახელებული ამილახვარი არის თავადი ვახტანგ ავთანდილის ძე ამილახვარი, რომელსაც 1724 წ. 10 ნოემბერს რუსეთის საგარეო საქმეთა კოლეგიისათვის წარუდგენია ვახტანგ VI-ის ამალის ნუსხა[1]. მაგრამ არც ფავლენიშვილის და არც გაბრიელ გელოვანის ცნობა მთლად ზუსტი არ არის. როგორც ვახტანგ VI-ის მიერ საგარეო საქმეთა კოლეგიისადმი და დარეჯან ბატონიშვილისადმი მიწერილი წერილებიდან ჩანს[2], ქართლის მეფეს ვ. ამილახვართან ერთად პეტერბურგში გაუგზავნია ფრანგისტან დავითის შვილი. ეს ის ფრანგისტანია, რომელიც მეფის ამალაში თურქისტანიშვილის გვარით არის აღნიშნული. ამას გარდა, როგორც ერთი დოკუმენტიდან ჩანს, ვ. ამილახვარს რუსეთში თან გაყოლია მეფის ამალის ათი წევრი, რომელთა შორის ოთხი ყოფილა ვ. ამილახვარის მოსამსახურე და 2 ფრანგისტან თურქისტანიშვილისა.

ვახტანგ ამილახვრის ჯგუფი სოლაღიდან წასულა 1724 წ. 5 სექტემბრის შემდეგ. ასტრახანიდან პეტერბურგში გამგზავრებისას მათ მიუღიათ ექვსი კვირის ულუფა: ვ. ამილახვარს დღეში 50 კაპ., მის მსახურებს—ხუთ-ხუთი კაპ., ფ. თურქისტანიშვილს—15 კაპ., მსახურებს კი — ორ-ორი კაპიკი[3]. გამყოლად დაუნიშნავთ ნოვგოროდის დრაგუნის პოლკის ვახმისტრი მიხეილ ვასილის ძე ლიხარევი[4].

ვახტანგ ამილახვარი პეტერბურგში ჩავიდა 6 ნოემბერს[5]. ვიანაიდან იმ დროს იმპერატორი ავად იყო, უკანასკნელმა უბრძანა გენერალ-პროკურორს, რომ სენატს მიეღო ვახტანგ ამილახვარი და მოესმინა მისთვის[6]. 7 ნოემბერს ვახტანგ ამილახვარმა საგარეო

---

[1] ასტრახანის მიტროპოლიტის ლავრენტის ცნობით, ვახტანგის ამალა ასტრახანში მისულა 1724 წ. 8 ნოემბერს (ლენინგრადის სახელმწიფო ისტორიული არქივი [ქვემოთ დასახელებული იქნება ЦГИАЛ], ფონდი 796, № 157), ფ. 1.

[2] რუსეთის საგარეო პოლიტიკის არქივი (ქვემოთ დასახელებული იქნება АВПР), ფონდი „რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა“, საქ. № 2, 1724, ფ. 19, 41; Броссе М., Переписка грузинских царей с Российскими государями, Спб., 1861, стр. 157—158, 161—162.

[3] იქვე, ფ. 16, 58.

[4] იქვე, ფ. 62.

[5] АВПР, ფონდი „რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა“, საქ. № 2, 1724, ფ. 62.

[6] Бутков П. Г., Материалы, стр. 64.

საქმეთა კოლეგიას გაუკეთა მოხსენება და წარუდგინა ვახტანგ მეფის შემდეგი შინაარსიս წერილი:

ქ. ნდაბალი მონა და მსახური მაღლის!

მე, მეფე ვახტანგ, ამას მოვახსენებ კარსა ცათა მობაძავსა: ჩვენი გამოსულა და დიდებული ბრძანება ექნათ და წყალობა ჩვენი გამოყუანა, და წამოვედით. ძლიერი და უძლეველი მაგათი ჯარი მაიორ იანარალის გაბრიელ სვიმონიშვილს გამოეგზავნა. ამათის ძლიერებით და გარჯით უზიანოდ გამოვედით და აქ, ბედნიერს ჯვარის ციხეში, მოვედით აგვისტოს ლ"ა. ვართ აქ მაგათი მლოცველი.

მინდოდა მარტო, სანამდის ზღვა წახდებოდა, ვხლებოდი და მაგათი ფეხის მთხვევნა გვღირსებოდა. მაიორ იანარალიმაც ხელი შოგვიმართა, მაგრამ, რადგან მაგათი ბძანება აქ არ დაგვხვდა, ველარ გავბედეთ და ვართ აქ დიდებულის ბრძანებლის მაყურებელნი.

ჩვენი გაჭირება და ჩვენის ქუეყნის ამბავი ამას უწინ ბევრჯელ დიდებულს კარზედ მოგვიხსენებია. მას უკანდელი წიგნის სიგ[რ]ძისათვის აწ წიგნში ვერ გავბედეთ. წიგნად ჩემის დის ბატონიშვილის დარეჯანისათვის მოგვიწერია.

ჩვენი ზემო ქართლის სარდალი კნიაზი ამილახორი ვახტანგ ავთანდილის შვილი და კნიაზი ფრანგისტან დავითის შვილი გვიახლებია და, თუ უბძანებენ, ჩვენს სიტყუას ესენი მოახსენებენ. სხუა ნება მაგათი არის[1].

ამ წერილში არსებით საკითხებზე, დიპლომატიური მოსაზრებით, არაფერია ნათქვამი. ამის შესახებ ვ. ამილახვარს ზეპირად უნდა მოეხსენებია საგარეო საქმეთა კოლეგიისათვის, რაც მან კიდევაც შეასრულა.

პეტრე პირველს განზრახული ჰქონდა ვახტანგ მეფის ამალა დაესახლებია წმ. ჯვრის ციხის მახლობლად, ანდა სადმე საზღვართან ახლოს. პირადად ვახტანგი ფიქრობდა დასახლებულიყო სოფ. ანდრეევის მახლობლად[2], მაგრამ ეს განზრახვა ვახტანგს შემდეგ უარუყვია და იმპერატორისათვის უთხოვნია, ნება დაერთო მისთვის მცირე ამალით გადასულიყო საცხოვრებლად შუა რუსეთ-

---

[1] АВПР, ფონდი „რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა", საქ. № 2, 1724, ფ. 19, წერილს თავზე აწერია: „იმპ[ე]რატორისა". უთარიღოა, დაწერილია მდივან-მწიგნობრული ხელით. მეორე გვერდზე დასმულია ვახტანგ მეფის ბეჭედი; იხ. Броссе М., Переписка грузинских царей с Российскими государями, Спб., 1861, стр 157–158.

[2] Бутков П. Г., Материалы, стр. 63–64.

ში. ეს თხოვნა იმპერატორს შეუწყნარებია. უკანასკნელი ვახტანგ VI-ს სწერდა:

Светлейший принц!

Писание ваше от 5 сентября чрез присланного от вас генерала князя Вахтанга Амилахора, мы получили, из которого, також изыустного доношения оного генерала со удоволствием уведомились о благополучном вашей светлости со всею вашею фамилиею в крепость Святого креста прибытии. А потом получили мы другую ведомость, что уже вы счастливо прибыли в Астрахань. К понеже оной присланной доносил нам о том, что ваша светлость желаете сами к нам быть в малой свите. Того ради мы на то позволили и указы надлежащие командиром нашим послали, дабы вас к нам со всяким удоволствием отправили. А по приезде вашем к нам обо всем с вами переговорено и надлежащее определение учинено будет, и пребываем мы вам всегда благосклонны[1].

ამ წერილის მიღების შემდეგ ვახტანგ მეფე შეუდგა სამზადისს და 1725 წ. თებერვალში მცირე ამალით გაემგზავრა პეტერბურგში იმპერატორ პეტრე პირველთან.

II

როგორც აღვნიშნეთ, ვახტანგ ამილახვარს ვახტანგ მეფის წერილთან ერთად რუსეთში წაუღია ვახტანგ მეფის ამალის ნუსხაც, რომელიც მას წარუდგენია საგარეო საქმეთა კოლეგიისათვის 1724 წლის 10 ნოემბერს[2].

ვახტანგის ამალის ძირითადი ნუსხა შედგენილი იქნებოდა საქართველოში, როდესაც თვით ამალა ჩამოყალიბდა. ამილახვრისეული ნუსხა (ქვემოთ *A* ლიტერით აღნიშნული)[3] ალბათ წარმო-

[1] АВПР, ფონდი „რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა", საქ. № 2, 1724, ფ. 19. ეს წერილი რუსულ-ქართულ ენებზე პეტერბურგში მიიღო ვახტანგ ამილახვარმა 1724 წ. დეკემბრის 14. წერილი ქართულად უთარგმნია არტილერიის კაპიტან-პორუჩიკს თავად გიორგი დადიანს. რუსეთის საგარეო პოლიტიკის არქივში დაცულია ქართული თარგმანის შავი ცალი (საქ. № 2, 1724, ფ. 80).

[2] XVIII ს. კალენდარი 11 დღით ჩამორჩება თანამედროვე კალენდარს. ყველგან დატოვებული გვაქვს XVIII ს. კალენდრის ჩვენება.

[3] АВПР, ფონდი „რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა", 1724, საქ. № 3, ფ. 1—47.

ადგენს აღნიშნული ნუსხის პირს. *A* ნუსხა ისეა შედგენილი, რომ ქართველ მწერალს რუსული ტექსტისათვის შიგადაშიგ ჩასაწერად ცარიელი ადგილი დაუტოვებია. ასე რომ, *A* ნუსხა თავიდანვე განზრახული ყოფილა რუსეთში წარსადგენად. ეს ნუსხა ალბათ გადმოწერილია სოლაღში[1], სადაც ვახტანგ მეფეს

ჰკადრეს: ხელმწიფეს აცნობეთ, შეიქენით აქა მყოფი,
იამების, მალ აბრუნებს, ხანი არ ქნას დანამყოფი,
თქვენს თვისტომსა ჰმუნვა შუა შეექნების გასაყოფი (სტრ. 119).

სეხნია ჩხეიძის ცნობით ვახტანგ მეფემ სოლაღში დაყო ერთი თვე[2]. რაკი იმპერატორთან დელეგაციის გაგზავნა შეიქნა საჭირო, უკანასკნელს თან უნდა წაეღო ამალის სიაც, რომ რუსეთის მთავრობას ნათელი წარმოდგენა ჰქონოდა ვახტანგის თანმხლებელთა შემადგენლობის შესახებ.

ქართული *A* ნუსხა გადაუთარგმნია რუსეთში თევდორე პროტოპოპოვს და შესატყვისი ქართული ტექსტისათვის ქვემოთ მიუწერია. შემდეგ რუსული ტექსტი ცალკე გადაუწერიათ და ქართული ტექსტისათვის დაურთავთ (ფ. 25—47). თ. პროტოპოპოვის თარგმნილი ნუსხა შეუმოწმებია საგარეო საქმეთა კოლეგიის კანცელარისტის თანაშემწეს სპირიდონ ლარიონოვს.

A ნუსხის ქართული ტექსტი დაწერილია ოთხ სვეტად, სვეტები ერთიმეორისაგან გამოყოფილია სწორი ვერტიკალური ხაზებით. პირველ სვეტში მოთავსებულია მამაკაცთა სია, მესამეში— დედაკაცთა და მათი მხლებლებისა, მეორე და მეოთხე სვეტში აღნიშნულია მხლებელთა რაოდენობა.

ქართული ტექსტი დაწერილია ლამაზი მხედრული ხელით და შეიცავს 23 ფურცელს, თითოეული ფურცელი ჩასმულია ლამაზ სწორხაზოვან ჩარჩოში.

ქართული და რუსული ტექსტები არ არიან ერთმანეთთან სრულ თანხმობაში. არის შემთხვევები, როდესაც *A* ტექსტი მეტ ცნობებს შეიცავს, ვიდრე რუსული (ქვემოთ *B* ლიტერით აღნიშნული). მაგ., *A*-ში კაცური ოთარისშვილის ოჯახის შემადგენლობის რაოდენობა ცალ-ცალკეა ნაჩვენები, *B*-ში კი მოცემულია მათი საერთო ჯამი. ასეთივე მდგომარეობაა არსენ მანგლელ ეპის-

[1] ეს ნუსხა არაა შედგენილი ასტრახანში როგორც გ. ლეონიძე ფიქრობს („ლიტერატურული გაზეთი", 1953, № 4). ვახტანგ ამილახვარი რუსეთში გაემგზავრა სოლაღიდან, ამიტომ ნუსხაც აქ უნდა შედგენილიყო ან გადმოწერილიყო ვახტანგ IV-ის ზედამხედველობით.

[2] საქართველოს ცხოვრება, II გამოცემა, 1913, გვ. 39.

კოპოსის მხლებელ აზნაურთა და მსახურთა შესახებაც. *A*-ში ქაიხოსრო ზაზას შვილი დასახელებულია ციცით, ე. ი. ციციშვილად, *B*-ში კი ციცი არაა აღნიშნული.

B-ს აკლია ქრისტეფორე მთავარეპისკოპოსის მხლებელი აზნაურები და მსახურნი. აკლია აგრეთვე პაატა გურიულის მეღვინე უმცროსი და რუსუდან დედოფლის ქალის რაოდენობის აღმნიშვნელი რიცხვი.

A-ში ყალიონ-ყორჩი ნიკოლოზ დასახელებულია მამელიშვილად, *B*-ში მამელიშვილი არაა აღნიშნული.

A-ში აღნიშნულია ოთარ ჩოლოყაშვილის მეუღლე თამარი 1, მისი ქალიშვილი 2, *B*-ში ჩოლოყაშვილის მეუღლის სახელი ნაჩვენები არაა, ამას გარდა, *B*-ში მეუღლე და ქალიშვილები ერთადაა დასახელებული „княгиня его да княжны, всего 3".

B ტექსტში ყველგან გამოტოვებულია ტერმინი „ხელჯოხიანი".

A-ში აღნიშნულია დურმიშაან დურმიშხანიშვილი, *B*-ში დურმიშხანიშვილი არაა მოხსენებული.

სულხან ელიზბარიშვილის შესახებ *A* ტექსტში წერია, რომ მას ახლავს კარის მღვდელი 1 და მსახური 10, B-ში კარის მღვდლის რაოდენობა არაა აღნიშნული.

არის საწინააღმდეგო შემთხვევებიც, როდესაც ქართული (*A*) ტექსტი ნაკლებ ცნობას იძლევა, ხოლო რუსული—(*B*) უფრო ვრცელს, მაგ., *A* ტექსტში გაერთიანებულია სეხნია აბაზაძის მკერვალი და დალაქი, მათ საერთო ჯამად ნაჩვენებია 5, *B* ტექსტში კი დაზუსტებულია: მკერვალი 4, დალაქი 1.

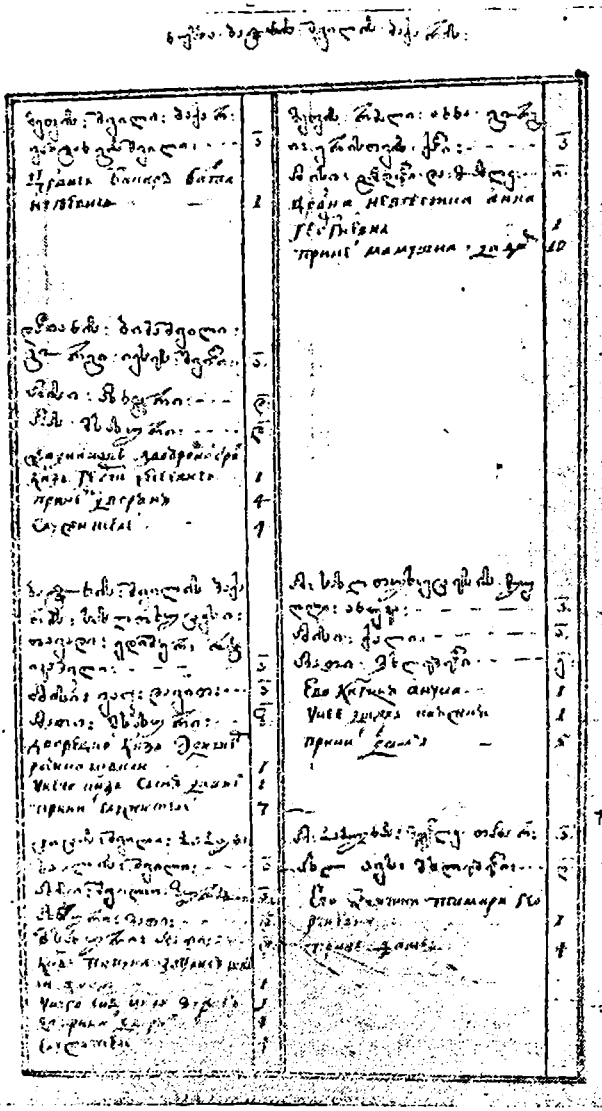
A ტექსტში გიორგი ბატონიშვილის აზნაურიშვილებისა და მსახურთა რაოდენობა აღნიშნულია ერთად—8 კაცი, *B*-ში აზნაურიშვილი დასახელებულია 4 და მსახური—8.

ისიდორე კანდელაკისშვილი *A*-ში მარტოა დასახელებული, *B*-ში კი მიწერილია: „при нём служителей 1". *A* ტექსტში აღნიშნულია მარტო სახელი „უთრუთ", *B*-ში გვარიცაა [აბაზაძე].

A-ში დასახელებულია გურგენ თამაზის შვილის ძე ავთანდილი, *B*-ში კი სახელის მოუხსენებლად წერია: „შვილები 2".

A ტექსტში არაა აღნიშნული ცნობა ვახუშტის ვაჟიშვილის შესახებ, B-ში დასახელებულია იოანე და დავითი.

B ტექსტში აღნიშნულია, რომ საბა და ზოსიმე ორბელიანებს ახლდა ერთი აზნაურიშვილიო, რაც უცნობია *A* ტექსტისათვის.

A ნუსხის ფოტოპირი

ზოგ შემთხვევაში *A* და *B* ტექსტებს შორის მოიპოვება ერთი-მეორის საწინააღმდეგო ცნობები.

ზაალ მეითრიშვილის მეუღლის თინათინის მხლებელთა რიცხვი *A*-ში არის 4, *B*-ში—3.

უთრუთ აბაზაძის მსახურთა რაოდენობა *A* ტექსტით ერთი ყოფილა, *B*-თი ორი.

ნოდარ აბაშიშვილის მხლებელ აზნაურთა რაოდენობა *A* ტექსტის ცნობით ორია, *B*-თი ერთი.

გერაქი იარაღი დავითის ნაცვლად *B* ტექსტში წერია: „купчина дворянин Зураб Георгиев сын“.

A ტექსტში დასახელებულია ზაალ მეითრიშვილი, *B*-ში კი — ზურაბ მეითრიშვილი, სამაგიეროდ *A*-ში გამორჩენილია ზაალის შვილის ზურაბის სახელი.

A ტექსტის ზოგ შეცდომას ასწორებს *B* ტექსტი. მაგ., *A*-ში ზაზას შვილის ციცის ოჯახის შემადგენლობის რაოდენობა აღნიშნულია ბ-თი, რაც შეცდომაა. ეს შეცდომა *B*-ში გასწორებულია (აღნიშნულია 1).

B ტექსტში შეცდომითაა ორჯერ დაწერილი ონანა გიორგის შვილი და მისი მსახური.

შეცდომითაა აგრეთვე *B* ტექსტში გადატანილი ზაზას შვილი Заалов-ად, ბაადურ — Баур-ად, იარაზაშვილი — Яраза-დ, ფაველნიშვილი — Павлович-ად.

ერთ შემთხვევაში გადათეთრებული რუსული ტექსტი ავსებს *AB*-ს ხარვეზს, ასე მაგ., *AB* ტექსტში არაა აღნიშნული იობ გიორგისშვილი ზინდარის ოჯახის შემადგენლობის რაოდენობა, რუსულ გადათეთრებულ ტექსტში კი აღნიშნულია 1.

A ტექსტში ზურაბ დავითის ძე ენდრონიკაძე მკრთალადაა დაწერილი, ეტყობა დაწერის შემდეგ მოუნდომებიათ მისი ამოშლა. იგი *B* ტექსტშიც არაა გადატანილი, ამიტომ ამალის რაოდენობათა საერთო ჯამში არც ჩვენ შეგვიტანია.

ეს მაგალითები იმის მაჩვენებელია, რომ მთარგმნელს თეიმურაზ პროტოპოპოვს უზის ვახტანგ VI-ის ამალის წევრი (შეიძლება წევრებიც), რომლის კარნახითაც იგი წერს რუსულ ტექსტს და გზადაგზა შეაქვს შესწორებანი.

A ნუსხის მიხედვით ვახტანგ VI-ის ამალა შვიდ ჯგუფად ყოფილა დაყოფილი: ვახტანგ VI, რუსუდან დედოფლის, ბატონიშვილების—ბაქარის, სეიმონის და ვახუშტის, მეფის რძლების, ძმისშვილებისა და ბოლოს სასულიერო პირთა. ორივე ნუსხის (*AB*) შეს-

წავლიდან ირკვევა, რომ პირადად ვახტანგის ამალაში ირიცხებოდა 530 წევრი, ამათში 108 ქალია; რუსუდან დედოფლის ამალაში—101, აქედან ქალი 19; ბაქარის ამალაში—242, აქედან 41 ქალია: სვიმონის—83, მათ შორის 13 ქალია; ვახუშტის—93, აქედან 17 ქალია; მეფის ძმების და ძმისშვილების—42, მათ შორის 16 ქალია; სასულიერო პირთა რაოდენობა თავიანთი მსახურით 117. სულ ვახტანგ VI-ის ამალაში ყოფილა 1208 პირი, რომელთაგან 214 ქალია. ასე რომ, ვახტანგის ამალის რაოდენობის შესახებ არც ფავლენიშვილის (1200) და არც „მატიანის“ (1400) ცნობა ზუსტი არ არის. ამ საკითხში *AB* ნუსხების ცნობები განსხვავდებიან ელიზბარ ორბელიანის ნუსხისაგანაც. უკანასკნელში ვახტანგის ამალის რიცხვი აღნიშნულია ციფრით 1286, რომელიც შემდეგნაირად არის წარმოდგენილი:

	მამრ.	მდედრ.	სულ
ართველი მეფე და მისი გვარეულობა	12	11	23
მისი სამხედრო	13	—	13
და სასახლის პირნი	420	68	488
სამხედროთა ცოლ-შვილნი	8	9	17
სასახლის პირთა ცოლ-შვილნი	12	28	40
სამხედროთა მოსამსახურენი და მოახლენი	140	39	179
სასახლის პირთა მოსამსახურენი და მოახლენი	345	41	386
სასულიერო პირები	38	4	42
ამათი მსახურნი	98	—	98
სულ:	1086	200	1286

ორბელიანის აღნიშნული ნუსხის ჩვენს ხელთ არსებულ ასლს აწერია: 1725 წ. აგვისტოს დღე[1]. თუ ეს სია აღნიშნული წლის მონაცემების მიხედვით არის შედგენილი, მაშინ ამალის რიცხვი 76-ით გაზრდილა, რაც საეჭვოა, რადგანაც 1725 წელს ვახტანგის ამალას ახალი წევრები არ შემატებია[2].

ვახტანგ VI გარდაიცვალა 1737 წ. 25 მარტს. იმავე წლის 11 მაისს მეფის სასახლის კაბინეტმა გრაფ ანდრია ივანეს ძე ოს-

[1] ШГИАЛ, ფონდი 746, საქ. № 272, ფ. 6.

[2] აკად. ს. ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილება, Ros—335. ერთ დოკუმენტში ვახტანგის ამალის რიცხვი ნაჩვენებია 1185 (იხ. АВПР, ფონდი „რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა“, 1724, საქ. № 2, ფ. 11, 38).

ტერმანის და თავად ალექსი მიხეილის ძე ჩერკასკის ხელმოწერით აცნობა გრაფ სიმონ სალტიკოვს, რომ შეედგინა ვახტანგის ამალის წევრთა ზუსტი სია, რომელსაც დართული უნდა ჰქონოდა აბსოლუტური სიზუსტის შემცველი შემდეგი ცნობები: ვინ, როდის და რამდენი მოვიდა რუსეთში ან გაბრუნდა საქართველოში, ვინ გარდაიცვალა, რამდენია ამჟამად სახეზე, ვინ რამდენს იღებს ჯამაგირს, პურს, შეშას, ქერს, შვრიას და თივას.

ვახტანგის სასახლეში დაცული ცნობების მიხედვით მაისის ბოლო რიცხვებში სალტიკოვმა შეადგინა უწყისი, რომელიც შემოწმებულ იქნა 30 მაისს ვახტანგ მეფის სასახლის რწმუნებულის პოდპოლკოვნიკ პეტრე აკსაკოვის მიერ; 1737 წ. 31 მაისს ნუსხა გადაეგზავნა დანიშნულებისამებრ მეფის სასახლის კაბინეტს.

ნუსხა დაცული ყოფილა მოსკოვის მეფის სასახლის არქივის საერთო განყოფილებაში (Московское отделение Общего Архива Министерства императорского двора, опись 6, т. I, № 206). შემდეგ გადმოუღიათ ამ ნუსხის ასლი. უკანასკნელი დაცულია აკად. ს. ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილებაში, Ros—335. ნუსხას დართული აქვს 1734—1737 წლების მიმოწერა ვახტანგ VI-ის, რუსუდან დედოფლის, ბატონიშვილების — ბაქარის, ვახუშტისა და სხვ. გრაფ სვიმონ ანდრიას ძე სალტიკოვთან.

ხელნაწერი დაწერილია რუსულ ენაზე, შეიცავს 80 ფურცელს, ზომა 36,5×21,5 სმ. საერო პირთა ნუსხის ტექსტი (გვ. 33—103) დაწერილია ფურცლის ორივე გვერდზე, სხვა ტექსტი კი ცალ გვერდზეა დაწერილი. 98 გვერდის მომდევნო ორი გვერდი ცარიელია, რომელიც ხელნაწერის გვერდების ნუმერაციაში შეტანილი არაა. ცარიელია აგრეთვე უკანასკნელი 115-ე ფურცლის v გვერდი, r გვერდზე დაწებებულია ხელწერის ასლები ბატონიშვილის ბაქარის, დედოფალ რუსუდანისა და სხვ.

თავისი ცნობებით ეს ნუსხა (ქვემოთ *C* ლიტერით აღნიშნული) საყურადღებოა, თუმცა ზოგი რამ აქაც არ არის რიგზე. ასე მაგ., *C* ნუსხაში ზოგ შემთხვევაში აღნიშნულია მხოლოდ ამალის წევრთა არსებული რაოდენობა, მათი მოსვლის, წასვლისა და გარდაცვალების წლები, სხვა ცნობები კი ნაჩვენები არაა (ბაქარის ამალის ნაწილი, სვიმონ ბატონიშვილის, გიორგი ვახტანგის ძის და ვახუშტის). ზოგ სასულიერო პირზე აღნიშნულია მხოლოდ ცნობა— ჩარექი, მაგრამ რისი ჩარექია ხორბლის, ქერის თუ სხვ. მითითებული არაა.

ეგორ მაჩაბლის ოჯახის სულადობის რაოდენობა აღნიშნულია ხუთი, სახელობითი სიით კი ცხრა გამოდის; იესე ბარათაშვილის—დასახელებულია სამი, გამოდის კი შვიდი. ცნობათა ასეთი აღრევა *C* ნუსხაში იშვიათი არაა.

გაურკვეველია ზაალ თუმანიშვილისა და მის მოსამსახურეთა რაოდენობის მდგომარეობა. მათ შესახებ აღნიშნულია მხოლოდ—1728 წელი. რა მოხდა ამ წელს (მოვიდნენ, წავიდნენ თუ გარდაიცვალნენ) ნუსხიდან არ ჩანს. გაუგებრობაა აგრეთვე ავთანდილ თავყელიშვილის მხლებელთა შემადგენლობის რაოდენობაზეც, აქ მხოლოდ წერია: „служители женатый“, მაგრამ არაა აღნიშნული რაოდენობა.

ნუსხაში აღნიშნულ წევრთა რაოდენობა ზოგ შემთხვევაში არ ეთანხმება სახელობით სიას, უკანასკნელი ზოგჯერ მეტს უჩვენებს და ზოგჯერ ნაკლებს.

ზოგ შემთხვევაში არც მოსულთა, წასულთა და გარდაცვალებულთა რაოდენობა არის ზუსტად ნაჩვენები: მაგ., ვახტანგის ამალაში გარდაცვალებულთა რიცხვი 35-ია (გვ. 58), ნამდვილად კი გამოდის 30. ბაქარისაში აღნიშნულია—16 (გვ. 78), არის 13; კონსტანტინე ბატონიშვილის ამალაში—13 (გვ. 100), სინამდვილეში გამოდის 14. ბაქარის ამალაში ახალმოსულ პირთა რაოდენობა 130-ია აღნიშნული (გვ. 78), სინამდვილეში არის 128, სვიმონ ბატონიშვილის—61-ია ნაჩვენები (გვ. 84), არის 59. ვახუშტი ბატონიშვილის ამალაში ნაჩვენებია—20 (გვ. 94), სინამდვილეში 18-ია. საქართველოში დაბრუნებულთა რაოდენობა ბაქარის ამალაში ნაჩვენებია—45 (გვ. 78), სინამდვილეში 42-ია. კონსტანტინე ბატონიშვილის ამალაში აღნიშნულია—58, არის 57.

ყოველივე ამის გამო გასაგებია, რომ *C* ნუსხაში ამალის საერთო რიცხვიც არაა სისწორით მოცემული. *C* ნუსხაში ამალის საერო პირთა ჯამი აღნიშნულია 1368 (გვ. 102), ნამდვილად გამოდის 1409. სასულიერო პირი კი გამოდის 39 (ნუსხის 34-ს უნდა დაემატოს 1735 წ. ასტრახანიდან გადმოსული, ხოლო 1737 წ. საქართველოდან მისული 4 პირი). ასე რომ, *C* ნუსხა არ შეიცავს ზუსტ ცნობებს ვახტანგ VI-ის ამალის რაოდენობის შესახებ. უკანასკნელის ცნობები მიახლოებით შეიძლება იქნეს მიღებული, ისე როგორც სხვა ნუსხებისა.

თუ როგორი მოძრაობა წარმოებდა ვახტანგ VI-ის ამალის წევრთა შორის, ამის ნათელ სურათს იძლევა *C* ნუსხის მიხედვით შედგენილი შემდეგი ცხრილი:

ვახტანგ VI-ის ამალის წევრთა მოძრაობა *C* ნუსხის მიხედვით

წლები	ახალმოსულნი									წასულნი									გარდაცვლილნი								
	ვახტანგი	რუსუდანი	ბაქარი	სვიმონი	გიორგი ვახტ-ძე	ვახუშტი	კონსტანტ. ბატ-ლი	პაატა და სხვ.	ჯამი	ვახტანგი	რუსუდანი	ბაქარი	სვიმონი	გიორგი ვახტ-ძე	ვახუშტი	კონსტანტ. ბატ-ლი	პაატა და სხვ.	ჯამი	ვახტანგი	რუსუდანი	ბაქარი	სვიმონი	გიორგი	ვახტ-ძე ვახუშტი	კონსტანტ ბატ-ლი	პაატა და სხვ.	ჯამი
1725																											
1726	6		22	3	1				32	9		5			1			15	8					1			1
1727	6		3	2					11	3			2		7			12			2	3		1			14
1728	2	3	1		4				10	22		4			10	39		75	10		2			3	5		20
1729	9		16	7		2			34	2		8						10							1		1
1730	17	13	29	8	1				68	16		8						24	3		1						4
1731	2	2	5		1	7			17	7		2						9	1		1	1					3
1732	4					1			5							18		18	1						6		7
1733	7		19	18					44												2				1		3
1734	16	11	12	6		6	11		62		3	10						13	1	2	5			1			9
1735	28		18	3	1	2	20		72	10		1			2			13	3						1		4
1736		7	3	4	3				17			4						4	2					1			3
1737				8	1				9	2			1					3	1								1
საერთო ჯამი	97	36	128	59	12	18	31		381	71	3	42	3		20	57		196	30	2	13	4		7	14		70

1735 წ. სასულიერო პირთა სიისა[1] და *C* ნუსხის ურთიერთშედარებიდან ჩანს, რომ 1735 წელს ზოგი სასულიერო პირი მოსკოვის გარეთ იმყოფება – ასტრახანში, ნოვგოროდში და სხვ. ეს პირები *C* ნუსხაში შეტანილია, რაც იმის მაჩვენებელია, რომ *C* ნუსხაში ვახტანგის მთლიანი ამალაა წარმოდგენილი და არა მარტო მოსკოვში მყოფთა.

ამალის დაჯგუფებაში 1724 წლის შემდეგ არსებითი ცვლილება არ მომხდარა. მხოლოდ *A* ნუსხის ერთი ჯგუფი „მეფის ძმებისა და ძმისშვილების“ ნაცვლად *C*-ში აღნიშნულია ბატონიშვილების გიორგის, კონსტანტინეს, პაატას და მარიამ, ვახტანგ მეფის ასულის ჯგუფები.

ვახტანგ VI-ის ამალის რუსეთში გადასახლების შესახებ ვრცელი და საყურადღებო ცნობები მოიპოვება პოემა „ვახტანგიანში“, რომელიც დაწერილია ვახტანგის ამალის წევრის, ვინმე ფავლენიშვილის მიერ 1727—1730 წლებში[2].

ეს საყურადღებო პოემა შედგება, შესავლის გარდა, 7 კარისაგან. პირველ კარში დაცულია ცნობები ვახტანგის ამალის წევრთა შესახებ, ეს ცნობები ზოგ შემთხვევაში ემთხვევიან *A* და *C* ნუსხებს, მაგ. პოემით ვახტანგ VI-ს თან ახლდა

> მანგლელი არსენ, შვილობა აქს დოლენჯიანთ გვარისა,
> მოძღვართ-მოძღვარი გერმანე, სულიერთ მამათ კმარისა
> (სტრ. 71).

დასახელებული პირები მოხსენებულია *A* ნუსხაშიც: უკანასკნელში მანგლელი არსენი ეპისკოპოსია, „ვახტანგიანში“ კი ეპისკოპოსის ნაცვლად დასახელებულია მისი გვარი დოლენჯიშვილი. ასე რომ, პოემა ამ პირის შესახებ უფრო ზუსტ ცნობას გადმოგვცემს, ვიდრე *A* ნუსხა. „მოძღვართ-მოძღვარი გერმანე“ *A*-ში აღნიშნული გერმანე მღვდელ-მონაზონია.

„ვახტანგიანით“ ვახტანგ VI-ს თან ახლდა „ქვემო და ზემო ციციანთ სახლის კაცნი ხუთნი კარგი“ (სტრ. 70), ეს ცნობა ზუსტად ემთხვევა *A* ნუსხის ცნობას, სადაც ვახტანგის ამალის შემადგენლობაში ხუთი ციციშვილი ანუ ციცი არის დასახელებული—ზურაბი, პაპუნა, ფარსადანი, ქაიხოსრო და ამილღაბარი.

---

[1] Описание документов и дел хранящихся в архиве Синода, т. XV, стр. 1026.

[2] ტექსტი გამოცემულია სოლ. ყუბანეიშვილის მიერ (ლიტერატურული ძიებანი, თბილისი, ტ. IV, 1948, გვ. 175—219). ქვემოთ ციტირებულია ამ გამოცემიდან.

ამავე ამალაში „ვახტანგიანის“ ცნობით ყოფილა „მოურავთ შვილის-შვილი, ჯავახიანთ ორი ძმანი“ (სტრ. 73), აღნიშნული პირნი კი, *A* ნუსხის ცნობით, არიან ერასტი და შიოშ ჯავახიშვილები.

პოემით ვახტანგს ხლებია „ორი ძმა თავყელისშვილი, უფლისწულთგან მიჩნეული“ (სტრ. 74), ეს პირები უნდა იყვნენ *A*-ში დასახელებული ზაალ და ზურაბ თავყელიშვილები, იგივე თავყელიძე.

პოემით ვახტანგთან „ერთი ამირეჯიბთ შვილი, ორს მაჩაბელთ აქვს ყოლება“ (სტრ. 78), *A*-შიც ამირეჯიბთაგან მხოლოდ შიოშ არის დასახელებული, *C*-ში კი ბეჟან ამირეჯიბია დასახელებული, რომელიც 1730 წელს გარდაცვლილა. მაჩაბელთა შესახებ ცნობებიც ემთხვევა *AC* ნუსხის ცნობებს, უკანასკნელშიც მხოლოდ ორი მაჩაბელია დასახელებული—გიორგი (იგივე ეგორი), რომელიც ამალას შეუერთდა 1727 წელს და დავითი, რომელიც საქართველოში წასულა 1730 წელს.

ამასთან ერთად „ვახტანგიანი“ დასძენს, რომ ვახტანგ მეფესთან იყვნენ „ორნი ხერხეულიძენი“, რომლებსაც „აქვთ ერთგულობის გონება“ (სტრ. 78). ეს ხერხეულიძენი *AC*-თი არიან ზაალ ზაალის ძე და ზაალ ხოხონას ძე. პირველი ვახუშტის ამალაში იყო, გარდაიცვალა 1728 წელს, მეორე იმყოფებოდა სვიმონ ბატონიშვილის ამალაში.

თავის თავზე პოემის ავტორი ამბობს:

განაყოფი ჩემი ორი, სამსაბურის მონდომებით,
ფავლენიანი იახლენ, სამონით არ მოშორებით (სტრ. 79).

„ძმა ვიყვენით ოთხი“ (სტრ. 84), „ერთი უფროსი და ორი ჩემგანვე უმრწემესია“ (სტრ. 85).

A-შიც დასახელებულია ოთხი ფავლენიშვილი ანუ ფავლენიძე: გიორგი, კაცია პაატას ძე, ოტია და ბერი (ანუ ბერო) დავითის ძე. ეს პირები ღვიძლი ძმები არ ყოფილან. პოემის ავტორის „განაყოფად“ თუ კაციას და ბეროს ვივარაუდებთ, მაშინ ძმებად ოთხის ნაცვლად ორი გამოდის; ასე რომ, პოემა ამ შემთხვევაში ფავლენიშვილების შესახებ უფრო მეტ რიცხვს იძლევა, ვიდრე *A* ნუსხა[1].

---

[1] *C* ნუსხაში აღნიშნულია: Павленов Отиа, რომელიც სვიმონ ბატონიშვილის ამალაშია. ამის გარდა დასახელებულია Панвелов Беро ვახუშტის ამალაში და Панвелов Егор ვახტანგის ამალაში. თუ ეს პირებიც ფავლენიშვილებია, მაშინ, კაციას გამოკლებით, *A* ნუსხის ცნობა ემთხვევა *C* ნუსხას.

სასულიერო პირთა შორის ვახტანგის ამალაში პოემით ყოფილა ონოფრე „საღმთო კაცი, თავის რიგის შესამოსით“ (სტრ. 80). ონოფრე კარის მღვდელი დასახელებულია რუსუდანის ამალაში, *C* ნუსხაში ეს პიროვნება არ იხსენიება.

ვახტანგის ამალაში პოემით ყოფილა ზაალ მეითრისშვილი, „მამითვე თავდადებული“ (სტრ. 81). ეს პირი დასახელებულია *A* ნუსხაშიც, *C*-ში კი არა.

ვახტანგთანო, გადმოგვცემს პოემა, „სადუღ ბეგმან ქნა თანხლება“ (სტრ. 82), ეს პირი უნდა იყოს *A*-ს სადუღა ბოქაულთხუცესი.

„ვახტანგიანით“ მეფეს „მოახსენა ორბელიძემ სახლთ-ხუცესმა ტკბილი ენით“ (სტრ. 99). ეს ორბელიძე *AC* ნუსხებით არის თავადი ორბელიშვილი დემეტრე, რუსუდან დედოფლის სახლთუხუცესი.

„ვახტანგიანის“ ავტორი გადმოგვცემს: რუსეთში გასაგზავნად, „ამზადებენ ამილახორს“, რომელსაც „ჰკუა—რიგი აქვს საყოფი“ (სტრ. 119), მეორე ადგილას აღნიშნავს, რომ „მოვიდა ამილახორი, დიდს ხელმწიფესთან წასულიო“ (სტრ. 126). როგორც აღვნიშნეთ, დასახელებული ამილახვარი არის ვახტანგ ავთანდილის ძე, რომელიც გარდაიცვალა 1728 წელს.

„ვახტანგიანში“ აღნიშნული გოჩაშვილი (სტრ. 74) უნდა იყოს *A*-ს გოჩასძე—ღვთისავარ გიორგის ძე, *C*-ში ამ პირის შესახებ ცნობა არ არის შემონახული.

„ვახტანგიანში“ აღნიშნულია „გურიელისძე ყმაწვილი, ახალ მოზარდე მხნეობით“ (სტრ. 75), ეს უნდა იყოს პაატა გურიული, სხვა არავინ ჩანს *A* ნუსხში.

„ვახტანგიანში“ დასახელებული ჯაფარიძე, რომელიც მეფესთან „არს სამსახურის მხნეობით“ (სტრ. 75), უნდა იყოს *A*-ს გიორგი ჯაფარიძე, რომელიც *C*-ს ცნობით საქართველოში დაბრუნებულა 1731 წელს.

პოემით ვახტანგს ეახლა „რიტიძე ზურაბ ერთგული, თანმხლები ერთის შვილობით“ (სტრ. 72). ეს პირი შეიძლება იყოს თავადი ზურაბ რატიშვილი (გარდაიცვალა 1736 წელს), მეჯინიბეთ უხუცესი, რომელსაც ახლდა შვილი დავითი და რვა მსახური.

ასეთია შემხვედრი ცნობები ვახტანგის ამალის შესახებ პოემა „ვახტანგიანსა“ და *A* ნუსხას შორის. მაგრამ ამით იმის თქმა არ გვინდა, რომ „ვახტანგიანის“ სხვა ცნობები და *A* ნუსხის ცნობები ერთმანეთს ყველაფერში ეთანხმებოდნენ. პირიქით, მათ შორის ამა-

ლის რაოდენობის მხრივ მოიპოვება არსებითი სხვაობის შემცველი ცნობები, ასე მაგ., „ვახტანგიანის“ ცნობით ვახტანგ VI-ს რუსეთში გაყვნენ:

თურქისტან, გაბან, საგინან [წოდებულ] თულაშვილობით,
ათერთმეტთა ქნეს საკვდავად თავის დადება წილობით
[სტრ. 72].

დასახელებულ პირთაგან გაბა შეიძლება ვიგულისხმოთ იოთამ გაბაშვილად, საგინან—შესაძლებელია *A*-ში დასახელებული ზურაბ და თამაზ საგინაძეები იყვნენ, თულაშვილებიდან *A*-ში დასახელებული არიან ზაალ, იოთამ, ლუარსაბ და სეხნია თურქისტანი კი შეიძლება იყოს თურქისტანიშვილი. უკანასკნელთაგან A-ში დასახელებულია გოდერძი, ერასტი, ვახტანგი, თურქისტანი, ლუარსაბი და ფრანგისტანი. ზემოთ აღნიშნულ პირთა რაოდენობის ჯამი გამოდის 13, ნაცვლად „ვახტანგიანის“ 11-ისა.

„ვახტანგიანით“ ვახტანგ VI-ს თან ახლდა „შვიდი ძმა და სახლის კაცნი, ორბელიანთ თესლი-გვარი“ (სტრ. 68). ეს ცნობა არ ეთანხმება არც *A* და არც *C* ცნობებს. *A*-ში ორბელიანებიდან (ორბელიშვილი, ორბელიძე) დასახელებულია ოთხი პირი: გივი, დემეტრე, ელიზბარი და მამუკა. ამათგან *C* ცნობით ელიზბარი თავისი მხლებლებით გაბრუნებულა საქართველოში 1730 წელს, ზაალი—1734 წ., მამუკა—1728 წ. *C*-ში დასახელებულია კიდევ ვახტანგ ორბელიანი, რომელიც ვახტანგის ამალას შეერთებია 1735 წელს. გაურკვეველია გივი ორბელიანის მდგომარეობა, რომლის შესახებ *C* ნუსხაში არაფერია ნათქვამი. ასე რომ, შვიდი ორბელიანი არც *A* და არც *C* ნუსხით არ გამოდის.

არც ამილახვართა შესახებ გვაქვს სწორი ცნობები. „ვახტანგიანით“ „ოთხი ამილახვართ შვილი“ (სტრ. 68) ახლდა ვახტანგს. *A*-ში კი ორი ამილხვარია დასახელებული — ავთანდილი და ვახტანგი. ამათგან უკანასკნელი გარდაცვლილა 1728 წელს. ავთანდილის შესახებ კი *C*-ში არაფერია ნათქვამი, ამის ნაცვლად იქ ედიშერ ამილახვარია დასახელებული. მაგრამ როგორადაც არ უნდა იყოს, ოთხი ამილახვარი არსაიდან არ გამოდის.

„ვახტანგიანით“ ბარათაშვილებმა ვახტანგ მეფესთან „ბერთ და ერთ თერთმეტთა ქნეს ხლება“ (სტრ. 70). *A*-ში დასახელებულია ექვსი ბარათაშვილი: ბეჟანი, ედიშერი, ზაალი, თომა, იესე და მამუკა, *C*-ში კი—რვა: ბეჟანი, მამუკა, იესე, გივი, ნოდარი, ზაზა, თომა და ზურაბი; ამათგან იესე 1735 წ. შეერთებია ვახტანგის ამალას და შეუძლებელია „ვახტანგიანის“ სიაში მოხვედრილიყო. რაც შეეხება გივისა და ზაზას, ესენი ვახტანგს შეუფრთდნენ 1730 წელს

და საეჭვოა „ვახტანგიანის“ ავტორს ისინიც რომ ყოლოდა მხედველობაში. ასე რომ, თერთმეტი ბარათაშვილი არსებული ცნობების მისედვით არ გამოდის.

ვახტანგსო გადმოგვცემს „ვახტანგიანი“, თან ახლდა „ზედგინიძე ორი კომლი, კართ გამრიგე აზნაური“ (სტრ. 74). ეს ცნობაც არ ეთანხმება *AC* ნუსხებში დაცულ ცნობებს: პირველში (*A*) ხუთი ზედგინიძეა დასახელებული: ბაადური (გარდაიცვალა 1727 წ.), ზედგინ, ზურაბ, შიოშ და ფარსადან. *C* ნუსხაში კი—ზაზა (გარდაიცვალა 1736 წ.), ბაადური, ნიკოლოზი, მერაბი და ფარსადანი. დასახელებულ პირთაგან „ვახტანგიანის“ ნუსხიდან ამოსარიცხავია მერაბი, რომელიც ვახტანგს შეუერთდა 1735 წელს. რაც შეეხება ფარსადანს, ეს პირი იხსენიება *A* ნუსხაშიც. საერთოდ კი „ვახტანგიანის“ ცნობები აქაც არ ეთანხმება *AC* ნუსხებში დაცულ ცნობებს.

„ვახტანგიანით“ მეფის ამალაში „გოჩაშვილი, ჯომარდიძე ექვსნი იქმნენ წამოსული“ (სტრ. 74), *A*-ში დასახელებულია ოთხი ჯომარდიძე: ზაალი, ზურაბი, კაცია და როსეფა, რომელთაგან *C*-ს ცნობით—კაცია, ზაალ და ზურაბ გარდაცვლილან 1727 წელს. როსეფაზე ნათქვამია, რომ ის ვახტანგის ამალას შეუერთდა 1732 წელსო, რაც არაა სწორი, რადგანაც, როგორც აღვნიშნეთ, ეს პირი დასახელებულია *A* ნუსხაშიც. ამას გარდა *C* ნუსხაში დასახელებულია კიდევ ორი ჯომარდიძე — გერასტი და ოთარი, რაც უცნობია *A* ნუსხისთვის (გერასტი გარდაიცვალა 1734 წელს).

„ვახტანგიანში“ დასახელებულია „ტფილელი მდივან გიორგი, იოანე ბერიძობით“ (სტრ. 75). უკანასკნელი პირი ხომ არაა *A*-ში დასახელებული იოვანე მთავარდიაკვანი, რომლის შესახებაც სდუმს *C* ნუსხა? რაც შეეხება „ტფილელ მდივან გიორგის“, ეს პირი არ უნდა იყოს *A*-ში აღნიშნული გიორგი მღვდელი ან გიორგი დეკანოზი. საერთოდ *A* ნუსხაში ბევრი გიორგია დასახელებული, მაგრამ მდივნად არც ერთი არაა აღნიშნული.

პოემით ქართლის მეფეს „იახლა დიდი მთავარი ფალავანდიძე, ბიძაშვილითა და ძმისწულით“ (სტრ. 77). დასახელებული ფალავანდიშვილი უნდა იყოს როსტომ ლუარსაბის ძე ფალავანდიშვილი, უზბაში, რომელიც საქართველოში დაბრუნდა 1730 წელს. რუსეთში მას ახლდა ოთხი აზნაურიშვილი და 5 მსახური. აზნაურებიდან შეიძლება ბიძაშვილიც ერია, მაგრამ არ ჩანს, რომ ძმისწულიც

ხლებოდეს. როსტომის გარდა *C* ნუსხაში დასახელებულია ბარამიც, მაგრამ ამ პირს არ გულისხმობს „ვახტანგიანი“, რადგანაც ბარამი რუსეთში წასულა 1735 წელს.

თურმანიანთ გვარობით სძევთ პატრონთა მოუშორება,
ცხრანი იახლენ საკვდავათ, არა თუ ერთი-ორება (სტრ. 78),

გადმოგვცემს „ვახტანგიანი“. თურმანიანი იგივე თურმანიძეა. ასეთი პირი *AC*-ში ერთია დასახელებული. ამრიგად, „ვახტანგიანის“ ცნობა თურმანიშვილთა რაოდენობის შესახებ *AC*-თი არ დასტურდება.

„ვახტანგიანით“ მეფეს ხლებია „ორი მუსხელაშვილები, ერთგულობის გამოჩენით“ (სტრ. 79). *A*-ში ერთი მუსხელიშვილია დასახელებული—გიორგი, რომელიც *C*-ს ცნობით 1733 წელს მისულა რუსეთში, რაც შეცდომაა. ამას გარდა *C* ნუსხაში დასახელებულია ორი მუსხელიშვილი—ოთარი, რომელიც გარდაიცვალა 1731 წელს და ფიდუა, რომელიც ვახტანგის ამალას შეერთებია 1728 წელს.

„აბაზაძე მურვანიძით, სხვათაც ბევრთ ქნეს რება ლხენით“ (სტრ. 79), გადმოგვცემს „ვახტანგიანის“ ავტორი. *A*-ში ექვსი აბაზაძეა დასახელებული: დავითი, ზურაბი, ამილღაბარი, ზურაბ დავითის ძე (ერთი ზურაბი საქართველოში დაბრუნდა 1727 წ., მეორე 1728 წ.), სეხნია და უთრუთი. *C* ნუსხაშიაც აღნიშნულია ეს პირები, ოღონდ სეხნიას და ამილღაბარის ნაცვლად დასახელებულია ნაზარი. უთრუთი ორივე (*AC*) ნუსხაშია დასახელებული, მაგრამ *C* ნუსხის უთრუთი თითქოს 1734 წელს მისულა რუსეთში.

ამის გარდა, პოემაში ავტორს ისეთ პირთა შესახებ აქვს ცნობები შემოტანილი, რომლებიც 1724 წელს ვახტანგის ამალაში არ ყოფილან, მაგ., პოემით ვახტანგს ახლდა „ხუთნი შალიკაშვილები, მეფეთ მიჩნეულნი ყმანი“ (სტრ. 73), *A* ნუსხაში მხოლოდ ერთი დემეტრე შალიკაშვილია დასახელებული.

„ვახტანგიანით“ ამალის რიცხვში ერია

ჩიქოვანი, შენაზარდი სიყრმითგანვე მეფეთ ძისა,
არ დაზოგის თავი, სადაც მეფემ უყვის სევა მტრისა,
ამხანაგთა ომის დღესა სრულად სჭირდა მობმა მხრისა,
მცხოვანება არა ჰქონდა, წლისა იყო ოზდათისა (სტრ. 75).

ჩიქოვანი *A*-ში დასახელებული არაა. რაც შეეხება *C*-ს, აქ ერთი ჩიქოვანია დასახელებული, სახელდობრ გიორგი [ეგორ],

რომელიც რუსეთში მისულა 1730 წელს, მაშინ როდესაც „ვახტანგიანი“ დაწერილი უნდა ყოფილიყო.

A და *C* ნუსხაში არ მოიპოვება ცნობები „ვახტანგიანის“ ქვემოთ დასახელებულ პირთა შესახებ: „ნაზირი დიდათ ერთგული ოსეფა სახელდებული“ (სტრ. 81) და „ქეთხუდებისშვილები, უფროსი ერთი ხლებული“ (სტრ. 81), მხეიძე, რომელიც „არ[ს] მსახურის მხნეობით“ (სტრ. 75), მურვანიძე, რომელმაც სხვებთან ერთად „ბევრთ [ქნა] რება ლხენანი“ (სტრ. 79). ვახტანგ მეფეს თან ახლდნენ „კარის მღვდლები უშორებათ, წინამძღვარი დეკანოზით, იესეა და გიორგი, სვიმონ, მთქმელნი სულ იკოსით“ (სტრ. 80),—გადმოგვცემს „ვახტანგიანი“.

ამ პირთაგან *A* ნუსხაში აღნიშნულია მხოლოდ ჯვრის მტვირთველი დეკანოზი გიორგი, რომელიც შეიძლება „ვახტანგიანის“ გიორგი იყოს.

დასასრულ უნდა აღვნიშნოთ *A* ნუსხის ცნობების დამოკიდებულება *C* ნუსხასთან, რომელთა შესახებ ნაწილობრივ ზემოთ გვქონდა საუბარი.

A ნუსხით ვახტანგის ამალაში დასახელებულია იესე ბარათაშვილი, რომელიც *C* ნუსხით ვახტანგის ამალას შეერთებია 1735 წელს.

ფარსადან ზედგინიძე *A*-თი 1724 წელს ვახტანგის ამალაში ყოფილა, *C*-თი აღნიშნული პირი ვახტანგის ამალაში შესულა 1735 წელს. როსეფ ჯომარდიძე *A* ნუსხით ვახტანგის ამალაში ყოფილა 1724 წელს, *C*-თი ეს პირი ვახტანგის ამალაში 1732 წლიდან ირიცხება. გიორგი მუსხელიშვილი *A*-თი ვახტანგის ამალაში ირიცხებოდა 1724 წლიდან, *C*-თი—1733 წლიდან. უთრუთ აბაზაძე დასახელებულია *A* ნუსხაში, *C*-ს ცნობით კი ეს პირი ვახტანგის ამალას შეერთებია 1734 წელს.

ყოველივე ეს იმის მაჩვენებელია, რომ *C* ნუსხის ცნობები ყველა სანდო არ არის.

ასეთია სურათი ამ სამ ძეგლში დაცული ცნობების ურთიერთდამოკიდებულების შესახებ. აღნიშნული მაგალითებიდან ირკვევა, რომ პოემა „ვახტანგიანი“, მართალია, მიზნად ისახავს გადმოგვცეს ცნობები ვახტანგის 1724 წლის ამალის შესახებ, მაგრამ შიგ ისეთ პირთა შესახებაც არის საუბარი, რომლებიც 1724 წლის ამალაში

---

[1] არსებობს „ვახტანგიანის“ ამ სიტყვის ვარიანტული წაკითხვა: „მოურავიანთ ძით“, გვ. 193, შნშ. 5.

არ ირიცხებოდნენ და რომლებიც შემდეგ, პოემის დაწერამდე, შეერთებიან ალბათ ვახტანგის ამალას. ამით უნდა იყოს გამოწვეული ისიც, რომ ამალის წევრთა რაოდენობა „ვახტანგიანში“ ზოგჯერ უფრო მეტი არის ნაჩვენები, ვიდრე *A* ნუსხაშია, მაგ., ამილახვართა რაოდენობა „ვახტანგიანით“ ოთხია (სტრ. 68), *A*—2

ორბელიანთა	7		—4
ბარათაშვილთა	11	(სტრ. 70)	—6
თურმანიძეთა	9	(სტრ. 78)	—5
მუსხელაშვილთა . . .	2		—1 და სხვ.

შეიძლება „ვახტანგიანისა“ და *A* ნუსხის ზემოთ აღნიშნული სხვაობა იმითაც იყოს გამოწვეული, რომ *A* ნუსხის შედგენისა და რუსეთში გაგზავნის შემდეგ ვახტანგის ამალას ახალი წევრები შეემატა. შეიძლება ამის გამო იყოს ისიც, რომ ელიზბარ ორბელიანის ნუსხა[1], რომელიც 1725 წ. უნდა იყოს შედგენილი, ვახტანგის ამალის რიცხვს *A* ნუსხასთან შედარებით 76-ით მეტს უჩვენებს.

უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ყოველთვის *C* ნუსხაშიაც არაა დაცული ზოგ პირთა შესახებ *A* ნუსხის და „ვახტანგიანის“ ცნობები, რაც იმის მაჩვენებელია, რომ, როგორც აღვნიშნეთ, *C* ნუსხაც ზოგჯერ ღალატობს ჭეშმარიტებას[2].

III

ჩვენს სამეცნიერო ლიტერატურაში არსებობს აზრი, რომ ვახტანგ VI-ის მცირე ამალაში შედიოდა სულხან-საბა ორბელიანიც, მაგრამ ეს აზრი სწორი არ არის.

ვახტანგ VI ვახტანგ ამილახვრის პეტერბურგიდან დაბრუნებამდე ვერ გაემგზავრებოდა რუსეთში. უკანასკნელის ასტრახანში დაბრუნება სავარაუდებელია 1725 წ. იანვარ-თებერვალში, რადგანაც 1724 წ. 14 დეკემბერს ვ. ამილახვარი ჯერ კიდევ პეტერბურგში

---

[1] ЦГИАЛ, ფონდი 196, საქ. № 272, ფ. 61.

[2] „ვახტანგიანით“ ვახტანგის ამალაში 1724 წელს იყო „თაქთაქიძე მწვე ერთგული“, რომელსაც „ამხანაგთა სჯირს გაწყობა“ (სტრ. 77). *BC* ნუსხებში დასახელებულია სულხან ელიზბარის ძე თაქთაქიძე, რომელიც გარდაიცვალა 1734 წელს. „ვახტანგიანის“ ავტორი ამ თაქთაქიძეს უნდა გულისხმობდეს, რომლის ნაცვლად *A* ნუსხაში დასახელებულია „სულხან ელიზბარიშვილი თურქისტანისძისა“. ამ შემთხვევაში „ვახტანგიანისა“ და *BC* ნუსხების ცნობა უფრო სანდო ჩანს, ვიდრე *A*-სი.

იმყოფებოდა. ვ. ამილახვრის დაბრუნებისთანავე ვახტანგ VI ვერ წავიდოდა რუსეთში, რადგანაც რამდენიმე ხანს მაინც უნდა დარჩენილიყო მოსამზადებლად. მართლაც, არსებობს დოკუმენტი, რომლის მიხედვით ბრძანებულება გაუციათ, რომ ვახტანგ მეფისათვის სამგზავრო ფურგონები გაემზადებიათ 1725 წ. თებერვალში[1]. ყოველივე ზემოთქმულის გამო, ვახტანგ მეფე თავისი მცირერიცხოვანი ამალით ვერ გაემგზავრებოდა რუსეთში 1725 წ. თებერვალზე ადრე. ამ დროს კი სულხან-საბა ორბელიანი გარდაცვლილი იყო. ამას გარდა, არსებობს დოკუმენტური ცნობა, რომლის მიხედვით მოსკოვში მიმავალი სულხან-საბა ორბელიანი 1724 წ. ოქტომბრის შუა რიცხვებში ცარიცინში იმყოფებოდა[2]. ასე რომ, სულხან-საბა ორბელიანი ვახტანგ მეფეზე ადრეა წასული მოსკოვში.

ასტრახანში ყოფნისას საბასთვის დაუნიშნავთ ულუფად დღეში 5 კაპ., მის მხლებელი არქიმანდრიტისათვის კი — 25 კაპ. ამ განაწილების შესახებ სულხან-საბა ორბელიანს ეტყობა საჩივარი აღუძრავს, მაგრამ საკითხის მოგვარება ასტრახანში მისი იქ ყოფნის დროს ვერ მოხერხებულა. ოქტომბრის შუა რიცხვებში საბას თავისი მხლებლებით ცარიცინამდე მიუღწევია. ამ დროს ასტრახანიდან ცარიცინში მისულა გენერალ-მაიორ კროპოტოვის ცნობა, რომ საბა ორბელიანი ნამდვილად არის ვახტანგ მეფის მეგვარეო („он [Саба] подлинно однофамилец принцу Вахтангу"). ამ ცნობის საფუძველზე საბას დღიურ ულუფად დაუნიშნეს 25 კაპ. გაუსწორეს ძველი ანგარიში და მისცეს ცარიცინიდან მოსკოვამდე 14 დღის კუთვნილი თანხაც[3].

საფიქრებელი არაა, რომ მოხუცი საბა თავისი ნებასურვილით გამოყოფოდა ვახტანგ VI-ის ამალას და წასულიყო მოსკოვში ვახტანგ მეფეზე ადრე, ისიც სუსხიან ზამთარში, როდესაც ჯერ კიდევ გაურკვეველი იყო ამალის მომავალი მდგომარეობა. ჩვენს მოსაზრებას ადასტურებს შემდეგი საბუთიც: 1724 წ. 20 ოქტომბერს ცარიცინიდან პეტერბურგში საგარეო საქმეთა კოლეგიას ატყობინებდნენ საბა ორბელიანისათვის ზემოთ აღნიშნული ულუფის მომატების შესახებ (ეს ცნობა საგარეო საქმეთა კოლეგიამ მიიღო პეტერბურგში 1724 წ. 13 ნოემბერს). დოკუმენტის დასაწყისში საბა ორბელიანის

---

[1] АВПР, ფონდი „რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა", 1724, საქ. № 2, ფ. 80.

[2] იქვე, ფ. 53.

შესახებ ნათქვამია: „Отправлены по двору их императорского величества от грузинского принца Вахтанга родственник его монах князь Сурхан-Саба Арбелев“ და სხვ. ეს ცნობა ადასტურებს, რომ სულხან-საბა ორბელიანი ვახტანგ მეფის დავალებით არის გაგზავნილი რუსეთში და არა თავისი ნება-სურვილით.

სულხან-საბა ორბელიანი ვახტანგ ამილახვართან ერთად არ არის გამგზავრებული რუსეთში. რომ ეს ასეა, ჩანს შემდეგიდან: 1. როგორც აღვნიშნეთ, ვახტანგ ამილახვრის ჯგუფი 10 კაცისაგან შედგებოდა, საბაც რომ მათ რიცხვში ყოფილიყო, მაშინ ულუფის განაწილებისას მასაც მოიხსენიებდნენ; 2. დარეჯან ბატონიშვილისადმი მიწერილ წერილში, რომელშიაც ვახტანგ მეფე აღნიშნავს იმ პირებს, რომლებიც მის მიერ რუსეთში იქნენ გაგზავნილნი, საბას შესახებ არაფერია ნათქვამი. შეუძლებელია ვახტანგს საბაც არ მოეხსენებია; 3. ვახტანგ ამილახვრისა და სულხან-საბა ორბელიანის რუსეთში გამგზავრების თარიღებიც არ ემთხვევიან ერთმანეთს.

პეტრე პირველის ვახტანგ მეფისადმი მიწერილი წერილიდან (1724 წ. 11 დეკემბერი) ჩანს, რომ ვახტანგ მეფეს ორი წერილი გაუგზავნია იმპერატორისათვის. პირველ წერილში აღნიშნული ყოფილა ვახტანგ VI-ის წმ. ჯვრის ციხეში მისვლა. ეს ის წერილია, რომელიც ვახტანგ მეფემ ვ. ამილახვარს გაატანა რუსეთში. ამის შემდეგ, ეტყობა, იმპერატორს კიდევ მიუღია ვახტანგის წერილი, სადაც აღნიშნული ყოფილა ვახტანგის ასტრახანში მისვლა და რომლითაც ვახტანგ VI იმპერატორს თხოვდა ნება დაერთო მცირე ამალით შუა რუსეთში გადასულიყო საცხოვრებლად.

დიმიტრი ორბელიანის სინოდისადმი წარდგენილი მოხსენებიდან და სინოდის არქივში დაცული ვახტანგ VI-ის ამალის ნუსხიდან ჩანს, რომ 1725 წელზე ადრე, სხვებთან ერთად, ასტრახანიდან მოსკოვში მისულან მეფის ნათესავები დედიდან ორი ბერი— საბა და ზოსიმე, რომელთაგან საბა მოსკოვში გარდაცვლილა[1]. შესაძლებელია, საბა ავადმყოფობის გამო ვერც მისულიყო პეტერბურგში და მოსკოვში გაჩერებულიყო არჩილ მეფის ოჯახში დარეჯან ბატონიშვილთან, ამიტომ სიმართლეს მოკლებული არ უნდა იყოს *A*-75 ხელნაწერის მინაწერი, რომ „საბა მიიცვალა ქრისტეს აქეთ ჩ[ი]კე [1725], იანვარსა კ[ვ][26], მწუხრს, დიდს მოსკოვს, სესენწკას, ბატონის არჩილ მეფის სასახლეში, და იმავ საყდარს დაემარხა ბრძანებითა და მრაველის ხარჯითა და თან-წაყოლითა და

[1] ЦГИАЛ. ფონდი 796, 1725, საქ. № 272, ფ. 59, 123.

დიდის პატივითა ბატონისშვილის დარეჯანისათა"[1]. *A*-75 ხელნაწერი გადაწერილია 1722 წ. იანვრის 12 მოსკოვში. საბას საფლავის მდებარეობის გამორკვევის მიზნით ჩვენ გავსინჯეთ მოსკოვის ოლქის ისტორიული არქივი (1952 წ. VIII). სამწუხაროდ, XVIII საუკუნის მოსკოვის საეკლესიო ჩანაწერები არქივში არ აღმოჩნდა. საბა რომ მოსკოვში გარდაიცვალა, ამას ადასტურებს ვახტანგ VI-ის ცნობაც. „სოფლის ვალი ჩვენთაგან გარდაიხადა და სულხან-საბა აღესრულა მოსკოვსო", წერს ვახტანგ მეფე[2].

IV

ვახტანგ მეექვსემ წინასწარ აცნობა ასტრახანის გუბერნატორს ვოლინსკის, რომ ის თავისი ამალით მიეღო ქალაქში. საქმის ვითარების შესახებ ვოლინსკი შეეკითხა იმპერატორ პეტრე პირველს. უკანასკნელიდან თანხმობის მიღების შემდეგ ვახტანგს ნება დართო გუბერნატორმა თავისი ამალით შესულიყო ასტრახანში[3].

13 ნოემბერს გენერალ-მაიორმა კროპოტოვმა სთხოვა მეფის კაბინეტს და სენატს ეცნობებიათ მისთვის, თუ სად დაესახლებია ახლად მოსული ქართველები. სენატმა გასცა განკარგულება, რათა პირველ ხანებში, ბრძანებულებამდე, ქართველებს მიცემოდათ პროვიანტის და კვების ფული იმ თანხიდან, რომელიც განკუთვნილი იყო ვახტანგის ამალისათვის. ეს თანხა იმპერატორის განკარგულებით გამოყო სენატმა 5 ივნისს 1724 წ. და გადაგზავნა ასტრახანში, წმ. ჯვრის ციხეში. აღნიშნული თანხა თავისი შეხედულების მიხედვით უნდა გაენაწილებია გენერალ-ლეიტენანტ მატუშკინს, ხოლო უკანასკნელის არ ყოფნის დროს გენერალ-მაიორ კროპოტოვს. ქართველების დასასახლებლად გამოყოფილი უნდა ყოფილიყო ვარგისი მიწები წმ. ჯვრის ციხის მახლობლად ანდა სადმე საზღვართან ისეთი, რომ მოსახლეობას ციხის დაცვაში ხელი არ უნდა შეეშალა. ამავე ადგილებში უნდა დაესახლებიათ ის ქართველები, რომლებიც შემდეგში მოვიდოდნენ. დასახლების შემდეგ მათზე ყოველგვარი ფულადი სახსრის გაღება უნდა შეწყვეტილიყო, ისინი უნდა დაკმაყოფილებულიყვნენ მხოლოდ ბოძებული მიწებით.

---

[1] აკად. ს. ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილება, ფონდი A, № 75, გვ. 492; Джанашвили М., Описание, III, стр. 122.

[2] საქართველოს სიძველენი, II, გვ. 332, 352, 358.

[3] Бутков П. Г., Материалы, стр. 63. 1724 წ. 31 აგვისტოს ვახტანგ VI თავისი ამალით მივიდა წმ. ჯვრის ციხეში.

ვახტანგის ამალის საზღვართან დასახლებით პეტრე პირველს სურდა ქართველები გამოეყენებია საზღვრების დასაცავად. ამიტომ სთხოვდა იმპერატორი ვახტანგს 2 ან 3 ათასი მეომრით რუსეთში გადასახლებას, მაგრამ რაკი ვახტანგი შედარებით მცირერიცხოვანი ამალით წავიდა, რომელთა უმრავლესობა გამოუსადეგარი იყო სამხედრო სამსახურისათვის, ამას გარდა, თვით ვახტანგის ამალის წევრებიც არ იყვნენ კმაყოფილი ბოძებული მიწებით, ამიტომ იმპერატორმა ნება დართო ვახტანგს მცირე ამალით გადასახლებულიყო საცხოვრებლად ცენტრალურ რუსეთში—მოსკოვ-პეტერბურგში და მის მიდამოებში. ამის შემდეგ ამალის წევრთა ნაწილი 1725 წ. მეფესთან ერთად მოსკოვში გადასახლდა, ნაწილი კი ასტრახანში და გილანში დარჩა საცხოვრებლად. 1728 წელს გილანიდანაც მოსკოვში გადასახლდნენ[1].

მოსკოვში ვახტანგის ამალის ჩასვლამდე დაუწყიათ ბინების ძებნა. ვახტანგის ამალის საცხოვრებლად გამოყენებული უნდა ყოფილიყო მონასტრებთან არსებული ბინები. მაგრამ, როგორც ჩანს, სენატს ეს აზრი შემდეგ უარუყვია. ამალის ბინის საკითხი ვახტანგის საბოლოოდ მოსკოვში ჩასვლის შემდეგაც დიდხანს მოუგვარებელი დარჩა. სენატს კი ვახტანგისა და მისი ამალისათვის ბინების გამოძებნა 1725 წლიდანვე დაუწყია. განზრახული იყო ვახტანგი და მისი გვარეულობა დაებინავებიათ რიაზანის მონასტრის საცხოვრებელ ბინებში, სხვებისათვის კი გამოძებნილი უნდა ყოფილიყო დამატებითი ბინები სხვა მონასტრებში, გარდა ნოვგოროდისა, ტვერისა და პსკოვის ქვემონასტრებისა. ბინების შეკეთება დაევალებული ჰქონდა მოსკოვის ვიცე-გუბერნატორს. სასულიერო პირთათვის სინოდს უნდა გამოეძებნა საცხოვრებლად ქვემონასტრები. 1725 წ. 20 ოქტომბერს სინოდი ატყობინებდა სენატს, რომ უკეთუ ქართველი მეფე და მისი მხლებელნი მოსკოვში დიდხანს დარჩებიან საცხოვრებლადო, იმ შემთხვევაში მათთვის გამოძებნილი ყოფილიყო საკუთარი სასახლე, მონასტრის ბინები კი გამოყენებული ყოფილიყო მხოლოდ სასულიერო პირთა საცხოვრებლადო. მაგრამ, როგორც ჩანს, ვახტანგისათვის და მისი ამალისათვის 19 ნოემბერს გამოუყვიათ ვორონეჟის, სუზდალისა და სმოლენსკის მონასტრის ბინები. აღნიშნული ბინები საკმარისი არ აღმოჩენილა, ამიტომ 1726 წ. 14 თებერვალს სენატს უცნობე-

---

[1] Описание документов и дел хранящихся в архиве Синода, т. V, стр. 416—418 (ქვემოთ დასახელებული იქნება შემოკლებით—Описание документов).

ბია სინოდისათვის, დამატებით მოემზადებიათ ბინები ყოფილი თეოდოსიის (ნიკიტინის ჭუჩაზე) რომანოვის სასახლეში, კიტაიგოროდში და პრესნაში. ამ საკითხზე სინოდმა აცნობა სენატს, რომ აღნიშნული მონასტერი თეოდოსიისა, კი არა, ნეეის არისო, ხოლო, რაც შეეხება რომანოვის სასახლის და კიტაიგოროდის ქვემონასტრებს, ისინი სავსე არიან მონასტრის სხვადასხვა ნივთით და არასგზით არ შეიძლება მათი განთავისუფლება საცხოვრებლადო. ამიტომ სინოდი ურჩევდა სენატს, ვიდრე მოსკოვში ვახტანგისათვის შეძენილი იქნებოდეს სასახლე, მანამდის მისთვის მიეცათ პრესნაზე ბინა და რამდენიმე სხვა ქვემონასტერი. სენატი არ დაეთანხმა სინოდს და მოითხოვა, ვიდრე ქართველი მეფისათვის საკუთარი ბინა იქნებოდეს შეძენილი, მანამდის აღნიშნულ ქვემონასტერში დაბინავებულიყვნენ და დაჟინებით მოითხოვდა მათ განთავისუფლებას და საცხოვრებლად მოგვარებას. სინოდი ამჯერადაც არ დაეთანხმა სენატის მოთხოვნას. თუ როგორ წარიმართა შემდეგში საქმის მსვლელობა, დოკუმენტებიდან არ ჩანს. ერთი კი ცხადია, 1725 წელს ვახტანგი დაბინავებულა მოსკოვში რიაზანის არქიეპის ბინაში[1] (დღევანდელი კიროვის ქ. № 1)[2], მეფის მსახურნი კი მოუთავსებიათ კოლომენის ქვემონასტერში[3]. რიაზანის ბინაში დარჩა ვახტანგი 1730 წლამდე.

1729 წ. 20 დეკემბრის ბრძანებულებით, ვახტანგ მეფეს ებოძა პრესნაზე სასახლე ბაღით, რომელიც, გ. ლეონიძის ცნობით, მდებარეობდა „დღევანდელ გრუზინსკაიას“ მოედანზე სწორედ იქ, სადაც დღეს დგას „ვოქსის“ შენობა[4]. სასახლის შესაკეთებლად მთავრობის მიერ გაღებულ იქნა 10000 მანეთი. ამ სასახლეს და ადგილს პირველად ფლობდა რიაზანის მღვდელმთავარი, უკანასკნელად კი ის ალექსანდროვის მონასტრის კუთვნილებას შეადგენდა. 1730 წ. 15 აგვისტოს ბრძანებულებით კი, ვახტანგ მეფეს არბატზე (ახლანდელი კალინინის ქ., სამხედრო „უნივერმაღის“ პირისპირ)[5] მიეცა თავად ვასილ ლუკას ძე დოლგორუკოვის სახლი. ვახტანგმა დაიგვიანა რიაზანიდან პრესნაში გადასვლა, რის გამოც რიაზანის

---

[1] АВПР, ფონდი „რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა,“ 1724, საქ. № 2, ფ. 10; Описание документов, т. X, стр. 310.

[2] Ситин П., Прошлое Москвы в названиях улиц, 1948, стр. 80.

[3] Описание документов, т. VII, стр. 264.

[4] გ. ლეონიძე, დავით გურამიშვილის ცხოვრებიდან, გაზ. „ლიტერატურული გაზეთი“, 1954, № 31.

[5] იქვე, Описание документов, т. X, стр. 311.

ეპისკოპოსი სთხოვდა სენატს, ვახტანგს გაეთავისუფლებია რიაზანის არქიელის ბინა, ამასთან ერთად მიმართვაში აღნიშნულია ბაღის და ბინის გაპარტახების შესახებ. მართალია ვახტანგ მეფე გადასახლებულა პრესნაზე, მაგრამ რიაზანის ბინა მაინც არ გაუთავისუფლებია. იქ დარჩენილან ვახტანგის მოსამსახურეები, რომლებიც ჩვეულებისამებრ განაგებდნენ სასახლეს და პატრონობდნენ ბაღს. 31 აგვისტოს სინოდმა მეორედ გაგზავნა სენატში მიმართვა და სთხოვა, მიეღო ზომები მეფე ვახტანგის მოსამსახურეთა რიაზანის ბინიდან გამოსახლების შესახებ. 22 დეკემბერს არქიელი გაბრიელი ხელახლად სვამს საკითხს სინოდის წინაშე, რიაზანის ბინების ქართველებისაგან განთავისუფლების შესახებ. 1730 წ. 24 დეკემბერს ვახტანგთან მყოფი ბოქაული პოდპოლკოვნიკი პეტრე აკსაკოვი აცნობებდა სენატს, რომ რიაზანის ბინები აუცილებელ საჭიროებას წარმოადგენს ვახტანგ მეფისათვის, რადგანაც იქ მოთავსებულია მთელი მისი ეკიპაჟი, რაც შეეხება არბატზე დოლგორუკოვის სახლს, ის ჯერ კიდევ არ არის დამთავრებული. ამის გამო სინოდი აცხადებდა, რომ აღნიშნული ეკიპაჟისათვის საკმარისი იქნება პირველი სართული, ხოლო სხვები უნდა განთავისუფლებულიყო. ქართველებს მაინც არ გაუთავისუფლებიათ რიაზანის ბინები. 1731 წ. 3 დეკემბერს სინოდმა მეოთხედ აცნობა სენატს რიაზანის ბინების განთავისუფლების შესახებ. რა მოხდა ამის შემდეგ, საქმეებიდან არ ჩანს.

ამრიგად, ვახტანგი საბოლოოდ დამკვიდრდა საცხოვრებლად პრესნაზე, სადაც მას, 1735 წ. მაისის 1, სასახლის მახლობლად დამატებით ებოძა მიწები საძოვრებისათვის[1]. სასულიერო პირები კი სხვადასხვა ქვემონასტრებში იქნენ დაბინავებულნი (ვორონეჟის, სუზდალის, სმოლენსკის და სხვ.).

ვახტანგს ამალისათვის 1725 წლის უწყისის მიხედვით მიუღია 18222 მანეთი და 65 კაპ., ხოლო მოწყობისათვის და გზის ხარჯების დასაფარავად—26658 მანეთი პურის გარდა, რომელიც მიიღო სინოდის მამულებიდან[2].

1725 წლის 17 აგვისტოდან ვახტანგის ამალას დაენიშნა ჯამაგირი ყოველწლიურად საპატრიარქო მამულებიდან 24000 მანეთი ფულად, 4000 ჩარეკი პურის ფქვილი ან მის ნაცვლად უნდა მი-

[1] АВПР, ფონდი „რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა", 1741, საქ. № 2, ფ. 10: Описание документов, т. XVI, стр. 29.

[2] Бутков П. Г., Материалы, т. I, Спб., стр. 65.

ელოთ ფულად 3450 მანეთი, 2000 ჩარექი შვრია, 36000 ფუთი თივა 200 ცხენისათვის და 500 საქენი შეშა[1]. 1726 წ. 12 იანვრის ბრძანებულებით ფულად ჯამაგირად და შეშის შესაძენად ყოველთვიურად უნდა ყოფილიყო გაღებული განსაზღვრული თანხა.

სინოდი, როგორც ბინების საკითხში, ისე ფულადი სახსრებისა, და პროდუქტების გაღებაზეც ცდილობდა თავის არიდებას. 1725 წ. 23 აგვისტოს სინოდმა აცნობა სენატს, რომ მოუსავლიანობის გამო აღნიშნული თანხისა და პროდუქტების გაცემა მას არ შეუძლია[2] და ამიტომ სხვა გზით ყოფილიყო გამოძებნილი ამალისათვის განკუთვნილი პური. სენატმა სინოდის ეს თხოვნა ნაწილობრივ შეიწყნარა და განკარგულება გასცა 4000 ჩარექი პურის ფქვილი ვახტანგ მეფეს მიცემოდა მოსკოვის მაღაზიებიდან, ხოლო 100 ჩარექი შვრია და 36000 ფუთი თივა სინოდის მამულებიდან. ამჯერად სინოდი დათანხმდა სენატის გადაწყვეტილებას, მაგრამ 1727 წელს კატეგორიული უარი განაცხადა თანხებისა და პროდუქტების გაღებაზე, რასაც სინოდი ასაბუთებდა მოუსავლიანობის მიზეზით. ამავე დროს რუსუდან დედოფალი მოითხოვდა, რომ ვახტანგის სასახლისათვის ფულადი ჯამაგირი გაღებულიყო წლის ნახევრის დასაწყისში, პური კი წელიწადში სამ ნაწილად მიცემოდათ. თხოვნა დაკმაყოფილებულ იქნა სენატის მიერ. უკანასკნელმა დაადგინა, რომ 1727 წლის პირველ მესამედის სურსათ-სანოვაგე აღებული ყოფილიყო ჩუდოვის, ვოზნესენსკის და ნოვოდევიჩის მონასტრებიდან, რაზედაც ეცნობა სინოდს, მაგრამ უკანასკნელმა აღნიშნული მიმართვა უყურადღებოდ დატოვა[2].

V

ვახტანგის ამალის რიცხვი ცვალებადობას განიცდიდა. წლების განმავლობაში ზოგი მათგანი საქართველოში დაბრუნდა და ზოგიც, სამშობლოდან უნებურად გადახვეწილი, მეფის ამალას შეუერთდა რუსეთში. უკანასკნელთა რიცხვს ეკუთვნოდა ლეკთა ტყვეობიდან ორჯერ გამოქცეული დიდი ქართველი პოეტი დავით გიორგის ძე გურამიშვილი.

გურამიშვილის წინაპრები ზედგინიძეები იყვნენ. უკანასკნელნი ცხოვრობდნენ შიდა ქართლში, დაახლოებული ყოფილან მეფის სა-

---

[1] Описание документов, т. VII, стр. 558; Полное собрание законов Российской империи, указ № 4818.

[2] Описание документов, т. VII, стр. 125.

სახლეებთან და, ვახუშტი ბაგრატიონის ცნობით, „პატივცემული. მეფეთაგან მთავრობით“. მეფის სასახლეში მათ ამილახვრის, ე. ი. მეჯინიბეთ-უხუცესის თანამდებობაც სჭერიათ[1].

გვარი გურამიშვილი, საფიქრებელია, მომდინარეობდეს ვინმე გურამ ზედგინიძისაგან. უკანასკნელი დასახლებულა ხერკში (ყოფ. ზანავში), რომელსაც ჯერ თეზნის-ხევი, ხოლო შემდეგ საგურამო დარქმევია. ვახუშტის ცნობით საგურამოს საზღვრებია: „აღმოსავლით—მთა ერწოსა და ამას შორისი; სამხრით—მთა ზედაძნისა; ჩრდილოთ—ნიკორწინა-ბოკოწანს შორისი გორანი, ჩამოსული თიანეთის მთიდამ არაგვამდე; დასავლით—არაგვი“[2].

სათანადო საბუთების უქონლობის გამო, არ ხერხდება დავ. გურამიშვილის წინაპრების ვინაობის დადგენა. დღესდღეობით ცნობილია მხოლოდ პოეტის მამის სახელი—გიორგი, უკანასკნელს ჰყოლია ძმა მერაბი და შვილი ქრისტეფორე.

გიორგი გურამიშვილს დავითისა და ქრისტეფორეს გარდა სხვა შვილებიც ჰყავდა, მაგრამ მათ შესახებ ცნობები არ შენახულა.

პოეტის მამა, გიორგი გურამიშვილი, ცხოვრობდა გორის-უბანში სოფ. საგურამოს ზემო ნაწილში (არაგვის მარცხენა ნაპირი, ზედაზნის მთის ძირას). აქ დაიბადა, სიყრმისა და დავაჟკაცების წლები გაატარა დავ. გურამიშვილმა.

ჩვენი პოეტის დაბადების თარიღზე პირდაპირი ცნობა არ მოგვეპოვება. მხოლოდ პოეტის ერთი ლექსიდან ირკვევა, რომ ის დაბადებულა 1705 წელს. „კაცისა და საწურთოს ცილობაში“, საწუთრო ეუბნება კაცს:

დასაბამითგან მოგითხრა რიცხვი ჩემისა ხნისაო:
შვიდ-ათას-ორას-ოთხმოცდა-ორისა მე ვარ წლისაო,
შენ მე საწუთროს მეძახი, წლისა სამოცდა-ცხრისაო.

კაცის სახით ამ ლექსში თვით ავტორი—დავ. გურამიშვილია გამოყვანილი, რომელიც იმ დროს, როდესაც ქვეყნის გაჩენიდან 7282, ხოლო ჩვენი წელთაღრიცხვით 1774 წელი დამდგარა, 69 წლისა ყოფილა. მაშასადამე, დაბადებულა ის 1705 წელს. ამ თარიღს ეწინააღმდეგება დოკუმენტებში დაცული ცნობები, რომელთა მიხედვით დავით გურამიშვილი დაბადებული ჩანს 1706 წელს. მაგ.,

---

[1] ვ ა ხ უ შ ტ ი, აღწერა სამეფოსა საქართველოსა, 1941, გვ. 24.
[2] იქვე, გვ. 94.

1745 წლის დეკემბრის დოკუმენტში დავ. გურამიშვილი 39 წლისად არის აღნიშნული, 1752 წ. ივლისის 13-ში შედგენილ ორ სხვადასხვა დოკუმენტში—46 წლისად, 1753 წ. 6 ოქტომბრის დოკუმენტში—47, 1754 წ. ივლისის 7—48 წ., 1755 წ. 2 ივლისს—49 წ. საყურადღებოა შენდეგი დოკუმენტიც: იმპერატორის 1781 წ. 16 ნოემბრის მანიფესტის საფუძველზე, 1782 წ. 17 აგვისტოს დავ. გურამიშვილს საკუთარი ხელმოწერით მიუცია ცნობები თავისი ოჯახის წევრთა შემადგენლობაზე და წლოვანებაზე. ამ ცნობაში, რომელიც დავითის სიტყვით შედგენილი ყოფილა „по самой истине“ და „без всякой утайки“, პოეტი 76 წლისად არის აღნიშნული[1].

როგორც ვხედავთ, დავ. გურამიშვილი თავისი დაბადების თარიღის შესახებ ორ სხვადასხვა ცნობას გვაწვდის: „კაცისა და საწუთროსაგან ცილობით“ პოეტი დაბადებულა 1705 წელს, ხოლო 1782 წ. მის მიერ შედგენილ „по самой истине“, და „без всякой утайки“-ს ცნობით—1706 წელს.

თუ უკანასკნელ თარიღს სანდოდ მივიჩნევთ, რომელსაც მხარს უჭერს სხვადასხვა წლებში შედგენილი დოკუმენტების ცნობებიც, მაშინ პოეტი დაბადებულა 1706 წ. და არა 1705-ს.

შესაძლებელია „კაცისა და საწუთროსაგან ცილობაში“ დავ. გურამიშვილს უნებლიედ შეცდომა მოსვლოდა ქვეყნის გაჩენის თარიღის ჩვენებაში: 7283 წლის ნაცვლად ეჩვენებიოს 7282 წელი.

უცნობია პოეტის დაბადების თვე და რიცხვი. ამის შესახებ დავ. გურამიშვილი ცნობას არ გვაწვდის. არც დოკუმენტებში შეგვხვედრია საამისო ცნობა. ამიტომ ეს საყურადღებო საკითხი ჯერჯერობით ამოუცნობი რჩება.

პატარა დავითი დედ-მამას აღსაზრდელად ძიძისათვის მიუბარებია.

ცუდ დროს მოუხდა დავითს სიყრმისა და სიჭაბუკის წლების გატარება. ეს ის დრო იყო, როდესაც ქართლი გამუდმებულ რბე-

---

[1] Косарик Д., Нові біографічні відомості про Давида Гурамішвілі, «Шота Руставелі», 1938, Киев, стр. 207. მართალია 1760 წ. 23 თებერვალს ელისაბედ დედოფლის სახელზე გაგზავნილ თხოვნაში და სამედიცინო კანცელარიისადმი მიცემულ ჩვენებაში დავ. გურამიშვილი თავისთავს 56 წლისად აცხადებს, მაგრამ ამ შემთხვევაში პოეტი, რომელიც სამხედრო სამსახურიდან განთავისუფლებისათვის იღწვოდა და ერთ-ერთ საბუთად თავის მოხუცებულობას აცხადებდა, განგებ იმატებს წელს, რომლის შემოწმებას და დაზუსტებას იმ დროს არავინ შეუდგებოდა.

ვას განიცდიდა როგორც ოსმალებისაგან, ისე ლეკთა თავდასხმებისაგან. ქართლის მოსახლეობას ბარში აღარ ეცხოვრებოდა, ლტოლვილნი კლდეებსა და მიუვალ ადგილებს აფარებდნენ თავს. „ქვეყნის წახდენის მიზეზით“ ახალგაზრდა დავითიც იძულებული გამხდარა დაეტოვებია გორისუბანი და ლამისყანაში (ქსნის ხეობა) მოყვრის ოჯახში შეეფარებია თავი. მაგრამ ამ მდგომარეობამაც ვერ უშველა დავითს. ზაფხულის ერთ დღეს, როდესაც ის მუშებს ელოდა ყანაში, წყაროსთან მივიდა გასაგრილებლად. ამ დროს, ირტოზის გორიდან, თავს დაესხა ლეკთა შეიარაღებული 15 კაცისაგან შემდგარი ჯგუფი, შეიპყრეს ის, შეუკრეს ხელები და „გადაატარეს ასი მთა, მინდორი ცხრა იმდენია“. მთებში და კლდეებში რამდენიმე დღის სიარულის შემდეგ დავითი მიიყვანეს დაღესტანში, სოფ. ოსოქოლოში. აქ პოეტს „არც ასვეს და არც აჭამეს, არც ჩააცვეს, არც დახურეს“, მაგრამ ესეც არ აკმარეს, „უსასყიდლოდ მიღებული“ ბოლოს „გასასყიდლად მიაშურეს“. ამ შემზარავი ცნობის გაგების შემდეგ ღონემიხდილმა დავითმა უკანასკნელი ძალღონე მოიკრიბა და ტყვეობიდან ქართლში გამოიპარა, მაგრამ მოთარეშე ლეკებმა ისევ შეიპყრეს და „დააპაღურეს“.

დაღონებული პოეტი მოსთქვამდა:

ბნელსა ვხივარ, გეაჯები სასინათლო ამიხვრიტო,
ამოვსძვრე და გამოვიქცე, მოვიდე და შენა გკვრიტო.

ჩანს, დავითი ბნელ ხაროში დაუმწყვდევიათ. ტყვეების ხაროში ჩაგდება ლეკებს წესად ჰქონიათ. ილია ორბელიანი, რომელიც შამილს ჰყავდა ტყვედ, დ. გურამიშვილსავით ბნელ ხაროში მოუთავსებიათ, რომელიც თურმე, სიღრმით ერთი და სიგანით ნახევარი საჟენი იქნებოდა, ხაროში ჰაერი მხოლოდ მაღლიდან ჩადიოდა, ხაროს თავი გადახურული ყოფილა ფარდულით, რის გამოც ტყვეებს ჰაერი უფრო ეხუთებოდათ...არსად მათ არ უშვებდნენ. ადვილად წარმოსადგენია, წერს ილია ორბელიანი, როგორ გავეწამებოდით ამ ბნელ ხაროში, როგორ მოგვეხუთებოდა სული ასეთი აყროლებული ჰაერიდანო. ხაროს სიბნელე და მძორი ჰაერი სულს გვიხუთავდა, გულს გვიკლავდაო. როგორც დავით გურამიშვილს, ისე ილ. ორბელიანს, სასტიკი სიმშილის ატანა უხდებოდა. დღე და ღამეშიო, გადმოგვცემს ილ. ორბელიანი, „ჩვენ გვაძლევდნენ სამ-სამ ხინკალს. ეს იყო მოხარშული სიმინდის ცომი, წონით ნახევარ გირვანქამდე, ყოვლად უგემური, უნაწივრო და იმდენად სამყოფი, რომ კაცი არ მომკვდარიყო... ასე ვცხოვრობდით ჩვენ იმ

ხაროში, მზის შუქს დანატრებულები. ჩვენ არც დილა გაგვაჩნდა და არც საღამო, მხოლოდ მოლას ხმაზე ვიგებდით, რომ გათენდა, ახალი დღე იწყებოდა"[1]... ასეთ მდგომარეობაში აყენებდნენ ტყვეებს ლეკები. უდავოა, ამაზე ცუდს თუ არა, უკეთეს მდგომარეობაში მაინც არ იქნებოდა ჩავარდნილი ჩვენი პოეტი, რომელიც, რამდენიმე ათეული წლის შემდეგ, იგონებდა რა თავისი ცხოვრების ამ ეპიზოდს, სასოწარკვეთით აღნიშნავდა:

მარტო ვიყავ, არვინ მყვანდა მე ღვთის მეტი სხვა პატრონი,
არცა მაქვნდა საიმედოდ საკურველი სამხედრონიო.

საკვირველია, ამ მდგომარეობაში მყოფმა დავითმა როგორ მოახერხა ღრმა და დახურულ ხაროდან ამოსვლა. ანდა საიდან გაიგო, რომ მას გაყიდვას უპირებდნენ? ალბათ ტყვეობაში მყოფ დავითს, შესაფასებლად წინასწარ დაუწყეს „დაზვერვა", რამაც საფუძველი მისცა პოეტს ეფიქრა მისი გაყიდვის მოახლოების შესახებ. ტყვეთა გაყიდვა რომ ჩვეულებრივი მოვლენა იყო ლეკებში იმ შემთხვევაში, როდესაც უკანასკნელს გამომსყიდველი არავინ უჩნდა,—ესეც არ იქნებოდა დავითისათვის უცნობი. ტყვეებს კი იმ დროს უმთავრესად ყიდდნენ ყირიმის თათრებში. დავ. გურამიშვილი ამ მდგომარეობით სასოწარკვეთილებას არ მიცემია, ბრძოლისათვის ფარხმალი არ დაუყრია. „ხელმეორედ გაიპარა, როცა პოვა ჟამი-დრონი". ახლა პოეტმა რუსეთისაკენ აიღო გეზი. „მიენდო შვიდთა ვარსკვლავთა მას ჩრდილოეთის მხარესა", იმ მხარეს, სადაც ეგულებოდა ვახტანგ ბეფე თავისი მრავალრიცხოვანი ამალით, რომელთა შორის პოეტის ახლობლებიც იმყოფებოდნენ.

დავ. გურამიშვილი მხოლოდ ღამით განაგრძობდა სიარულს. დღისით კი იმალებოდა, რომ მდევარ ლეკებს კვლავ არ ჩავარდნოდა ხელში. მის საზრდოს შეადგენდა მოუწევარი კვინჩხი, მკვახე კოწახური და ტყემალი. დაღესტნის ხრიოკ მთებში 11 დღის სიარულის შემდეგ, მივიდა „წულისა პირსა... უჰალოსა". გასცილდა ამ ჰალასაც და მიუახლოვდა კალოზე მომუშავეებს...დავითი მიხვდა, რომ სამშვიდობოს გასული იყო, რუსეთში რუსებს შორის იმყოფებოდა. აქ პოეტი გულთბილად მიიღეს. მასზე დიდი მამობრივი მზრუნველობა გამოიჩინეს, თვითონ დავითი გადმოგვცემს:

---

[1] გ. ლეონიძე, ნიკოლოზ ბარათაშვილის გარშემო, „ლიტერატურის მატიანე", წიგნი 1—2, გვ. 450—451.

რომ

როგორც რომ ერთმან ყაზახმან მე მაშინ მამიარაო, ...ი

როცა რომ მყვანდა, მივლიდა მეტს მამაჩემი არაო;

შევბრალდი, გულზედ მიმიქვა, მკოცნა და ცრემლი ღვარაო...

გამოჯანსაღების შემდეგ დავით გურამიშვილი სოლაღში წავიდა, სოლაღიდან—ასტრახანში, და უკანასკნელიდან მოსკოვში, სადაც ის შეუერთდა ვახტანგ VI-ის ამალას.

ჯერ კიდევ დაუზუსტებელია დავით გურამიშვილის დატყვევებისა და მოსკოვში ჩასვლის თარიღები.

დავით გურამიშვილი შეუპყრიათ ყანის მკის დროს, ე. ი. ზაფხულში (საფიქრებელია იელისში). თერგში კი მისულა იმ დროს, როდესაც ბაღები ატმითა და ყურძნით მსხმოიარე იყო, ყოფილა კიტრი და საზამთროც. ყოველივე ამის გამო, თერგში დავითი შემოდგომაზე გვიან ვერ ჩავიდოდა. გ. ლეონიძის აზრით დავით გურამიშვილს ტყვეობაში დაუყვია ორი თუ სამი წელი[1], მაგრამ ეს სწორი არ არის. როგორც პოეტის თხზულებიდან იგრძნობა დავითი ტყვედ დიდხანს არ დარჩენილა. მართლადაც, უსაქმური ტყვის დიდხანს გაჩერება ხელსაყრელი არ იყო „პატრონისათვის“. ამიტომ ორ ან სამ წელს ტყვეობაში დავითს არავინ გააჩერებდა. პოეტის დატყვევება, მისი ორჯერ გაპობარვა და თერგში გადასვლა იმავე წელს არის სავარაუდებელი, რა წელსაც ის დაატყვევეს.

თერგიდან საფიქრებელი არ არის დავით გურამიშვილი მალე წასულიყო. არაქათგამოლეულს, „საწუთროსაგან მწარედ ნატანჯს და დიდად ნასარჯს, ტყვეობისაგან შიშველის ფეხებით აქა-იქ ხეხებით“ ნაწამებ პოეტს, რამდენიმე თვე მაინც უნდა მოესვენა, რომ ენერგია მოეკრიბა და შემდეგ განეგრძო გზა. ამის გამო, საფიქრებელია, ზამთარი პოეტს თერგში გაეტარებიოს. მომდევნო წელს კი დავითს შეეძლო წასულიყო სოლაღ-ასტრახანში და შემდეგ მოსკოვში. სოლაღ-ასტრახანში დავით გურამიშვილს ქართველებს შორის (რომლებიც იმ დროს ბლომად იყვნენ აღნიშნულ მხარეში) რამდენიმე ხანს მაინც მოუხდებოდა შეჩერება, რომ მოსკოვში სამგზავროდ მოწყობილიყო. შესაძლებელია სოლაღში ან ასტრახანში შეხვდა ის თავის საყვარელ მოხუც, ავადმყოფ ბიძას მერაბ გურამიშვილს და ერთად გაემგზავრნენ მოსკოვში! ყოველ შემთხვევაში დავითი და მერაბი ერთ წელს არიან ჩასული მოსკოვში, და ორივენი ვახტანგ მეფის ამალის ჯგუფში ჩარიცხულან (*Ros*—335).

ამრიგად, დავითი მოსკოვში უნდა ჩასულიყო მისი დატყვევების მეორე წელს.

---

[1] გაზ. „კომუნისტი“, 1940, № 187.

ახლა გასარკვევია საკითხი, თუ როდის დაატყვევეს ჩვენი პოეტი.

ამ მხრივ საყურადღებოა ერთი დოკუმენტი, რომელიც შედგენილია 1752 წ. 13 ივლისს და შეიცავს ქართული ჰუსართა პოლკის სახელობით სიას. ამ სიაში დავ. გურამიშვილის საქართველოდან წასვლის თარიღად ნაჩვენებია 1728 წელი[1] (საქართველოდან წასვლის დროდ კი იგულისხმება პოეტის დატყვევების წელი).

აქვე უნდა აღინიშნოს შემდეგი: ქართველები, რომლებიც 1724 წლის შემდეგ გადასახლდნენ რუსეთში და ვახტანგის ამალაში ჩაერიცხნენ, სამსახურში შესვლისა და საქართველოდან წასვლის თარიღს, გარკვეული მოსაზრებით, არ უჩვენებდნენ. მხოლოდ თითოოროლას უწერია გამონაკლისის სახით და მათ შორის ზოგს 1724 წელი, რაც მოსალოდნელია გარეშე პირთა მიერ არასწორი ინფორმაციით იყოს გამოწვეული ანდა თვით ამ პირთა გარკვეული ტენდენციით—უჩვენონ თავიანთი თავი ვახტანგ VI-ის ამალის პირველი შემადგენლობის წევრად.

დავით გურამიშვილის შესახებ სახელობით სიებში აღნიშნულ კითხვაზე პასუხი არ არის გაცემული, მხოლოდ ორ შემთხვევაშია ნაჩვენები თარიღი: პირველი 1745 წ. სიაში, სადაც შეცდომით 1724 წელი უწერია. მეორე—1752 წ. უწყისში, რომელშიაც ზემოაღნიშნული თარიღი 1728 წლად არის შეცვლილი. პირველ შემთხვევაში მოსალოდნელია ამ საკითხის კარგად არმცოდნე პირს ეჩვენებიოს 1724 წელი, რომელიც ყველასათვის ცნობილი იყო როგორც ქართველების რუსეთში გადასახლების თარიღი, მაგრამ 1728 წლის ჩვენება შეეძლო მხოლოდ თვით დავით გურამიშვილს ანდა ამ საქმის მცოდნე რომელიმე პირს. ამიტომ დავ. გურამიშვილის საქართველოდან წასვლის (იგივე დატყვევების) თარიღად შესაძლებელია მიღებულ იქნეს მხოლოდ 1728 წელი.

როგორც აღვნიშნეთ, დავითი დატყვევების მომდევნო წელს უნდა ჩასულიყო მოსკოვში, რასაც ჩვენი ვარაუდით ადგილი უნდა ჰქონოდა 1729 წელს. მართლადაც, ვახტანგ მეფის 1737 წლის ამალის ნუსხის მიხედვით, დავითი მოსკოვში ჩასულა 1729 წელს. ერთ ლექსში პოეტი წერს:

> ექვსის წლის წინათ ჩემს უწინ ქართლიდამ წაბრძანებულნი,
> რა მიველ მოსკოვს, ვიხილე მეფე და ქართველთ კრებულნი.

[1] ЦГВИА, ფონდი 10, შეკ. 30, საქ. № 1, ფ. 3.

დოკუმენტებისა და პოეტის ცნობების მიხედვით ირკვევა, რომ დავით გურამიშვილს ან სოლაღ-ასტრახანში დაუყვია ერთი წელი და შემდეგ წასულა მოსკოვში (რაც საეჭვოა), ანდა პოეტი იმ დროს ჩასულა მოსკოვში, როდესაც ვახტანგის გადასახლებიდან სრული ექვსი წელი არ ყოფილა გასული.

ამ შემთხვევაში პოეტისა და დოკუმენტებში დაცული ცნობები (1729 წელი) ერთმანეთს ემთხვევა.

ამრიგად ირკვევა, რომ დავით გურამიშვილი დაუტყვევებიათ 1728 წლის ზაფხულში, მოსკოვში კი ჩასულა 1729 წელს.

ვახტანგის ამალაში იყვნენ იმდროინდელი ქართველი ინტელიგენციის წარმომადგენლები —პოლიტიკური მოღვაწეები, მეცნიერები, პოეტები, ხელოვნების მუშაკები და სხვ. ამ პირებმა რუსეთში გააჩაღეს ქართული კულტურის კერები. ისინი ეწეოდნენ როგორც მხატვრულ-შემოქმედებით მუშაობას, ისე მეცნიერულ და კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობას.

ვახტანგის ამალის ერთ-ერთი აქტიური წევრი შეიქნა დავით გურამიშვილიც. პოეტური ნიჭით დაჯილდოებული დავითი მონაწილეობას იღებდა ლიტერატურულ პაექრობაში, რომელიც ხშირად იმართებოდა ვახტანგის სასახლეში. ამ პაექრობებიდან დ. გურამიშვილი გამარჯვებული გამოდიოდა, რამაც მას მალე დიდი პოეტის სახელი მოუპოვა მოსკოვის ქართველთა კოლონიაში. ვახტანგ მეფეც მზრუნველობით ეპყრობოდა დავითს, როგორც ნიჭიერ პოეტსა და სათნო პიროვნებას. სამსახურშიც მოაწყო—ჯაბადარბაშად (იარაღის საწყობის გამგედ) დანიშნა.

VI

როგორც აღვნიშნეთ, რუსეთის მთავრობა ქართლის მეფეს თავისი მრავალრიცხოვანი ამალით გულუბვად უმასპინძლდებოდა. წლების განმავლობაში მუქთად ინახავდა. შემდეგ კი რუსეთის საერთაშორისო მდგომარეობა ისე წარიმართა, რომ მთავრობა ვერ ჩაერია ვახტანგის სამეფო საქმეებში, რისთვისაც ქართლ-კახეთი ისევ გამუდმებულ ძარცვა-რბევას განიცდიდა გარშემორტყმული მტრებისაგან. ამალის წევრთა შორისაც აზრთა სხვადასხვაობა სუფევდა ვახტანგ VI-ის მიერ გადადგმული ნაბიჯის შესახებ, ამიტომ ზოგი მათგანი ისევ სამშობლოში დაბრუნდა.

რუსეთის მთავრობა ამალის წევრებს თანდათან უკლებდა დანიშნულ ულუფას, კუთვნილსაც ვერ აძლევდა დროულად, ხოლო ვახტანგის გარდაცვალების შემდეგ ამალის წევრებს ისეთი მდგო-

მარეობა შეექნათ, რომ ისინი ან უნდა დაბრუნებულიყვნენ სამშობლოში, ანდა რუსეთის ქვეშევრდომობა უნდა მიეღოთ და სამსახურში შესულიყვნენ.

ამ უკანასკნელთა ჯგუფიდან 87 წევრმა 1738 წელს თხოვნით მიმართა დედოფალ ანას, რომ ისინი მიეღო სამსახურში და მათგან ჩამოეყალიბებინათ ქართული ჰუსართა ასეული. დედოფალმა მათი თხოვნა შეიწყნარა. ჩამოყალიბებულ იქნა ქართული ჰუსართა ასეული, რომელიც სენატმა ბრძანებულებით გააფორმა ვახტანგ მეექვსის გარდაცვალების წლის თავზე, 1738 წ. 25 მარტს.

1738 წ. სენატმა მოსთხოვა ბაქარს წარედგინა იმ პირთა სია, რომლებსაც სურვილი ჰქონდათ ქართულ ჰუსართა ასეულში ჩარიცხულიყვნენ. სიას თან უნდა დართვოდა ცნობები, თუ რამდენს იღებდა თითოეული მათგანი ბოლო დრომდე როგორც ფულად, ისე პურისა, ფურაჟისა და შეშისათვის. სიაში ნაჩვენები უნდა ყოფილიყო აგრეთვე ცნობები მათი შვილების, მათთან მყოფი აზნაურებისა და მსახურთა რაოდენობის შესახებ.

იმავე წლის 17 მაისს ბაქარმა წარუდგინა სენატს შემდეგი სახის ცნობები[1]:

გურიის მთავარი თავადი ქაიხოსრო გურიელი: I—სტეფანე 8 წ., 3—3; 4 I—312 მან., II—83 მან. 10 კაპ., III—395 მან. 10 კაპ., 5—253 მან. 50 კაპ.

ვახტანგ მეფის ნათესავი ქართველი თავადები: მუხრანის მებატონე თავადი გენერალი მამუკა დავითიშვილი 2—4, 3—6. მე-4 გრაფაში უწერია: „Выехал в [1]737 году и жалованья еще не получал и не определено, токмо в пропитание несколько дано от царя Вахтанга", 5—154 მან. 5 კაპ.; თავადი დიმიტრი ორბელიანი: 1—გერასიმე 9 წ., 2—3, 3—3; 4 I—545 მან., II—166 მან. 60 კაპ. III—712 მან. 10 კაპ., 5—450 მან. 52 კაპ.; თავადი ელისე ამილახვარი: 2—2, 3—3; 4 I—250 მან., II—72 მან. 90 კაპ., III—322 მან. 90 კაპ., 5—203 მან. 77 კაპ.; თავადი დავით ერისთავი: 1—ივანე 8 წ., 2—1, 3—1; 4 I—120 მან., II—28 მან. 95 კაპ., III—148 მან 95 კაპ., 5—93 მან. 95 კაპ.; თავადი იესე ციციშვილი 2—1, 3—2. მე-4 გრაფაში უწერია „Жалованье еще не получал, ныне на пропитание токмо несколько дано", 5—58 მან. 70 კაპ.

---

[1] პირობითი ნიშნებისათვის: 1—ყავს შვილი, 2—მასთან იმყოფებიან აზნაურები, 3—მასთან იმყოფებიან მსახურნი, 4—მათი ჯამაგირია: I—ფულადი, II—პურის, ფურაჟისა და შეშის, III—სულ, 5—არ მიუღია 1737 წლის კუთვნილი თანხა.

კახეთის თავადები: თავადი ოთარ ჩოლოყაშვილი: 1—ფილიპე 10 წ., 2—3, 3—4; 4 I—357 მან., II—147 მან. 90 კაპ., III—604 მან. 90 კაპ., 5—380 მან. 23 კაპ.; თავადი მერაბ ანდრონიკაშვილი: 1—არტემონი 16 წ., მათე 14 წ., 2—1, 3—2; 4 I—204 მან. 30 კაპ., II—62 მან. 70 კაპ., III—267 მან., 5—167 მან. 87 1/2 კაპ.; თავადი გერასიმე ანდრონიკაშვილი, ყავს ორი ძმა: ვასილი 7 წ., რომანოზ 13 წ., 2—1, 3—2; 4 I—275 მან. 70 კაპ., II—71 მან. 40 კაპ., III—347 მან. 20 კაპ., 5—217 მან. 72 1/2 კაპ.; თავადი ათანასე ქობულაშვილი: 1—მათე 14 წ., 3—3; 4 I—272 მან., II—94 მან. 5 კაპ., III—366 მან. 5 კაპ., 5—229 მან. 10 კაპ.

დანარჩენი თავადები: თავადი ანდრია ორბელიანი: 3—1; 4 I—42 მან., II—17 მან. 10 კაპ., III—59 მან. 10 კაპ., 5—38 მან. 77 1/8 კაპ.; თავადი ვახტანგ ორბელიანი (ცოლი და შვილები ყავს საქართველოში): 2—1, 3—1; 4 I—115 მან., II—32 მან. 70 კაპ.; III—147 მან. 70 კაპ., 5—93 მან. 60 კაპ.; თავადი სვიმონ ჩოლოყაშვილი: 4 I—97 მან., II—21 მან., III—118 მან., 5—78 მან.; თავადი ოთარ ერისთავი: 1—დავითი 20 წ., ალექსი 6 წ., 3—1; 4 I—120 მან., II—38 მან. 85 კაპ., III—158 მან. 85 კაპ., 5—102 მან. 72 1/2 კაპ.; თავადი ნოდარ ბარათაშვილი: 1—დავითი 20 წ., რევაზი 16 წ., როსტომი 30 წ., 3—3; 4 I—270 მან., II—75 მან. 75 კაპ., III—345 მან. 75 კაპ., 5—222 მან. 22 1/2 კაპ.; თავადი დიმიტრი შალიკაშვილი: 3—2; 4 I—184 მან., II—70 მან. 50 კაპ., III—234 მან. 50 კაპ., 5—170 მან. 65 კაპ.; თავადი გერასიმე ჯავახიშვილი: 2—1, 3—1; 4 I—80 მან., II—22 მან. 20 კაპ., III—102 მან. 20 კაპ., 5—65 მან. 47 კაპ.; თავადი შიოშ ჯავახიშვილი (ქვრივი): 3—2; 4 I—50 მან., II—21 მან. 45 კაპ., III—71 მან. 48 კაპ., 5—46 მან. 72 1/2 კაპ.; თავადი ნიკოლოზ მანველაშვილი: 1—დასახელებულია მხოლოდ წლოვანება 2 წ. სხვა წყაროებით ირკვევა, რომ ივანე რქმეული, 3—1; 4 I—50 მან., II—18 მან. 60 კაპ., III—68 მან. 60 კაპ., 5—45 მან. 67 1/2 კაპ.; თავადი მერაბ გურამიშვილი, მოხუცი და დაჭრილი, სამსახურში შედის მისი ძმისშვილი თავადი დავით გურამიშვილი: 3—1; 4 I—50 მან., II—15 მან. 90 კაპ., III—65 მან. 90 კაპ., 5—41 მან. 10 კაპ.

მცირეწლოვანი ობოლი ბავშვები: თავადი რატიშვილი გიორგი 10 წ., ნიკოლოზი 6 წ., ვასილი 5 წ. ცხოვრობენ დედასთან [გრაფების ციფრები გადასულია ისე, რომ არ იკითხება].

თავადი დავით მაჩაბელი 6 წ. ყავს ბებია ქნეინა თინათინი, 3—2; 4 I—132 მან. 90 კაპ., II—38 მან. 85 კაპ., III—171 მან. 75 კაპ., 5—103 მან. 22 $^1/_2$ კაპ., თავადი გიორგი ანდიანოვი [ანდრონიკაშვილი?]: 3—2; 4 I—155 მან., II—46 მან. 5 კაპ., III—201 მან. 5 კაპ., 5—167 მან. 85 კაპ.[1]

ამის შემდეგ ქართული ჰუსართა ასეულის შემადგენლობის პროექტი სენატმა წარუდგინა მინისტრთა კაბინეტს, უკანასკნელმა კი პროექტი დაამტკიცა.

ქართულ ჰუსართა ასეულში პირველად ირიცხებოდა 70 რიგიანი ჰუსარი, 17 მეთაური და დამხმარე პერსონალი: კაპიტანი 1, პორუჩიკი 2, პრაპორშჩიკი 2, მღვდელი 1, ვახმისტრი 2, კვარტირმეისტერი 2, კაპრალი 3, ასეულის მწერალი 1, დალაქი 1, მედოლე 2.

ხარჯთაღრიცხვა დამტკიცებულ იქნა 2980 მან. და 63 $^1/_3$ კაპიკის რაოდენობით, შემდეგი სახით[2].

	საშტატო ერთეულები	თითოეულს		სულ	
		მან.	კაპ.	მან.	კაპ.
კაპიტანი	1	237	86 $^1/_4$	237	86 $^1/_3$
პორუჩიკები	2	162	43 $^1/_8$	324	86 $^1/_3$
პრაპორშჩიკები	2	115	63 $^1/_8$	231	26 $^1/_4$
მღვდელი	1	82	20	82	20
ხელფასი მუნდირის, ამუნიციისა და პროვიანტის ფულის ჩათვლით					
ვახმისტრები	2	32	43 $^1/_8$	64	86 $^1/_3$
კვარტირმეისტრები	2	26	33 $^1/_8$	52	66 $^1/_4$
კაპრალები	3	25	82 $^5/_{12}$	77	47 $^1/_3$
მწერალი	1	25	19 $^5/_{12}$	25	19 $^5/_{12}$
რიგითი ჰუსარები	70	25	82 $^5/_{12}$	1807	69 $^1/_6$
დალაქი	1	25	19 $^5/_{12}$	25	19 $^5/_{12}$
მედოლეები	2	25	69 $^5/_{12}$	51	38 $^5/_6$

ასეულში მყოფ თავადებსა და აზნაურებს ჯამაგირი ეძლეოდათ იმ შემთხვევაში, თუ კი ისინი ნამდვილ სამხედრო სამსახურში ან ომში იქნებოდნენ. სხვა დროს კი ჯამაგირი არ ეძლეოდათ, სამა-

[1] ЦГВИА, ფონდი 10, ანაწ. 109, საქ. № 1, ფ. 465—467.

[2] ЦГВИА, ფონდი 10, საქ. № 1, ფ. 465.

გიეროდ მუდმივ სამფლობელოდ მიეცათ უკრაინაში მამულები თავადებს 30 კომლით, ხოლო ვისაც მცირეწლოვანი ვაჟი ჰყავდა, თითოეულ ვაჟზე დამატებით კიდევ 5 კომლი (ასეულის ჩამოყალიბების შემდეგ დაბადებული ვაჟები ამ პრივილეგიით ვერ სარგებლობდნენ), აზნაურებს კი ყველას ათ-ათი კომლი დაურიგდათ.

თავადებსა და აზნაურებს წინასწარ ჩამოართვეს მეფის რუსეთის ერთგულობის ფიცი, რომ ისინი და მათი ჩამომავლობა სამუდამოდ დარჩებოდნენ რუსეთის ქვეშევრდომები და უპასპორტოდ არ წავიდოდნენ საზღვარგარეთ.

ასეულის წევრების დაბალ ფენას, გლეხობას, რომლებსაც მამულები არ ერგებოდათ, დაენიშნათ მუდმივი ჯამაგირი.

ქართველი ჰუსარები ვალდებული იყვნენ როგორც ომიანობის, ისე მშვიდობიანობის დროს ჰქონოდათ მუნდირები, თოფი და ყოველგვარ საომარ ამუნიციასთან ერთად უნდა ჰყოლოდათ ცხენი საკუთარი ხარჯით.

ომიანობის დროს მამაკაცები ვალდებული იყვნენ გამოცხადებულიყვნენ ომში წასასვლელად. სახლში რჩებოდნენ მხოლოდ ქალები და მოურავები, რომლებიც განაგებდნენ მამულებს[1].

როგორც აღვნიშნეთ, ქართული ჰუსართა ასეული, სენატის მიერ წარდგენილი პროექტის მიხედვით, დამტკიცებულ იქნა მინისტრთა კაბინეტის მიერ 1738 წ. 8 ივნისს შემდეგი სახით: კაპიტანი თავადი მამუკა დავითიშვილი; პორუჩიკები: თავადი ქაიხოსრო გურიელი და თავადი ელისე ამილახვარი; პრაპორშჩიკები: თავადი დიმიტრი ორბელიანი და თავადი დავით ერისთავი; ვახმისტრები: თავადი იესე ციციშვილი და თავადი ოთარ ჩოლოყაშვილი; კვარტირმეისტრები: თავადები მერაბ და გერასიმე ანდრონიკაშვილები; კაპრალები: თავადები ათანასე ქობულაშვილი, ანდრია და ვახტანგ ორბელიანები.

დანარჩენი თავადები და აზნაურები რიგითი ჰუსარები იყვნენ.

ასეულის რუსული ენის მცოდნე ერთი მწერალი, ერთი დალაქი და ორი მედოლე, თუ ქართველებს შორის არ აღმოჩნდებოდნენ, კაპიტან დავითიშვილს უნდა მოეთხოვა სამხედრო კოლეგიისაგან.

შტატით გათვალისწინებული იყო აგრეთვე ერთი მართლმადიდებელი მღვდელი. თუ ქართველებში ასეთი პირი არ აღმოჩნ-

---

[1] Плохинский М.. Поселение грузин в Малороссии, „Русский архив", 1894, X, стр. 233.

დებოდა,—გამოთხოვილი უნდა ყოფილიყო სინოდისაგან[1]. მღვდელს, მწერალს, დალაქს, და მედოლეებს, ისე როგორც გლეხობას, ეძლეოდათ მუდმივი ჯამაგირი.

საცხოვრებელ ადგილად ქართველ ჰუსარებს მიუჩინეს უკრაინა. იქ უნდა დასახლებულიყვნენ ისინი ერთად, საზღვართან ახლოს და უნდა მიცემოდათ მამულები, თავადებს: მამუკა დავითიშვილს, ქაიხოსრო გურიელს, დიმიტრი ორბელიანს, ელისე ამილახვარს, დავით და ოთარ ერისთავებს, იესე ციციშვილს, ოთარ და სვიმონ ჩოლოყაშვილებს, მერაბ და გერასიმე ანდრონიკაშვილებს, ათანასე ქობულაშვილს, ანდრია და ვახტანგ ორბელიანებს, ნოდარ ბარათაშვილს, დიმიტრი შალიკაშვილს, გერასიმე და შიოშ ჯავახიშვილებს, ნიკოლოზ მანველაშვილს და დავით გურამიშვილს ოცდაათ-ოცდაათი კომლი.

ბავშვებს, რომლებიც 16 წლისა და მეტისა იყვნენ, თუ ისინი სამსახურში მაშინვე შევიდოდნენ: არტემოვ ანდრონიკაშვილს, და-

---

[1] ქართულ ჰუსართა პოლკში 1738—1749 წლებში მღვდლად იყო გაბრიელ გარსევანიშვილი. რომელიც ავადმყოფობის გამო განთავისუფლდა 1749 წ., მის ადგილას 1749 წ. 18 სექტემბრიდან 1765 წ. 21 დეკემბრამდე იყო დავით ხარიტონაშვილი. რომელიც მსახურობდა ბაქარის სასახლის ეკლესიაში, მას დავალებული ჰქონდა წიგნების ვაჭრობის ხელმძღვანელობა. პოლკში განწესებისათვის რეკომენდაცია მისცა ბაქარმა და იოსებ სამებელმა. ხარიტონაშვილმა თავი ისახელა შვიდწლიან ომში: 1757 წ. ეგერსდორფთან, 1758 წ. ცორნდორფთან, 1759 წ. პალციგთან, იმავე წლის 1 აგვისტოს ფრანკფურტთან, 1761 წ. კოლბერგის გარემოცვაში და სხე. სამხედრო ოპერაციების დროს. ამის გამო გენერალ პეტრე სვიმონის ძე სალტიკოვმა იშუამდგომლა სინოდის წინაშე, რათა ხარიტონაშვილი დაჯილდოებული ყოფილიყო (ЦГИАЛ, ფონდი 796, № 221, ფ. 1, 47—48). სინოდმა დააჯილდოვა ხარიტონაშვილი ჯერ წლიური ჯამაგირით, შემდეგ (1760 წ. 4. XII.) დეკანოზის ხარისხში აიყვანა და პოლკიდან განთავისუფლებისას დაუნიშნა პენსია წლიური ჯამაგირის რაოდენობით (1765 წ. 16.11). Описание дел и документов хранящихся в архиве Синода, т. XXXIX, стр. 524—526.

ქართულ ჰუსართა პოლკში 1742 წ. 1 ივლისამდე უჯამაგიროდ მსახურობდა გრიგორიანი მღვდელი დავიდოვი, რომელიც მომსახურეობას უწევდა პოლკში მყოფ სომხებს. პოლკის მაიორი ელისე ამილახვარი ცდილობდა დავიდოვის შენარჩუნებას. მაგრამ შტატით მხოლოდ ერთი მართლმადიდებელი მღვდელი იყო დამტკიცებული. ამის გამო ელისე ამილახვარმა 1742 წ. 2 მარტს სთხოვა ფელდმარშალ ლასის, რომ დავიდოვს საარსებოდ ჰუსარის ჯამაგირი მაინც დანიშნოდა. ფელდმარშალ ლასიმ საკითხი დასვა სამხედრო კოლეგიის წინაშე, მაგრამ რადგანაც უკანასკნელის ფუნქციაში ეს საქმე არ შედიოდა, ამიტომ საქმე დასკვნისათვის გადაეცა სინოდს. სინოდმა კი კატეგორიული უარი განაცხადა ე. ამილახვრის შუამდგომლობის დაკმაყოფილებაზე და ბრძანებულება გასცა, რომ დავიდოვი არ დაეშვათ ქართულ ჰუსართა პოლკში.

ვით ერისთავს, როსტომ, დავით და რევაზ ბარათაშვილებს უნდა მიცემოდათ ოცდაათ-ოცდაათი კომლი. ზემოთ აღნიშნულ პირთა მცირეწლოვან შვილებს და ძმებს: სტეფანე გურიელს, გერასიმე ორბელიანს, ივანე ერისთავს, ფილიპე ჩოლოყაშვილს, მათე, რომანოზ და ვასილ ანდრონიკაშვილებს, მათე ქობულაშვილს, ალექსი ერისთავს, ივანე მანველაშვილს აღსაზრდელად დაუმტკიცებდათ ხუთ-ხუთი კომლი.

აზნაურებს: მერაბ ზედგინიძეს, დავით რატიშვილს, სვიმონ ბურდიევს, გოდერძი სტეფანოვს, როსტომ აიტმაზოვს, შილიშინტე კარკალევს, გერასიმე ჩიკონცის, პავლე რუბაკოვს, ივანე და ეგორ ჯახოვებს, თეიმურაზ და ბეჟან ყანჩელებს, ეგორ მურზინს, ნიკოლოზ კლიმხოვს, კაცურ ინასარიძეს, ეგორ გოდერძიშვილს, რომანოზ მიხაილოვს და ონოფრე კარგარეთელს მიეცათ ათ-ათი კომლი[1].

ამ განრიგების პრაქტიკულად განხორციელება დავალებული ჰქონდა უკრაინაში გენერალ-გუბერნატორ რუმიანცევს.

ქართველების უკრაინაში გადასაყვანად პეტერბურგიდან მოსკოვამდე გამოყოფილ იქნა 36 სამგზავრო ფურგონი. მოსკოვიდან გლუხოვამდე, უკეთუ გვარეულობა ერთად წავიდოდა, უნდა გამოყოფილიყო 115 ფურგონი. გადადებულ იქნა გადასაყვანად გარკვეული რაოდენობის თანხაც.

ბართალია, ქართველი ჰუსარები აღნიშნული პირობების შესახებ კმაყოფილებას გამოსთქვამდნენ დედოფლისადმი მირთმეულ თხოვნაში, მაგრამ ეტყობა, ზოგი მათგანი ნამდვილად არ იყო ამ მდგომარეობით კმაყოფილი.

ასეულის შტატის სიმცირე საშუალებას არ იძლეოდა ყველას დაკმაყოფილებას. ამიტომ ზოგი წარჩინებული პირი რიგითად ან შედარებით დაბალი ჩინით მოხვდა ჰუსართა ასეულში. მაგ., ვახტანგ VI-ის ქვისლი, იმერეთის მეფის ნათესავი, ყაბარდოში და მთიულეთში კარგად ცნობილი და გავლენიანი პირი თავადი დიმიტრი ორბელიანი პრაპორშჩიკის ჩინში დაამტკიცეს. რიგით ჰუსარებად დარჩნენ თავადები: ნოდარ ბარათაშვილი, დიმიტრი შალიკაშვილი, გერასიმე და შიოშ ჯავახიშვილები და სხვ.[2] ამ მდგომარეობას

---

[1] ЦГВИА, ფონდი, 10, საქ. № 1, ფ. 460—462; Полное собрание законов, т. X, стр. 534—535. გამოქვეყნებულ ბრძანებულებასა და არქივში დაცულ დოკუმენტს შორის აზნაურთა რაოდენობა და დასახელება განსხვავდება.

[2] დ. კ ო ს ა რ ი კ ს შეცდომით აქვს აღნიშნული, ვითომც გერასიმე ჯავახიშვილი ასეულის ჩამოყალიბების დროს კვარტირმეისტრად იყო დანიშნული („დავით გურამიშვილი უკრაინაში", თბილისი, 1949. გვ. 36).

უხერხულობა გამოუწვევია ასეულის წევრთა შორის, რისთვისაც იმავე წლის, ე. ი. 1733 წ. 21 აპრილს ქართველმა ჰუსარებმა თხოვნით მიმართეს ანა დედოფალს, რომ ზემოთ აღნიშნული რიგითი ჰუსარები აყვანილი ყოფილიყვნენ იმავე ასეულში ოფიცრის ჩინში ანდა, უკრაინაში მიწების მიღების შემდეგ, გაეგზავნათ გენერალ-ფელდმარშალ გრაფ მინიხთან სამსახურში განსაწესებლად თავისი შეხედულების მიხედვით. ეტყობა საქმე ვერ მოგვარებულა, ამიტომ დ. ორბელიანმა, ნ. ბარათაშვილმა და გერასიმე ჯავახიშვილმა დასტოვეს ჰუსართა ასეული და ითხოვეს სამსახურში განწესება ყიზლარში, სადაც იმ დროს ქართველები მსჭხურობდნენ. აღნიშნული პირები პირდებოდნენ მთავრობას, რომ გარდა პირდაპირი მოვალეობისა, ისინი სახელმწიფოს სარგებლობისათვის სხვა საქმიანობასაც შეუდგებოდნენ, მაგ. აბრეშუმისა და ღვინის ქარხნის გახსნას, აგრეთვე ბამბის ქაღალდისა და საღებავების დამზადებას. შემოსავლიდან ისინი დააკმაყოფილებდნენ ყიზლარში მყოფ როგორც ქართველთა ჯარს, რომელიც ამ დროს 500 კაცამდე აღწევდა, ისე სომხებისას. დახმარებას გაუწევდნენ აგრეთვე კაზაკებისა და გარნიზონის ნაწილებსაც. ამასთან ერთად თხოულობდნენ, რომ მათ დანიშვნოდათ მუდმივი ჯამაგირი და შერჩენოდათ უკრაინაში მიღებული მიწები.

სენატმა არ გაანთავისუფლა დ. ორბელიანი (გარდაიცვალა 1739 წ. 6 თებერვალს) იმ მოტივით, რომ სხვებიც მიბაძავენ მას და ასეული დაიშლებაო, დანარჩენთა თხოვნა დააკმაყოფილა და ანა დედოფალს უმტკიცებდა, რომ აღნიშნული პირები და, აგრეთვე, სხვა ქართველები, რომლებიც შემდეგში სამსახურს მოისურვებდნენ, უმჯობესია დასახლდნენ ყიზლარში, სადაც ქათ დიდი სარგებლობის მოტანა შეუძლიათ სახელმწიფოსათვის. დაიცავენ სახელმწიფო საზღვრებს იქაური მთიელი ხალხის თავდასხმებისაგანო (ბრძ. 7614). მაგრამ ანა დედოფალმა უარი განაცხადა და უმჯობესად სცნო აღნიშნული პირების უკრაინაში დასახლება[1].

---

[1] 1742 წელს მეფის რუსეთის მთავრობამ განიზრახა ორენბურგში დაესახლებია უკრაინელები და ვოლოხოველები. მაგრამ სენატმა უმჯობესად სცნო უკრაინელები ადგილზე დაეტოვებიათ შემდეგი მოსაზრებით: 1731 წლის 21 თებერვლის ბრძანებულებით უკრაინაში ყოველწლივ იდგა 6 დრაგუნის პოლკი. ამას ზედ ერთვოდა გენერალიტეტი, მთავარი საველე აფთიაქი და გლუხოვის გარნიზონის პოლკი. სურსათ-სანოვაგეს და ფურაჟს აღნიშნულ სამხედრო ნაწილებისათვის წლის განმავლობაში იღებდნენ უფასოდ უკრაინელებისაგან. ორენბურგში გადასახლების შემთხვევაში გადასახლებულები თავისუფლდებოდნენ ამ მძიმე ტვირთისა-

უდავოა, უკმაყოფილოთა რიცხვი ბლომად იქნებოდა ახლად ჩამოყალიბებულ ასეულში და მათ ჴორის დავ. გურამიშვილიც, რომელიც რიგით ჰუსარად იქნა მიღებული მაშინ, როდესაც ვახტანგ მეექვსისაგან მან დიდი პატივისცემა და ყურადღება დაიმსახურა და საპატიო თანამდებობაც ეკავა. მიუხედავად ამისა, დავ. გურამიშვილი არასდროს არ გაქცევია ჰუსართა ასეულს და სანამ ჯანმრთელობა ხელს უწყობდა, მის რიგებში იმყოფებოდა[1].

გან და სხვა შეღავათებიც ეძლეოდათ. ამიტომ გადასახლების მსურველთა რიცხვი ბევრი აღმოჩნდა, დაახლოებით 1000 კომლამდე იყრიდა თავს. მათი გადასახლებით ფერხდებოდა უკრაინაში მყოფი სამხედრო ნაწილებისათვის სურსათ-სანოვაგისა და ფურაჟის აკრეფა. ამიტომ სენატმა იშუამდგომლა დედოფლის წინაშე, რათა უკრაინელები არ გადაესახლებიათ ორენბურგში. დედოფალმა ელისაბედ პეტრეს ასულმა სენატის შუამდგომლობა დააკმაყოფილა და ბრძანა, უკრაინელების ნაცვლად ორენბურგში გაეგზავნათ ვოლხოველები, დაუსახლებელი ქართველები და აგრეთვე უკრაინაში ახლად დასახლებული ქართველებიც გადაეყვანათ ორენბურგში, მაგრამ, ეტყობა, ეს გადაწყვეტილება (№ 8616), არ ყოფილა სისრულეში მოყვანილი (სამხედრო კოლეგიაში ამის შესახებ ბრძანებულება არ მიუღიათ). ქართველები ისევ უკრაინაში დარჩნენ სამუდამოდ საცხოვრებლად. მ. პლოხინსკის ცნობით, ქართველების გადასახლების საკითხი კვლავ დასმულა 1743 წელს, მაგრამ არა ორენბურგში, არამედ „ველიკოროსიაში". საქმე გაჭიანურებულა და 1750 წელს თვით ქართველებს უთხოვნიათ გეტმან რაზუმოვსკისათვის, რომ ეშუამდგომლათ ქართველების „ველიკოროსიაში" გადასახლების შესახებ, მაგრამ როგორც პროექტი ისე თხოვნაც უყურადღებოდ დარჩენილა და ქართველებს შემდეგშიაც უკრაინაში ასახლებდნენ (Плохинский М., Поселение грузин в Малороссии, Русский архив, 1894, X, стр. 229).

[1] პირველ წლებში ქართულ ჰუსართა ასეულში ვახტანგის ამალის ყველა წევრს არ შეეძლო თავისუფლად ჩარიცხვა: საამისოდ შემსვლელს უნდა წარედგინა ბატონიშვილისაგან წერილობითი თანხმობა. მაგ., თავადი ხერხეულიძე, აზნაური იაკობ ნინიევი და სვ. ბატონიშვილის 10 მსახური არ იქნენ ასეულში მიღებული იმიტომ, რომ სვიმონ ბატონიშვილმა მათზე აცილება შეიტანა: ხერხეულიძე ბატონიშვილს ესაჭიროებოდა როგორც თარჯიმანი. აზნაურ ნინიევს კი ასი მანეთი ემართა და ამიტომ არ მისცა ნება სამსახურში შესვლისა. სენატმა დააკმაყოფილა სვიმონ ბატონიშვილის საჩივარი (ბრძ. 7628).

ასეთი შემთხვევა ხშირი ყოფილა, რის გამოც დედოფალი ანა იძულებული გამხდარა სპეციალური ბრძანებულება გამოეცა (№ 8221), რომელიც ზემოთ მოყვანილი სენატის გადაწყვეტილების დაკანონებას შეიცავს.

აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ ანა დედოფლის 1738 წ. 25 მარტის ბრძანებულება, რომელშიაც აღნიშნულია, რომ ვინც ქართველთაგან თვითონ ან მათი შვილები მოისურვებენ რეგულიარულ სამხედრო სამსახურში შესვლას, მიღებულ იქნან და განწესდნენ ღირსებისდა მიხედვითო, განაპირველეს მხოლოდ ვახტანგის ამალის წევრებზე და არა სხვებზე. ამიტომ 1760 წელს დავით ბარათაშვილს უარი უთხრეს სამხედრო სამსახურში უფროს ოფიცერთა შემადგენლობაში მიღების შესახებ და შეაძლიეს უბრალო ჯარისკაცობა და ისიც უმამულოდ (ბრძ. 11112).

ერთ თავის ლექსში დავით გურამიშვილი ამბობს:

მას ჴეშურნესა პირველად არა აქვნდა-რა ძალები,
გამოაჩინა ბოლო დროს ფარული, დანაკრძალები:
გვიმტყუნა, ხორცი თვით ჰამა, ჩვენ მოგვიყარა ძვალები,
ხე ვარჯოვანი დაგვახმო, აყოვა ნაკურძალები.

ზოგი მკვლევარი ფიქრობს, რომ ამ სტროფში დავ. გურამიშვილი გამოხატავს თავის უკმაყოფილებას სამხედრო სამსახურისადმი (თ. ჟორდანია, „ივერია“, 1882, № 1, გვ. 54; ალ. ბარამიძე, ნარკვევები, II, გვ. 298), სადაც ის რიგითი ჰუსარად მოხვდაო. მაგრამ ეს ასე არ უნდა იყოს. დავ. გურამიშვილს აღნიშნული აქვს, რომ მეშურნემ დიდებული გვარის ჩამომავალნი („ხე ვარჯოვანი“) „დაგვახმო“ და სამაგიეროდ განადიდა და ააყვავა „ნაკუნძალები“, ე. ი. უგვარონიო. ქართულ ჰუსართა პოლკში ასეთ რასეს ადგილი არ ჰქონია, ყოველ შემთხვევაში პირველ ხანებში მაინც[1]. დავ. გურამიშვილის საყვედური მიმართული უნდა იყოს მამულების განაწილების საქმისადმი. ანა დედოფლის ბრძანებულების მიხედვით, ქართველ თავადებს უნდა მიცემოდათ ოცდაათ-ოცდაათი კომლი. საამისოდ „მალოროსიულ“ კოლეგიაში გენერალ რუმიანცევს წინასწარ გაუგზავნეს თავისუფალი მიწების სია, რომელზედაც უნდა დაესახლებიათ ქართველები. რუმიანცევს სიის მიღებისთანავე უნდა გაეწყობინა მიწები ისე, რომ ასეული გლუხოვთან მისვლის დროს შეუჩერებლივ უნდა განწესებულიყო დანიშნულ ადგილებში, მაგრამ როგორც ჩანს, საქმე ასე არ წარმართულა. გლუხოვში მისულ ქართველებს გულცივად შეხვდნენ და მათ არა თუ დანაწილებული დახვდათ მიწები, არამედ მთელი თვეების მანძილზე უსახლკაროდ და უბინაოდ ეყარნენ.

ალბათ, ასეთმა არანორმალურმა მდგომარეობამ აიძულა ზოგი ქართველი, რომ უარი განეცხადებია როგორც სამსახურში დარ-

[1] როგორც ვახტანგის 1737 წლის ამალის ნუსხიდან ჩანს (Ros-335), ბევრი ქართველი არ შესულა სამხედრო სამსახურში, ისინი ალბათ სამოქალაქო სამსახურში შევიდნენ. ამ გარემოებამ და ქართველი ასეულის სიმცირემ აიძულა დედოფალი ელისაბედი, რომ 1741 წელს სპეციალური ბრძანებულება გამოეცა, ქართველები სამხედრო სამსახურს გარდა არსად ყოფილიყვნენ მიღებული, გამონაკლისის დაშვება შეიძლებოდა მხოლოდ იმ პირთა მიმართ, რომლებსაც თვალსაჩინო ღვაწლი მიუძღოდათ მეცნიერების წინაშე. ყოველივე ზემოთქმული იმის დამადასტურებელია, რომ ქართული ჰუსართა ასეულის ჩამოყალიბებისას, ვახტანგის ამალის ყველა წევრი, ვისაც კი იარაღის ტარება შეეძლო, არ შესულა სამხედრო სამსახურში, როგორც დ. კოსარიჯს ჰგონია (გვ. 26).

ჩენაზე, ისე მიწების მიღებაზე. ასე მაგ., 1744—1745 წწ. უწყისების მიხედვით, მამულების მიღებაზე უარი განუცხადებიათ და სამშობლოში დაბრუნებულან ქართული ჰუსართა პოლკის შემდეგი პირები[1]: მერაბ, გერასიმე, ოტია, არტემონ და მამუკა ანდრონიკაშვილები, ოთარ ჩოლოყაშვილი, ვახტანგ ორბელიანი, მერაბ, შიო, არდაშერ და გიორგი ზედგინიძეები.

ბრძანებულების თანახმად, ქართველები „მალოროსიის“ განაპირა მხარეს უნდა დასახლებულიყვნენ ერთად, ფაქტიურად კი ოთხ სხვადასხვა ადგილას დაასახლეს: პოლტავის, მირგოროდის, ლუბნისა და პირიატინის (პრილუცკის) პოლკებში[2]. კომლთა დასარიგებლად შექმნილ იქნა განსაკუთრებული კომისია, რომელსაც ეწოდებოდა „Раздаточная грузинам дворов комиссия“. კომისიის წევრები კომლთა დარიგებას აწარმოებდნენ რიგრიგობით პოლკების მიხედვით, საამისოდ ისინი ხელმძღვანელობდნენ მთავრობის მიერ შემუშავებული ინსტრუქციით. კომლის მიღება შეიძლებოდა მინდობილობითაც მიღების დროს კომლის მეპატრონეს ეძლეოდა სათანადო მოწმობა.

კომლთა დარიგებას ქართველებზე პირველად აწარმოებდა გლუხოვის გარნიზონის კაპიტანი პროტოპოპოვი, რომლის მიერ დარიგებულ კომლთა სიაში უმეტეს შემთხვევაში მარტო ქალები ირიცხებოდა. ეს კი მეპატრონეებისათვის არ იყო ხელსაყრელი, ამიტომ ქართველებმა თხოვნით მიმართეს ზემდგომ ორგანოებს, რომ პროტოპოპოვი გადაეყენებიათ. საქმის გამოძიებამ კანონიერად ჩათვალა ქართველთა მოთხოვნა. პროტოპოპოვი შეცვლილ იქნა სხვა მოხელით, მაგრამ მდგომარეობა მაინც არ შეცვლილა.

ქართველებზე მამულების დარიგება დაიწყო 1739 წ. მიწურულში. ამ დროს მამულები დარიგდა მხოლოდ ძველსა და ახალ სანჟაროვში. 1740 წ. კი ბელიკში, კობელიანკაში, სოკოლკაში და დიდ ბუდიშჩეში. ეტყობა, ქართველების დასახლება ამ დაბებში ყოფილა განზრახული, მაგრამ უკანასკნელებს უარი განუცხადებიათ.

---

[1] 1741 წ. უწყისის ცნობით, მამულის მიღებაზე უარი განუცხადებია მამუკა დავითიშვილთან ერთად ელისე ამილახვარსაც.

[2] 1743 წ. სექტემბრის მიხედვით, პოლტავის პოლკში დარიგებულა 1070 კომლი, მირგოროდის—540, ლუბნის—490, პრილუცკის (პირიატინის)—205, სულ ოთხივე პოლში 1744 წლამდე დარიგებულა 2305 კომლი. საერთოდ, პლოხინსკის ცნობით, 1764 წლამდე დარიგებულა 5000 კომლზე მეტი (Сборник Харьковского историко-филологического общества, т. V, в. 1, 1893, стр. 6—7).

პეტერბურგში მყოფმა ქართული ჰუსართა პოლკის ოფიცრებმა 1740 წ. სენატს მოახსენეს, რომ მათთვის განკუთვნილი მამულები არ შეიძლება კმაყოფილებით იქნეს მიღებული, რადგანაც კომლთა შემადგენლობა ისეთია, რომლებსაც მამულები არ გააჩნიათო; ამას გარდა მათ შორის მოიპოვებიან ბრმები, ყრუები, ღატაკნი, ობლები და ღრმა მოხუცებულები, რომლებსაც გარდა ერთი ქოხისა არაფერი გააჩნიათ და ზოგს ესეც არ აქვსო. ამას ზედ ერთოდა ისიც, რომ კომლები დანაწილებული იყო სხვადასხვა ადგილას ერთიმეორისაგან 60 — 100 კმ დაშორებით. ერთად კი ორ ან სამზე მეტი კომლი არ მოიპოვება, რომელთა შორის ჩასახლება შეუძლებელიაო.

სენატმა შეიწყნარა ქართველ ჰუსართა ოფიცრების თხოვნა და საკითხი აღძრა იმპერატორის კაბინეტის წინაშე, სადაც აღნიშნულია, რომ ქართველები მიცემული მამულებით არ შეიძლება კმაყოფილი დარჩენილიყვნენ, ვინაიდან აღნიშნული ადგილები გაპარტახებულია ოსმალების თავდასხმებისაგან და გადამდები სენიც მძვინვარებსო[1].

ამიტომ სენატი შუამდგომლობდა კაბინეტის წინაშე, რათა ქართველებს მიცემოდათ კუთვნილი კომლები სხვა პოლკებში და იქვე გადაცემოდათ საკარმიდამო მიწები. დასახლებამდის კი ყველასათვის მიეცათ ერთი წლის ჯამაგირი.

სენატის აღნიშნულ საკითხზე კაბინეტმა განკარგულება გასცა, რათა შესწავლილიყო როგორი მდგომარეობაშია ის კომლები, რომლებიც ქართველებს მიეცათ, რა მანძილით იყვნენ ისინი ერთიმეორისაგან დაშორებული და შემოწმებულიყო მათი მოწყობილობა. თუ სოფლები მართლა გაპარტახებული და ერთიმეორისაგან დაშორებული აღმოჩნდებოდა, იმ შემთხვევაში გამოძებნილი უნდა ყოფილიყო დასასახლებლად კარგი და მოხერხებული ადგილები, რის შესახებაც სენატიდან მალაროსიაში გენერალ კეიტს გაეგზავნა ბრძანებულება 1740 წ. 16 სექტემბერს. მაგრამ გენერალ კეიტს თავი არ შეუწუხებია, რისთვისაც იმავე წლის 30 დეკემბერს მას ხელახლა უბრძანეს შემოწმებულიყო ქართველებისადმი მიცემული კომლები. პირადად კეიტს ევალებოდა გაეგზავნა ადგილზე სანდო პირები და ქართველთა წარმომადგენლის თანდასწრებით შეემოწმებია მამულები. იმ შემთხვევაში თუ კომლები მართლა უვარგისი და დარბეული აღმოჩნდებოდა, მაშინ უნდა მიცემოდათ მამულები სხვაგან, უკეთეს ადგილებში.

---

[1] უკანასკნელის შესახებ იხ. ЦГАДА. ფონდი 177, საქ. №№ 144—145.

აღნიშნული ბრძანებულება მიიღეს პეტერბურგში მყოფმა ქართველმა ოფიცრებმა, მაგრამ ამ ბრძანებულებამ ისინი ვერ დააკმაყოფილა, ამიტომ უკრაინაში არ გამგზავრებულან.

ამის შემდეგ 1741 წ. 10 ივნისს სენატმა გამოსცა ბრძანებულება, რომლის ძალით ასზე მეტმა ქართველმა, რომლებსაც მამულები არ ჰქონდათ მიღებული, მიიღეს ერთი წლის ჯამაგირი.

ქართველთა გულის მოსაგებად ჯამაგირი უნდა გაცემულიყო უმაღლესი განაკვეთის მიხედვით, მეფე ვახტანგ VI-ის მიერ დაწესებული თანხის რაოდენობით ან ჰუსართა პოლკის საშტატო ერთეულის მიხედვით.

დავ. გურამიშვილს ამ დროს მამული მიღებული არ ჰქონია, ვინაიდან ფულის მიმღებთა სიაში ისიც ირიცხებოდა. პოეტი იმჟამად ვახმისტრი იყო და განაკვეთით ერგებოდა 32 მ.ნ. 43 $^{1}/_{8}$ კაპ., ვახტანგ VI-ის დროს კი 70 მანეთი და 30 კაპ. ჰქონია და ამიტომ უკანასკნელი განაკვეთით მიიღო ახლაც[1].

1741 წ. დეკემბრის უწყისით ქართველებს, ზემოთ აღნიშნული ადგილების გარდა, მიწები მიუღიათ შემდეგ დაბებში: კიშინკაში, კალებერდში, გოლტვაში, ოსტაპში, ბელოცერკოვკაში, სოფ. ბორკაში, ბოგაჩკაში, უსტივიცაში, იარესკაში, სოფ. ბარანოვკაში, ხოროლში, მირგოროდში და სოფ. ზუბოვკაში.

გასარკვევია საკითხი, თუ როდის უნდა მიეღო დავ. გურამიშვილს მამულები.

როგორც დოკუმენტებიდან ირკვევა, ქართველებზე მამულების დარიგება დაწყებულა 1739 წელს. ამ წლის ოქტომბრის უწყისის მიხედვით ახალ და ძველ სანჟაროში ოცდაათ-ოცდაათი კომლი მიუციათ შემდეგი თავადებისათვის, ძველ სანჟაროში: ელისე ციციშვილის, ათანასე ქობულაშვილის, ოთარ ერისთავის, სამსახურში მყოფი მათი შვილების—დავ. ერისთავისა და მათე ქობულაშვილისათვის. მცირეწლოვანი ბავშვების—ალექსი ერისთავისა და ვასილ რატიშვილისათვის—ხუთ-ხუთი კომლი, აზნაურ ნიკოლოზ კლიმიაშვილს კი მიუღია 10 კომლი. ახალ სანჟაროში თავადმა ელისე ქობულაშვილმა მიიღო 30 კომლი, ხოლო აზნაურებმა: ოტია, გიორგი და ბორის პაველიაშვილებმა (Павлишов), დიმიტრი და სპირიდონ რეევიშვილებმა, გიორგი ეგნატა-

[1] ЦГВИА, ფონდი 10, ანაწ. 109, საქ. № 2, ფ. 76—100. ბაქარის მიერ წარდგენილი ნუსხის მიხედვით დავ. გურამიშვილი ვახტანგ მეფის დროს ღებულობდა 65 მან. და 90 კაპ. (იხ. აქვე გვ. 39).

შვილმა, ქაიხოსრო შახანდოროვმა—ათ-ათი კომლი, მცირეწლოვან თავადებს—გიორგი და ნიკოლოზ რატიშვილებს აღსაზრდელად მიეცათ ხუთ-ხუთი კომლი.

ვინაიდან აღნიშნული პირები მალოროსიაში ჯერ კიდევ არ იყვნენ მისულნი, ამიტომ მამულები ღროებით ჩაიბარა ათანასე ქობულაშვილმა[1].

1740 წ. 30 აპრილის ნუსხის მიხედვით მამულები დარიგებულა ძველ და ახალ სანჟაროს გარდა შემდეგ დაბებში: ბელიკში 120 კომლი, კობელიანკაში—120, სოკოლკაში—50, დიდ ბუდიშჩეში—125. ამას თუ ძველ და ახალ სანჟაროვში დარიგებულ მამულებს დავუმატებთ (ძველ სანჟაროვში დარიგებული იყო 190, ხოლო ახალში—150 კომლი), სულ ამ დროს ქართველებზე დარიგებული გამოდის 755 კომლი. 199 კომლის მიღებაზე (ძველ სანჟაროვში 29, ახალ სანჟაროვში 26, ბელიკში 33, კობელიანკაში 34, სოკოლკაში 28 და დიდ ბუდიშჩეში 49)[2] კი ქართველებმა, ნათქვამი მიზეზების გამო (იხ. გვ. 48), უარი განაცხადეს.

ზემოთ აღნიშნული კომლების მიმღებთა სიაში დავ. გურამიშვილი არ ჩანს. ეტყობა, ამ დროს მას მამულები მიღებული არ ჰქონია. პირველი ცნობა დავ. გურამიშვილის მამულების მიღების შესახებ ჩვენ გვხვდება 1741 წ. დეკემბრის ნუსხაში. ამ ნუსხის მიხედვით დავ. გურამიშვილს ქ. მირგოროდში მიუღია 20 კომლი (ტექსტში შეცდომით წერია 40), ხოლო ზუბოვკაში (მირგოროდიდან 8 კილომეტრით დაშორებული) 10 კომლი. დავ. გურამიშვილთან ერთად ქ. მირგოროდში ათ-ათი კომლი მიუღიათ შემდეგ აზნაურებს: პაპუნა ბეჟანიშვილს, იაკობ ოდიშელიძეს, დავით ხარაძეს, ნიკოლოზ ხაჭაპურიძეს, აბრამ კობიაშვილს და კაცური ინასარიძეს.

ყურადღებას იპყრობს შემდეგი გარემოება: 1741 წ. 24 ივლისს რუსეთსა და შვეციას შორის ოფიციალურად გამოცხადდა ომი. ქართული ჰუსართა პოლკი ომში მონაწილეობის მისაღებად უკრაინიდან დაიძრა 1741 წ. 24 აპრილს. ამ ომში მონაწილეობას იღებდა დავ. გურამიშვილიც, რომელიც 1742 წლის ბოლომდე არ დაბრუნებულა უკრაინაში. ყოველივე ამის გამო შეიძლება გეფიქრა, რომ დავ. გურამიშვილს მამულები უნდა მიეღო 1740 წლის მაისიდან 1741 წ. 24 აპრილამდე, მაგრამ ამ მოსაზრებას ეწინააღმდეგება შემდეგი გარემოება: როგორც აღვნიშნეთ, 1741 წ. 10

---

[1] ЦГАДА, ფონდი „სენატი", წიგ. № 1663, ფ. 373.

[2] იქვე, ფ. 660—661.

ივნისის ბრძანებულებით, ქართველებს, რომლებსაც მამულები არ ჰქონდათ მიღებული, მიეცათ წლიური ჯამაგირი. ამ ბრძანებულების საფუძველზე ჯამაგირი მიიღო დავ. გურამიშვილმაც. მაშასადამე, დავ. გურამიშვილს მამულები უნდა მიეღო 1741 წ. 10 ივნისის შემდეგ. ამ დროს კი პოეტი უკრაინაში არ იმყოფებოდა. მართალია, მინდობილობითაც შეიძლებოდა მამულების მიღება, მაგრამ ამ შემთხვევაში საფიქრებელი არაა რომ დავ. გურამიშვილის მამულები, ისიც სხვადასხვა ადგილას, ვინმეს მიეღო, თუგინდ მის საყვარელ მოხუც ბიძას მერაბ გურამიშვილს.

საქმე შემდეგნაირად უნდა წარმოვიდგინოთ: შვედებთან ომში მონაწილეობის მისაღებად გაწვეული ქართული ჰუსართა პოლკიდან უკან იქნა დაბრუნებული რამდენიმე კაცი სხვადასხვა დროს. ზოგი მათგანი ავადმყოფობის გამო გამოჯანსაღებამდე დატოვეს მოსკოვში, ზოგს კანონით არ ეკუთვნოდა ომში გაწვევა და მცენსკიდან უკრაინაში დააბრუნეს, ზოგიც კიდევ დროებით დააბრუნეს იმის გამო, რომ უკრაინაში მამულები უნდა მიეღოთ[1]. უნდა ვიფიქროთ, რომ დავ. გურამიშვილიც მოსკოვიდან ან მცენსკიდან უკრაინაში იქნა დაბრუნებული მამულების მისაღებად. 1741 წ. დეკემბერში კი დავ. გურამიშვილი ისევ ქართულ ჰუსართა პოლკში იმყოფება და იცავს ოლონეცის ქარხანას[2]. ეს ფაქტი იმაზე მიგვითითებს, რომ უკრაინაში მამულების მიღების შემდეგ პოეტი, წესის თანახმად, კვლავ სამხედრო ნაწილში დაბრუნებულა.

ყოველივე ზემოთქმულის მისედვით დავ. გურამიშვილს მამულები უნდა მიეღო 1741 წლის ივნისის შუა რიცხვებიდან ნოემბრის ბოლო რიცხვებამდე.

---

[1] ზემოთ აღნიშნული მიზეზებისა გამო, 1741—1742 წ. მაისამდე ქართული ჰუსართა პოლკიდან შვებულებაში წასულ პირთაგან 58 კაცს დაგვიანებია ნაწილში გამოცხადება, მათ შორის 19 უკრაინაში ყოფილა გაგზავნილი მამულების მისაღებად. ესენია, თავადები: სერგო ბარათაშვილი და ხოსია მხეიძე, აზნაურები: არტემონ ბაქრაძე, კაცურ ინასარიძე, ღვთისავარ აბულაძე (Абулаев), ხოსია წენგელია (Шенгелидзев), პანა კარჩანოვი, დავით თუხარელი, ნიკოლოზ ხაჭაპურიძე, როსტომ ასლანიშვილი (Асланов), პაპუნა ბეჟანიშვილი, დავით რატიშვილი, პავლე თუმანოვი, ზაზა და ლუარსაბ ლოლაძეები, დავით ჩხარიზოვი (Харизов), იაკობ ოდიშელიძე, აბრამ კობიაშვილი, ოთარ თულაშვილი და ლუარსაბ ასიფანეევი (ЦГВИА, ფონდი 10, ანაწ. 109, არქ. № 2, ფ. 168—169).

[2] გ. ლ ე ო ნ ი ძ ე. დავით გურამიშვილის ცხოვრებიდან, გაზ. „ლიტერატურული გაზეთი", 1954, № 34.

კომლთა განაწილებამ დიდხანს გასტანა. 1741 წლის მიწურულში 60 კაცს ჯერ კიდევ არ ჰქონდა მიღებული მამულები[1].

კომლთა განაწილების დროს ქართველთა შორის თავი იჩინა შეხლა-შემოხლამ, შურიანობამ და ქიშპობამ. მოხელეთა შორის კი გახშირდა მექრთამეობა, რაც ისე გაძლიერდა, რომ თავადი ორბელიანი და მასთან ერთად ათი სხვა ქართველი იძულებული გახდნენ კომლთა განმანაწილებელ ვესპერტინსკის და პეტრაშევიჩის მექრთამეობის შესახებ საჩივარი აღეძრათ ზემდგომ ორგანოებში. ვესპერტინსკის დაუმტკიცდა მექრთამეობა და ის მოხსნილ იქნა თანამდებობიდან[2], მაგრამ საქმეს ამითაც არა ეშველა რა. ბოლოს მდგომარეობა ისე წარიმართა, რომ ზოგ თავადს 30 კომლის ნაცვლად ოცი მიეცა. ამის შესახებ დავ. გურამიშვილი წერს:

---

[1] ЦГАДА, ფონდი „სენატი", წიგნი 1664, ფ. 1961. დავ. გურამიშვილის მიერ კომლთა მიღების შესახებ დ. კოსარიკი წერს: დავ. გურამიშვილს „ბოროტმოქმედებისა და მეზობელ მემამულეთა ინტერესების შედეგად მიუღია არა 30 კომლი როგორც ეს ერგებოდათ ბრძანებულების მიხედვით პორუჩიკის ჩინის მქონე ოფიცრებს,—არამედ მხოლოდ 20 კომლი" (დაყოფა ჩვენია—ს. ყ.) (გვ. 73). ეს ცნობა არაა სწორი: ანა დედოფლის ბრძანებულებით ქართველებს კომლთა რაოდენობა დაურიგდათ არა სამხედრო ჩინის, არამედ სოციალური წარმოშობის მიხედვით, თანაც იმ დროს, როდესაც უკრაინაში კომლთა დარიგებას ჰქონდა ადგილი. დავ. გურამიშვილი პორუჩიკი არ ყოფილა. პორუჩიკობა დავ. გურამიშვილმა მიიღო 1760 წელს, როდესაც მას მამულები უკვე დიდი ხნის მიღებული ჰქონდა.

1753 წლის ცნობის მიხედვით დავ. გურამიშვილს მ ი რ გ ო რ ო დ შ ი 18 კომლი ჰყოლია, ესენია: თედორე ბაბენკო—ძმით სიმონით, ორი ოჯახი. ლავრინ სიდორენკო, კობუი. დანილო კრასილენკო, ანდრია შარჩენკო, თევდორე პედინა, გრიგოლ კავუნი, გერასიმე ჩუხრაი, პავლო ოვსიენკო—ძმით პეტრეთი და შვილით კარპეხით, თედორე სვიდოვი—სიძით ტერეშკო ოვსიენკოთი, დემიან დენისენკო—ძმით გრიგოლით, ლუკა დოვბიში, ოლექსი ევჩენკო—ძმით ივანეთი, დანილო კირიჩენკო, ხიმკო ოვსიენკოს ქვრივი—სიძით, მარკო პლუშნიკი, ივანე ჩერკასკი და თევდორე ლინნიკი. ამათგან, პირველი ხუთის გარდა, ყველანი უღარიბესად არიან წარმოდგენილნი.

ზ უ ბ ო ვ კ ა შ ი ჰყოლია 11 კომლი: იაკიმ გულიაევი—ძმით კირილეთი, დმიტრენკო—ძმებით მარკოზით და ევდოკიმეთი, პანას რაზუნენკო—რძლით ჰანნათი, ულას პრაჩ—შვილებით ალექსით, ანდრიათი და გერასიმეთი, ფილიპ ჩუბატენკო—ძმებით ვასილითა და მიტრით, ხომა კოზაჩენკო—ძმით კირილეთი, დავით კოზაჩენკო—ძმით კირილეთი, ლევკო ნადარჩერეტნი—ძმით ტერენტით, გერასიმე ბლიზნიუჩენკო—ძმით იაკობით, გრიც რეზუნენკო და თევდორე პალამარი, ქვრივი. შვილით—ტიმოშით (დ. კოსარიკი, დავით გურამიშვილი უკრაინაში, გვ. 94—95).

[2] Плохинский М., Поселение грузин в Малороссии „Русский Архив", 1891, X, стр. 229.

შურსა რა ესმა სისწორე, ერთობა მან იწყინაო,
რკინა რბილი და ფრლადი, თქვა, განასწორა ვინაო?
მართებელთანა დაგვჩხუბა, ავ რიგად შეგვასმინაო,
ათ-ათი ისევ მოგვიჭრეს, სხვა კი მოგვიგდეს წინაო.

მართალია, დავ. გურამიშვილი აღნიშნავს, რომ ათ-ათი კომლი ჩამოგვაკლესო, მაგრამ ეს ჩამოკლება მას არ შეხებია. როგორც აღვნიშნეთ, დავით გურამიშვილს კუთვნილებისამებრ ოცდაათი კომლი მიუღია[1], ოღონდ მიღებული მიწები უვარგისი—უნაყოფო და ჭაობიანი ყოფილა. კომლებიც ულარიბესი აღმოჩენილან.

პოეტს საცხოვრებელ ადგილად მირგოროდი ჰქონდა მიჩნეული, მაგრამ შექმნილი მდგომარეობისა გამო, მას ხშირად უხდებოდა სიარული და ყოფნა ზუბოვკაშიც. ყოველივე ზემოთქმულის გამო, დავ. გურამიშვილი არ შეიძლება კმაყოფილი ყოფილიყო მიღებული მამულებით და ჩვენ ვფიქრობთ, პოეტის ზემოთ მოყვანილი სამღურავი სწორედ ამ ამბებს ეხება და არა სამხედრო სამსახურში თანამდებობის დანაწილებას.

თ. ყორდანია ფიქრობდა, რომ დავ. გურამიშვილის აღნიშნული ჩივილი ეხება სამხედრო სამსახურიდან მისი უკმაყოფილოდ დაბრუნების ეპიზოდსო („ივერია“, 1882, № 1, გვ. 54). მართალია დავ. გურამიშვილი, როგორც ქვემოთ დავინახავთ, ისე გაანთავისუფლეს სამხედრო სამსახურიდან, რომ არ შეიძლება კმაყოფილი დარჩენილიყო, მაგრამ ზემოთ მოყვანილ ცნობაში პოეტი არ გულისხმობს აღნიშნულ ეპიზოდს. დავ. გურამიშვილს აღნიშნული ცნობა ჩართული აქვს იმ ამბებში, რომლებიც ქართველების უკრაინაში დასახლებას ეხება. პოეტი უკმაყოფილოა ვიღაც ქართველის, რომელსაც დანდობია ის. ამ ქართველს თავისთვის უზრუნველია, პოეტი კი „ხნარცვზე“ დაუტოვებია. ყოველივე ეს მოსალოდნელია მომხდარიყო მიწების დანაწილების დროს და არა პოეტის სამხედრო სამსახურიდან გამოსვლისას, ვინაიდან, როგორც ქვემოთ დავინახავთ, დავითის სამხედრო სამსახურიდან განთავისუფლების დროს ქართველები ბრძოლის ველზე იყვნენ და დავ. გურამიშვილის საქმე მათ სრულებით არ ეკითხებოდათ.

---

[1] როგორც 1745 წ. 7 სექტემბრის უწყისიდან ჩანს, დავ. გურამიშვილს 30 კომლიდან გაკლებია ერთი. იმ დროს მამულები მიღებული ჰქონია 89 ქართველს, მათ შორის 16-ს—არ გაკლებია კომლი, 13-ს—გაკლებია თითო, დანარჩენებს კი—ორიდან ცამეტამდე (ЦГВИА, ფონდი 10, შეკ. 6, ფ. 364).

ჩვენს ხელთ არსებული ცნობების მიხედვით, ვახტანგ VI-ის ამალის წევრებიდან ქართულ ჰუსართა პოლკში იმყოფებოდნენ პოეტები თომა ბარათაშვილი[1], დიმ. ორბელიანი და გვირგვინი XVIII საუკუნის პოეზიისა დავით გურამიშვილი. ამჟამად ჩვენ შევეხებით უკანასკნელის ცხოვრებასა და მოღვაწეობას აღნიშნულ პოლკში[2].

როგორც აღვნიშნეთ, დავ. გურამიშვილი ქართული ჰუსართა ასეულის დაარსებიდანვე ირიცხებოდა უბრალო რიგით ჰუსარად. დიდხანს არ დასცალდა მას თავისუფლად ყოფნა. 1739 წელს ქართული ჰუსართა ასეული გაიწვიეს ყირიმის ომში ოსმალების წინააღმდეგ.

VII

სამხრეთ რუსეთი ყირიმის ხანებისაგან მუდმივ რბევას განიცდიდა. ამ რბევას რომ ბოლო მოეღებოდა, 1733 წ. ანა დედოფალმა ყირიმის დაპყრობა განიზრახა, საამისოდ მას მაშინდელი საერთაშორისო მდგომარეობაც უწყობდა ხელს. ამ დროს სპარსეთსა და ოსმალეთს შორის ომი სწარმოებდა. რუსეთი ცდილობდა, რომ მათ შორის ზავი არ ჩამოვარდნილიყო, რისთვისაც ანა დედოფალმა საგანგებო ხელშეკრულება დაუდო სპარსეთს, რომლის ძალით უკანასკნელი ვალდებულებას კისრულობდა არ შეეწყვიტა ომი ოსმალებთან. ამის შემდეგ რუსეთმა დაიწყო საომარი მზადება.

ყირიმის ომის დაჩქარებას ცდილობდა როგორც დედოფალი ანა, ისე მთავარსარდალი ფელდმარშალი ქრისტეფორე მინიხი

---

[1] ვახტანგის ამალაში ცნობილია კიდევ პოეტი მამუკა ბარათაშვილი, რომელიც, როგორც დოკუმენტებიდან ჩანს, ქართულ ჰუსართა პოლკში არ შესულა. 1724 წლის ამალის ქართულ და რუსულ სიებში მამუკა, ზაალი და თომა ბარათაშვილები ავთანდილის ძედ იხსენიებიან. თუ ავთანდილი სამივე ადგილას ერთი და იგივე პირია, იმ შემთხვევაში თომა, ზაალი და მამუკა ძმები ყოფილან.

[2] დავ. გურამიშვილის ცნობით, ვახტანგ VI-ის ამალაში ყოფილა პოეტი ვიღაც ჯავახიშვილი. რომელთანაც გაუჯიბრებიათ ის. თ. ჟორდანიამ პირველად გამოთქვა აზრი, რომ ეს ჯავახიშვილი უნდა იყოს შიო ჯავახიშვილიო („ივერია", 1882, № 1, გვ. 40). ეს აზრი შემდეგ გაიზიარეს სხვებმაც, მაგრამ არსაიდან ჩანს, რომ დავ. გურამიშვილის მოპაექრე პოეტი ჯავახიშვილი იყო შიო. ის გარემოება, რომ სახელი შიო პოეტურად ჟღერს, ამის საბუთად არ გამოდგება. დავ. გურამიშვილისა და ჯავახიშვილის „გალექსებას" ადგილი უნდა ჰქონოდა ვახტანგ VI-ის მოსკოვში ყოფნის დროს, ე. ი. 1734 წლამდე. ამ დროს ცნობილია ორი ჯავახიშვილი: შიო და ესტატე. უდავოა, ერთ-ერთი ამათგანი არის პოეტი, მაგრამ რომელი, ამის თქმა ჯერჯერობით გადაჭრით ძნელია

(1683—1767 წ.), რომელიც ამ კამპანიიდან დიდ სახელს და პირად სარგებლობას მოელოდა[1].

1736 წ. აპრილიდან დაიწყო საომარი მოქმედება, რომელმაც გასტანა 1739 წლის 7 სექტემბრამდე.

1739 წ. ამ ომში მონაწილეობის მისაღებად გაიწვიეს ახალი ჩამოყალიბებული ქართული ჰუსართა ასეულიც.

აღნიშნული წლის გაზაფხულზე მინიხი შეუდგა საომარი მოქმედების სამზადისს. 3 მარტს მან გასცა ბრძანება, რათა არმია საზღვართან მზადყოფნაში ყოფილიყო. მარტის ბოლო რიცხვებში მინიხი ჩავიდა კიევში, სადაც თავმოყრილი იყო სამხედრო ნაწილები, რომელთა რიცხვში ერია ქართული ჰუსართა ასეული და მათ შორის დავ. გურამიშვილიც.

როგორც აღვნიშნეთ, ამ დროს ქართული ასეული ახალი ჩამოყალიბებული იყო, ამიტომ ის არ იყო საომრად მოწყობილი. საქმეს ყველაზე უფრო აბრკოლებდა ცხენების სიმცირე, რომელთა შეძენა იმ დროს მალოროსიაში შეუძლებელი შეიქნა. ამის გამო ასეულის კაპიტანს მამუკა დავითიშვილს ნება დართეს, რათა მას საჭირო რაოდენობის ცხენები დრაგუნის პოლკისთვის განკუთვნილი ოდენობიდან შეეძინა, რისთვისაც თითოეული ცხენისათვის უნდა გაეღო 8—18 მანეთი. იარაღი კი ტულის ქარხანაში უნდა ეყიდა (ბაიოვი)[2].

მინიხს განზრახული ჰქონდა საოპარი მოქმედება აპრილის ბოლო რიცხვებში დაეწყო, მაგრამ ცუდი ამინდისა და გზების უვარგისობის გამო, სამხედრო ნაწილების კიევიდან დაძვრა მაისის შუა რიცხვებამდე ვერ მოხერხდა.

პირველად მინიხმა მთელი არმია ოთხ დივიზიად და სამ დამოუკიდებელ ბრიგადად გაყო. ქართული ჰუსართა ასეული შედიოდა გენერალ-მაიორ კეიზერლინგის ბრიგადაში. შემდეგ (3 მაისს) რუსეთის არმია სამ დივიზიად იქნა გადაფორმირებული. ქართული ასეული მესამე დივიზიაში მოხვდა, რომელსაც მეთაურობდა გენერალ-ანშეფი რუმიანცევი. მაგრამ ხალხის სიმრავლის გამო რუსეთის არმია 14 მაისს ისევ 4 დივიზიად გადაკეთდა. ამ დროს ქართული ასეული მეორე დივიზიაში მოხვდა, რომლის მეთაური იყო

---

[1] Об исторических записях сержанта, после подпоручика, Черниговского пехотного полка Саввы Порхомова с 1735 по 1744. Кострама, 1895, стр. 7.

[2] 1739 წ. ცხენების შესაძენად საქართველოში გაგზავნილ იქნა დიმიტრი თუმანიშვილი, მაგრამ ეტყობა მის გაგზავნას სასურველი შედეგი არ მოყოლია.

კარლ ბირონი[1]. ჯარის ნაწილები მომარაგებულ იქნენ რამდენიმე თვის სურსათით. ქართულ ასეულს კი, მინიხის განკარგულებით, მიეცა ოთხი თვის ორცხობილას (სუხარი) მარაგი.

დნეპრზე გადასვლის შემდეგ რუსეთის არმია დაბანაკდა მდ. ლიბედოს შესართავთან, ხოლო კოიალოვკასთან გადასვლისას— ტრეპოლის მახლობლად. 17 მაისს მეორე, მესამე და მეოთხე დივიზია გადავიდა ახალ ბანაკში, ტრეპოლიდან 25 კმ დაშორებით, დაბა ლევახში. შემდეგ კი არმიამ თავი მოიყარა ვასილკოვოში[2], საიდანაც დაიწყო შეტევა ხოთინის მიმართულებით. დივიზიები სხვადასხვა გზით მიიწევდნენ წინ. მეორე დივიზია, რომელშიაც დავ. გურამიშვილი იმყოფებოდა, 25 მაისს გადავიდა მდ. სტუგნაზე და მოექცა მის მარჯვენა მხარეზე. აქედან ტუროვკამდე დავ. გურამიშვილს მოუხდა 363 კილომეტრის გავლა. ამ მანძილზე მან გაიარა და ინახულა სოფლები, დაბები, მდინარეები, მთები და ველები. ის იყო დაბა კოპაჩევოში, შემდეგ პინჩუკში, პოლოვეცკოეში, გადავიდა მდ. კამენკაზე და შევიდა ჩოვოლოჩში. მდ. როსტივიცას მარცხენა ნაპირის გაყოლებით ჩავიდა რუჟინში, მარჯვნივ მოიტოვა კარლოვი და კარაპჩეევი. რუჟინიდან შევიდა მახარინცაში, ჩაუარა გლინსკს, პიკოვს, ბუტკოვსკიეს, კუმანოვცკის, ნოვოსინიავას, რის შემდეგ გაყვა მდ. ბუგის მარცხენა მხარეზე. 23 ივნისს ნოვოკონსტანტინოვაში გადავიდა მდ. ბუგზე, გაყვა მის მარჯვენა ნაპირს, შევიდა კოპიჩინცში და დაბანაკდა ლეტიჩევთან. 25 ივნისს გავიდა ბანაკიდან და გაყვა მდ. ბუგს მარჯვნივ, ტარნორუდისაკენ.

---

[1] Банов А., Русская армия в царствовании императрицы Анны Ивановны. Война России с Турцией в 1736—1739 г., Кампания 1739, Спб., 1906, გვ. 141.

[2] მარშრუტის, გეოგრაფიული სახელწოდებებისა და მანძილთათვის გამოყენებულია ბაიოვის მიერ საარქივო დოკუმენტების მიხედვით შედგენილი რუკა— „Пути движения армии Миниха в 1739", რომელიც დართული აქვს იმავე ავტორის ზემოთ დასახელებულ ნაშრომს, აგრეთვე „Военные действия Российской императорской армии в 1739 году под Хотин" (ШГВИА, ფონ. ВУА, საქ. № 1565, ფ. 4—5). სხვა ცნობებისათვის ძირითად წყაროდ გამოყენებული გვაქვს: Масловский Д., Стаучанский поход, документы, 1739 г., Спб., 1892; Кочубинский А., Граф Андрей Иванович Остерман и раздел Турции. Из истории восточного вопроса. Война пяти лет (1735—1739), Одесса, 1899 და ვ. ბაიოვის დისერტაცია: Русская армия в царствовании императрицы Анны Ивановны. Война России с Турцией в 1736—1739, Кампания 1739 г., Спб., 1906.

პიკოვიდან დაწყებული ტარნორუდამდე პირველი და მეორე დივიზია ერთმანეთის პარალელურად მიდიოდა. გოლოჩინეცში მათ მიუახლოვდა მეოთხე დივიზია, რომელმაც გაიარა მეჟიბუჟიე და 30 ივნისს გადავიდა მდ. ბუგის მარჯვენა ნაპირზე. აქედან გეზი აიღო კაპუსტინციასა და პროსკუროვისაკენ. მეორე დივიზიამ ფელშტინიდან მიმართულება აიღო დანიუკისაკენ. დანიუკში დარჩა ორი დღე. 6 ივლისს გავიდა მდ. ბოვანეცის სათავედან და შეჩერდა ზბრუჩის მახლობლად, ტარნორუდაში.

მდ. ბუგიდან მდ. ზბრუჩამდე 88 კილომეტრის გავლა დავ. გურამიშვილს მოუხდა 23 ივნისიდან 6 ივლისამდე. ტარნორუდაში შეერთდნენ მხოლოდ პირველი, მეორე და მეოთხე დივიზიები. 8 ივლისს კი, ტუროვკაში ყველა დივიზიამ მოიყარა თავი და შეერთებული ძალით, მინიხის საერთო მეთაურობით[1], დაიძრნენ ხოთინისაკენ.

დავ. გურამიშვილს მოუხდა ნედებორგის მთების გადალახვა დაბა გრიმალოვთან და მდ. ზბრუჩის შენაკადის გადალახვით 11 ივლისს შევიდა კლიუვინცეში. 13 ივლისს კი დავ. გურამიშვილი იყო დაბა უვისლაში მდ. გნილაიასთან. ხოლო აქედან, მინიხის ჯართან ერთად, 15 ივლისს შეჩერდა დაბა კოციუბინცში.

16 ივლისს მინიხმა გასცა ბრძანება, რათა ჯარი საომრად მზად ყოფილიყო და სამხედრო ნაწილებს (მათ შორის ქართულ ჰუსართა ასეულსაც) 10 დღის მარაგი მისცემოდათ. შემდეგში ქართველ ჰუსარებს და მათ შორის დავ. გურამიშვილს სიარული უხდებოდათ მდ. ნიგლავას მარჯვენა მხარეზე. კოციუბინციდან დავითმა მარცხნივ დასტოვა პრობოჟნა და 17 ივლისს ზელინცე, ხოლო მარჯვნივ ჩერტკოვა და რაიგოროდოკი, რომლის მახლობლად გადალახა მდ. ნიგლავას შენაკადი. გვერდით მოიტოვა სოფ. ზალესიე და შევიდა დაბა კოროლიუვკაში.

ნიგლავიდან დნესტრამდე 30 კმ მანძილი იყო გრძელი, ვიწრო და საშიში ხეობიანი. ეს გზა რუსეთის ჯარმა სწრაფად გაირა და 18 ივლისს 5 საათზე დნესტრის ნაპირას სინკოვიცთან მივიდნენ, მაგრამ მტერი არსად ჩანდა. რადგან მდინარე იმ დროს პატარა იყო, ამიტომ დავ. გურამიშვილი და სხვა ცხენოსნები ადვილად გავიდნენ მასზე. ღამე კი აღდგენილ იქნა ხიდ-

---

[1] 9 ივლისს კანევკასთან მეორე დივიზია მდ. ზბრუჩზე გადავიდა.

[2] მანამდის მინიხი დროგამოშვებით იმყოფებოდა სხვადასხვა დივიზიასთან და მეთაურობდა მათ. მეორე დივიზიაში მინიხი იყო 12—18 ივნისს.

ები და 19 ივლისს მინიხის მთელი ჯარი გადავიდა მდ. დნესტრზე და მიმართულება აიღო დოროშევცინისაკენ.

დნეპრიდან დნესტრამდე დავ. გურამიშვილმა ისე გაიარა 454 კილომეტრი, რომ მოწინააღმდეგესთან ბრძოლა არსად არ შეხვედრია. პირველი ბრძოლა მინიხის არმიას ოსმალების წინააღმდეგ მოუხდა 22 ივლისს სოფ. სინკოვცისთან. მინიხმა ადრევე გაიგო, რომ მტერი ემზადებოდა თავდასასხმელად მარცხენა ფრთაზე, სადაც დონის კაზაკები და ქართული ჰუსართა ასეული იდგა. მთავარსარდალმა ბრძანება გასცა, რათა მტრის მოძრაობის სათვალთვალოდ გამოყოფილიყო სპეციალური რაზმი. მართლადაც 3 საათზე ოსმალები თავს დაესხნენ რუსეთის ჯარის მარცხენა ფრთას, სადაც. როგორც აღვნიშნეთ. ქართული ჰუსართა ასეული იდგა და მათ შორის დავ. გურამიშვილიც. ქართველებს დონის კაზაკებთან ერთად მოუხდათ მძიმე ომის წარმოება, მაგრამ მათ მიეშველათ არტილერია პოდპოლკოვნიკ თავად გ. დადიანის მეთაურობით, რის შემდეგ მტერი დიდი დანაკლისით უკუგდებულ იქნა. ამ ომში მამაცურად იბრძოდნენ ქართველი ჰუსარები მამუკა დავითიშვილის მეთაურობით, რის შედეგადაც მათ სარდლობისაგან დიდი სახელი და პატივისცემა დაიმსახურეს[1].

ამის შემდეგ დაიწყო წვიმები. ადიდდა დნესტრი, რამაც გამოიწვია რუმიანცევის სამხედრო ნაწილის დნესტრის მარცხენა ნაპირზე დარჩენა. მინიხს უნდოდა, არმიის ძირითად ნაწილს, რუმიანცევის სამხედრო ნაწილიც შეერთებოდა, რათა შეერთებული ძალით განეგრძო წინსვლა. ამიტომ იგი დროებით შეჩერდა ჩერნოვიცსა და ოკუტს შორის[2]. 1 აგვისტოს როგორც იქნა მოხერხდა რუმიანცევის სამხედრო ნაწილის დნესტრზე გადასვლა და მინიხის არმიასთან შეერთება.

დოროშევცში შესვლის შემდეგ მინიხმა ზასტავნასაკენ აიღო მიმართულება, სადაც 2 აგვისტოს მიაღწია. ამავე დღეს დნესტრზე ყველა ხიდი აღებულ იქნა. ზასტავნაში შესვლის წინა დღეს კი, რუსეთის არმიას შეტაკება მოუხდა ოსმალებთან, რომლებიც ამჯერადაც სასტიკად იქნენ დამარცხებულნი. ზასტავნაში რუსეთის არმია განტვირთულ იქნა. სამხედრო ნაწილებს საზიდავად მიეცათ მხო-

[1] ЦГВИА, ფონდი 20, ანაწერი 1/47, შეკ. 2, საქ. № 59; „Санктпетербургские Ведомости", 1739, стр. 524—525.

[2] Кочубинский А., Граф Андрей Иванович Остерман и раздел Турции. Из истории восточного вопроса. Война пяти лет (1735—1739), Одесса, 1899, стр. 473.

ლოდ უსაჭიროესი ნივთები და 3 აგვისტოს წინ წაიწიეს. 5 აგვისტოს დავ. გურამიშვილმა მიაღწია მდ. შუბრანეცისა და მდ. ჟუჩკას შესართავს, რომლებიც მდ. პრუტს ერთვიან. შერნოუციდან სოფ. რარანციმდე დავ. გურამიშვილმა, სხვებთან ერთად, გადალახა ბუკოვიცის ტყიანი მთები. 7 აგვისტოს გადავიდა მდ. სტანიგორზე და შევიდა დაბა სტანიგორში, სტანიგორიდან მინიხმა მიმართულება აიღო კალინკოვციისაკენ. 8 აგვისტოს სოფ. რარანცისა და მდ. დოლგოის შუა სწარმოებდა სასტიკი ბრძოლა. მტერი ცდილობდა რუსეთის არმიას არ გადაელახა მდ. დოლგოი. რუსეთის სამხედრო ნაწილებმა თავი შეაფარეს მაბლობელ ტყეს, მოწინააღმდეგე კი მაღლობ ადგილზე იყო დაბანაკებული და იქიდან უთვალთვალებდა მინიხის არმიის მოძრაობას. მინიხის განკარგულებით ჯარი დაიძრა ტყიდან, იერიში მიიტანა ოსმალებზე და კიდევაც დაამარცხა ისინი. ამ ბრძოლაში დაიჭრა ქართული ჰუსართა პოლკის კაპრალი თავადი ათანასე ქობულაშვილი.

სოფ. რაკიტნასა და კალინკოვცს შორის 11 აგვისტოს რუსეთის ჯარმა გამოიცვალა ბანაკი, 13 აგვისტოს კი სოფ. კალინკოვცში შევიდა. 14 აგვისტოს ჰუსარებს და არარეგულარულ ნაწილებს მთავარსარდლისაგან ებრძანათ მტრის დაზვერვა და მიღებული ცნობები სასწრაფოდ ეცნობებიათ მისთვის. ალბათ, ქართველი ჰუსარებიც იღებდნენ ამ დავალების შესრულებაში მონაწილეობას. ასეთივე ბრძანებულებანი გაცემულ იქნა მინიხის მიერ აგვისტოს 15, 20, 21, 22 და 23 რიცხვებშიც[1].

სოფ. კალინკოვციდან მინიხის არმია დაიძრა სოფ. სენკოვცისაკენ. ამ დროს ოსმალების წინააღმდეგ ბრძოლა მოუხდა მინიხის არმიის მარცხენა ფრთას. მტერი აქაც დამარცხდა. რუსეთის არმიამ ხელთ იგდო დიდძალი დავლა. ძლიერი ბრძოლა მოუხდათ რუსებს სოფ. შუროვციდან მდ. შულანეცამდე, სადაც მტერი დიდი დანაკლისით იქნა უკუგდებული.

16 აგვისტოს ოსმალები ყიჟინით დაეცნენ თავს რუსეთის არმიას, მაგრამ ახლაც დამარცხებული აღმოჩნდნენ. მდ. შულანეცის გადალახვის შემდეგ სასტიკი ბრძოლები დაიწყო, მაგრამ მტერი ყოველთვის დამარცხებული რჩებოდა. უკანასკნელი მხოლოდ იმის ცდაში იყო, როგორმე თავი გადაერჩინა. გენერალური ბრძოლა მოხდა 17 აგვისტოს სოფ. სტავუჩანთან.

---

[1] Маслонский Д., Стаучанский поход, документы 1739 г., Спб., 1892, стр. 93—94, 100, 103.

სტავუჩანი მაგარი ციხე-სიმაგრე იყო. ის ამავე დროს წარმოადგენდა მეორე ციხე-სიმაგრის, ხოთინისაკენ გასასვლელ გზას. ოსმალების მთავარსარდალმა ველი-ფაშამ გენერალური ბრძოლის წარმოება გადაწყვიტა სტავუჩანთან და ის საგანგებოდ გაამაგრა. ამავე დროს ამ ციხეს ბუნებრივი მდგომარეობაც ხელს უწყობდა თავდაცვისათვის. ველი-ფაშა სტავუჩანზე დიდ იმედებს ამყარებდა. აქ გადმოისროლა მან თავისი არმიის მთავარი ძალები, ხოლო რუსების წინსვლის შესაფერხებლად და დროის მოსაგებად მცირე ნაწილი დაუპირისპირა მინიხს.

17 აგვისტოს ველი-ფაშა ყოველმხრივ მზად იყო სტავუჩანთან საომრად, სადაც მას გამოყვანილი ყავდა ხოთინის გარნიზონიც. აქვე იყვნენ აგრეთვე მისი არმიის გამოჩენილი სარდლებიც. პოზიცია ხუთი კილომეტრის მანძილზე იყო გაშლილი. ველი-ფაშას აბრკოლებდა მხოლოდ ის, რომ არ იცოდა რომელი მხრიდან შეუტევდა მინიხი, ამიტომ აღნიშნული პოზიციის მთელი ხაზი თანაბრად ჰქონდა გამაგრებული, უფრო სიძლიერით მაინც ხოთინის გზა გაამაგრა, რომელიც ისედაც გამაგრებული იყო ბუნებრივი სიმაგრით.

16 აგვისტოს მინიხი მიადგა მდ. შულანეცის ნაპირს. ამავე დღესვე შეისწავლა მოწინააღმდეგის მდგომარეობა და ადგილმყოფელობა. ყოველივე ამის შემდეგ გადაწყვიტა საომარი მოქმედება დაეწყო მეორე დღეს. ამ ბრძოლაში მას შეეძლო გამოეყვანა მხოლოდ 48 ათასი მეომარი, მოწინააღმდეგეს კი საომარ მზადყოფნაში ყავდა 90 ათასი შეიარაღებული ჯარისკაცი. სტავუჩანიც ისეთი გამაგრებული აღმოჩნდა, რომ მარცხენა მხრიდან თუ მოხერხდებოდა მისი აღება, თორემ სხვა მხრივ შეუძლებელი იყო. მაგრამ აღნიშნული მხარეც ისე იყო გამაგრებული, რომ მისი დაძლევა რუსეთის არმიისათვის სიძნელეს წარმოადგენდა. ამ მდგომარეობისა გამო, მინიხმა გადაწყვიტა: მტრის მოსატყუებლად საომარი დემონსტრაცია დაეწყო მარჯვნივ, ხოლო ნამდვილი ბრძოლა გაემართა მარცხნივ. ამ მიზნით, გუსტავ ბირონის მეთაურობით, მან 9 ათასი ჯარისკაცი და არტილერია, რომელსაც ლევენდალი მეთაურობდა, გაგზავნა სტავუჩანის მარჯვნივ.

17 აგვისტოს დილით გუსტავ ბირონის რაზმმა სწრაფად გადალახა მდ. შულანეცი, დაიკავა ბაღალი ადგილი და ბომბარდირება დაუწყო მოწინააღმდეგის სიმაგრეს. შუადღემდის სწარმოებდა ორივე მხრიდან სროლა, მაგრამ ამ ოპერაციას რუსებისათვის ზიანი არ მოუტანია. ბაიოვის ცნობით, მტრის მიერ გასროლილმა ასმა ყუმბარამ რუსებს მხოლოდ ერთი ცხენი მოუკლა.

მინიხის არმიის ძირითადი ნაწილი, რომელთა შორის დავ. გურამიშვილიც იმყოფებოდა, ამ დროს საომარ მზადყოფნაში იყო და ელოდა განკარგულებას. მინიხმა მიზანს მიაღწია. ველი-ფაშა შეცდომაში შეიყვანა. უკანასკნელმა იფიქრა, რომ გუსტავ ბირონის წარმოებული ოპერაცია ეს არის რუსეთის ჯარის მთავარი საომარი ადგილი და ძალაო, ამიტომ თავისი არმიის მთავარი ძალა ბირონის წინააღმდეგ გამოიყვანა. ამ გარემოებით ისარგებლა მინიხმა და 17 აგვისტოს შუადღისას განკარგულება გასცა, არმია სოფ. დოლინასაკენ დაძრულიყო. ამავე დროს გუსტავ ბირონის რაზმმაც დაიწყო უკან დახევა შულანეცისაკენ. გუსტავ ბირონის უკან დახევა ველი-ფაშამ რუსების დამარცხებად ჩათვალა და ხოთინში გამარჯვების ცნობა გაგზავნა.

რუსებმან დაიწყეს მდ. შულანეცზე გადასვლა, მათ ძლიერ წინააღმდეგობას უწევდა ოსმალეთის ცხენოსანთა რაზმი გენჯალი-ფაშას მეთაურობით, მაგრამ რუსეთის არტილერიის მამაცური მოქმედებით, რომლის მეთაური იყო პოდპოლკოვნიკი თავადი გ. დადიანი, მინიხმა შეძლო მდ. შულანეცის გადალახვა. წინ მიდიოდა კარლ ბირონი, რომელსაც ექვემდებარებოდა ქართული ჰუსართა ასეული და მათ შორის დავ. გურამიშვილიც. ბირონის ნაწილს იცავდა გ. დადიანის არტილერია. შულანეცზე გაშენებულ იქნა 27 ხიდი, რომლითაც რუსეთის არმია მშვიდობით გავიდა მდინარის მეორე მხარეზე. ოსმალებმა რამდენჯერმე შეუტიეს კარლ ბირონის დივიზიას, განსაკუთრებით მის მარჯვენა ფრთას, სადაც ჰუსარები მოქმედებდნენ. ყველაზე ძლიერი შეტევა მტრისაგან იყო 3 საათზე, მაგრამ, რუსების არტილერიის მამაცური მოქმედებით, მტერი უკუგდებულ იქნა. ველი-ფაშამ სცადა მარცხენა ფლანგის, მაღლობის დაკავება, მაგრამ რუსების არტილერიამ ამის საშუალება არ მისცა.

კარლ ბირონის წინააღმდეგ მიპყრობილი იყო ველი-ფაშას მთელი ყურადღება და ძალები. ამან კი საშუალება მისცა რუსეთის არმიის სხვა ნაწილებს გადასულიყვნენ მდ. შულანეცზე და საომარი მოქმედება დაეწყოთ. მარჯვენე მოქმედებდა გუსტავ ბირონი, მარცხნივ კი ლევენდალი. 4 საათისათვის მთელი არმია მდ. შულანეცის მარცხენა ბაარეზე იყო. 5 საათზე, როდესაც რუსებმა სოფ. სტავუჩანი გაიარეს, ოსმალებმა მათ გადამწყვეტი ბრძოლა გაუმართეს, მაგრამ მინიხის არმიის დარტყმებს ვერ გაუძლეს და იძულებული, გახდნენ დიდი დანაკლისით ბრძოლის ველიდან გაქცეულიყვნენ. ველი-ფაშა ხოთინისაკენ გაიქცა. 7 საათზე რუსეთის არმიამ დაი-

კავა მტრის ბანაკი. მოწინააღმდეგის ნაწილი ხოთინის გარნიზონით გაიქცა ბენდერში, ნაწილი კი ბუდჟაკაში. სამხედრო ისტორიკოსების ცნობით, სტავუჩანისთანა სასტიკი ბრძოლა არ მომხდარა არა შარტო 1739 წ. კამპანიაში, არამედ ყირიმის ომის ოთხი წლის განმავლობაში.

მინიხი არ დაედევნა მტერს. მან ჯარი დაასვენა. სერიოზულ ბრძოლას ის მოელოდა ხოთინთან. 17 აგვისტოს მან მთელი არმია ორ ჯგუფად გაყო. პირველ ჯგუფს, მინიხის მეთაურობით, უნდა აეღო ხოთინი[1], მეორეს კი, რუმიანცევის მეთაურობით, უნდა დაეცვა რუსეთის არმიის ტვირთსაზიდავები, რომლებიც თან მიყვებოდა პირველ ჯგუფს. პირველი ჯგუფი სამ ნაწილად იქნა გაყოფილი, რომელთა მეთაურებად დანიშნულ იქნენ: კარლ ბირონი, ლევენდელი და გუსტავ ბირონი. ქართული ასეული კარლ ბირონის ნაწილში მოხვდა. 18 აგვისტოს მინიხმა დაათვალიერა დაპყრობილი ოსმალთა ბანაკი, დაიძრა პირდაპირ ხოთინისაკენ და შეჩერდა სოფ. დაშკოვცში, რომელიც ხოთინს 4—6 კმ იყო დაშორებული.

19 აგვისტოს დილით რუსეთის არმია დაიძრა ხოთინისაკენ. გზაზე მინიხმა გაიგო, რომ ხოთინში იმყოფებოდა მხოლოდ კოლჩაკ-ფაშა მცირერიცხოვანი ჯარით. 10 საათზე მინიხი თავისი არმიით მიადგა ხოთინს და მოთხოვა კოლჩაკ-ფაშას დანებებულიყო. უკანასკნელმა ითხოვა მინიხს მიეცა მისთვის რამდენიმე საათის დრო, რომ მოეთათბირა ხოთინის კომენდანტთან და მასთან მყოფ ოფიცრებთან, ამავე დროს მოითხოვდა, რომ მთელ მის გარნიზონს ნება დართოდა გასულიყო დუნაისაკენ. მინიხი არ დათანხმდა და უბრძანა არმიას დაეწყო შეტევა[2]. ამ ოპერაციაში ქართულ ჰუ-

---

[1] ხოთინი ბესარაბიის რაიონის ცენტრია, მდებარეობს მდ. დნესტრის მარჯვენა მხარეს, მაღლობ ადგილზე. ქალაქის მახლობლად მდ. დნესტრზე გაშენებული იყო ხოთინის ციხე-სიმაგრე, რომელსაც ჰქონდა ოთხი ალაყაფის კარი და შვიდი ვიწრო ბასტიონი. ციხე წარმოადგენდა გრძელ ოთხკუთხიან ფორმას, სიგრძით 600 საჟ. და განით კი 125. გარშემოვლებული იყო ქვის კედლებით, რომელთა სიგანე შეიცავდა 3 საჟ., ხოლო სიმაღლე—5. ციხის ერთი გრძელი კედელი ებჯინებოდა მდ. დნესტრს, მეორე კი გამაგრებული იყო ნაღმებითა და სხვადასხვა ხელოვნური თავდაცვის საშუალებებით (ВЭЛ., ч. 33, Спб., 1849, стр. 557).

[2] Банов А., Русская армия в царствовании императрицы Анны Ивановны. Война России с Турцией в 1736—1739 гг. Кампания 1739 г., Спб., 1906, 234—237, Масловский Д. Стауданский поход, документы 1739 г., Спб., 1892, стр. 95—96.

სართა ასეულს მონაწილეობა არ მიუღია. ბაიოვის ცნობით, მინიხის აღნიშნული ბრძანებულების შესრულება მთავარსარდლის მიერ დაევალა მხოლოდ გვარდიას გუსტავ ბირონის მეთაურობით და სამ ქვეით ბატალიონს გენერალ-მაიორ შიპოვის მეთაურობით (გვ. 235). აღნიშნულმა სამხედრო ნაწილებმა დაიწყეს მოქმედება. შეშინებული კოლჩაკ-ფაშა 2 საათზე უომრად დანებდა მინიხს და გადასცა ხოთინის გასაღები. 3 საათზე ხოთინის თავზე აღიმართა რუსეთის დროშა. ამავე დღესვე განთავისუფლებულ იქნენ რუსეთის არმიის ტყვეები. 20 აგვისტოს განთავისუფლებულ იქნა ტყვედ ჩავარდნილი ოსმალთა სამხედრო გარნიზონი, ხოლო 22 აგვისტოს ხოთინის ციხეში შევიდა რუსების გარნიზონი, სადაც, ბაიოვის ცნობით, შევიდნენ 7 ქვეითი ბატალიონი და კუმინგოვის ჰუსართა პოლკი, სულ 3632 კაცი და 200 მალოროსიის კაზაკი. ამრიგად, დავ. გურამიშვილი, რომელიც ხოთინის ბრძოლაში მარჯვენა ფრთაზე მოქმედებდა, ხოთინის ციხე-სიმაგრეში არ შესულა ისე, როგორც რუსების დანარჩენი ჯარისკაცები და მეთაურები. ისინი დაბანაკებული იყვნენ ქალაქ გარეთ.

ხოთინის ობერ-კომენდანტად დანიშნულ იქნა გენერალ-მაიორი მ. ხრუშჩოვი, თანაშემწედ კი თავადი გ. დადიანი, რომელმაც ამ ბრძოლაში დიდი სიმამაცე გამოიჩინა, რის გამოც 20 აგვისტოს მინიხმა მორიგ პოლკოვნიკის ჩინზე წარადგინა. გ. დადიანი დამტკიცებულ იქნა არტილერიის პოლკოვნიკის ჩინით და დაენიშნა ხელფასი. სარდლობის დავალებით გ. დადიანმა ჩაიბარა ხოთინის ციხე-სიმაგრე[1].

21 აგვისტოს მოეწყო გაბარჯვების აღსანიშნავი პარადი, რომელშიაც მონაწილეობა მიიღო რუსეთის არმიის ყველა ნაწილმა. პარადი დამთავრდა სალიუტით, რის შემდეგ ჯარისკაცებს დაურიგდათ თითო ფიალა ღვინო, რომელიც, ალბათ, მიიღო დავით გურამიშვილმაც[2].

---

[1] როგორც აღვნიშნეთ, 1724 წ. გრიგოლ დადიანმა (1683—1765) რუსულიდან ქართულად თარგმნა იმპერატორ პეტრე პირველის წერილი ვახტანგ მეექვსისადმი მიწერილი. 1734 წ. გ. დადიანი არტილერიის მაიორი იყო და იმყოფებოდა პოლონეთში. ამავე წლის 11 მაისს ანა დედოფლის ბრძანებულებით მიელინებულ იქნა სპარსეთში სახელმწიფო საქმეების გამო ვახტანგ VI-სთან და ბაქართან ერთად (ი. ლორთქიფანიძე, მასალები საქართველოს ისტორიის შესახებ [მე-18 საუკ.], მასალები საქართველოს და კავკასიის ისტორიისათვის, ნაკ. II, 1940, გვ. 94). დასაფლავებულია დონის მონასტერში.

[2] Баиов А., დასახელებული ნაშრომი, გვ. 235—237.

დავ. გურამიშვილმა მდ. დნესტრიდან ხოთინამდე 542 კილომეტრი გაიარა. ვინ იცის რამდენი წვალება და დაბრკოლების გადატანა მოუხდა პოეტს აღნიშნულ მანძილზე, მაგრამ პატრიოტულმა გრძნობამ ყველაფერი აატანინა მას. ამ შემთხვევაში დავ. გურამიშვილი ებრძოდა იმათ, რომელთა შორის, ბედის უკუღმართობისა გამო, პოეტის არა ერთი და ორი თანამემამულე იყო გაყიდული. უდავოა, ყირიმის ომის დროს, თათრების მიერ ნაყიდი რამდენიმე ქართველი ტყვე მაინც იქნებოდა განთავისუფლებული. ჩვენი პოეტი ამ ბრძოლას რამდენიმე ათეული ხნის შემდეგაც სიამაყით იგონებდა: „ათას შვიდას ოცდაცხრამეტს ხოთინის კარს ვთხლიშეთ კეტიო“, ხოლო რუსეთის დიდმა მოაზროვნემ მ. ვ. ლომონოსოვმა(1711—1765) ხოთინის ბრძოლას საგანგებო ოდა უძღვნა[1].

24 აგვისტოს ხოთინიდან რუსეთის არმია დაიძრა იასისაკენ. ხოთინში ავადმყოფობის გამო დატოვეს ოფიცრები, რიგითი ჯარისკაცები და მათი მომვლელები, სულ 1526 კაცი და სამუშაოდ მალოროსიის პოლკებიდან 200 კაზაკი[2]. მდ. პრუტამდე დავ. გურამიშვილმა განვლო დაშკოვცი და ტურბურინი. წმ. იოანეს ჯვარსა და დაშკოვეცს შორის 28 და 29 აგვისტოს აღდგენილ იქნა მდ. პრუტზე ხიდები, რის შემდეგ მდ. პრუტის მარჯვენა მხრით დავ. გურამიშვილს მოუხდა იასისაკენ დაძვრა. რუსეთის არმია 40 კილომეტრით იყო იასიდან დაშორებული, როდესაც მინიხმა სურსათ-სანოვაგის შესაძენად გაგზავნა ატამანი ფლოროვი დონის, ჩუგუევის კაზაკებითა და ქართველ ჰუსართა შემადგენლობით[3]. 1 სექტემბერს მინიხი იასაში შევიდა. იაშკოვეციდან იასამდე დავ. გურამიშვილმა მარჯვნივ დასტოვა რა პერერიტოე, შჩერბაკი და ვოლოვიცი, შევი და შემდეგ დაბებში: სტეფანეცკში, ტაბურაში, გადავიდა მდ. ჟიჟიაზე და შევიდა ქ. იასაში.

ვიდრე მინიხი იასაში შევიდოდა, ქალაქიდან ორი კმ დაშორებით, მას შემოეგება მოლდავეთის ხელისუფალთა საერო და სასულიერო პირთაგან შემდგარი წარმომადგენლები. მინიხი მივიდა მათთან გენერლებით, ცხენოსან გრენადირთა, ქართველებისა და ჩუგუევის კაზაკების თანხლებით. მოლდავეთის ჯარმა და-

---

[1] Ломоносов М. В., Избранные произведения, 1949, стр. 59—66, „Ода на взятие Хотина 1939 г.“

[2] Масловский Д., Стауганский поход, документы 1739 г., Спб., 1892, стр. 210.

[3] იქვე, გვ. 191.

ფელდმარშალი ქ. ა. მ ი ნ ი ხ ი
რუსეთის არმიის მთავარსარდალი ყირიმის ომში. დააწინაურა
დავით გურამიშვილი ჰუსარიდან ვახმისტრის ჩინამდე

ხარა დროშები და დაიწყო პარაკლისი. სიტყვა წარმოსთქვა მიტროპოლიტმა ანტონმა, რომელმაც მთელი მოლდავეთის სახელით მადლობა გადაუხადა მინიხს განთავისუფლებისათვის. ამის შემდეგ მინიხი ზეიმით შევიდა დედაქალაქში. ყოველივე ამის მნახველი და მონაწილე იყო დავ. გურამიშვილი. მეორე დღეს მინიხმა სადილი გაუმართა მოლდავეთის წარმომადგენლებს. 5 სექტემბერს კი დაუდო ხელშეკრულება[1].

ბევრი ქალაქი და სოფელი დარჩა ოსმალებისაგან გაუთავისუფლებელი. ასეთი სოფლებისა და ქალაქების განსათავისუფლებლად მინიხმა გამოყო კაზაკებისა და ჰუსარების რაზმი და პოლკოვნიკ ივანე ვასილის ძე ფროლოვის მეთაურობით გაგზავნა ისინი ჩრდილო-სამხრეთ ვალახიის საზღვრებზე.

3 სექტემბერს მინიხმა პეტერბურგში გაგზავნა გენერალ-მაიორი აპრაკსინი, რომლის მეშვეობით დედოფალს აცნობა, რომ რუსეთის არმიამ სრული გამარჯვება მოიპოვა ოსმალებზე: ციხე-ქალაქი ხოთინი დაგვნებდა და შიგ მყოფი კოლჩაკ-ფაშა მთელი გარნიზონით ტყვედ ჩაგვბარდაო[2].

11 სექტემბერს მინიხი გადავიდა მდ. პრუტზე და უნდოდა შესულიყო ბუდჟაკში, მაგრამ 7 სექტემბერს რუსეთსა და ოსმალეთს შორის ბელგრადის დროებითი ზავის დადების გამო, აღარ წასულა[3]. 23 სექტემბერს მინიხმა მიიღო ბრძანებულება, რომ დაეტოვებიათ მოლდავეთი და სამხედრო ნაწილები უკრაინაში დაებანაკებიათ. ამის შემდეგ ოქტომბრის დასაწყისში რუსეთის ჯარმა დაიწყო მდ. პრუტზე გადასვლა. ა. კ ო ჩ უ ბ ი ნ ს კ ი ს ცნობით, ჯარი ძველი გზით გაემგზავრა უკრაინაში.

იასიდან დაბრუნებულმა რუსეთის არმიამ ლაბოდასთან გადალახა მდ. პრუტი და მარცხნივ, პრუტის ქვემოთ, ჩავიდა ჩუჩაკის პერევოზამდე. აქედან დნესტრის შენაკადის სათავის გვერდის ავლით შევიდა კაინარში, აყვა მდ. პრუტის სათავისაკენ, გაიარა რეციპენი, პრიკოუნი, კრემნიცი, ბელოვანეცი და შევიდა კოტუშანში. აქ რუსეთის არმია ორ ნაწილად გაიყო: ერთი ნაწილი წავიდა რუბლევკას მიმართულებით (მდ. დნესტრის მარჯვენა მხარე),

---

[1] К о ч у б и н с к и й А., Граф Андрей Иванович Остерман и раздел Турции, 1899, стр. 484.

[2] Примечание на ведомости в Санктпетербурге, 1740, стр. 566.

[3] საბოლოო ზავი დაიდო 1740 წ. 15 თებერვალს. მინიხთან ერთად მდ. პრუტზე გადასულა 65 ქართველი ჰუსარი, იხ. Масловский Д., Очаковский поход, документы 1739 г., Спб., 1892, стр. 208—209.

მეორე—კამენეც-პოდოლსკის (მდ. სმოტრიჩის მარცხენა მხარე) მიმართულებით.

როგორც აღვნიშნეთ, იასიდან რუსეთის არმია უკან დაბრუნდა ძველი გზით, ე. ი. იმ მიმართულებით, რომლითაც ისინი პირველად წავიდნენ. ამ ცნობისა და ბაიოვის მიერ საარქივო დოკუმენტების მიხედვით შედგენილი რუქიდან შეიძლება ვიფიქროთ, რომ კოტუშანიდან პირველი და მეორე დივიზია რუბლევკის მიმართულებით წავიდა, მესამე და ბეოთხე დივიზია კი კამენეც-პოდოლსაის, მდ. სმოტრიჩის მარცხენა მხარის მიმართულებით. მდ. დნესტრის მარცხენა მხარეზე გადასვლის შემდეგ, დივიზიებმა სხვადასხვა მიმართულებით განაგრძეს სვლა. თუ რომელი გზით დაბრუნდა მეორე დივიზია, რომელშიაც დავ. ჯურამიშვილი იმყოფებოდა, დანამდვილებით არ ვიცით. ჩვენს ხელთ არსებული ცნობების მიხედვით კი საფიქრებელია, მეორე დივიზია რუბლევკიდან უკან დაბრუნებულიყო სტანისლავჩიკისა და ვოროშილოვკას მიმართულებით და ამ გზით შესულიყო ვასილკოვოში, ე. ი. იმ ადგილას, საიდანაც ის ბრძოლის დაწყებისას დაიძრა. განსხვავება მხოლოდ ისაა, რომ პირველად, როგორც აღვნიშნეთ, მეორე დივიზიამ ვასილკოვოდან კროპაჩევისა და პინჩუკის მიმართულებით გაიარა წრისებური ხაზი, ახლა კი პინჩუკიდან პირდაპირ ვასილკოვოში შევიდა.

თუ ჩვენ მიერ მოხაზული მარშრუტი სწორი გამოდგა, მაშინ უკან დაბრუნებისას დავ. გურამიშვილს მდ. დნესტრის შემდეგ უნდა გამოევლო ვრუბლევკა, სტანისლავიჩი, ახლო გაევლო ვოროშილოვკასათვის, გადმოელახა მდ. ბუგი და შესულიყო ვორონოვიცში, გვერდი აევლო ლიპოვეცისა და ჟიტომირისათვის, გაევლო ტეტიევი, ვოლოდარკა და მდ. როსის გადალახვით შესულიყო ბელაია-ცერკოვში, აქედან პინჩუკის გვერდის ავლით გადასულიყო ვასილკოვოში.

ქართველ ჰუსართა ასეულმა, როგორც აღვნიშნეთ, ყირიმის ომში დიდი მამაცობა გამოიჩინა. ამ ომში ქართველი ჰუსარებიდან ბრძოლის ველზე დაიღუპნენ დიმიტრი რევაზიშვილი, ომან მოურავიშვილი, ზაალ სერხეულიძე და დავით ერისთავი. ტყვედ ჩავარდა ალექსი ლომიძე[1].

ყირიმის ომში ქართველ ჰუსართა ასეულის მამაცობის შესახებ სამხედრო კოლეგიისადმი წარდგენილ მოხსენებაში არმიის მთავარსარდალი ფელდმარშალი ქრისტეფორე მინიხი წერდა:

[1] ЦГВИА, ფონდი 10, საქ. № 5, ფ. 316—324.

„ქართული ჰუსართა ასეული მთელი კამპანიის პერიოდში იმყოფებოდა [ბრძოლაში]. ამ ასეულის ოფიცრები და რიგითი ჰუსარები მტრის წინააღმდეგ ისე მოქმედებდნენ, როგორც შეშვენის ძლიერ მამაც და სანდო ხალხს, რომელთა საჭიროება არმიაში დიდიაო[1]".

ყირიმის ომში, სხვა ქართველებთან ერთად, თავი ისახელა დავ. გურამიშვილმაც, რისთვისაც არმიის მთავარსარდლის ფელდმარშალ მინიხის მიერ რიგითი ჰუსარიდან ჯერ 1739 წლის 5 აგვისტოს კაპრალად იქნა დაწინაურებული, ხოლო იმავე წლის 16 დეკემბერს ასეულის კვარტირმეისტრად.

ყირიმის ომის დამთავრების შემდეგ ასეულმა დაიწყო მშვიდობიანი ცხოვრება.

სამხედრო კოლეგია და ასეულის ხელმძღვანელები შეუდგნენ ქართული ჰუსართა ასეულის გაზრდისათვის ზრუნვას. ისინი სპეციალურად აგზავნიდნენ წამომადგენლებს ყიზლარში, ასტრახანში და სხვ. ადგილებში, რომ შეეგროვებიათ მამაკაცები ასეულის რი-

---

[1] „Пред выступлением оной в кампанию прислана Грузинская гусарская рота, которая чрез всю ту кампанию находилась, и той роты офицеры и рядовыя противу неприятеля поступали так, как надлежит весьма храбрым и надежным людям, каковыя при армии весьма быть потребны" (ЦГВИА, ფონდი, 10, საქ. № 2, ფ. 76—77).

ყირიმის ომში დავ. გურამიშვილთან ერთად მონაწილეობას იღებდა მისი მოხუცი ბიძა მერაბ გურამიშვილი. უკანასკნელი, როგორც მოხუცი და დაჭრილი, ჰუსართა ასეულში არ მიიღეს, არც მამულები მისცეს და ვახტანგ VI-ის დროს დანიშნული ულუფაც მოუხსნეს. ყოველივე ამის გამო, 1739 წ. იანვარში, მერაბმა სთხოვა სენატს, რომ მისთვის, სხვა თავადებსავით, მიეცათ უკრაინაში მამულები ანდა საცხოვრებლად სხვა რაიმე წყაროდ გამოენახათ. ამ დროს ყირიმის ომში გაიწვიეს ქართული ჰუსართა ასეული, რომელშიაც ირიცხებოდა მერაბის ძმისშვილი დავით გურამიშვილი. მართალია, მერაბს ომში წასვლა არ ევალებოდა, მაგრამ მან თავისი სურვილით აქტიური მონაწილეობა მიიღო ამ ომში.

ყირიმის ომის დამთავრების შემდეგ სენატი შეუდგა მერაბ გურამიშვილის საქმის გარჩევას. მის თხოვნას გამოესარჩლა ქართული ჰუსართა ასეულის მაიორი მამუკა დავითიშვილი. უკანასკნელი 1740 წ. მაისში შუამდგომლობდა სენატის წინაშე, რომ მერაბ გურამიშვილს მისცემოდა უკრაინაში 30 კომლი ისე, როგორც სხვა თავადებმა მიიღეს. სენატმა შეისწავლა საქმის ვითარება და მამულების მიცემაზე მერაბს უარი განუცხადა, მაგრამ, რადგანაც მას რუსეთის ქვეშევრდომობა და ფიცი ჰქონდა მიღებული, ამას გარდა, მონაწილეობას იღებდა ყირიმის ომში, ამიტომ საცხოვრებლად დაუნიშნეს რიგითი ჰუსარის ხელფასი 25 მანეთისა და 82 1/2 კაპ. რაოდენობით.

მერაბ გურამიშვილი ცხოვრობდა ძმისშვილთან დავითთან. გარდაიცვალა 1742 წ. შემდეგ.

გითი შემადგენლობის გასაძლიერებლად. ამ მიზნით სხვადასხვა დროს გაგზავნილი იყვნენ სიმონ ჯიქიძე, იესე ციციშვილი, კაპჩიევი და სხვ[1].

VIII

ჯერ კიდევ ყირიმის ომის დაწყების წინ ფელდმარშალ მინიხის მიერ ყიზლარში და ასტრახანში გაგზავნილ იქნა აზნაური ბორის ეგორაშვილი ქართული ჰუსართა ასეულისათვის ქართველების შესაგროვებლად. ბ. ეგორაშვილს შეუგროვებია 150 კაცი და მოუყვანია უკრაინაში.

ყირიმის ომის დამთავრების შემდეგ, 1740 წ. 5 თებერვალს, სამხედრო კოლეგიას ფელდმარშალი მინიხი წერდა: „ქართული ჰუსართა ასეული ისე გაიზარდა, რომ არსებული შტატის მიხედვით ის დღეს სამ ასეულზე ბეტს ითვლის 38 კაცსო“[2]. ამიტომ მინიხი სთხოვდა დედოფალს, რათა დაემტკიცებია ქართული ჰუსართა სამი ასეული თავისი შტატით[3]. მინიხის მიერ წარდგენილი პროექტის მიხედვით

[1] როდესაც იმპერატორი პეტრე დიდი სპარსეთთან ომს აწარმოებდა (ამ ომში მოხალისედ წავიდა ყიზლარში მყოფი ზოგი ქართველი) ასტრახანში მყოფ გენერალიტეტს უბრძანა გამოეთხოვა სპარსეთიდან რუსეთში სამსახურისათვის ქართველები, სომხები და მათგან შეედგინა ორი ესკადრონი. უკანასკნელის დასაყოფილებლად ხარჯს ახდევინებდნენ სპარსეთში დაპყრობილ პროვინციებს. ომის დამთავრების შემდეგ. 1735 წელს, ეს ესკადრონები თითქმის დაიშალა, მაგრამ 1736 წ. ისევ აღდგენილ იქნა და იმყოფებოდა სამოქალაქო შემოსავალთა ხარჯზე. რა თქმა უნდა, პირველთან შედარებით ძალიან შემცირებულ ჯამაგირზე. 1742 წელს მათ დაუმტკიცეს ის ჯამაგირი, რაც 1736 წლამდე ეძლეოდათ. შტატით იყო: შტაბის ოფიცერი—4, უფროსი, ოფიცერი—25, უმცროსი ოფიცერი—16, ჯარისკაცი—5. აღნიშნული პირები მუქთად იღებდნენ ჯამაგირს. ამიტომ სამხედრო კოლეგიამ 1764 წ. შუამდგომლობა აღძრა დედოფალ ეკატერინეს წინაშე, რომ გაეუქმებიათ ეს ესკადრონები და ვინც სამსახურს მოისურვებდა, განეწესებიათ ადგილობრივ საგარნიზონო ბატალიონში ანდა ქართულ ჰუსართა პოლკში, მით უმეტეს—ასაბუთებდა სამხედრო კოლეგია—ამჟამად ქართული პოლკი ახალი შტატით უნდა შეივსოს, როგორც ქართველთა, ისე სხვა ეროვნების წარმომადგენლებისგანაც (ბრძ. 12152). ეკატერინე დედოფალმა სენატის ეს მოთხოვნა დააკმაყოფილა, მაგრამ გატარდა თუ არა ეს ბრძანებულება ცხოვრებაში, არ ვიცით.

[2] შემდეგში ეს 38 კაცი თანაბრად იქნა განაწილებული სამ ასეულში.

[3] ქართული ჰუსართა სამი ასეულის შექმნასთან დაკავშირებით გაიზარდა დამხმარე პერსონალთა საშტატო ერთეულებიც. მათ შორის ოფიცრებისა და კაპრალების ნაწილი მინიხის მიერ, ვიდრე ანა დედოფალი აღნიშნულ ასეულებს დაამტკიცებდა, მანამდის იქნა გაფორმებული. უკანასკნელთა რიცხვში შედიოდა დავით გურამიშვილი, რომელიც 1740 წ. 7 იანვრიდან აყვანილ იქნა ვახმისტრის ჩინში. ასე რომ, ქართულ ჰუსართა სამი ასეულის გაფორმება საფიქრებელია დაწყებულიყო 1740 წ. იანვრიდან (ყოველ შემთხვევაში 1739 წ. დეკემბერზე ადრე არაა მოსალოდნელი).

სამი ასეულისათვის საჭირო იყო დამატებით 4 ვახმისტრი, 2 კვარტირმეისტერი, 3 კაპრალი, 2 ასეულის მწერალი, 2 პარიკმახერი და 4 მედოლე. უფროს ოფიცერთა შემადგენლობა კი ისევ ძველი რაოდენობის რჩებოდა.

ანა დედოფალმა 14 აპრილს დაამტკიცა წარმოდგენილი პროექტი და ამავე დროს განკარგულება გასცა, რათა ჰუსართა რაოდენობა გაზრდილიყო ას კაცამდე (ნაცვლად სამოცდაათისა), დამატებით შეეგროვებიათ სამხედრო სამსახურისათვის ვარგისი ქართველები და ამ გზით ქართული ჰუსართა ასეული გაეზარდათ 10 ასეულამდე მაინც[1].

ამ განკარგულების სისრულეში მოყვანა ძალიან გაძნელდა ხალხის უყოლობის გამო. მართალია, 1741 წ. ელისაბედ დედოფალმა სპეციალური ბრძანებულება გასცა, რომ ქართველები სამხედრო სამსახურს გარდა არსად მიეღოთ, მაგრამ საქმეს ამანაც ვერ უშველა. 1741 წ. დაემატა მხოლოდ ერთი ასეული და შეიქმნა ქართული ჰუსართა პოლკი.

ქართული ჰუსართა ასეულის პოლკად გადაკეთებამ გამოიწვია მეთაურთა საშტატო ერთეულების გაზრდაც. შემდეგი ჩინი დავ. გურამიშვილისათვის იყო ჩინი ვახმისტრისა. 1740 წლამდე ქართულ ჰუსართა ასეულში ორი ვახმისტრი იყო. ახლა კი საჭირო შეიქნა ოთხი დამატებითი ვახმისტრი, რომლის ერთ-ერთი კანდიდატი დავ. გურამიშვილი იყო. 1740 წ. 7 იანვრიდან დავ. გურამიშვილი პოლკის ვახმისტრი გახდა.

სამხედრო კოლეგია ენერგიულად ზრუნავდა ჰუსართა პოლკების, და მათ შორის ქართულის, გასაძლიერებლად. ხალხის შესაგროვებლად კი მიჩნეულ იქნა მხოლოდ ყიზლარი და ასტრახანი, სადაც გაგზავნილ იქნა სანდო პირები. პოლკში მიღება ამ დროს შეიძლებოდა პასპორტის მქონე იმ პირთა, რომელთა წლოვანება 40 წელზე მეტს არ აღემატებოდა. სენატი ავალდებულებდა გენერალიტეტს, რათა ამ მხრივ განსაკუთრებული სიფხიზლე გამოეჩინა.

ქართული ჰუსართა პოლკის გადიდება იწვევდა დამხმარე პერსონალის გადიდებასაც. ამიტომ ქართველი თავადი ჰუსარები ყოველგვარ ზომას მიმართავდნენ პოლკის გაძლიერებისათვის. მაგრამ საჭირო რაოდენობის ქართველები ვერ შეკრიბეს და არც არავითარი იმედი მომავალში ამ მხრივ არ იყო. ამის გამო ქართველმა ოფიცრებმა 1752 წ. 3 მარტს, პოდპოლკოვნიკ ელისე ამილახვრის

[1] ЦГВИА, ფონდი 10, საქ. № 13, ფ. 541—542, 534—533.

ნეშვეობით, სამხედრო კოლეგიას სთხოვეს, რათა ქართულ პოლკში ქართველებს გარდა მიღებული ყოფილიყვნენ სპარსელები, რომლებსაც მართლმადიდებლური სარწმუნოება ექნებოდათ მიღებული, აგრეთვე ბერიები და სომხები, რომლებიც საქართველოში დაბადებულნი და აღზრდილნი იყვნენ, რომ ამ გზით ჯერჯერობით შეგროვებულიყო 600 კაცამდე და პოლკი ექვს ასეულამდე მაინც გაზრდილიყო.

ქართველ ჰუსართა ოფიცრების თხოვნა სამხედრო კოლეგიამ დააკმაყოფილა იმავე წლის 20 ივნისს, მაგრამ პოლკის გაზრდა ამჯერად მოხერხდა მხოლოდ 500 კაცამდე. ხალხის შეგროვება კი გრძელდებოდა. სპარსელების, ბერძნებისა და სომხების გარდა, ქართულ პოლკში სხვა ეროვნების ხალხსაც დაუწყეს მიღება. მაგრამ 1753 წლამდე მაინც ვერ მოხერხდა 10 ასეულამდე ქართული ჰუსართა პოლკის გაზრდა. 1753 წ. შეგროვებულ იქნა 185 კაცი, მათ შორის 58 ქართველი იყო, რომელიც განაწილებულ იქნა 10 ასეულში შემდეგი სახით: I ასეულში—2, II—7, III—7, IV—9, V—5, VI—7, VII—?, VIII—4, IX—10 და X—4. დანარჩენი იყვნენ სპარსელები, ოსმალები (ზოგ მათგანზე სიაში აღნიშნულია, რომ ახლად მონათლულიაო), სერბიელები, ბულგარელები, სომხები და სხვა ეროვნების ხალხი. უკანასკნელთა შორის ყველაზე მეტი ბერძნები იყვნენ. 1754 წელს ამას დაემატა ქართული 4 ასეული და, ამრიგად, პოლკი 460 კაცისაგან შედგებოდა, აქედან 13 მოსამსახურე პერსონალს შეადგენდა, ხოლო 447 რიგითი ჰუსარს, რომლებიც განაწილებული იქნენ ასეულებში შემდეგი სახით: I ასეულში—45, II—44, III—44, IV—48, V—44, VI—43, VII—47, VIII—46, IX—42, X—44. 1755 წ. ქართულ 10 ასეულში ირიცხებოდა 600 კაცი; ასე რომ, სრული კომპლექტი ამ დროსაც არ ყოფილა. ანა დედოფლის ბრძანებულებით თითოეულ ასეულში, როგორც აღვნიშნეთ, 100 კაცი უნდა ყოფილიყო, აქ კი 100 კაცს ორი ასეულიც ვერ ადგენდა. ამას გარდა, რიცხობრივად ქართულ პოლკში ძალზე გადაჭარბებული აღმოჩნდნენ არაქართველები, რომელთა უმრავლესობა შეიძლებოდა ნაციონალურ ჰუსართა პოლკებში მოთავსებულიყვნენ, მით უმეტეს ამ უკანასკნელ პოლკებშიც ხალხთა სიმცირე ძალზე იგრძნობოდა. ამის გამო 1756 წ. სენატმა მიიღო გადაწყვეტილება, რათა ქართული პოლკისათვის დამატებით შეგროვებულიყო 493 ქართველი. ამ ხალხის ყიზლარში შეგროვება იკისრა საგარეო საქმეთა კოლეგიის დიპლომატ-შიკრიკმა კაპიტანმა თავად თომა ათანასეს ძე

ბარათაშვილმა. საამისოდ მან გარკვეული პირობები წარუდგინა სამხედრო კოლეგიას.

თ. ბარათაშვილის განცხადების შესახებ სამხედრო კოლეგიამ 1756 წ. 15 ივლისს გამოიწვია ქართული ჰუსართა პოლკის პოლკოვნიკი თავადი ელისე ამილახვარი და თვით თ. ბარათაშვილი. პოლკოვნიკმა ე. ამილახვარმა სხდომაზე განაცხადა, რომ თ. ბარათაშვილის თხოვნას შეიძლება ვენდოთო. თ. ბარათაშვილმა კი კოლეგიას მოახსენა, თუ მას საგარეო საქმეთა კოლეგიის კაბინეტიდან გაანთავისუფლებდნენ, იმ შემთხვევაში აღნიშნულ ქართველთა რაოდენობის შეგროვებას ის შეძლებდა.

სამხედრო კოლეგია ვერ დაარწმუნა ე. ამილახვრისა და თ. ბარათაშვილის განცხადებებმა და რომ საბოლოოდ დარწმუნებულიყო თ. ბარათაშვილის განცხადების სისრულეში მოყვანის საკითხში, 1756 წ. 22 ივლისს საგარეო საქმეთა კოლეგიას აცნობა, რომ უკანასკნელს განეხილა და ეცნობებია სამხედრო კოლეგიისათვის: შეძლებდა თუ არა თავადი თ. ბარათაშვილი ყიზლარში ქართული ჰუსართა პოლკისათვის ვარგისი თავისუფალი ქართველებისა შეგროვებას და შეიძლებოდა თუ არა საამისოდ გაღებულიყო საჭირო რაოდენობის თანხა. თუ შესაძლებელი იქნებოდა, რომ საგარეო საქმეთა კოლეგიისაგან დროებით განთავისუფლებულიყო თ. ბარათაშვილი. ამასთან ერთად სამხედრო კოლეგია ეკითხებოდა საგარეო საქმეთა კოლეგიას—ხალხის შესაგროვებლად და წამოსაყვანად რაიმე დაბრკოლებას ან პრეტენზიას ხომ არ ექნება ადგილი მოსაზღვრე ქვეყნებიდანო.

საგარეო საქმეთა კოლეგია, ეტყობა, ამ საქმეს ყოყმანით შეხვედრია. მართალია, მას საამისოდ უარსაყოფი საბუთები არ ჰქონია, მაგრამ არც დადებითი აღმოჩენია. 1756 წ. 3 აგვისტოს გაცემულ პასუხში საგარეო საქმეთა კოლეგია ატყობინებდა სახელმწიფო სამხედრო კოლეგიას: შესაძლებელი იქნება თუ არა თ. ბარათაშვილისათვის ყიზლარში თავისუფალი ქართველების შეგროვება, ჩვენთვის უცნობია, რადგან წარმოუდგენელია, რომ ყიზლარის მთიელთა შორის მოიპოვებოდნენ თავისუფალი ქართველები, გარდა ტყვეებისა, რომლებიც გატაცებული არიან საქართველოდანო. მთიელები თავს ესხმიან ქართველებს, იტაცებენ მათ და ყიდიან თურქეთის ოლქში. განა შეუძლია მას, ბარათაშვილს, ყიზლარში მისული ქართველებისაგან რამდენიმე მაინც შეაგროვოს ანდა საამისოდ სპეციალურად გაემგზავროს საქართველოში? მაგრამ ისიც უცნობია, ნებადართული იქნება კი საქართველოს მმარ-

თველებისაგან სალხის შეგროვება, როდესაც თვითონ ისინი საჭიროებენ მთიელი თავდამსხმელებისაგან დაცვას, რომლებიც მათ არბევენ და არ ასვენებენ? ისინი არათუ არ საჭიროებენ ხალხს, არამედ მფარველობას ითხოვენ თავდაცვისათვის რუსეთის იმპერიისაგან, რომლის აღმოჩენა მათთვის, უხერხულობის გამო, შეუძლებელია. რაც შეეხება იმ საკითხს, შეუძლია თუ არა კაპიტან თ. ბარათაშვილზე ქართველების შესაგროვებლად საჭირო თანხის გაცემის ნდობას, საგარეო საქმეთა კოლეგიას თუმცა დაეჭვების საბუთი არ აქვს, მაგრამ პირდაპირი დასტურის მიცემაც არ შეუძლიაო, რადგანაც კოლეგიისაგან მას არავითარი დავალება არ ჰქონია, გარდა სპარსეთში კურიერად გაგზავნისა, ამაში ის ძალიან უნარიანია. განთავისუფლება მისი საგარეო საქმეთა კოლეგიისაგან შეიძლება, ის ეხლაც მისი იმპერატორობის უმაღლესობის კაბინეტის განკარგულებაში იმყოფებაო.

ასეთი ცნობის მიღების შემდეგ ეს საქმე სამხედრო კოლეგიამ შეაჩერა, მაგრამ ქართული ჰუსართა პოლკის პოლკოვნიკი ე. ამილახვარი ამ საქმეს არ ეშვებოდა. ამილახვარს საკითხი დაუსვამს ლეიბგვარდიის ფელდმარშალ პოლკოვნიკ სტეფანე აპრაკსინის წინაშე და მოუთხოვია თ. ბარათაშვილის საქმეს მსვლელობა მიცემოდა. იმავე წლის 9 ოქტომბერს აპრაკსინი სამხედრო კოლეგიას პატაკით ატყობინებდა: ქართული ჰუსართა პოლკის პოლკოვნიკი თავადი ამილახვარი აცხადებს, რომ კაპიტანი თავადი თომა ბარათაშვილი კისრულობს რამდენიმე ქართველის შეგროვებას ქართული ჰუსართა პოლკისათვის, ამის შესახებ სამხედრო კოლეგიაში საქმე უკვე არსებობს, რის გამო მეც, აღნიშნული წარდგინების ძალით, სამხედრო კოლეგიას მოვახსენებ, რათა მასზე განოტანილ იქნეს ჯეროვანი გადაწყვეტილებაო.

1756 წ. 4 დეკემბერს სამხედრო კოლეგიამ საგარეო საქმეთა კოლეგიისაგან მოითხოვა ცნობა, რომ კაპიტანი თომა ბარათაშვილი იმპერატორის კაბინეტთან იმყოფება, თუ განთავისუფლებულია და ხომ არ იმყოფება საგარეო საქმეთა კოლეგიასთანო. უკანასკნელის ცნობით კი კაპიტანი თომა ბარათაშვილი 1756 წ. 13 სექტემბრიდან, თანახმად მისი (თ. ბარათაშვილის) თხოვნისა, გადაყვანილი ყოფილა იმპერატორის კაბინეტიდან საგარეო საქმეთა კოლეგიაში, სადაც ის ამჟამადაც იმყოფებაო.

ამის შემდეგ წავიდა თუ არა თ. ბარათაშვილი ყიზლარში ქართველების შესაგროვებლად, საქმეებიდან არ ჩანს. დოკუმენტებიდან კი ირკვევა, რომ თომა ბარათაშვილი 1757 წელს საქართ-

ველოში ყოფილა მხოლოდ ცხენების საყიდლად. ამრიგად, ეს წამოწყებული საქმე ვერ დაგვირგვინებულა.

1757 წელს ყიზლარის ესკადრონის კაპიტანმა ბოგდან ასლანოვმა თხოვნით მიმართა ფელდცეხმეისტერ და კავალერ გრაფ-პეტრე ივანეს ძე შუვალოვს. ამ თხოვნაში ასლანოვი კისრულობდა, ჰუსართა პოლკებისათვის შეეგროვებია პეტერბურგში და მოსკოვში ბერძნები, ვოლოხოველები, ქართველები და სპარსელები 30 კაცამდე. ამავე ეროვნებისა: ასტრახანში, ყიზლარში და მახლობელ საგუბერნიო ქალაქებში ასამდე. კიევში, ნეჟინში, გლუხოვში, ბახმუტში და მალოროსიის სხვა ქალაქებში—ასორმოცდაათამდე. ამას გარდა, გათვალისწინებული ჰქონდა გილანში, რეშტში, მეზიდრონში და იქაურ მახლობელ ადგილებში შეეგროვებია ორასამდე კაცი. ამის შემდეგ ასლანოვს განზრახვა ჰქონდა გამგზავრებულიყო საქართველოში და იქაც შეეგროვებია პოლკისათვის ვარგისი პირები.

სამხედრო კოლეგია დათანხმდა ასლანოვის წინადადებას და საკითხი აღძრა საგარეო საქმეთა კოლეგიაში. უკანასკნელმა შესაძლებლად სცნო, ასლანოვს ხალხი შეეგროვებია მხოლოდ შუა რუსეთში. რაც შეეხება საზღვარგარეთ, კასპიის ზღვის მახლობლად მდებარე და ყიზლარის ციხის იქით, აგრეთვე საქართველოში გამგზავრებაზ. ამაზე საგარეო საქმეთა კოლეგიამ ეხლაც იგივე აზრი გამოთქვა, რაც თომა ბარათაშვილის ანალოგიური თხოვნის შესახებ ჰქონდა ნათქვამი 1756 წ. აგვისტოში. შეუძლებლად იქნა ცნობილი აგრეთვე ჰუსართა პოლკებისათვის ხალხის შეგროვება სპარსეთშიც. ყოველივე ამის გამო სამხედრო კოლეგიამ ნება დართო კაპიტან ასლანოვს ხალხის შეგროვება ეწარმოებია მხოლოდ პეტერბურგში, მოსკოვში, ასტრახანში, ყიზლარში და მის მახლობელ გუბერნიებში, აგრეთვე კიევში, ნეჟინში, გლუხოვში და სხვა ქალაქებში, გარდა ბახმუტისა, რომლის მახლობლად დასახელებული იყო სლავურ-სერბული მოსახლეობა. ამ საქმისათვის ერთი წლით გაანთავისუფლეს ასლანოვი ესკადრონიდან. ასლანოვმა დაიწყო ხალხის შეგროვება, მაგრამ მის მიერ შეგროვებულ ხალხთა შორის ბლომად აღმოჩნდა ჰუსართა პოლკებისათვის უვარგისი პირები, რისთვისაც მას მალე (1758 წ. 18 აგვისტოს) აუკრძალეს დაწყებული საქმის გაგრძელება.

ამრიგად, ვერც ახლა მოხერხდა ქართული ჰუსართა პოლკისათვის ხალხის შეგროვება და, როგორც აღვნიშნეთ, მომავალშიაც ამ მიმართულებით პერსპექტივები არ ჩანდა. ამის გამო ქართული ჰუსართა პოლკი ათი ასეულიდან ისევ ოთხ ასეულამდე იქნა ჩა-

მოყვანილი, თუმცა სხვა ეროვნების ხალხი ახლაც ბლომად იქნა დატოვებული.

1763 წ. 10 მაისს ქართული და უნგრული ჰუსართა პოლკები შევსებული იქნენ ახლად რეორგანიზებული ყვითელი ჰუსართა პოლკიდან (დაარსდა 1760 წ. დეკემბერში).

ქართულმა ჰუსართა პოლკმა დამოუკიდებელი სახე შეინარჩუნა 1769 წლამდე.

აღნიშნული წლის 3 ოქტომბერს ქართული ჰუსართა პოლკი შეუერთდა მოსკოვის ლეგიონს. 1775 წ. 22 თებერვალს მოსკოვისა და პეტერბურგის ლეგიონებიდან ჩამოყალიბდა ბელორუსიის პოლკი, რომელიც 1796 წლიდან ცნობილია ვორონეჟის პოლკის სახელწოდებით [1].

IX

1741 წელს სამხედრო კოლეგიამ მიიღო დადგენილება, რათა ჰუსართა პოლკები ერთიან ფორმაში ყოლოდა. ამიტომ იმავე წელს გენერალ-მაიორმა კინდერმანმა აცნობა ქართული ჰუსართა პოლკის პოდპოლკოვნიკ ქაიხოსრო გურიელს, რომ პოლკს ნაციონალური ფორმის ნაცვლად ხმარებაში შემოეღო ჰუსართა პოლკისათვის დაკანონებული ფორმა. ამასთან ერთად კინდერმანი მოითხოვდა, რომ სასწრაფოდ ეცნობებიათ მისთვის, თუ რამდენი მუნდირი, თოფი და ამუნიცია იქნებოდა საჭირო.

ქართული ჰუსართა პოლკის შემადგენლობა, რომელიც შეზრდილიყო ნაციონალურ ფორმას, კმაყოფილებით ვერ შეხვდა ამ მოთხოვნას. ამიტომ აღნიშნული პოლკის მეთაურები შეეცადნენ, რომ ქართული ჰუსართა პოლკი ისევ ნაციონალურ ფორმაში დარჩენილიყო. ამ მიზნით 1741 წ. 30 დეკემბერს ქართული პოლკის მაიორმა ელისე ამილახვარმა და კაპიტანმა პაპუნა ციციშვილმა (1698—1742) სახელმწიფო სამხედრო კოლეგიას მიმართეს თხოვნით. ამ თხოვნაში ისინი სწერდნენ, რომ თქვენმა განკარგულებამ ჩვენში გაკვირვება გამოიწვიაო, რატომაა ჩვენი მუნდირი გამოუსადეგარი და იმდენად უვარგისი, რომ შეუძლებელია მისი გამოყენებაო. თავიანთ თხოვნაში ავტორები ყოველნაირად ცდილობდნენ დაერწმუნებიათ სამხედრო კოლეგია ქართული ფორმის სხვა ფორმებზე უპირატესობის შესახებ. ამილახვარი და ციციშვილი სწერდნენ, რომ ჩვენი მუნდირი და ამუნიცია უძველეს დროიდან, ალექ-

[1] Хроника Российской императорской армии, ч. V, Спб., 1852, стр. 112.

სანდრე მაკედონელის მიერ არის შემოღებული იმ სახით, როგორიც ჩვენს დრომდის არსებობსო. ისინი იმასაც აღნიშნავდნენ, რომ ქართველი ხალხი მტერთან წარმოებულ ბრძოლებში ამ ფორმით ხალისიანად და მარჯვედ იბრძოდნენ, უცხო მუნდირებში კი ყოველივე ამას მოკლებული იქნებიანო. ამას გარდა სამხედრო კოლეგიას იმასაც აგონებდნენ, რომ რადგანაც საქართველოს სამეფო იწერება მისი უმაღლესობის იმპერატორის ტიტულში და ასევე იწოდება რუსეთის იმპერიაში ქართული პოლკიც, ამიტომ უფრო მიზანშეწონილია, რომ ქართული ჰუსართა პოლკი თავიანთ ნაციონალურ ფორმაში იმყოფებოდესო. როდესაც ქართული პოლკი ჩამოყალიბდაო, სწერდნენ ამილახვარი და ციციშვილი, იმ დროს სენატის მიერ განკარგულება იყო, რომ ჩვენ უსათუოდ ჩვენს მუნდირსა და ამუნიციაში ვყოფილიყავით ყოველთვისო. ყოველივე ზემოთქმულის გამო, მაიორი ე. ამილახვარი და კაპიტანი პ. ციციშვილი მოითხოვდნენ საკითხი ხელახლა დასმულიყო სამხედრო კოლეგიის წინაშე და სთხოვდნენ: ქართული პოლკის გაზრდისათვის და მტერთა წინააღმდეგ მამაცური მოქმედების შენარჩუნების მიზნით (რის შესახებაც წარმოდგენილი იყო მოხსენება სამხედრო კოლეგიაში მიმდინარე 1741 წ. 14 მაისს)[1], ნება დაგვერთოს ძველებურად დავრჩეთ ქართულ მუნდირსა და ამუნიციაში ყოველგვარი ცვლილების შეტანის გარეშეო. დასასრულ, აღნიშნული პირები სწერდნენ, რომ ამ ჩვენს თხოვნაზე გამოტანილ იქნეს მოწყალებრივი გადაწყვეტილებაო[2].

ამ დროს რუსეთი ომს აწარმოებდა შვედებთან, ამ ომში ქართული პოლკიც იღებდა მონაწილეობას. ამიტომ სამხედრო კოლეგიის მიერ ამ საკითხს მსვლელობა არ ჰიცემია. შვედებთან ომის დამთავრების შემდეგ კი, როდესაც ქართული პოლკი მშვიდობიან ცხოვრებაზე გადავიდა, სამხედრო კოლეგიამ განიხილა ამილახვარისა და ციციშვილის თხოვნა და 1743 წ. 31 მაისს დაადგინა, რომ აღნიშნულ პოლკში, როგორც მუნდირი ისე ამუნიცია ყოველგვარ უგულებელყოფის გარეშე შემოღებული ყოფილიყო ჰუსართა პოლკებისათვის დამტკიცებული ფორმის ნიხედვით. ამავე დროს პოლკის მოსამსახურენი რომ წესიერად ყოფილიყვნენ ჩაცმულ-დახურულნი, ნაწილში უნდა დაწესებულიყო მკაცრი მეთვალყურეობა.

---

[1] მხედველობაში უნდა ჰქონდეთ ფელდმარშალ მინიხის მოხსენება (აქვე, გვ. 68). თუ ეს ასეა, მაშინ თარიღებში შეცდომაა: მინიხმა აღნიშნული მოხსენება წარადგინა 1740 წ. 17 თებერვალს (ЦГВИА, ანაწ. 2/109, წიგნი 1, ფ. 534).

[2] ЦГВИА, ფონდი 10, შეკ.1, საქ. № 24, ფ. 596.

ამის შემდეგ ქართულ ჰუსართა პოლკში დაწესდა ჰუსართა ფორმა.

ჰუსართა პოლკებში ერთიანი ფორმა იყო შემოღებული, განსხვავებას მხოლოდ ფერები ქმნიდა.

ვისკოვატოვის ცნობით[1] ქართული ჰუსართა პოლკის განსაკუთრებული ფერი იყო შემდეგი:

მენტიკი (კურტაკი): ყვითელი, ბეწვშემოვლებული, სპილენძის ღილებით, წითელი მაუდის გრეხილი ზონრითა და სირმით.

დულამი (ანუ დოლომანი): ყვითელი, სპილენძის ღილებით, წითელი მაუდის გრეხილი ზონრითა და სირმით.

შარვალი: წითელი, ყვითელი ზონრითა და სარტყლით.

კივერი (ქუდი): შავი, ზონარი და ქუდის ცა—წითელი.

ყელსახვევი: შავი.

ჩექმები: შავი, ზედ უძრავად დამაგრებული რკინის დეზებით.

ჭამარი: შავი, ყვითელი ბალთებით.

მოსასხამი: ცისფერი.

ხმალი: ფოლადის ან რკინის ტარით და რკინით მოჭედილი შავი ტყავის ქარქაშით.

ხმლის ჩამოსაკიდი: შავი ტყავისა, რგოლითა და ბალთით ქარქაშზე დამაგრებული, ქარქაშის ბოლო სპილენძისა.

ჩანთა: შავი ტყავისა, ყვითელი მაუდშემოკერილი, კიდეები შავი ზონრით შემოვლებული. შუაში—წითელი, ბრტყელი შალის ზონრით, გამოსახული იმპერატორის ვენზელით.

კარაბინი: რკინის ხიშტითა და შომპოლით, სპილენძის ჭორთულობით, შავი, ხამი ტყავის ღვედითა და საფარით.

პანტალერი, სავაზნე და საკიდი: სამივე შავი, ხამი ტყავისა.

ცხენოსან მწყობრში ყოფნისას ჰუსარებს უნდა ჰქონოდათ წყვილი დამბაჩა.

უმცროს ოფიცრებს, ე. ი. კვარტირმეისტრებსა და ვახმისტრებს ისეთივე ჩაცმულობა ჰქონდათ, როგორიც რიგით ჰუსარებს, ოღონდ მათ ტანსაცმელზე ბაუდის ზონარი შეცვლილი იყო ოქროს სირმით (საყელოს ბოლოებში ერთ რიგად, მკლავებზე—კვარტირმეისტრებს ერთ, ხოლო ვახმისტრებს ორ რიგად). ქუდის ზონრები ოქროს ფერი. ამას გარდა რიგითი ჰუსარებისათვის განკუთვნილი იარაღიდან და საამუნიციო ნივთებიდან უმცროს ოფიცრებს უნდა ჰქონოდათ: ხმალი, ჩანთა (დამბაჩის სავაზნის ნაცვლად) და წყვილი დამბაჩა.

---

[1] Висковатов, Историческое описание одежды и вооружения Российских войск, Спб., 1842, стр. 93—96.

ოფიცრებს – შენტიკი ბეწვშემოვლებული ნაცრისფერი კარაკულით. დულამი, შარვალი, ქამარი, ქუდი და ჩანთა ისეთივე ფერის, როგორიც ჰქონდათ რიგით ჰუსარებს, ხოლო ზონრები და სირმები მაუდის ნაცვლად ოქროსი იყო. ჩექმები: ყვითელი, მოოქრული სპილენძის დეზებით.

ოფიცრების შეიარაღებას შეადგენდა აგრეთვე ხმალი, სპილენძის მოოქრული ტარით და ასეთივე მორთული ქარქაშით. ცხენოსან რიგში ყოფნისას უნდა ჰქონოდათ წყვილი დამბაჩა.

ამ სახის მუნდირი და ამუნიცია არსებობდა ქართულ ჰუსართა პოლკში დავ. გურამიშვილის დროს[1], ე. ი. 1761 წლამდე. შემდეგ ფორმებში თანდათან შეჰქონდათ ცვლილებები.

დამახასიათებელი ნიშანი იმდროინდელი ჰუსარებისა ისიც იყო, რომ ისინი ატარებდნენ პარიკებს: გრძელ ულვაშებსა და გვერდებზე თითო ნაწნავ თმას.

არ შენახულა ცნობები ცხენების მოკაზმულობისა და დროშის შესახებ.

X

ყირიმის ომის დამთავრების შემდეგ დავ. გურამიშვილს დიდხანს არ დასცალდა მშვიდობიანი ცხოვრება. მალე ის რუსეთ-შვეციის ომში გაიწვიეს.

შვეციას უნდოდა ხელთ ჩაეგდო ბალტიისპირეთის ის ნაწილი, რომელიც რუსეთს ეპირა, უკიდურეს შემთხვევაში კი კმაყოფილდებოდა მხოლოდ 1700 წლამდე არსებული რუსეთ-შვეციის საზღვრების აღდგენით.

მუდმივმა ომიანობამ, მოსახლეობაზე უმძიმესი გადასახადების გაწერამ და სასახლის გადატრიალებებმა, რუსეთის მდგომარეობა ამ დროს ძალზე გაართულეს. ამ გარემოებით ისარგებლა შვეციამ და 1741 წ. რუსეთის წინააღმდეგ დაიწყო ომი.

1741 წ. ივლისში რუსეთის არმიამ თავის მოყრა დაიწყო ვიბორგთან. 13 აგვისტოს გამოცხადდა მანიფესტი ომის დაწყების შესახებ. მთავარსარდლად დანიშნულ იქნა გენერალ-ფელდმარშალი გრაფი პეტრე პეტრეს ძე ლასი (1678—1751).

შვედებთან ომში მონაწილეობის მისაღებად გაიწვიეს ქართველი ჰუსარები და მათ შორის დავით გურამიშვილიც. ქართული ჰუსართა ჰოლკი, რომელიც 279 ჰუსარისაგან შედგებოდა, უკრაი-

[1] ლექსში „კაცისა და საწუთროსაგან ცილობა და პჭობა, ერთმანერთის ძვირის ხსენებაში“ კაცი, იგივე ავტორი, საწუთროს ეუბნება:

მაკვეხებ ფერად საცმელთა, ოქროსა, ვერცხლის ღილებსა,
აწ დაგდგომია თვალები, შეუპამია მღილებსა.

ავტორს აქ მხედველობაში აქვს ქართული ჰუსართა პოლკის ფორმა, რომელსაც ატარებდა დავ. გურამიშვილი სამხედრო სამსახურში ყოფნის დროს (შდრ. თ. ყორდანია, დავით გურამიშვილი და მისი დრო, „იერია“ 1882, № 2, გვ. 5).

ნიდან დაიძრა 1741 წლის 24 აპრილს, ბრიგადირ სტოიანოვის მეთაურობით. პირველად პოლკი შეჩერდა მცენსკში (რაიონული ცენტრი, ორიოლიდან ჩრდილო-აღმოსავლეთით 50 კმ დაშორებული) და ელოდა განკარგულებას გამგზავრების შესახებ. უკანასკნელის მიღების შემდეგ ქართული ჰუსართა პოლკი წავიდა მოსკოვში.

როგორც დოკუმენტებიდან ჩანს, 1741 წ. ქართველ ჰუსარებს ბრძოლაში მონაწილეობა არ მიუღიათ. ისინი მხოლოდ ფორპოსტებსა და სხვადასხვა სამხედრო ობიექტებს იცავდნენ. არსებობს დოკუმენტი, რომლიდანაც ირკვევა, რომ 1741 წლის დეკემბერში ქართველი ჰუსარები და, მათ შორის დავ. გურამიშვილიც, იცავდნენ ოლონეცის ქარხანას [1].

1741 წ. განმავლობაში ღირსშესანიშნავი სამხედრო კამპანია არ წარმოებულა, გარდა იმისა, რომ რუსებმა იერიშით აიღეს, 23 აგვისტოს საღამოს 7 საათზე, ძლიერი ციხე-სიმაგრე ვილმანსტრანტი და გაანადგურეს კაპიტან ბრანდის რაზმი, რომელიც 270 მეომრისაგან შედგებოდა. ამ ოპერაციების შემდეგ რუსეთსა და შვეციას შორის დაიდო დროებითი ზავი და დაიწყო მოლაპარაკება. მაგრამ ეს მოლაპარაკება უშედეგოდ დამთავრდა. 1742 წ. 28 თებერვლიდან განახლდა ომი.

რუსეთის არმიას პირველ მარტს უნდა დაეწყო საომარი მოქმედება, მაგრამ ცუდი ამინდების გამო მოქმედებდა მხოლოდ ცალკეული რაზმები და მათ შორის ქართული ჰუსართა პოლკიც. მაგ., 16 მარტს ქართველ ჰუსარებს მონაწილეობა მიუღიათ ტოგმოზერის კამპანიაში, სადაც დიდი ბრძოლის შემდეგ დაუკავებიათ 96 სოფელი, თანაც დიდძალი ტყვე და ნადავლი ჩაუგდიათ ხელთ. სხვა ჰუსარებთან ერთად, საფიქრებელია, ქართველებსაც მიეღოთ მონაწილეობა სოფ. ურპალიდან 20 კმ მოშორებით წარმოებულ კამპანიაში, სადაც მოწინააღმდეგის 11 სოფელი იქნა აღებული [2], აგრეთვე ვიბორგიდან ვედერლაკამდე არსებული ადგილების დაპყრობაში, სოფ. ლიტტილის მიდამოებთან წარმოებულ ბრძოლებში და სხვ.

სიცივეების გამო რუსებმა ბრძოლა დაიწყეს მხოლოდ ივნისის დასაწყისში. 11 ივნისიდან 21 ივნისამდე რუსეთის არმიამ მიაღწია კიპინს და გაეშურა ფრიდრიხსჰამისაკენ. სამხედრო ბანაკი

---

[1] გ. ლეონიძე, დავით გურამიშვილის ცხოვრებიდან, „ლიტერატურული გაზეთი", 1954, № 34.

[2] ЦГВИА, ფონდი 20, ანაწ. 1/47, შეკ. 28, ფ. 15, Примечании к Санктпетербургским Ведомостям, 1742, ч. 30 по 32, стр. 126.

ჯერ იდგა რავიოკში, ხოლო 24 ივნისს ჰუსართა და დრაგუნის პოლკები და ცხენოსანთა გრენადერი დაბანაკდნენ იარვინკულში, 25 ივნისს კი ლასის არმია მენდოლახში იყო.

შვედებმა გაიგეს, რომ ფრიდრიხსჰამისაკენ რუსეთის დიდძალი არმია მიიწევდა. ამ ცნობამ მათ შორის გამოიწვია შეშფოთება. ამიტომ შვეციის სარდლობამ მოიწვია სამხედრო თათბირი იმის შესახებ, თუ როგორ მოქცეულიყვნენ: დაეცვათ საგანგებოდ გამაგრებული ფრიდრიხსჰამი თუ უომრად დაეტოვებიათ ის. გადაწყდა ქალაქის უომრად დატოვება. 28 ივნისს შვედებმა დატოვეს ფრიდრიხსჰამი. ქალაქში დარჩა მხოლოდ გენერალ-მაიორი ბოსკეტი და 500 ფინელი ჯარისკაცი, რომლებსაც დავალებული ჰქონდათ ქალაქის ევაკუაცია.

26 ივნისს რუსეთის არმია მიადგა ფრიდრიხსჰამს და დაიწყო სამარი მზადება. ბოსკეტის სამხედრო ნაწილები კი შეუდგნენ ციხე-სიმაგრისა და მაღაზიების დაწვას. ლასის ეგონა, რომ შვედები მხოლოდ ქალაქის მისადგომებს სწვავდნენ. ვერ წარმოედგინა, რომ მოწინააღმდეგე ასე ძლიერად გამაგრებულ ქალაქს უომრად დატოვებდა. მთავარსარდალმა გაგზავნა ჰუსართა რაზმები მზვერავებად, რომელთა საშუალებით გაიგო, რომ ფრიდრიხსჰამი დატოვებული იყო და იწვოდა ქალაქი. ისეთი სისწრაფით მოხდა შვედების მიერ ფრიდრიხსჰამის სამხედრო ევაკუაცია, რომ ესტერბოტნის პოლკს დროშის წაღებაც კი დაავიწყდა[1]. ამრიგად, რუსებმა ეს ქალაქი უომრად დაიკავეს.

ფრიდრიხსჰამიდან შვედები წავიდნენ ჰელსინგფორსის გზით მდ. კიმისის მიმართულებით, რომლებსაც დაედევნენ დონის კაზაკები, ჰუსარები და იგდეს ხელთ ბევრი ტყვე.

29 ივნისს გენერალ-მაიორი ბოსკეტი შეუერთდა ფინეთის სამხედრო ნაწილებს და გამაგრდა კიუმენეგორდში, საიდანაც დაბრკოლებებს უქმნიდა რუსეთის არმიას მდ. კიუმენზე გადასასვლელად[2]. 30 ივნისს რუსეთის არმიამ დაიკავა ბორდო.

2 ივლისს ლასიმ მიიღო ბრძანებულება ომის დამთავრების შესახებ. მას უნდა აეძულა შვედები გადასულიყვნენ მდ. კიუმენის გაღმა და ეს მდინარე გაეხადა საზღვრად. საკითხის შესახებ ლასიმ მოიწვია სამხედრო თათბირი, რომელზედაც გადაწყდა, რომ

---

[1] Шилевской Н., Описание войны между Россиею и Швециею в Финляндии в. 1741—1743 годах, Спб., 1859, стр. 138—140.

[2] იქვე, გვ. 151—152.

ბრძოლა დამთავრებულიყო ჰელსინგფორსის დაკავების შემდეგ[1]. 10 ივლისს ლასიმ გაგზავნა ჰუსართა რაზმი თავად კანტენირის მეთაურობით აბერ-ფორსს, სადაც მათ მოუხდათ ბრძოლა შვედებთან. დამარცხებულმა შვედებმა უკან დაიხიეს ჰელსინგფორსის მიმართულებით, მათ დაედევნენ ჰუსარები და კაზაკები. ივლისის შუა რიცხვებში რუსეთის არმიამ დაიკავა სტაფანსბი. 24 ივლისამდე ლასის არმია იდგა პერნოში და სარვო-ლაკში. 5 აგვისტოს რუსეთის არმია დაბანაკდა ჰელსინგფორსის მიმართულებით ვეკოსკში, 6 აგვისტოს დილით კი განაგრძეს წინსვლა. 12 კილომეტრის გავლის შემდეგ დაბანაკდნენ სიბოში. აქ გაიგეს, რომ შვედების არმია იდგა ჰელსინგფორსიდან 7 კილომეტრის დაშორებით. 7 აგვისტოს ლასიმ უომრად დაიკავა ნეიშლოტი. 8 აგვისტოს რუსეთის არმიამ წინ წაიწია 7½ კილომეტრით და ბანაკად გაჩერდა ბორგოში. აქედან ლასიმ მტრის ბანაკის დასაზვერავად წაიყვანა გენერალი კეიტი და გრაფი ლევენდალი ჰუსარებით, კაზაკებით და ცხენოსანთა გრენადერის ორი ასეულით. მივიდნენ მტრის ფორპოსტებზე, დიდი ბრძოლის შემდეგ მტერი აქაც დამარცხებულ იქნა. უკუქცეული შვედების სამხედრო ნაწილებს თან სდევდნენ ჰუსარები და კაზაკები. 9 აგვისტოს ლასიმ გაგზავნა ჰუსართა ჯგუფი მტრის ფორპოსტების საიებრად[2].

11 აგვისტოს, როდესაც რუსები ჰელსინგფორსისკენ მიიწევდნენ, ბანაკში გაჩნდა ფინელი გლესი, რომლისგანაც გაიგეს, რომ მოწინააღმდეგე ემზადებოდა აბოში წასასვლელად. იმავე ფინელი გლეხისაგან მთავარსარდალმა გაიგო, რომ ტყეში გაყვანილი ყოფილა გზა, რომელიც გაუკეთებია პეტრე პირველს შვეციის წინააღმდეგ წარმოებული ომის დროს. ეს გზა უერთდებოდა ტყის მეორე მხარეს მიმავალ დიდ გზას, რომელიც ჰელსინგფორსიდან აბოს მიდიოდა და რომლითაც შეიძლებოდა შვედებისათვის გზის გადაჭრა. საამისოდ საჭირო იყო აღნიშნული გზის მხოლოდ ბუჩქნარებისაგან გაწმენდა.

ამ ცნობის შესამოწმებლად გაგზავნეს ორი ინჟენერ-ოფიცერი. ცნობა დადასტურდა. იმ დღესვე გაწმინდეს და დაიკავეს

---

[1] Шпилевской Н., Описание войны.... გვ. 155. რუსეთ-შვეციის ომის შესახებ ძირითადად გამოყენებული გვაქვს შპილევსკოის აღნიშნული ნაშრომი, რომელიც საყურადღებოა იმითაც, რომ შიგ დაბეჭდილია დოკუმენტებიც. ამას გარდა ცნობები ამოვკრიბეთ 1741—1743 წლების ჟურნალ „Санктпетербургския Ведомости“-დან და „Примечании к Санктпетербургским Ведомостям“, აგრეთვე ШГВИА-ს დოკუმენტებიდან.

[2] იქვე, გვ. 201—202.

ქართული ჰუსართა პოლკის
ო ფ ი ც ე რ ი

აბოსაკენ მიმავალი აღნიშნული გზა. გამოჩნდნენ შვედებიც. გაუკვირდათ შექმნილი მდგომარეობა და ისევ ჰელსინგფორსში დაბრუნდნენ. მალე რუსებმა ზღვიდანაც მოუჭრეს შვედებს გზა[1]. 19 აგვისტოს მოწინააღმდეგის ყველა საკომუნიკაციო გზა გადაჭრილი აღმოჩნდა. ამის შემდეგ რუსეთის სარდლობამ წინადადებით მიმართა შვედების მთავარსარდალს ლევენჰაუპტს, რომ უკანასკნელს დაეყარა იარაღი. საკითხის შესახებ ლევენჰაუპტი, რომელზედაც ამბობდნენ: ძალა აქვს სამსონისებური, სიმამაცე—ჰერკულესისებური, ეშმაკობა—ულისევისა და სიბრძნე—სოლომონისაო, შეეკითხა შვეციის მეფეს სტოკჰოლმში. ცოტა ხნის შემდეგ სტოკჰოლმში გაიწვიეს ლევენჰაუპტიც. შვედების არმიის სარდლობა კი დაევალა გენერალ-მაიორ ბოსკეტს, რომელმაც 21 აგვისტოს აცნობა ლასის დაწყო მოლაპარაკება კაპიტულაციის შესახებ. მოლაპარაკების დამთავრების შემდეგ, 24 აგვისტოს, ჰელსინგფორსის მახლობლად, ლილეჰპლაკსში, ორივე მხრიდან დაიდო ხელშეკრულება, რის შემდეგ, 26 აგვისტოს, რუსეთის არმიამ დაიკავა ჰელსინგფორსი და ტავასტ-გუსტი, მოწინააღმდეგის უკანასკნელი გამაგრებული პუნქტი.

აღნიშნულ კამპანიებში მამაცურად იბრძოდა ქართული ჰუსართა პოლკი და მათ შორის დიდი ქართველი პოეტი დავით გურამიშვილი, რომელიც ფრიდრიხსჰამისა და ჰელსინგფორსის ბრძოლებში მონაწილეობის მიღებას ხაზგასმით აღნიშნავდა თავის ნაწერებში.

რუსეთ-შვეციის ომში გმირულად დაიღუპა ქართული ჰუსართა პოლკის კაპიტანი პაპუნა ციციშვილი (1698—1742).

ჰელსინგფორსის დაკავებით ძირითადად დამთავრდა რუსეთ-შვეციის ომი. ამის შემდეგ ხმელეთზე ბრძოლა თითქმის აღარ წარმოებულა. 1743 წელს ბრძოლები წარმოებდა მხოლოდ ზღვიდან და ისიც შეწყდა იმავე წლის აგვისტოში, მეომარ მხარეთა შორის საბოლოო ზავის დადების გამო.

ქართული ჰუსართა პოლკი ომის დამთავრებამდე იქნა დაბრუნებული.

როგორც აღვნიშნეთ, 1741 წ. ჩამოყალიბდა ქართული ჰუსართა ოთხი ასეული და შეიქმნა პოლკი. ამ პოლკში ბლომად იყვნენ სხვა ეროვნების წარმომადგენლებიც, რომლებიც არ იყვნენ

---

[1] Шилевской П., Описание войны, გვ. 216—217.

რუსეთ-შვეციის ომში მონაწილეობას იღებდა გენერალ-მაიორი გიორგი ბატონიშვილი.

სამხედრო დისციპლინას შეჩვეულნი, თანაც პოლკი არ იყო წესიერად ჩაცმულ-დახურული. ამას გარდა რუსები მომავალში აღარ მოელოდნენ შვედების მხრივ ხმელეთიდან ომის გაგრძელებას. ყოველივე ამის გამო დედოფლის 1742 წ., 13 სექტემბრის ბრძანებულებით, ქართული ჰუსართა პოლკი უკან იქნა დაბრუნებული. ამის შესახებ გენერალ-ფელდმარშალ გრაფ ფონ ლაუდონის მიერ პოლკოვნიკ ქაიხოსრო გურიელს გაეგზავნა ბრძანებულება, რათა უკანასკნელი გაძღოლოდა პოლკს მოსკოვში. ოქტომბრის ოცს გურიელმა გზიდან აცნობა სამხედრო კოლეგიას, რომ ის აბლო იმყოფებოდა მოსკოვთან და საჭირო იყო პოლკისათვის წინასწარ გამოძებნილიყო დროებითი ბინები. სამხედრო კოლეგიამ ამ საქმის სისრულეში მოყვანა დაავალა პოლიციმეისტერის კანცელარიას.

ქართული პოლკი მოსკოვში მივიდა 23 ოქტომბერს. 27 ოქტომბერს კი, თანახმად სამხედრო კოლეგიის მოთხოვნისა (25. X), გურიელმა წარადგინა ცნობები, რომლის მიხედვით ქართული ჰუსართა პოლკი მოსკოვში მისულა შემდეგი შემადგენლობით: პოლკოვნიკი 1, მაიორი 1, კაპიტანი 2, პორუჩიკი 5, პოლკის კვარტირმეისტერი 1, ადიუტანტი 1, კომისარი პრაპორშჩიკებიდან 1, პოლკის მეფურგონე 1, მღვდელი 1, პრაპორშჩიკი 2, პოლკის მწერალი 1, ვახმისტრი 7, კვარტირმეისტერი 4, კაპრალი 13, ასეულის მწერალი 2, პარიკმახერი 2, მედოლე 5, რიგითი ჰუსარი 176, დურგალი 3, სულ 229 კაცი.

მოსკოვში შეჩერების შემდეგ გურიელს უბრძანეს, რომ პოლკი წაეყვანა უკრაინაში და ბრძანებაც იქნა გაცემული გენერალ-კავალერი ლეონტიევის მიმართ, რომ უკანასკნელს ქართული ჰუსართა პოლკი დაებინავებია უკრაინაში, თავისი შეხედულების მიხედვით. ამასთან ერთად სამხედრო კოლეგია ავალებდა ლეონტიევს, რომ პოლკი გაეწვაფა და მოეყვანა წესიერ მდგომარეობაში [1].

ამის შემდეგ 15 წლის განმავლობაში ქართული ჰუსართა პოლკი მშვიდობიან ცხოვრებას ეწეოდა. ამ ხნის მანძილზე ქართველებმა მიიღეს მამულები უკრაინაში და საბოლოოდ დამკვიდრდნენ იქ.

XI

1747 წელს ქართულ ჰუსართა პოლკში განთავისუფლდა პრაპორშჩიკის თანამდებობა. 1742 წლის 15 თებერვლიდან ძალაში შევიდა ელისაბედ დედოფლის ბრძანებულება, რომლის მიხედვით

[1] ЦГВИА, ფონდი 10, ანაწ. 109, საქ. № 2, ფ. 76—88

როგორც სამხედრო (სახმელეთო და საზღვაო), ისე სამოქალაქო სამსახურში დაწინაურება უნდა მომხდარიყო სტაჟისა და პირადი დამსახურების მიხედვით. ამ დროს ქართული ჰუსართა პოლკის ვახმისტრებიდან დავით გურამიშვილზე უფრო დამსახურებული არავინ იყო, აქედან პოლკის ოფიცრებმა წარდგინება მას მისცეს; წარდგინებაში აღნიშნულია, რომ დავ. გურამიშვილი თავის სურვილით შევიდა სამხედრო სამსახურში 1738 წ. 25 მარტს და აქტიურ მონაწილეობას იღებდა ხოთინისა და ოსტზეიხის ომებში. რომ დავით გურამიშვილი კეთილშობილი პიროვნებაა და ყოველმხრივ ღირსეული კანდიდატია პრაპორშჩიკის თანამდებობისათვის. დახასიათებას ხელს აწერს 20 სამხედრო მეთაური, მათ შორის— პოდპოლკოვნიკი გურიელი, მაიორი ელისე ამილახვარი, კაპიტნები: ზაალ ანდრონიკაშვილი, მეტი[1] შალიკაშვილი, იესე ციციშვილი და ავთანდილ ქობულაშვილი; პორუჩიკები: მაკარი და ერასტი ჯავახიშვილები, ტიტე კარგარეთელი და ნიკოლოზ მანველაშვილი: პრაპორშჩიკები: დიმიტრი და მირონ ფედოროვები, გიორგი მუსხელიშვილი, რევაზ ბარათაშვილი, მირველ თუმანიშვილი და ელისე ქობულაშვილი; ადიუტანტები: სიმონ ჯიქიძე, დავით ერისთავი და სხვ.

წარდგინება იწყება ასე: „1747 году, марта 5 дня, по указу ея императорского величества, мы нижеподписавшияся Грузинского гусарского полку штаб и обер-офицеры сим атестуем“ და სხვა.

ამ ცნობიდან ჩანს, რომ წარდგინება გაცემულია 1747 წლის 5 მარტს, საქმეს კი ერთი წლის შემდეგ მიცემია მსვლელობა, 1748 წლის მარტიდან. შეიძლება გვეფიქრა, რომ წარდგინებაში შეცდომით ეწეროს 1747 წელი, ნაცვლად 1748 წლისა, მაგრამ ამის საშუალებას არ იძლევა შემდეგი გარემოება: დავ. გურამიშვილის წარდგინებას სხვებთან ერთად ხელს აწერს პრაპორშჩიკი ელისე ქობულაშვილი. 1748 წლის მაისში დავ. გურამიშვილი წერს, რომ ელისე ქობულაშვილმა პორუჩიკობა მიიღო 1747 წელსო. მაშასადამე, ელისე ქობულაშვილს პორუჩიკობა მიუღია დავ. გურამიშვილის წარდგინების, 1747 წლის 5 მარტის შემდეგ. ამას გარდა, 1748 წლის იანვარში ქართული ჰუსართა პოლკის პრაპორშჩიკთა სიაში ელისე ქობულაშვილი დასახელებული არაა. ყოველივე ეს იმის დამადასტურებელია, რომ დავ. გურამიშვილის წარდგინება მართლადაც 1747 წლის 5 მარტიდან არის გაცემული, ხოლო სხვადა-

[1] დედანში: მეტრი.

სხვა მიზეზისა გამო, საქმეს, როგორც აღვნიშნეთ, ერთი წლის შემდეგ მიეცა მსვლელობა.

ამ დახასიათებას დავ. გურამიშვილმა დაურთო თავისი თხოვნა ელისაბედ დედოფლის სახელზე და 1748 წელს წარუდგინა ქართული ჰუსართა პოლკის კანცელარიას. თხოვნა რუსულად დაუწერია ასეულის მწერალს ივანე ანისიმოვს, ხოლო ხელმოწერილია ქართულად დავ. გურამიშვილის მიერ. წარდგინების ტექსტიც რუსულად არის დაწერილი, პირველი სამის (სიმონ ჯიქიძე, დიმიტრი და მირონ ფედოროვები) გარდა ხელმოწერილია ქართულად.

როგორც აღვნიშნეთ, დავ. გურამიშვილის თხოვნა დაწერილია 1748 წლის მარტში. თვის რიცხვის ადგილი ცარიელია, თხოვნას კი აწერია „подана марта 1 дня 1748 года". ამ ცნობაში აშკარა შეცდომაა. 1 მარტს არ შეიძლება გადაცემულიყო დავ. გურამიშვილის თხოვნა. არ შეიძლება ის 18 მარტის შემდეგ წარდგენილიყო კანცელარიაში (ამ დღეს, ამ საქმის შესახებ, რუმიანცევის მიმართვაა დაწერილი სამხედრო კოლეგიის მიმართ), ამიტომ საფიქრებელია დამწერს 11 მარტის ნაცვლად შეცდომით 1 მარტი დაეწეროს [1].

დავით გურამიშვილის საქმეები გენერალ-ლეიტენანტმა და კავალერმა ფერმორმა გადაუგზავნა გენერალ-კავალერს გრაფა. რუმიანცევს, ხოლო უკანასკნელმა თავისი მიმართვის (№ 862) თანდართვით განსახილველად გადასცა სახელმწიფო სამხედრო კოლეგიას 1748 წლის 22 მარტს.

სახელმწიფო სამხედრო კოლეგიამ გამოითხოვა ცნობები ქართული ჰუსართა პოლკის შესახებ. თუმცა ცნობაში ხაზგასმითაა აღნიშნული, რომ ვახმისტრებიდან დავით გურამიშვილზე უფროსი

---

[1] ასეთი ლაფსუსები სხვა შემთხვევაშიც მოიპოვება დოკუმენტებში. ასე მაგ., მეორე თხოვნაში დავ. გურამიშვილი წერს, სამხედრო სამსახურში შევედი 1738 წლის 28 მარტსო, ნამდვილად, როგორც ეს დამტკიცებულია სხვა დოკუმენტებით, 25 მარტს შევიდა. შემდეგ: სამხედრო კოლეგიაში წარდგენილ ცნობაში აღნიშნულია, რომ 1746 წ. 21 მაისს ქართულ ჰუსართა პოლკში რიგითი ჰუსარად ირიცხებოდა 184 კაცი, პოლკი შედგებოდა ოთხი ასეულისაგან და თითოეულში ირიცხებოდა არა ნაკლები 66 კაცისა. თუ ასეულში 66 კაცი იყო, მაშინ ჰუსართა რიცხვი 264 იქნებოდა, ხოლო თუ ჰუსარების რიცხვი 184 იყო, მაშინ ასეულში 46 კაცი იქნებოდაო.

დავ. გურამიშვილის ქართულ ჰუსართა პოლკში მოღვაწეობისა და განთავისუფლების შესახებ დოკუმენტები დაცულია სახელმწიფო სამხედრო ცენტრალურ ისტორიულ არქივში; ეს დოკუმენტები დაბეჭდილია აქვე, ამიტომ მათზე მითითებას აღარ ვაკეთებთ.

არავინ არიის, მაგრამ სახელმწიფო სამხედრო კოლეგიას მაინც დაუდგენია 1748 წლის 28 მარტს, რომ საქმე შეჩერებულიყო.

რა მოსაზრებით გამოიტანა სამხედრო კოლეგიამ ასეთი დადგენილება, საქმეებიდან არ ჩანს. მართალია, ჯერ კიდევ ორი წლის წინათ (1746 წ.) დაისვა საკითხი, რომ ქართული პოლკი ოთხი ასეულიდან სამ ასეულამდე ყოფილიყო დაყვანილი, მაგრამ პოლკოვნიკ რაფიელ ყუზანოვის მოხსენების საფუძველზე პოლკში ისევ ოთხი ასეული დატოვეს. დავით გურამიშვილის საკითხი ამ საქმესთან არ უნდა იყოს დაკავშირებული. საქმე ისაა, რომ ახალი საშტატო განაწესით ქართულ ჰუსართა პოლკს ეკუთვნოდა ათი პრაპორშჩიკი. 1748 წლის იანვრის ტაბულის მიხედვით ქართულ პოლკში ნაჩვენებია ხუთი პრაპორშჩიკი: ანდრია ორბელიანი, რევაზ ბარათაშვილი, გიორგი (ეგორ) მუსხელიშვილი, დიმიტრი ფედოროვი და სერგო კვერკველიძე. ხუთი ადგილი კი თავისუფალი იყო, რადგანაც 1747 წ. ელისე ქობულაშვილი დანიშნეს პორუჩიკად, ხოლო ივანე ჩხეიძე პოლკის კვარტირმეისტრად. 1748 წლიდან მირველ თუმანიშვილი პორუჩიკია, მირონ ფედოროვი გარდაიცვალა, ანდრია ორბელიანი კი გამოძიების ქვეშ იმყოფებოდა მოლდაველთის პოლკში. ასე რომ, შტატის უქონლობაზე ლაპარაკი ზედმეტი იყო.

სამხედრო კოლეგიას, ეტყობა, დავით გურამიშვილი ისე როგორც ანდრია ორბელიანი, საეჭვო პირად მიუჩნევია და კვლევა-ძიება დაუწყია. ამიტომაა დადგენილებაში ნათქვამი დავით გურამიშვილის საქმის შესახებ „დავუცადოთო“, ამიტომაც იყო დავით გურამიშვილის მეორე თხოვნა ორმოცი დღე უყურადღებოდ დატოვებული. ამ ხნის განმავლობაში, ალბათ, წარმოებდა კვლევა-ძიება, მაგრამ, როგორც ჩანს, ხელმოსაკიდი ვერაფერი იპოვეს.

სამხედრო კოლეგიის დადგენილებამ ცუდად იმოქმედა დავით გურამიშვილზე. მან ძალზე შეურაცხყოფილად იგრძნო თავი, მით უმეტეს, რომ წინა წლებში (1741—1743) ზოგი მასზე უმცროსი უფროს მეთაურთა შემადგენლობაში იყო აყვანილი, ის კი ახლაც უარით იქნა გასტუმრებული. გურამიშვილს აღშფოთებდა ის გარემოება, რომ იყო შემთხვევები, როდესაც თავისუფალ ადგილზე ქართულ პოლკში სხვა ნაწილებიდან გადმოყავდათ თანამდებობის პირები, მაშინ როდესაც დედოფლის ბრძანებულების თანახმად ასეთი მოქმედება აკრძალული იყო.

იმავე წლის 25 მაისს დავით გურამიშვილს მეორედ მიუმართავს თხოვნით ელისაბედ დედოფლისათვის. ეს თხოვნაც დაწერილია რუ-

სულ ენაზე პოლკის კვარტირმეისტრის ივანე პისარევის მიერ, ხოლო ქართულად ხელმოწერილია დავით გურამიშვილისაგან.

სამხედრო კოლეგიამ საქმე ხელახლა განიხილა 1748 წ. 5 ივლისს, მაგრამ როგორი დადგენილება გამოიტანა, ამის შესახებ საქმეებში ცნობა არაა დაცული. შემდეგი წლების დოკუმენტებიდან ჩანს, რომ დავით გურამიშვილისათვის პრაპორშჩიკის ჩინი მიუციათ 1748 წლის 11 ილისიდან. ამ ჩინს შერჩა დავ. გურამიშვილი 1755 წლის 25 დეკემბრამდე.

1750—1755 წლების ოფიციალურ დოკუმენტებში დავ. გურამიშვილზე არა ერთხელ არის აღნიშნული, რომ ის ღირსია ჩინის აღმატებისა, მაგრამ ჩვენი პოეტი, მიუხედავად დამსახურებისა, მაინც არ დაუწინაურებიათ, ასე მაგ., 1750 წ. აგვისტოს 27 გენერალ-კავალერმა ბუტურლინმა შეადგინა სამხედრო კოლეგიაში წარსადგენად ექსტრაქტი ქართული ჰუსართა ათასეულიანი პოლკის ვაკანტური ადგილების შესახებ, რომელთა კანდიდატებიც იქვე იყო დასახელებული. კანდიდატთა შორის მეოთხე ადგილას აღნიშნულია: დამსახურების მიხედვით მორიგ ჩინზე წარდგენა ეკუთვნის დიმიტრ ფედოროვს, მაგრამ უარი ეთქვა „за неумением грамотой“ და, ამას გარდა, სამართალშიც იყო მიცემული. იმის შემდეგ ჩინის აღმატება ეკუთვნის თავად დავით გურამიშვილს, რომელიც ნაწილიდანაც რეკომენდირებულიაო (от команды удостоен)[1]. მიუხედავად ასეთი მდგომარეობისა, დავითს მაინც არ მისცეს მორიგი ჩინი.

1752—1753 წწ. დავ. გურამიშვილი რამდენისჯერ წარუდგენიათ მორიგ ჩინზე, მაგრამ აჯერადაც სხვები დაუწინაურებიათ, ხოლო ჩვენი პოეტი ისევ ძველ ჩინზე დაუტოვებიათ. 1754 წ. გენერალ-ანშეფი და კავალერი გრაფი ალექსანდრე ივანეს ძე შუვალოვი ქართულ ჰუსართა პოლკში წარდგენილ ოფიცერთა თანამდებობის ვაკანტურ ადგილებზე დასახელებულ პირთა შესახებ სწერდა: დაწინაურება უნდა მიეცეს პრაპორშჩიკ ისაკ ანდრონიკაშვილს, თუმცა დამსახურების მიხედვით ღირსი არიან პრაპორშჩიკები ალექსანდრე კირიმოვი, თავადი დავით გურამიშვილი და სპირიდონ გოგიბედაშვილიო[2].

1755 წ. ივლისში დავ. გურამიშვილს აშკარად მისცეს აცილება მორიგი ჩინის მიღებაზე. მასზე და სპირიდონ გოგიბედაშვილ-

[1] ЦГВИА, ფონდი 10, შეკ. 16, საქ. № 30, ფ. 365.

[2] იქვე, შეკ. 20, საქ. № 17, ფ. 367.

ზე, ერთ დოკუმენტში, ამ საკითხზე ნათქვამია: „Обоидены, что они грамоте по российской не умеют“ [1], მაგრამ როგორც ჩანს, ასეთ დახასიათებას ხელი არ შეუშლია პოეტისათვის და იმავე წლის 25 დეკემბრიდან დავ. გურამიშვილს მაინც მიუღია კუთვნილი პოდპორუჩიკის ჩინი[2].

1757 წ. გარდაიცვალა პორუჩიკი განგებლოვი. ვაკანტურ თანამდებობაზე, უფროსობისა და დამსახურების გამო, რეკომენდაცია მისცეს დავით გურამიშვილს, მაგრამ საქმეს მსვლელობა არ მისცემია, რადგანაც გენერალ-ფელდმარშალი სტეფანე თედორეს ძე აპრაკსინი (1702—1758 წ.) სამსახურში არ იმყოფებოდა

---

[1] ЦГВИА, ფონდი 10, შკ. 20, საქ. № 17, ფ. 365.

[2] 1753 წ. 4 მარტს დავ. გურამიშვილს გარდაეცვალა უფროსი ძმა ქრისტეფორე გურამიშვილი, ქართული სტამბის საქმეების დიდი მცოდნე და მესვეური უკანასკნელ დროს ის იყო „ოსეთში ქრისტიანობის აღმდგენელი კომისიის“ წევრი და მოღვაწეობდა ჩრდილო კავკასიაში.

1756 წლის მარტში დავ. გურამიშვილმა თხოვნით მიმართა ელისაბედ დედოფალს, რომ მისი ძმის ქრისტეფორეს კუთვნილი ნივთები, რომლებიც დაცული იყო „ოსეთის კომისიის“ თავმჯდომარის არქიმანდრიტ პახომისთან მიეცემოდა მას, როგორც გარდაცვალებულის ერთადერთ უახლოეს მემკვიდრეს. ეს თხოვნა პეტერბურგში წაუღია ქართული ჰუსართა პოლკის ვახმისტრს გიორგი კახაბერიძეს.

დავ. გურამიშვილის თხოვნა სინოდმა დააკმაყოფილა, რის შესახებაც სათანადო ბრძანებულებანი გაიგზავნა არქიმანდრიტ პახომისთან და ასტრახანის სასულიერო კონსისტორიაში. მაგრამ მიიღო თუ არა დავითმა თავისი ძმის კუთვნილი ნივთები, საქმეებიდან არ ჩანს. აღნიშნულ დოკუმენტებში უკანასკნელი ცნობა შეიცავს მხოლოდ იმას, რომ სინოდის ბრძანებულებები არქიმანდრიტ პახომისადმი და ასტრახანის კონსისტორიისადმი გადასაგზავნად მიუღია ზემოთ აღნიშნულ გიორგი კახაბერიძეს.

[3] 1748—1757 წწ. დავ. გურამიშვილს ხელი მოუწერია ქართული ჰუსართა პოლკის მოსამსახურეთა მორიგი ჩინის წარდგინებაზე და ცნობებზე. 1748 წ. მარტში—ვახმისტრ მათე ქობულაშვილის პრაპორშჩიკის ჩინის მიცემის წარდგინებაზე. ამავე წლის 13 ივლისს—ელისე დავითის ძე ჯანდიერიშვილის ცნობაზე, რომ იგი ეროვნებით ქართველია, კახელი და სიყრმიდანვე იმყოფებოდა საქართველოში. მოსკოვში ცხოვრობს თავის ძმასთან, ბერ-მონაზონ ეფრემთან. 1750 წ. 2 იანვარს—ვახმისტრ სიმონ ივანოვის მორიგი ჩინის მიღების წარდგინებაზე. ამავე წლის 20 თებერვალს—ვახმისტრ გრიგოლ ჯაფარიძის, მარტში—კაპიტან ავთანდილი ქობულაშვილის, მაისში—ვახმისტრ სერგო ბარათაშვილის, ივნისში—პორუჩიკ ელისე ქობულაშვილის, 29 ივლისს—პორუჩიკ დავით ერისთავის წარდგინებაზე იმის შესახებ, რომ ავადმყოფობისა გამო დ. ერისთავი განთავისუფლდეს სამსახურიდანო. 15 ოქტომბერს—ზურაბ ბავრიშვილის მოწმობაზე, რომ უკანასკნელი ეროვნებით ქართველია, გრიგორიანი. 16 ოქტომბერს—ვახმისტრ სეორა იგნატოვის. 25 ოქტომბერს პორუჩიკ დავით ერისთავს ხელს უწერს მეორე წარდგინებაზე, რომ უკანასკნელი, როგორც მელანქოლიური ავადმყოფობით შეპყრობილი და სამხედრო სამსახურისათვის უვარგისი, განთავისუფლდეს სამსახურიდან.

ავადმყოფობის გამო. ამას ზედ დაერთო შემდეგი გარემოებაც: 1756 წელს დაიწყო ცნობილი შვიდწლიანი ომი რუსეთსა და პრუსიას შორის. ქართული პოლკი ემზადებოდა ომში მონაწილეობის მისაღებად. მართლაც, 1757 წელს იგი კიდეეაც გავიდა ბრძოლის ველზე. ბრძოლაში გაიწვიეს დავ. გურამიშვილიც, ყოველივე ამან შეაჩერა დავით გურამიშვილის პორუჩიკად დამტკიცებისა-ქმე.

XII

XVIII საუკ. პრუსია დამპყრობელ ომებს აწარმოებდა. მან ხელთ იგდო ავსტრიისა და პოლონეთის ტერიტორიის დიდი ნაწილი და საფრთხე შეუქმნა რუსეთის მფლობელობას ბალტიისპირეთში. ამ ნიადაგზე რუსეთსა და პრუსიას შორის დაიწყო ომი, რომელიც შვიდ წელს გაგრძელდა (1756—1762).

შვიდწლიან ომში მონაწილეობას იღებდა ქართული ჰუსართა პოლკი. უკანასკნელი უკრაინიდან დაიძრა ჩრდილოეთისაკენ 1756 წ. პირველ ნახევარში. პეტერბურგიდან 7 კმ გაველის შემდეგ. პოლკოვნიკი ამილახვრის თხოვნითა და სამხედრო კოლეგიის ბრძანებულებით, ქართული ჰუსართა პოლკი ბანაკად შეჩერდა კეგსკოლმის გზაზე, ოსინოვაიაროშჩაში. ეს ადგილი ამილახვარძა ვარგისად სცნო როგორც ცხენებისათვის კარგი საძოვარი, თანაც ამ დროს პოლკში იმყოფებოდა ახლად ჩარიცხული ხალხი, რომელთათვის საჭირო იყო ცხენების, მუნდირისა და სხვ. ამუნიციის შეძენა. რაც ამ ადგილებიდან უფრო მოსახერხებელი იყო პეტერბურგთან სიახლოვის გამო. ამ საქმის შესახებ სამხედრო კოლეგიამ 27 ივნისს საიდუმლო ბრძანებულებით აცნობა პეტერბურგში გენერალ-ფელდცეხმეისტერს პეტრე ივანეს ძე შუვალოვს (1710—1762). უკანასკნელმა ბრძანებულება მიიღო 29 ივნისს [1].

ნო. 1752 წ. ვახმისტრ ვასილ სემიონოვის—პრაპორშჩიკობაზე: ამავე წლის იანვარში—ადიუტანტ სერგო ივანეს ძე კვერკველიძის პორუჩიკის ჩინის. ბოლო თებერვალში კაპიტან იესე ციციშვილის სეკუნდ-მაიორის ჩინის მიღების წარდგინებებზე.

1755 წლის 20 მაისს—ვახმისტრ ელისე ჯანდიერიშვილის უფროსი ოფიცრის ჩინის წარდგინებაზე. ამ წარდგინებას დავ. გურამიშვილი ხელს აწერს რუსულად. მგონი ეს მისი პირველი ხელწერაა რუსულ ენაზე. 1757 წ. დეკემბერში ვახმისტრების იოთამ თულაშვილისა და პაპუნა ყორღანაშვილის მორიგი ჩინის აღმატების წარდგინებებზე (ცნობები ამოკრებილია ЦГВИА-ში დაცული დოკუმენტებიდან).

[1] ЦГВИА, ფონდი 101, ანაწ. 109, საქ. № 85, ფ. 489—490.

გენერალ-ლეიტენანტი პ. ა. რუმიანცევი
მესამე დივიზიის უფროსი შვიდწლიან ომში. ამ დივიზიაში
ირიცხებოდა დავით გურამიშვილი 1758 წ. ივნისიდან

ქართული პოლკი ზამთრის განმავლობაში იდგა ნარენბურგის მახლობლად, საიდანაც ის უნდა შეერთებოდა რუსეთის არმიის სხვა ნაწილებს. რუსეთის არმიის ნაწილები კი სხვადასხვა დროსა და სხვადასხვა გზით მიიწევდნენ წინ. 1757 წ. 17 მაისიდან 18 ივნისამდე მათ დაიკავეს იამიშკა, მიშკუტენი, შაული, ლიკოვო, კლავინი, გროდნო და ვილკომირი. უკანასკნელ ადგილას შეერთდნენ სამხედრო ნაწილები, გადავიდნენ მდ. ვილზე და ნემანზე, რის შემდეგ ჯერ კოვნოში და მერმე შადოვში დაბანაკდნენ. შემდეგ აიღეს ბენზაგოლი, კროკენა, რუდზიუნა და ოლიტა.

18 ივნისს რუსეთის არმიის მთავარსარდალი ფერმორი უკვე პრუსიის ტერიტორიაზე იყო შეჭრილი და ქ. მემელისაკენ მიიწევდა. 19 ივნისს რუსებმა დაიწყეს ქ. მემელზე შეტევა და იმავე თვის 25-ს კიდევაც დაიკავეს. მემელიდან გეზი აიღეს ტილზიტისაკენ. 26 ივნისს სამივე დივიზია გუმბინში იყო. 27 ივნისს მთავარსარდალს აცნობეს, რომ პრუსიელები პიჩკენის ტყეშია შეფარებულნი და თავდასასხმელად ემზადებიანო. მეორე დღეს გენერალ-ფელდმარშალმა ს. თ. აპრაკსინმა აღნიშნულ ადგილას გაგზავნა სამხედრო ნაწილი, რომელთა შორის, საფიქრებელია, იყო დავ. გურამიშვილიც. აპრაკსინის სამხედრო ნაწილს პიჩკინთან ბრძოლა მოუხდა პრუსიის ჰუსარებთან და დაამარცხეს ისინი.

30 ივლისს რუსეთის ჰუსარებსა და კაზაკებს ბრძოლა მოუხდათ სოფ. სტანეიშენთან. 31 რიცხვში კი უომრად დაიკავეს ინსტრერბურგი. 7 აგვისტოს ბრძოლა წარმოებდა ნარკიტინთან, საიდანაც დამარცხებულმა პრუსიელებმა უწესრიგოდ დაიხიეს უკან. 7 აგვისტოს მოხდა შვიდწლიან ომში მონაწილე რუსეთის არმიის ახალი ქვეგანაყოფების ჩამოყალიბება. ქართული ჰუსართა პოლკი მოხვდა მეორე დივიზიაში, რომელსაც მეთაურობდა გენერალი ლოპუხინი. 15 და 16 აგვისტოს მეორე და მესამე დივიზია გადავიდა მდ. პრეგელის მარცხენა ნაპირზე. 19 აგვისტოს მიადგა გროს-ეგერსდორფს, სადაც დილის 4 საათიდან დაიწყო ბრძოლა, რომელმაც დაღამებამდე გასტანა. ორივე მხარე სასტიკ ბრძოლას ეწეოდა. არც ერთი არ სთმობდა. პრუსიის არმიის დიდძალი ნაწილი თავს დაესხა რუსეთის არმიას ჯერ მარცხენა ფრთაზე, შემდეგ კი მარჯვენაზედაც. მოწინააღმდეგე რიცხობრივად ჭარბობდა რუსეთის არმიას, ამას გარდა ის თანდათან ივსებოდა ახალ-ახალი ძალებით და საომარი იარაღებით. მდგომარეობა ძალზე გაძაბული შეიქნა, მაგრამ მალე შეიცვალა: პრუსიელებმა შეამჩ-

ნიეს რუსეთის არმიის მარცხენა ფრთაზე სამხედრო ნაწილების სიმცირე და ზოგ ადგილას სიცარიელეც. ამის გამო მთავარი იერიში მათ ამ მხარეზე მიიტანეს, მაგრამ მოტყუვდნენ. მოულოდნელად რუსეთის სამხედრო ნაწილები თავს დაესხა მეორე მხრიდან. სასტიკი ბრძოლის შემდეგ პრუსიელები იძულებულ გახდნენ გაქცეულიყვნენ. ეს რომ ფრიდრიხის არმიის სხვა ნაწილებმა დაინახეს, ისინიც გაიქცნენ. ამის შემდეგ რუსეთის არმია თავისუფლად შევიდა გროს-ეგერსდორფში. ამ ბრძოლაში პრუსიელებმა დაკარგეს მოკლულთა, დაჭრილთა და ტყვეთა სახით 8000-ზე მეტი მეომარი და დიდძალი საომარი იარაღი. რუსეთის არმიიდან კი დაჭრილ-დაღუპულთა და უგზო-უკვლოდ დაკარგულთა რიცხვი 1525-მდე აღწევდა. გროს-ეგერსდორფის ბრძოლაში მონაწილეობას იღებდა ქართული ჰუსართა პოლკი და მათ შორის დავ. გურამიშვილიც, რომელსაც ამ ბრძოლაში მისი მონაწილეობა აღნიშნული აქვს თავის საქმიან ქაღალდებში.

22 აგვისტოს რუსეთის არმიამ 9 კმ წაიწია წინ და შევიდა სოფ. ეშენბრუქში. 15 კმ გავლის შემდეგ 23 აგვისტოს ბანაკად შეჩერდა მდ. ალთან. 26 რიცხვში კი ალლენბურგში იყო. პრუსიელებმა დაიხიეს კენიგსბერგისაკენ.

1758 წ. 3 იანვრამდე რუსეთის არმიის მიერ დაკავებული იქნა: ტილზიტი, რუშა და კუკერნეზენი. შემდეგ დაიძრნენ ქ. ლაბიოსაკენ, რომელიც აღებულ იქნა 9 იანვარს. 10 იანვარს დაიკავეს კეიმანი, ხოლო 11-ს—ქ. კენიგსბერგი. 20 იანვარს მტრის ნაწილების გასანადგურებლად, პოდპოლკოვნიკ ზორიჩის მეთაურობით, ქ. ელბინგის მიდამოებში გაიგზავნა 400 ჰუსარი. ელბინგიდან კი 240 ჰუსარი ბარიენვერდერში მაიორ ტეკელის მეთაურობით, რომლებმაც 30 იანვარს დაიკავეს ქალაქი. ამ კამპანიებში მონაწილეობას იღებდა დავ. გურამიშვილი.

აპრილის რიცხვებში სტოიანოვის ბრიგადამ დაიკავა ბიტოვა, სადაც 24 აპრილს კენიგსბერგიდან ჩავიდა კაპიტანი თავადი დადიანის[1] საველე არტილერია.

19 მაისს ქართული ჰუსართა და ჩუგუევის კაზაკთა პოლკები მარიერვერდიდან დაიძრნენ, გადავიდნენ ვდ. ვისლაზე და ბანაკად შეჩერდნენ მინსტერვალდესთან. 27 რიცხვში ბრიგადირ სტოიანოვის ნაწილი სტარგარდში შევიდა.

---

[1] ეს დადიანი უნდა იყოს ის პირი, რომელიც ყირიმის ომში იღებდა მონაწილეობას, მაგრამ ამ დროს ის პოლკოვნიკი იყო.

ივნისში მოხდა რუსეთის არმიის ახალი დანაწილება. ქართული პოლკი ამჯერად მესამე დივიზიაში მოხვდა, რომლის მეთაურად დანიშნულ იქნა გენერალ-ლეიტენანტი პეტრე რუმიანცევი.

ივნისში და ივლისში დივიზია, რომელშიც დავით გურამიშვილი ირიცხებოდა, გადავიდა კონიცში, სადაც ცუდი ამინდების გამო დროებით შეჩერდა. შემდეგ გადავიდა რაცებურგში. 8 ივნისს ბრძოლა მოუხდა დაბა რიზენბურგთან, სადაც დაამარცხა მტრის ჰუსარები. ამის შემდეგ აიღეს დრიზენი, ფრიდებერგი, ვრონკი, ნორეცი, იანკოვიცა, ბიტენი, პნევა, შვერინი, ბანაკად შეჩერდა მეზერიჩში, შემდეგ დაიკავეს ლანდსბერგი, ზაგამარი, ზონენბურგი, კენიგსვალდი, დროსსენი, შტსონბერგი და სხვ.

18 ივლისს სტოიანოვის ბრიგადას ბრძოლა მოუხდა დაბა ლიბენაში, კროსენში და პარადისში. აი ის ადგილები, რომლებშიაც დავ. გურამიშვილი უნდა ყოფილიყო.

ივლისის ბოლო რიცხვებში სტოიანოვის ბრიგადა ბრძოლას აწარმოებდა რეპენისა და კუნერსდორფის მიმართულებით. ამ კამპანიაში შესაძლებელია სხვა ქართველ ჰუსარებთან ერთად დავ. გურამიშვილსაც მიეღო მონაწილეობა. არის ცნობა, რომ ქართული ჰუსართა პოლკის პორუჩიკს თავად ბარათაშვილს ამ ბრძოლებში შეუპყრია პრუსიის თეთრი ჰუსარის უმცროსი ოფიცერი, რომელიც კროსსენიდან იყო გამოგზავნილი რუსეთის არმიის დასაზვერავად. ამ ოფიცრისგან რუსეთის სარდლობამ დეტალურად გაიგო კროსსენში მტრის ძალების მდგომარეობა.

2 აგვისტოს ფერმორის ჯარი გროს-კამინთან იყო. ამ ქალაქის დაკავების შემდეგ მთავარსარდალი გაეშურა კისტრინისაკენ, რომელიც 12 კმ იყო დაშორებული გროს-კამინს. ფერმორმა დაათვალიერა კისტრინის მისადგომები და შეიმუშავა საბრძოლო გეგმა[1].

14 აგვისტოს ქართულმა პოლკმა მონაწილეობა მიიღო ცნობილ ცორნდორფის და კისტრინის სასტიკ ბრძოლებში[2]. ამ ოპერაციებში მონაწილეობდა დავით გურამიშვილი. უკანასკნელ ომს

---

[1] ცნობები შვიდწლიანი ომის შესახებ ამოკრებილია 1757—1758 წწ. „Санктпетербургские Ведомости"-დან.

[2] Хронологическии указатель военных действий русской армии и флота, т. 1, Спб., 1908, стр. 71—81.

ის თავის ლექსებშიც იხსენიებს. ერთი მათგანი ასეა დასათაურებული: „ოდეს დავით გურამის‘შვილი კისტრინის ომში ცხენითურთ ლიაში დაეფლა, იმის მონასიბად ღვთის-მშობლის შესხმა“[1], მეორე ლექსში კი წერს:

ორმოც-თვრამეტს ბრუსნან დაგვკრა, თავსა დაგვახვივა რეტი,
მე ჩემს ძმებსა დამაშორა, ლუწისაგან დავრჩი კენტი,
მაღდებურგის ციხეშიგან დამსვა ყარებ დანაკლეტი[2].

დღემდის მხოლოდ ამით ვიცოდით, რომ დავით გურამიშვილი ტყვედ ჩავარდნია პრუსიელებს. პოეტის სიტყვებს ადასტურებს ახლად აღმოჩენილი დოკუმენტებიც. დოკუმენტებიდან არ ჩანს, თუ სად იმყოფებოდა დავით გურამიშვილი ტყვედ. მისი ზემოთ მოყვანილი ლექსიდან კი ირკვევა, რომ პოეტი დაუმწყვდევიათ მაგდებურგის ციხეში (საქსონიაში მდ. ელბაზე).

კისტრინთან ბრძოლა მოხდა 1758 წ. აგვისტოში. 5 აგვისტოს დილით რუსეთის არმია პირველად მიადგა ციხე-სიმაგრეს. კისტრინი მაგარ ციხე-სიმაგრეს წარმოადგენდა, რომელიც გამაგრებული იყო მძლავრი ბასტიონებით.

ფრანკფურტის დაკარგვის შემდეგ პრუსიის სარდლობა კისტრინში დაბანაკდა და საგანგებოდ შეუდგა ციხის გამაგრებას, სადაც თავმოყრილი იყო სხვადასხვა ქალაქებიდან გადმოზიდული დიდძალი სურსათ-სანოვაგე და სამხედრო იარაღები. ამ ციხიდან პრუსიის სამხედრო ნაწილები დიდ დაბრკოლებას უქმნიდა რუსეთის არმიის წინსვლას.

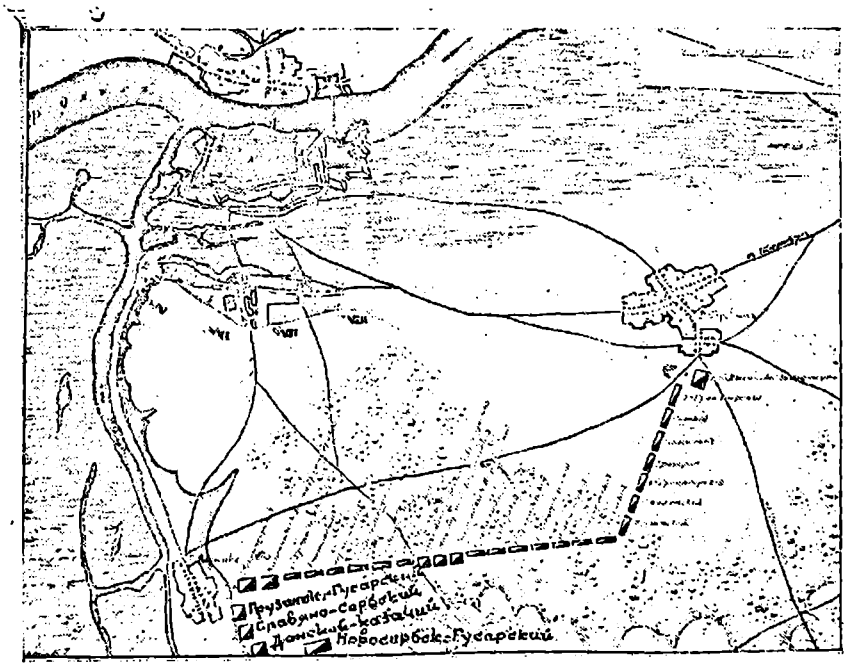
რუსეთის ჯარის სარდალმა ფერმორმა ყუმბარები დაუშინა ქალაქს და ცეცხლის ალში გახვია ის, მაგრამ იერიშით მისი აღება მაინც შეუძლებელი აღმოჩნდა. ამიტომ ფერმორმა გადაჭრა საკომუნიკაციო გზები და ქალაქი ბლოკადაში მოაქცია. მიუხედავად მძიმე მდგომარეობისა, კისტრინის კომენდანტი მაინც არ ნებდებოდა, რადგანაც იცოდა, რომ პრუსიის მეფე ფრიდრიხი დიდძალი ჯარით მიიწევდა ქალაქისაკენ და დღითი-დღე მოელოდა შველას.

ბლოკადას ძირითადად იცავდა რუმიანცევის მესამე დივიზია, რომელმაც 6 აგვისტოს დაიკავა ყველა მისადგომი, რომლითაც ქა-

---

[1] დავითიანი, თქმული გურამიშვილის დავითისაგან, V. გამოცემა, ალ. ბარამიძისა და ს. იორდანიშვილის რედაქციით, თბილისი, 1931, გვ. 148.

[2] იქვე, გვ. 143.

ОСАДА КРЕПОСТИ КЮСТРИН въ 1758 г.

А—город и крепость; I-III—ворота Ланген-дам, Курц-дам и Кицерския; IV—предмостн. укр-ние; Б и В—форштадт; V-VIII—времен. укр-ния для защиты форштадта Б; IX-X—отдел. укр-ния, возведенныя обороной после взятия форштадта; а, а—лагери, расположенные осади. к-са, прикрытого тремя б-реями; №№ 1-7—осади. б-реи.

ВЭЛ, т. XIV, 1914

ლაქის მარჯვენა მხარე დაკავშირებული იყო მარცხენასთან. რუმიანცევს ბრძანება ჰქონდა ფერმორისაგან, რომ გამაგრებულიყო პირიცთან და საჭიროებისდა მიხედვით დაეცვა ის. 12 აგვისტოს ფრიდრიხის არმიამ სწრაფად და სრული საიდუმლოებით დაიწყო გადასვლა მდ. ოდერის მეორე მხარეზე, შვეტსა და კისტრინს შუა, სადაც მას სრულებით არ ელოდნენ. ცნობის მიღებისთანავე ფერმორმა გაგზავნა მაშველი ჯარი გენერალ ხომუტოვის მეთაურობით, მაგრამ სანამ ხომუტოვი ადგილზე მივიდოდა, პრუსიის არმიის საკმაო ნაწილი უკვე გადასულიყო ოდერზე და დარჩენილი ნაწილიც სწრაფად გადადიოდა ზოგი ახლად აღდგენილი ხიდით და ზოგიც ნავებით, რომლებიც სასწრაფოდ იყო შეგროვებული მახლობელ სოფლებში.

მდგომარეობა სახიფათო შეიქნა რუსეთის არმიისათვის. ფრიდრიხს განზრახვა ჰქონდა მდ. ოდერზე გადასვლით გადაეჭრა გზა რუმიანცევის დივიზიისათვის და მოეწყვიტა ის არმიის მთავარი ნაწილისაგან. ამის შემდეგ იერიში უნდა მიეტანა ფერმორის არმიაზე. ყოველივე ამის გამო ფერმორმა სასწრაფოდ მოხსნა კისტრინს ბლოკადა და ჯარმა არტილერიისა და 2000 გრენადერის თანხლებით მშვიდობით გაიარა 4 კმ ტყიანი და მინდვრიანი ადგილები და დაბანაკდა მაღლობ ადგილზე ცორნდორფთან, რომელსაც, სამხედრო ტაქტიკის თვალსაზრისით, ყველაზე ხელსაყრელ ადგილად თვლიდა ფერმორი. აქვე შემოუერთდა რუსეთის არმიას მოკავშირეთა (ავსტრიის) გენერალ ბროუნისა და ლანდსბერგის ჯარის ნაწილები. ფრიდრიხმა მიზანს მიაღწია. რუმიანცევის დივიზიას გადაუჭრა საკომუნიკაციო გზები რუსეთის არმიის მთავარ ძალებთან. რუმიანცევმა სცადა გაერღვია რკალი და შეერთებოდა არმიის ძირითად ნაწილს, მაგრამ ვერ მოახერხა. 14 აგვისტოს, დილით, ფრიდრიხმა 60 ათასი მეომრით იერიში მიიტანა ფერმორის არმიის მთავარ ძალებზე ცორნდორფთან. დაიწყო ძლიერი სისხლისმღვრელი ბრძოლა, რომელიც არ შეწყვეტილა საღამომდის. ფრიდრიხის მრავალრიცხოვანმა არმიამ შეტევა დაუწყო შედარებით მცირერიცხოვანი რუსეთის არმიას ჯერ მარცხენა ფრთიდან მარჯვნისაკენ, შემდეგ კი მთელ ფრონტზე და მძიმე ცეცხლის ქვეშ გაიჭრა გროსკამინისაკენ, მაგრამ მალე იძულებული გახდა თავი შეეფარებია ხევში სოფ. ცორნდორფის იქით. აღნიშნულ ადგილას მდგომმა რუსეთის არმიის ჰუსარებმა ძლიერი ცეცხლი დაუშინეს პრუსიელებს, მაგრამ უკანასკნელნი სასწრაფოდ შეიჭრნენ სოფელში და გაუგონარი სისასტიკით სროლა ასტეხეს ზარბა-

ზნებიდან, რაც საათნახევარს გაგრძელდა. რუსეთის არმიის ნაწილებიც უპასუხებდნენ პრუსიის საარტილერიო ცეცხლს. 11 საათიდან ზარბაზნების სროლა შესცვალა თოფებმა. რუსეთის არმიას შეეძლო პრუსიელების უკუქცევა, მაგრამ ბუნებრივმა პირობებმა ხელი შეუწყვეს პრუსიელებს ისევ დაეწყოთ შეტევა: ბრძოლის დროს რუსეთის ჯარის მიმართულებით ჰქროდა ქარი, რის გამოც მტვერი და კვამლი პირისახეში სცემდა ჯარისკაცებს და მათ ხელს უშლიდა ბრძოლის ეფექტური წარმოებისათვის. ბოლოს პრუსიელებმა მთავარი შეტევა დაუწყეს რუსეთის არმიის მარჯვენა ნაწილებს და ძლიერი და სასტიკი ბრძოლა გაჩაღდა, რომელმაც გასტანა ღამის ღრმა სიბნელემდის. მიუხედავად მოწინააღმდეგის მრავალრიცხოვნობისა და ხელსაყრელი ბუნებრივი პირობებისა, რუსეთის არმია მედგრად იცავდა პოზიციებს, ისე რომ ბოლოს პრუსიელები იძულებული გახდნენ დაეტოვებიათ თავიანთი პოზიციები და თავი შეეფარებიათ ტყისა და ჭაობებისათვის. 15 აგვისტოს ბრძოლა განახლდა, მაგრამ ამ დღეს რუსეთის არმიას არაფერი დაკლებია. მოწინააღმდეგემ კი, განსაკუთრებით მისმა კავალერიამ, დიდი ზარალის ნახვის შემდეგ უწესრიგოდ დაიხია უკან. 16 აგვისტოს დილით რუსეთის არმიამ გაილაშქრა გროსკამინისაკენ. ფრიდრიხის არმიამ უკან დაიხია და განლაგდა ტაპსელისა და ვალნესდორფის სოფლებს შორის[1].

ქართული ჰუსართა პოლკიდან ამ ბრძოლაში მონაწილეობას იღებდა 437 მეომარი, რომელთაგან მოკლული და უგზო-უკვლოდ დაკარგული აღმოჩნდა 46, მძიმედ დაჭრილი—8, მსუბუქად დაჭრილი—4, ხოლო უვნები—379[2]. უგზო-უკვლოდ დაკარგულ ქართველ ჰუსართა შორის აღმოჩნდა დავ. გურამიშვილი.

როგორც აღვნიშნეთ, ცორნდორფთან გადამწყვეტი ბრძოლა მოხდა 14 აგვისტოს, მაგრამ ამ დღეს არაა მოსალოდნელი დავ. გურამიშვილის დატყვევება[3]. დავ. გურამიშვილი აღნიშნავს,

---

[1] Коробков Н., Семилетняя война, Воениздат, Москва, 1940, стр. 168—184.

[2] Семилетняя война, с предисловием и под редакцией проф. Н. М. Коробкова. Военное издательство Министерства вооруженных сил Союза ССР, Москва, 1948, стр. 337. ცნობა შედგენილია 21 აგვისტოს 1758 წ. (ЦГВИА, ფონდი 27, შეკვრა 2, ნაწ. II, ფ. 288).

[3] ცორნდორფის ბრძოლის შემდეგ რუსეთის არმიისათვის შექმნილი კრიტიკული მდგომარეობისა გამო, გენერალ ფერმორის განკარგულებით ადგილობრივ განადგურებულ იქნა საველე კანცელარიის ყველა საქმე, რის გამოც ბევრი საყურადღებო დოკუმენტს ჩვენამდე არ მოუღწევია (ЦГВИА, ფონდი 39, ანაწერი 1/719, ფ. 1).

რომ ის ტყვედ მაშინ ჩაუვარდა პრუსიელებს, როდესაც უკანასკნელებს მისდევდა და მოულოდნელად ჩაეფლო ჭაობში მისი ცხენი. მაშასადამე, პოეტი იმ დროს არის ტყვედ ჩავარდნილი, როდესაც დამარცხებული ფრიდრიხის ჯარი უწესრიგოდ იხევდა უკან, ამას კი ადგილი ჰქონდა 15 აგვისტოს. ამ დღეს პრუსიის არტილერია დაესხა თავს რუსეთის ჯარს, მაგრამ რუსეთის არტილერიამ ისეთი მძლავრი დარტყმა აგემა ფრიდრიხის არტილერიას, რომ მძიმე დანაკლისით იძულებული გახადა უწესრიგოდ დაეხია უკან კისტრინისაკენ.ასე რომ, დავ. გურამიშვილის ტყვედ ჩავარდნა საფიქრებელია მომხდარიყო 15 აგვისტოს.

XIII

დღემდე გაურკვეველი იყო მეტად საყურადღებო საკითხი დავ. გურამიშვილის ბიოგრაფიიდან, სახელდობრ როდის და როგორ განთავისუფლდა პოეტი ტყვეობიდან. ამ საკითხის შესახებ 1882 წ. თ. ჟორდანია წერდა: „არ ვიცით რამდენს ხანს დარჩა გურამიშვილი ტყვედ გერმანიაში, მაგრამ უეჭველია, რომ 1762 წელში ის უნდა თავისუფალი ყოფილიყო, რადგან ამ დროს რუსეთი და პრუსია დამეგობრდნენო“[1]. სხვა მკვლევრებიც (კ. კეკელიძე, ალ. ბარამიძე) ფიქრობდნენ, რომ დავ. გურამიშვილი ტყვეობიდან განთავისუფლდა შვიდწლიანი ომის დამთავრების შემდეგო, მაგრამ ახლად აღმოჩენილი დოკუმენტების მიხედვით ეს მოსაზრება არ მართლდება. არაა სწორი თ. ჟორდანიას მოსაზრება იმის შესახებაც, თითქოს დავ. გურამიშვილი პრუსიასთან საბოლოო ზავის დადების შემდეგ, პოეტის თანამემამულეებს გამოეხსნათ ტყვეობიდან. მართალია, ქართველებმა თხოვნით მიმართეს მთავრობას, რომ მათთვის ფულის შეგროვების ნებართვა მიეცათ, რომ დაეხსნათ თავიანთი თანამემამულეები ტყვეობიდან, მაგრამ სენატმა ამის ნება არ დართო, რის შესახებაც სპეციალური ბრძანებულებაც კი იქნა გამოცემული 1762 წ. 14 ივნისს.

1759 წლის 4 ოქტომბერს ბიტოვაში რუსეთსა და პრუსიას შორის დაიდო ხელშეკრულება ტყვეების გაცვლა-გამოცვლისა და გამოსყიდვის შესახებ.

---

[1] თ. ჟორდანია, დავ. გურამიშვილი და მისი დრო, „ივერია“, 1882, № 1, გვ. 49.

გენერალ-ფელდმარშალი პ. პ. ლ ა ს ი
რუსეთის არმიის მთავარსარდალი რუსეთ-შვეციის
ომში (1741—1743)

გენერალ-ანშეფი ე. ე. ფ ე რ მ ო რ ი
რუსეთის არმიის მთავარსარდალი 1754—1759 წწ.

გენერალ-ფელდმარშალი ს. თ. აპრაკსინი
რუსეთის არმიის მთავარსარდალი შვიდწლიან ომში
1757 წ. სექტემბრამდე

გენერალ-ფელდმარშალი პ. ს. სალტიკოვი
რუსეთის არმიის მთავარსარდალი 1759—1760 წწ.
დავ. გურამიშვილს მისცა პასპორტი მარიენბურგში
1759.17.XII

ამ ხელშეკრულებით, ტყვეთა განთავისუფლება უნდა მომხდარიყო რიგის მიხედვით და გაცვლა-გამოცვლის წესით. მაგრამ თუ რომელიმე მხარეს მეტი ტყვე აღმოაჩნდებოდა, იმ შემთხვევაში მოპირდაპირე მხარე ვალდებული იყო თავიანთი ხალხი გამოესყიდა ნაღდ ანგარიშზე. საამისოდ ხელშეკრულება ითვალისწინებდა თითოეულ სამხედრო ჩინის გამოსყიდვის ღირებულებას[1].

ამ ხელშეკრულების ძალით, დავ. გურამიშვილი მეორე წყებაში ჩანს განთავისუფლებული. დოკუმენტების ცნობის მიხედვით პოეტი გაუთავისუფლებიათ 1759 წ. 7 დეკემბერს. მისი განთავისუფლება უნდა მომხდარიყო გაცვლა გამოცვლის წესით, რადგანაც ტყვეთა რაოდენობა რუსეთის არმიას გაცილებით მეტი ყავდა, ვიდრე პრუსიის სარდლობას.

ახლა უნდა დაისვას საკითხი: როდის განთავისუფლდა დავ. გურამიშვილი სამხედრო სამსახურიდან.

ამ საკითხის შესახებ 1882 წელს თ. ჟორდანია წერდა: „გურამიშვილმა გუსართა პოლკი დატოვა მხოლოდ მაშინ, როდესაც სიბერემ უსწრო და მსახურის ტვირთის ზიდვა აღარ შეეძლო“. ეს კი, თ. ჟორდანიას აზრით, მოხდა 1773—1774 წლებში[2].

თ. ჟორდანიას დასკვნიდან ისე გამოდის, რომ დავ. გურამიშვილს ტყვეობიდან განთავისუფლების შემდეგ კვლავ განუგრძია სამხედრო სამსახურში ყოფნა, სადაც მას დაუყვია 1773 თუ 1774 წლამდე. მაგრამ ეს მოსაზრება სწორი არ არის. თვით დავ. გურამიშვილი აღნიშნავს, რომ „მუნით“, ე. ი. მაგდებურგის ციხიდან „ვიხსენ, შინ წამოველ, ქერი ვხან და ყანა, ფეტვიო“. აქედან აშკარად ჩანს, რომ დავ. გურამიშვილს ტყვეობიდან განთავისუფლების შემდეგ აღარ უმსახურია სამხედრო ნაწილში, ის ტყვეობიდან გამოსვლისთანავე გაუნთავისუფლებიათ სამხედრო სამსახურიდან, რაც სრულ ჭეშმარიტებას შეიცავს.

მართლაც, როგორც ახლად აღმოჩენილი დოკუმენტებიდან ჩანს, დავ. გურამიშვილი სამხედრო სამსახურიდან განთავისუფლებისათვის ზრუნვას შედგომია ტყვეობიდან დაბრუნებისთანავე. როგორც აღვნიშნეთ, ტყვეობიდან ჩვენი პოეტი გაუნთავისუფლებიათ 1759 წლის 7 დეკემბერს. განთავისუფლების შემდეგ დავ. გურამიშვილი გამოცხადებულა თავის ნაწილში. ამ დროს მთავარ-

[1] ЦГВИА, ფონდი 39, ანაწ. 1/79, შეკ. 14; Журнал о военных действиях Российской императорской армии, ч. II, 1759 и 1760 гг., стр. 131, 152. Спб., 1763 г. დავ. გურამიშვილი ამ დროს პოდპორუჩიკი იყო. ხელშეკრულებით ხუთი პოდპორუჩიკისათვის იღებდნენ 25 გულდენს. ასი გულდენი ჩვენი ფულით 105 მან. 26 კაპიკია.

[2] „ივერია“, 1882, № 2, გვ. 3—4.

სარდლის მოვალეობას ასრულებდა (1759 წ. მაისიდან) გენერალ-ფელდმარშალი პეტრე სიმონის ძე სალტიკოვი (1698—1772 წ.), რომელიც 1759 წ. დეკემბერში დაბა მარიენბურგში იმყოფებოდა.

დავ. გურამიშვილი დაავადმყოფებული იყო და თხოვა სალტიკოვს გაეშვა ის პეტერბურგში, რათა გამოცხადებულიყო სახელმწიფო სამხედრო კოლეგიაში ქართული ჰუსართა პოლკიდან განსათავისუფლებლად.

1759 წ. 17 დეკემბერს გენერალ-ფელდმარშალმა სალტიკოვმა გასცა დავით გურამიშვილზე მოწმობა, რომელშიაც აღნიშნულია, რომ დავ. გურამიშვილი თავისი სურვილით იგზავნება პეტერბურგში და ჩასვლისთანავე ვალდებულია გამოცხადდეს სახელმწიფო სამხედრო კოლეგიაშიო. ამასთან ერთად მოწმობაში ისიცაა აღნიშნული, რომ დავით გურამიშვილს ყველგან მიეცეს თავისუფლად გასვლის ნებაო.

ამის შემდეგ დავ. გურამიშვილი სხვებთან ერთად გაემგზავრა პეტერბურგში. თუ ვინ იყვნენ მისი თანამგზავრნი, ამის შესახებ ცნობები არ შენახულა, ყოველ შემთხვევაში ჯერჯერობით აღმოჩენილი არაა [1].

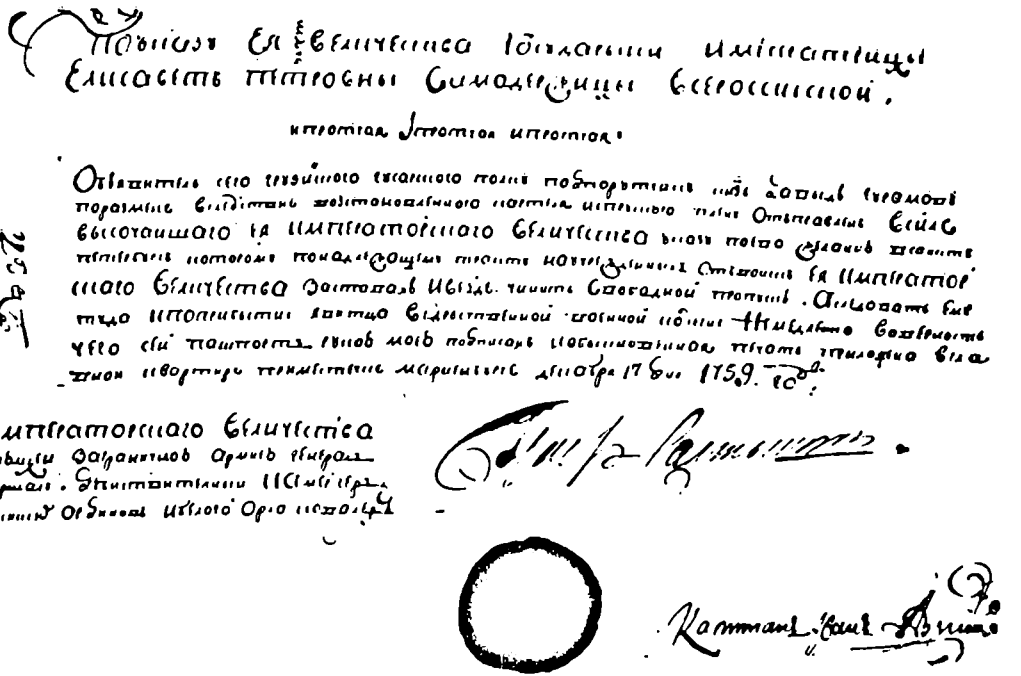
ერთ თვეზე მეტი დააგვიანდა დავით გურამიშვილს დანიშნულ ადგილზე გამოცხადება. ის მხოლოდ 1760 წლის 19 თებერვალს გამოცხადდა სამხედრო კოლეგიაში და გატარდა რეგისტრაციაში 107-ე ნომრით. როგორც დოკუმენტებიდან ირკვევა, პოეტი პეტერბურგის ჰოსპიტალში მოუთავსებიათ.

სამხედრო კოლეგიის გადამწერს პეტრე ტატარინოვს (თათარიშვილს?) დავით გურამიშვილმა დააწერინა რუსულად თხოვნა ელისაბედ დედოფლის სახელზე. ეს თხოვნა დავითის მიერ ხელმოწერილია რუსულად. თებერვლის რომელ რიცხვშია დაწერილი თხოვნა, არ ჩანს. რიცხვის ადგილი ცარიელია. თხოვნას გაკეთებული აქვს წარწერა, რომ გადაეცა განსახილველად 25 თებერვალს 1760 წელსო. მაგრამ აქ თარიღში შეცდომაა, რადგანაც, როგორც სხვა დოკუმენტებიდან ჩანს, 23 თებერვალს საქმეს უკვე მსვლელობა მიცემია. ასე რომ, თხოვნა დაწერილია 1760 წლის 23 თებერვლამდე.

ამ თხოვნაში დავ. გურამიშვილს მოთხრობილი აქვს თავისი თავგადასავალი ქართულ ჰუსართა ასეულში შესვლის დროიდან

---

[1] ყოფილ ტყვეთა ერთი წყება მარიენბურგიდან პეტერბურგში გამგზავრებულა 1759 წ. 7 დეკემბერს (ЦГВИА, ფონდი 39, ანაწ. 1/19, შეკ. 1, საქ. № 1, ფ. 94 რ).

დავით გურამიშვილის პასპორტის ფოტოპირი

ЦГВИА, ф. 10, оп. 109, д. 26, ф. 133

ტყვედ ჩავარდნამდე: სად, რომელ ბრძოლებში იღებდა მონაწილეობას, რა ჩინები მიიღო. აღნიშნული აქვს რომ ძიებაში, სამხედრო სამართალში და სახლში შეებულებით არ ვყოფილვარო.

ამასთან ერთად აღწერს თავის ჯანმრთელობის ვდგომარეობას: როდესაც ცხენი ჭაობში ჩამეფლო და ტყვედ ჩავვარდიო—წერს დავ. გურამიშვილი—ამ დროს დამიზიანდა ბარჯვენა მხარი, რომელსაც ახლაც ვერ ვხმაროობ თავისუფლადო. ამავე ტყვეობაში ყოფნისას თავში დამჩემდა ძლიერი ხმაური და შეპყრობილი ვარ იპოქონდრიით, მაქვს სუსტი მხედველობა. ყოველივე ამისა, და აგრეთვე მოხუცებულობის გამო, ჰუსართა პოლკში სამსახური აღარ შემიძლია განვაგრძოვო, და თხოვს დედოფალს, რათა დაუმტკიცედეს მას 1757 წელს წარდგენილი პორუჩიკის ჩინი, განთავისუფლებისას კი, წესის თანახმად, მოეცეს მორიგი ჩინი კაპიტნისაო.

სახელმწიფო სამხედრო კოლეგია შეუდგა საქმის შესწავლას. იმავე 23 თებერვალს დავით გურამიშვილი გაგზავნეს სამედიცინო კანცელარიაში ჯანმრთელობის შესამოწმებლად. სამხედრო კოლეგიის მიმართვა (№ 0202) სამედიცინო კანცელარიაში თვითონ წაიღო დავ. გურამიშვილმა.

სამედიცინო კანცელარიაში გურამიშვილს განუცხადებია, რომ ის „56 წლისაა, მსახურობს 1738 წლიდან, დაშავებულია თავში და აქვს სუსტი მხედველობა, მოტეხილი აქვს მარჯვენა მხარი ცხენიდან გადმოვარდნის გამო და თავისუფლად ვერ ამოძრავებს. მარცხენა გვერდში გრძნობს ტკივილებს“.

სამედიცინო დასკვნაში დადასტურებულია დავით გურამიშვილის სუსტი მხედველობა, მარჯვენა მხარის დაზიანება, მარცხენა გვერდში, ელენთის ახლოს, შემჩნეულია სიმაგრე, რაც იწვევს ტკივილებს, სხეული მთლად გაყვითლებული აქვს და სუსტად გრძნობს თავსო. საუბრიდან ირკვევა, რომ ავადმყოფი შეპყრობილია იპოქონდრიითო.

საექიმო დასკვნა შედგენილია 1760 წლის 25 თებერვალს. ეს დასკვნა სახელმწიფო სამხედრო კოლეგიამ მიიღო მეორე დღეს, 26 თებერვალს.

1760 წლის 29 თებერვალს დავით გურამიშვილმა სამხედრო კოლეგიას მისცა ჩვენება, რომ 1738 წელს, სამხედრო სამსახურში შესვლისას, სენატის მიერ მას მიეცა მფლობელობაში 30 კომლი („მალოროსიაში“).

სამხედრო კოლეგიამ დავით გურამიშვილის ქაღალდებიდან შეადგინა ექსტრაქტი, რომლის ბოლო ნაწილი ეხება ჩინის საკითხს,

როგორც აღვნიშნეთ, დავით გურამიშვილი დედოფალ ელისაბედს სთხოვდა, რომ მას დამტკიცებოდა 1757 წელს წარდგენილი პორუჩიკის ჩინი. ამას გარდა, ავადმყოფობისა და მოხუცებულობის გამო, გაეთავისუფლებიათ ის სამსახურიდან კაპიტნის ჩინით.

ამ საკითხის შესახებ სამხედრო კოლეგიამ შეკრიბა ცნობები, რომელთა მიხედვით გაირკვა, რომ 1758 წ. 5 სექტემბერში პოდპორუჩიკებიდან და ადიუტანტებიდან ჰუსართა პოლკებში პორუჩიკობა მიუღია 5 კაცს, მათ შორის ქართველ სპირიდონ გოგიბედაშვილს. შემდეგი წარდგინების თაობაზე ცნობა საქმეებში არ აღმოჩენილა. აღნიშნულ სიაში დავით გურამიშვილი შეტანილი არ ყოფილა, ხოლო წარდგენილი ცნობების მიხედვით, სპ. გოგიბედაშვილი მასზე უმცროსი ჩანს. ამას გარდა სპეციალური მითითებაც არსებობდა, რომლის მიხედვითაც შტაბისა და უფროსი ოფიცრები, რომლებიც 1757 წლის 19 აგვისტოს ეგერსდორფის ბრძოლაში იღებდნენ მონაწილეობას და მიიღეს ჭრილობა, ანდა მამაცობით ისახელეს თავი, მიუხედავად სტაჟისა, დაჯილდოებული ყოფილიყვნენ მორიგი ჩინით, განთავისუფლებულიყვნენ საველე სამსახურიდან და დაენიშნათ ოსტზეისისა და შინაგან გარნიზონებში; ვინც სამსახურს არ მოისურვებდა, ისინი უნდა გაეთავისუფლებიათ მორიგი ჩინის მიცემით.

1760 წ. 14 იანვრის რესკრიპტრის თანახმად ოფიცერთა შემადგენლობიდან ვინც ცორნდორფის ბრძოლაში მონაწილეობას იღებდა და ტყვედ ჩავარდა, ხოლო შემდეგ განთავისუფლდა, მათი ჩინზე წარდგენიას უნდა ეხელმძღვანელათ უფროსობისა და დამსახურების მიხედვით, სამხედრო სამსახურის სტაჟში უნდა ჩათვლოდათ ტყვეობის ხანაც. კოლეგიამ გამოითხოვა ტყვეთა სახელობითი სია. სიაში აღმოჩნდა დავით გურამიშვილიც.

დავით გურამიშვილის თხოვნა და თანდართული დოკუმენტები სამხედრო კოლეგიამ მოისმინა გენერალიტეტის საერთო კრებაზე 15 მარტს და გამოიტანა დადგენილება: დავით გურამიშვილი, სამხედრო და სამოქალაქო სამსახურში უვარგისობის გამო, განთავისუფლდეს სამსახურიდან, დარჩეს მთლიანად თავის კმაყოფაზე და დაჯილდოებულ იქნეს კაპიტნის ჩინითო. მაგრამ საქმე ამით არ დამთავრებულა, როგორც ჩანს, კოლეგიის დადგენილება დასამტკიცებლად წარუდგენიათ ელისაბედ დედოფლისათვის. უკანასკნელს კოლეგიის დადგენილება დაუმტკიცებია, ოღონდ კაპიტნის ჩინის ნაცვლად დავით გურამიშვილს რგებია პორუჩიკის ჩინი. ამის

გამო დავით გურამიშვილის საქმე სამხედრო კოლეგიას კვლავ განუხილავს გენერალიტეტის საერთო კრებაზე 1 ივნისს და დაუდგენია: „პრუსიაში ყოფილი ტყვე, ქართული ჰუსართა პოლკის პოდპორუჩიკი თავადი დავით გურამიშვილი, ავადმყოფობისა, სამხედრო და სამოქალაქო სამსახურში უვარგისობის გამო, დარჩეს თავის კმაყოფაზე, დაჯილდოებულ იქნეს სახელობითი სიის მიხედვით პორუჩიკის ჩინით და ამოირიცხოს პოლკის სიიდან“.

სამხედრო კოლეგიის ეს გადაწყვეტილება უნდა ეცნობებიათ ივნისში (რიცხვი არაა აღნიშნული) უფროს სამხედრო კომისარი მერლინისათვის და გენერალ-ფელდმარშალ სალტიკოვისათვის. დადგენილებაში ისიცაა აღნიშნული, რომ მერლინის უწყებას ანგარიში უნდა გაესწორებია დავით გურამიშვილისათვის, მაგრამ, როგორც ჩანს, დადგენილების გაგზავნას დაგვიანებია მერლინის უწყებაში, რის გამოც 1760 წლის 20 ივნისს დანიელ მერლინი თვითონ სთხოვს სამხედრო კოლეგიას ცნობებს დავით გურამიშვილის შესახებ, თუ საიდან და როდის გაიგზავნა ის გასათავისუფლებლად, როდის გამოცხადდა სამხედრო კოლეგიაში, გამოცხადების შემდეგ მუდამ კოლეგიაში იმყოფებოდა თუ არა, ხომ არ უნდა ამოირიცხოს პოლკიდან და თუ ამოირიცხება, რომელ თვიდან და რიცხვიდან.

21 ივნისს სამხედრო კოლეგიიდან მერლინმა მიიღო ცნობა, რომელშიაც აღნიშნულია, თუ როდის გასცა პასპორტი სალტიკოვმა დავით გურამიშვილზე, როდის გამოცხადდა ის სამხედრო კოლეგიაში, იქვეა სამხედრო კოლეგიის 1 ივნისის დადგენილება დავით გურამიშვილის პოლკიდან განთავისუფლების შესახებ.

ამის შემდეგ დავით გურამიშვილმა 28 ივნისს, სამხედრო კოლეგიის დადგენილების თანახმად, მერლინის კანცელარიაში ჩინის აღმატებისათვის გადაიხადა ჰოსპიტლის ანგარიშში 12 მანეთი და 50 კაპ. და მიიღო ქვითარი.

1760 წ. 3 ივლიას დავით გურამიშვილს ჩამოართვეს დედოფალ ელისაბედ პეტრეს ასულიადმი ერთგულობის ფიცის ქაღალდი, რის შემდეგ, სამხედრო კოლეგიის განკარგულობით, კადეტთა კორპუსის სტამბაში მან შეიტანა ფორმა № 2, დაბეჭდვის პატენტის გადასახადი, რის შესახებაც სამხედრო კოლეგიას ეცნობა სტამბიდან 1760 წლის 5 ივლისა. იმავე წლის 6 ივლისს დავით გურამიშვილმა მიიღო საბოლოო ბრძანებულება, რომელშიაც აღნიშნულია მისი მოღვაწეობა, ჩამოთვლილია წარჩინება ჰუსართა პოლკში და ბოლოს 1 ივნისის ზემოთ მოყვანილი დადგენილება სამხე-

დრო სამსახურიდან განთავისუფლების შესახებ. დასასრულ, დართულია დამატებითი ცნობა იმის შესახებ, რომ დავით გურამიშვილი „მისი იმპერატორობის უმაღლესობის ბრძანებულებით გაშვებულია შინ «მალოროსიაში», აღნიშნულ ჩინზე კოლეგიაში მას ჩაეთვა ფიცი და აღმატებულებისათვის გადასაბადიო“. დედანი ამ ბრძანებულებისა, როგორც აღვნიშნეთ, მიიღო დავით გურამიშვილმა.

ახლა გასარკვევია საკითხი: დავ. გურამიშვილი 1760 წელს საბოლოოდ ჩამოშორდა სამხედრო სამსახურს თუ კვლავ დაუბრუნდა მომქმედ არმიას?

XIV

ერთ ლექსში დავ. გურამიშვილი აღნიშნავს რა პრუსიის ტყვეობიდან განთავისუფლებას, დასძენს:

...შინ წამოველ ქერი ვხან და ყანა, ფეტვი.
ფეტვი ბევრი მოვიყვანე, მაგრამ ვერა ვჰამე მჭადი,
მე მომითხრეს: მანდედამე ახლა ადექ, სხვაგან წადი.
ძალ-უნებრივ წამიყვანეს, სადაც არა ვიყავ მწადი.
ვამე ტკბილო სიცოცხლეო, რომ შენ ასე გამიმწარდი![1]

ამ ცნობის შესახებ თ. ჟორდანია წერდა: „ძნელი გასაგებია, რას შესჩივის პოეტი ამ უკანასკნელ ტაეპში. ვინ მოსწყვიტა იგი თავის სახლ-კარსა და ძალა-უნებურად წაიყვანა? სად წაიყვანეს და რისთვის? არსაიდანა სჩანს, რომ პრუსიასთან ომის გათავების შემდეგ გამოცვლილიყოს ძირეულად ცხოვრებითი გარემოება ქართველთ გუსართა პოლკისა. ნუთუ რუსთმთავრობას ეხლა მოაგონდა ის გადაწყვეტილება, რომელიც შესდგა 1742 წელს ქართველი პოლკის აყრაზე მცირე რუსეთიდან და ორენბურგში[2] გადაყვანაზე? ვინ იცის, იქნება რაიმე განკარგულება მოხდა ნახევარი წლის მეფობის განმავლობაში პეტრე მესამისა, რომელიც აღარ აღსრულდა იმის სიკვდილის შემდეგ (1762 წ.)? ჩვენ უფრო გვჯერა ის აზრი,—ასკვნის თ. ჟორდანია,—რომ პეტრე III მეფის დროს მთავრობამ სრულიად შეიმუშავა ის პროექტი ქარ-

[1] დავ. გურამიშვილი, დავითიანი, ალ ბარამიძის და ს. იორდანიშვილის რედაქციით, 1931, გვ. 143—144.

[2] დღევანდელ ადგილას ორენბურგის გაშენება დამტკიცდა 1742 წ. 15 ოქტომბერს.

თველთ ორენბურგში გადასახლებაზე, რომელიც გამოვიდა პირველად, როგორც გაუთავებელი წინადადება 1742 წელს და კიდევაც აღასრულა, მაგრამ ეკატერინე დიდის ტახტზე ასვლის შემდეგ ქართველობა ისევ თავის ადგილას დარჩა". თ. ჟორდანია კიდევაც უჩვენებს კონკრეტულად, თუ სად უნდა დაესახლებიათ დავ. გურამიშვილი. მისი აზრით, დავ. გურამიშვილი გადაჰყავდათ „მცირე რუსეთიდან" სადღაც „ამობოლსა". ამის დასამტკიცებლად მკვლევარს მოყავს დავ. გურამიშვილის შემდეგი სტროფი, რომელიც, მისი აზრით, უფრო გვიანაა დაწერილი, ვიდრე ზემოთ მოყვანილი სტროფი:

ვით თავს მივსცე მოსვენება, ვით მივაგო ამო მრბოლსა?
ახალ-დაბას ნუღარ ხარო, მეძახიან ამობოლსა,
აწ რომ მე იქ წამიყვანონ, ვინ გამიზრდის ამ ობოლსა?

მოხსენებული „ამობოლსა" — წერს თ. ჟორდანია — უნდა იყვეს ორენბურგი ან იმ გუბერნიაში მყოფი ქალაქი, ან სოფელი. „ამობოლსა" შეიძლება წაიკითხებოდეს ეგრეც: ამო (ე. ი. ამოდი, წამოდი) ბოლსა, რომელიც უნდა იყოს სოფლის ან ადგილის სახელი. „ახალ-დაბა", როგორც ჩანს, ის სოფელია მცირე რუსეთისა, სადაც თვით პოეტი ცხოვრობდა" [1].

თ. ჟორდანიას მოსაზრებანი ამ საკითხის შესახებ საეჭვოა. ისეთი დიდი საქმის სისრულეში მოყვანისათვის, როგორიც იყო ქართველების უკრაინიდან აყრა და ორენბურგში გადასახლება, მეფის ბრძანებულების გარეშე წარმოუდგენელია. ბრძანებულება კი ამ საკითხის შესახებ არ არსებობს და არც შეიძლება არსებულიყო.

თუ აღნიშნულ სტროფში დავ. გურამიშვილის სამხედრო სამსახურიდან განთავისუფლების მომდევნო ამბებია გადმოცემული. რაც ჩვენ საეჭვოდ მიგვაჩნია, მაშინ პოეტს სამხედრო სამსახურიდან განთავისუფლების შემდეგ მოუსწრია შინ მისვლა, ქერის, ყანისა და ფეტვის დათესვა, ფეტვის მოყვანაც, მაგრამ ვერ მოუსწრია მჭადის ჭამა, რადგანაც „ძალუნებლივ" წაუყვანიათ იქ, სადაც „არა იყო" მდომი. ეს ამბები 1760 წელს ვერ მოხერხდებოდა, რადგანაც დავ. გურამიშვილი ამ წელს სამხედრო სამსახურიდან განთავისუფლდა 6 (17) ივლისს, რის შემდეგ ხვნა-თესვა და ფეტვის მოყვანა შეუძლებელი იყო. ამიტომ დავ. გურამიშვილის „ძალუნებლივ" წაყვანას ადგილი უნდა ჰქონოდა 1761 წლის ივლისამდე. ამ დროს კი მეფობდა ელისაბედ დედოფალი.

[1] „ივერია", 1882, № 1, გვ. 51—52.

რომელიც ბრძოლას ეწეოდა პრუსიის წინააღმდეგ და მთელი გულისყური აქეთკენ ჰქონდა მიპყრობილი. მაშინ როდესაც ქართველი ჰუსარები რუსის ჯარისკაცებთან ერთად სასტიკ ომს ეწეოდნენ პრუსიასთან, შეუძლებელია მიეყოთ ხელი ქართველი ჰუსართა ოჯახების უკრაინიდან აყრისათვის და „ძალუნებლივ“ შორეულ ორენბურგში გადასახლებისათვის. ასეთი მოქმედებით დემორალიზაციას შეიტანდნენ მებრძოლ ქართველებში, რაც იმ მომენტში ყოვლად გაუმართლებელი იქნებოდა.

ტაეპი—„ახალდაბას ნუღარ ხარო, მეძახიან ამობოლსა“—დავ. გურამიშვილს დაწერილი აქვს ღრმა მოხუცებულობის ჟამს. „სასიკვდილოდ მივსწურვილვარ, ყელში სული ამობოლსაო“, აცხადებს პოეტი. თანაც ეს სტროფი ორგანულადაა დაკავშირებული სხვა სტროფებთან, რომლებიც ერთი სათაურის „დავით გურამიშვილისაგან საწუთროს სოფლის სამდურავის“ ქვეშ არის გაერთიანებული (გვ. 134—139). აღნიშნულ ლექსში დავ. გურამიშვილი აღიარებს ამ ქვეყნის ცხოვრების ამაოებას, მის ცვალებადობას, სიმუხთლეს, გაუტანლობას, ცრუობას, მატყუარობას და სხვ. უარყოფით მხარეებს, „რომლებმაც ატირა პოეტი და არას დროს არ ამღერა“. აქვე აღნიშნავს გურამიშვილი საწუთროსადმი თავის საყვედურს, რომ ის „თესლაშრეტით გაახმო და უნაყოფოდ დააბერა“. ყოველივე ამის გამო, გაუგებრობა იქნებოდა აღნიშნული ტაეპი დავ. გურამიშვილის ახალგაზრდობის, ე. ი. ქართლში ყოფნის დროს დაწერილად მიგვეჩნია. ჩვენ ვფიქრობთ, პოეტი ამ ტაეპში, „ახალდაბას ნუღარ ხარო, მეძახიან ამო ბოლსა“, არ გულისხმობს ქართლის, ქსნის ხეობაზე არსებულ სოფ. ბოლს[1], არამედ სიტყვა „ბოლოს“. როგორც პროფ. კორნ. კეკელიძემ აღნიშნა, ღრმად მოხუც პოეტს (რომელსაც ყოველ ჟამს სიკვდილი ელანდება) ეჩვენება, რომ იდუმალი ძალა ეძახის, ახალდაბას[2] ნუღარ ხარო და ამოდი (ამო) ბოლოსო, ე. ი. ამოდი ზეცას, შენს საბოლოოდ სამკვიდრებელ ადგილასო.

ამრიგად, დავ. გურამიშვილის „ძალ-უნებლივ“ წაყვანის ცნობა არ გულისხმობს პოეტის სამხედრო სამსახურში ხელახლად გაწვევას. ისეთი ხნიერი და დაავადებული პიროვნება, როგორიც

---

[1] გ. ხ ე რ ხ ე უ ლ ი ძ ე, „დავითიანის“ ერთი სტროფის თაობაზე, „ლიტერატურა და ხელოვნება“, 1951, № 11.

[2] „ახალდაბად“ ავტორი გულისხმობს უკრაინის „ნოვოსელიცას“.

დავ. გურამიშვილი იყო სამხედრო სამსახურიდან განთავისუფლების დროს, შეუძლებელია კვლავ მოქმედ არმიაში გაეწვიათ[1].

ასე დასრულდა დავით გურამიშვილის მოღვაწეობა ქართულ ჰუსართა პოლკში.

სამხედრო სამსახურიდან განთავისუფლების შემდეგ პოეტი საბოლოოდ დამკვიდრდა მირგოროდში (უკრაინა), სადაც ხელი მიჰყო თავისი გაპარტახებული კარ-მიდამოს აღდგენას და ომში ყოფნისა და ტყვეობის პერიოდში დროებით შეჩერებული ლიტერატურული შემოქმედების განახლებას.

ღრმად მოხუცი პოეტი გარდაიცვალა 1792 წ. 21 ივლისს (ახალი სტილით 1 აგვისტოს) მირგოროდში. დასაფლავებულია მირგოროდის განაპირას ძველ სასაფლაოზე.

1949 წ. 7 აგვისტოს საბჭოთა უკრაინის მთავრობამ ძეგლი დაუდგა ქართველი ხალხის დიდ პოეტს დავით გურამიშვილს.

---

[1] შესაძლებელია ამ სტროფში ავტორს გადმოცემული ჰქონდეს არა პრუსიის ტყვეობიდან დაბრუნების მომდევნო თავგადასავალი, არამედ სამშობლოდან მისი ძალ-უნებლივ გადახვეწის ეპიზოდი. სტროფის შინაარსი ამ უკანასკნელს უფრო უდგება.

პოეტმა აღნიშნა, რომ სამხედრო სამსახურიდან განთავისუფლების შემდეგ „შინ წამოველ, ქერი ვხან და ყანა, ფეტვიო“. მაგრამ რა? ერთხელაც ბევრი ფეტვი მოვიყვანე, მაგრამ არ დამაცალეს მისი მოხმარება იმის გამო, რომ „ძალუნებრივ წამიყვანეს, სადაც არა ვიყავ მწადიო“. ყოველივე ამას კი ადგილი ჰქონდა პოეტის სამშობლოში ლეკებისაგან დატყვევების დროს.

ღრმად მოხუცი დავით გურამიშვილი ფიქრობს, ვინ იცის, ეგებ ახლაც ასეთივე მდგომარეობა შემემთხვეს, ეგებ ძალუნებრივ წამყვანი ახლაც მეწვიოს სიკვდილის სახით და ობრად დამატოვებიოს ყველაფერიო. ეს აწუხებს პოეტს, რომელიც მაშინდელი უკუღმართი მდგომარეობისა გამო, იძულებული შეიქნა უცხო მხარეს გადახვეწილიყო და იქ დაელია სიცოცხლის უკანასკნელი დღენი. იგონებს რა ყოველივე ამას პოეტი, გულისტკივილით ასკვნის: „ვამე ჩემო სიცოცხლეო, შენ რომ ასე გამიმწარდიო“.

ДАВИД ГУРАМИШВИЛИ В ГРУЗИНСКОМ ГУСАРСКОМ ПОЛКУ

Р е з ю м е

В 1724 году царь Вахтанг VI, вследствие резкого обострения внутреннего и внешнего положения Картли и Кахети, оказался вынужденным переселиться в Россию вместе с многочисленною свитой. Он питал надежду, что Российский император Петр I поможет ему в борьбе против врагов и установит мир в его исстрадавшейся стране.

Российское правительство гостеприимно встретило картлийского царя с его свитой и в течение многих лет содержало их безвозмездно. Однако в дальнейшем международное положение Российской Империи настолько осложнилось, что она не смогла вмешаться в дела Картлийско-Кахетинского царства.

После смерти Вахтанга VI (последовавший 25 марта 1737 года) перед его свитой возникла дилемма: или возвратиться на родину, или принять российское подданство и поступить на государственную службу. Большинство членов свиты решило принять российское подданство и вступить на государственную службу. Из них был сформирован грузинский гусарский эскадрон, получивший утверждение Сената 25 марта 1738 года, в годовщину смерти Вахтанга VI. В состав грузинского гусарского эскадрона вступил и великий грузинский поэт Давид Георгиевич Гурамишвили.

Давид Гурамишвили родился в 1705 году в Горисубани, в верхней части села Сагурамо (Мцхетский район). Детские и отроческие годы Давида протекали в тяжелые для его родины времена. Население Картли, не имевшее возможности мирно и спокойно жить, укрывалось в ущельях и горных местностях

Молодой Давид также оказался вынужденным переселиться в семью своего родственника, проживавшего в селе Ламискана, в Ксанском ущелье. Однако и это не спасло Давида: в один из летних дней 1728 года, вооруженные лезгины в количестве пятнадцати человек, захватили его в плен и увели в Осоколу (в Дагестан). Отсюда Давид бежал, но был схвачен и брошен в глубокую яму. Изнуренный тяжкими лишениями, молодой Давид сумел вторично бежать из плена, взяв направление на север. Беглец был радушно принят русскими поселенцами, проявившими отеческое попечение к нему. Отдохнувший и оправившийся Давид вскоре направился в Сулак, а оттуда в Астрахань, и дальше в Москву, куда прибыл в 1729 году и вступил в свиту Вахтанга VI. В свите царя он занимал почетную должность хранителя оружейной палаты. Наряду с несением служебных обязанностей Давид занимался стихотворством и участвовал в поэтических турнирах, в которых оказывался победителем.

Как уже было отмечено, Грузинский гусарский эскадрон сформировался в 1738 г. из числа членов свиты Вахтанга VI и вначале состоял из 70 рядовых гусар и 17 человек командного и вспомогательного персонала[1]. Находившееся в рядах этого эскадрона дворянство получало жалованье в период нахождения на действительной военной службе или в боевых действиях, а в постоянное владение членам эскадрона были розданы на Украине имения с крепостными крестьянами в количестве 30 дымов князю и 10 дымов дворянину.

Давид Гурамишвили вначале был зачислен в эскадрон рядовым гусаром и получил 30 дымов (20 в Миргороде и 10 в Зубовке).

В 1739 году Грузинский гусарский эскадрон принял участие в Крымской войне против турок. 17-го августа[2] того же

[1] Летом 1952 года в Центральном Государственном Военно-Историческом Архиве (ЦГВИА) удалось обнаружить два объемистых «дела» (фонд. 10, дело 9, стр. 271—280; дело 26, стр. 126—146), которые проливают свет на жизнь и деятельность Давида Гурамишвили в период его пребывания в Грузинском гусарском полку. Все документы публикуются ниже.

[2] Календарь XVIII века отстает от современного календаря на 11 дней. В тексте везде оставлены даты по календарю XVIII века.

года Грузинский гусарский эскадрон в рядах русской армии участвовал в большом сражении при взятии Стаучана, а 19 того же месяца—турецкой крепости Хотин. В этой войне, наряду с другими грузинами, прославился Давид Гурамишвили, вследствие чего он по приказу главнокомандующего русской армией фельдмаршала Миниха (1683—1767 гг.) 5 августа 1739 года был произведен в капралы, а 16 декабря того-же года в квартирмейстеры эскадрона.

После окончания Крымской войны Грузинский гусарский эскадрон перешел на мирное положение. Эскадрон постепенно укрупнялся и к 1740 году количество рядовых гусар в нем достигло 180 человек, в связи с чем этот эскадрон был развернут в три эскадрона.

Увеличение числа эскадронов вызвало увеличение и командного состава; кроме двух вахмистров, имевшихся в эскадроне до 1740 года, потребовалось дополнительно еще четыре вахмистра и Давид Гурамишвили с 7 января 1740 года назначается полковым вахмистром. С 1741 г. отдельные Грузинские гусарские эскадроны, к которым добавился еще четвертый эскадрон, были сведены в Грузинский гусарский полк; который принял участие в Остзейском походе, в районах Фридрихсгама (на левой стороне Финского залива) и Гельсингфорса. В этих боях участвовал и Давид Гурамишвили.

В 1747 году в Грузинском гусарском полку открылась вакансия прапорщика. С 15 февраля 1742 г. вошел в силу указ императрицы Елизаветы, согласно которому всякое повышение в чинах как по военному ведомству (сухопутному и морскому), так и по гражданскому должно было производиться в соответствии со служебным стажем и личными заслугами. В 1747 году из вахмистров Грузинского гусарского полка наиболее заслуженным был Давид Гурамишвили и поэтому решением офицеров полка он был представлен к назначению на открывшуюся вакансию. В представлении было указано, что Давид Гурамишвили по своему желанию вступил на военную службу 25 марта 1738 года и принимал активное участие в Крымской и Остзейской кампаниях, является благородной личностью и во всех отношениях может считаться достойным кандидатом на

должность прапорщика. Это представление подписано 20 офицерами полка.

К этой рекомендации Давид Гурамишвили приложил прошение на имя императрицы Елизаветы и представил в канцелярию Грузинского гусарского полка в 1748 году. Прошение на русском языке было написано писарем эскадрона Иваном Анисимовым, а оригинал на грузинском языке подписан Давидом Гурамишвили. Представление написано также на русском языке, причем подписи, за исключением троих (Симон Джикидзе, Дмитрий и Мирон Федоровы) сделаны на грузинском языке.

Генерал-лейтенант и кавалер Фермор переслал дела Давида Гурамишвили генерал-кавалеру графу Румянцеву, а последний, вместе со своим отношением (№862), передал их 22 марта 1748 года для рассмотрения Государственной военной коллегии.

Коллегия затребовала сведения относительно Грузинского гусарского полка и, хотя в справке подчеркнуто, что из вахмистров Давид Гурамишвили является самым старшим, все-же Государственная военная коллегия своим постановлением от 28 марта 1748 года задержала рассмотрение дела.

Из дела не видно, по каким соображением Коллегия поступила так. Правда, еще за два года до этого (в 1746 г.) был поставлен вопрос о сокращении Грузинского гусарского полка с 4-х эскадронов до трех, но на основе доклада полковника Кузанова полк попрежнему был оставлен в составе четырех эскадронов. Видимо, вопрос о Давиде Гурамишвили не был связан с вопросом о составе полка. Дело в том, что по новому штатному расписанию Грузинскому гусарскому полку было положено иметь десять прапорщиков. По январскому табелю 1748 года видно, что в полку было пять прапорщиков: Андрей Орбелиани, Реваз Бараташвили, Егор Мусхелишвили, Дмитрий Федоров и Сергей Кверквелидзе. Таким образом, пять должностей прапорщиков были вакантны, т. к. еше в 1747 году Элисе Хвабулашвили был назначен поручиком, а Иван Чхеидзе—полковым квартирмейстером. С 1748 года Мирвел Туманов числился уже поручиком, Мирон Федоров скончался, а Андрей Орбелиани находился под следствием в Молдавском полку. Следовательно, в данном случае излишне было говорить о неимении свободной штатной должности прапорщика.

Как видно, Государственная военная коллегия считала Давида Гурамишвили, как и Андрея Орбелиани, подозрительным лицом, в связи с чем даже начала следствие. Поэтому-то в постановлении относительно дела Давида Гурамишвили сказано, что необходимо «подождать»; по этой же причине вторичное прошение Давида Гурамишвили сорок дней оставалось без внимания. Вероятно, в течение этого времени шло следствие, однако, как видно, уцепиться было не за что.

Постановление Государственной военной коллегии произвело тяжелое впечатление на Давида Гурамишвили. Он считал себя крайне оскорбленным, тем более, что в предыдущие годы (1741—1743) некоторые из более младших, по сравнению с ним, чинов уже были переведены в командный состав, а он и теперь получил отказ. Давида Гурамишвили возмущало то обстоятельство, что в некоторых случаях на свободные вакансии в полк переводили разных лиц из других частей, в то время, как по указу императрицы это было воспрещено.

25 мая того же года Давид Гурамишвили вторично обратился с прошением к императрице Елизавете. Это прошение также написано на русском языке полковым квартирмейстером Иваном Писаревым, но Давидом Гурамишвили подписано по-грузински.

Военная коллегия вновь рассмотрела дело и Давиду Гурамишвили чин прапорщика был присвоен 11 июля 1748 года. В этом чине он оставался до 1755 года, а затем был произведен в подпоручики.

В 1757 г. скончался поручик Гангеблов. На вакантное место, по стажу и заслугам, был рекомендован Давид Гурамишвили, однако делу не был дан ход вследствие того, что генерал-фельдмаршал Степан Федорович Апраксин (1702—1758) по болезни не исправлял своих служебных обязанностей. К этому прибавилось следующее обстоятельство: в 1756 году началась известная Семилетняя война между Россией и Пруссией. Грузинский гусарский полк начал готовиться к участию в военных операциях и с 1757 года уже выступил на театр военных действий; вместе с ним на войну выехал и Давид Гурамишвили. Вследствие этих причин дело об его производстве в поручики затормозилось.

7-го августа 1757 года закончилось формирование новых частей русской армии, предназначенных для участия в Семилетней войне. Грузинский гусарский полк был включен во вторую дивизию, которой командовал генерал Лопухин.

15 и 16 августа того же года вторая и третья русские дивизии перешли на левый берег р. Прегель и 19 августа приняли участие в Гросс-Егерсдорфском сражении. 2 апреля 1758 г. на левый берег р. Вислы перешла легкая кавалерия Стоянова, в составе которой находился и Грузинский гусарский полк. В июне того же года произошло новое перераспределение частей русской армии. Грузинский гусарский полк был включен в третьей дивизии. Командиром этой дивизии был назначен генерал-лейтенант П. А. Румянцев. 14 августа Грузинский гусарский полк принял участие в известных жестоких сражениях при Цорндорфе и Кюстрине[1]. В этих боях участвовал и Давид Гурамишвили.

До недавнего времени нам только по словам поэта было известно, что Давид Гурамишвили был в плену у пруссаков. Слова поэта подтверждаются и обнаруженными новыми документами. Из этих документов не видно, где именно находился в плену Давид Гурамишвили, но как поэт указывает в своем стихотворении, он был заключен в Магдебургской крепости.

Кюстринское сражение произошло в августе 1758 года. Утром 5-го августа русская армия подошла к этой крепости. Ожесточенное сражение длилось несколько дней и закончилось победой русской армии.

Из Грузинского гусарского полка в этом сражении участвовало 437 бойцов, из которых было убыто и пропало бесследно 46 человек, тяжело ранено 8, легко ранено 4[2]. В числе бесследно пропавших находился Давид Гурамишвили, который, надо полагать, попал в плен 15 августа, когда потерпевшие поражение пруссаки в беспорядке отступали.

До последнего времени некоторые важные вопросы из биографии Давида Гурамишвили оставались не ясными, в частно-

[1] Хронологический указатель военных действий русской армии и флота, т. I, Спб., 1908 г., стр. 71—78.

[2] Семилетняя война, с предисловием и под редакцией проф. Н. М. Коробкова, Воениздат, Москва, 1948 г., стр. 337.

сти,—когда и каким образом поэт освободился из плена и военной службы. Новые документы пролили свет на эти вопросы. В 1759 г. 4 октября между Россией и Пруссией был заключен договор о размене пленных. На основании этого договора 7 декабря 1759 года был освобожден из плена и Давид Гурамишвили.

По возвращении из плена поэт явился в свою часть. В это время командующим русской армией был генерал-фельдмаршал Петр Семенович Салтыков (1698—1772), который в декабре 1759 г. находился в Мариенбурге.

В виду болезненного состояния Давид Гурамишвили обратился к Салтыкову с просьбой отпустить его в Петербург, чтобы явиться в Государственную военную коллегию для освобождения от службы в гусарском полку.

17 декабря 1759 г. главнокомандующий Салтыков выдал Давиду Гурамишвили паспорт, в котором было отмечено, что Гурамишвили по своему желанию посылается в Петербург и обязан немедленно по прибытии туда явиться в Государственную военную коллегию. Вместе с этим в паспорте было указано, что Давиду Гурамишвили предоставляется право повсеместного свободного передвижения.

Давид Гурамишвили прибыл в Коллегию через месяц с лишним; он явился туда лишь 19 февраля 1760 года и прошел регистрацию под 107-ым номером. Как выясняется из документов, поэт был помещен в один из петербургских госпиталей.

Давид Гурамишвили поручил писарю Военной коллегии Петру Татаринову написать на русском языке прошение на имя императрицы Елизаветы. Это прошение поэтом подписано на русском языке. В прошении Давид Гурамишвили излагает историю своей жизни с момента вступления в гусарский эскадрон вплоть до плена: где и в каких боях он принимал участие, какие чины и награды получил; указано также, что под следствием и военным судом не находился и за время службы отпуском домой не пользовался. Вместе с этим в прошении поэт описывает состояние своего здоровья и просит императрицу утвердить его в чине поручика, к которому был представлен еще в 1757 году, а при увольнении от действительной военной служ-

бы просит дать, в соответствии с правилами, очередной чин капитана.

По получении прошения Государственная военная коллегия приступила к изучению дела и 23 февраля того же года направила Давида Гурамишвили в медицинскую канцелярию для освидетельствования состояния его здоровья. В медицинской канцелярии Давид Гурамишвили заявил, что ему 56 лет, находится на военной службе с 1738 года, ранен в голову и имеет слабое зрение, вследствие падения с лошади сломано правое плечо, которым не может свободно владеть; кроме того чувствует боли в левом боку.

В медицинском заключении подтверждается слабое зрение Давида Гурамишвили и повреждение правого плеча, а в левом боку, около селезенки, замечено затвердение, вызывающее боли. Заключение также отмечает, что все его тело пожелтело и общее состояние слабое, а из беседы с больным выясняется, что он охвачен ипохондрией.

Это медицинское заключение, составленное 25 февраля 1760 года, Военная коллегия получила на второй же день,т. е. 26 февраля.

29 февраля 1760 года Давид Гурамишвили в Государственной военной коллегии дал показание, что в 1738 году, при вступлении на военную службу, постановлением Сената ему было дано во владение 30 дымов в Малороссии.

Военная коллегия из документов Давида Гурамишвили составила извлечение.

Прошение поэта вместе с приложенными документами Военная коллегия заслушала на общем собрании генералитета 1-го июня 1760 года и ему отказали в капитанском чине. В постановлении сказано: находившегося в прусском плену князя Давида Гурамишвили по причине его непригодности к военной и гражданской службе оставить на собственном иждивении и наградить по именному списку чином поручика, с исключением из списков полка.

Так завершилась деятельность поэта в Грузинском гусарском полку. После этого Давид Гурамишвили вернулся на Украину в свое разоренное имение, приступил к восстановлению хозяйства и возобновил прерванную войной и пленом творческую работу над сборником стихов «Давитиани».

დოკუმენტები

შემოკლებანი

ЦГВИА — Центральный государственный военно-исторический архив СССР.

АВПР — Архив внешней политики России.

ЦГИАЛ — Центральный государственный исторический архив СССР в Ленинграде.

ЦГАДА — Центральный государственный архив древних актов СССР.

ВЭЛ — Военно-энциклопедический лексикон.

მცირე ანდერძი*

წელსა ჩღკბ, ჟამსა შინა მეფობასა შაჰთამაზისასა, სახელმწიფო სპარსეთისა ფრიად მიწურვილ იქმნა გარემოს თვისთა მესამძღვრეთაგან, ვითარცა ისმაიტელთა წარელეს რაოდენიმე სახელოვანი ქალაქები და ქვეყნები, ეგზომ და უმეტესცა ავღანთა. რამეთუ აღდგა მთავარი მათი მირვეიზ და იწყო ავაზაკობა ქალაქებთა ზედა სპარსეთისათ და წარუღო პირველი ციხე სახელოვანი ვანდარისა[1] და ამათ ღონისძიება ვერა რა პოვეს რა. და მერმეღა თვით უკანასკნელიცა ტახტისა ქალაქი, სადაცა მჯდომარებენ ყაენ[ნ]ი, რომელსაცა ეწოდება ისპაანი, ფრიად აღაოხრეს და აღიონავრეს საჭურჭლე მათი და იავარ-ქმნა სრულიად სამყოფელი მათი.

შემდგომად ამის აღდგა დიდი ხელმწიფე მეფეთ-მეფე ჩრდილოეთისა პეტრე ალექსი[ს] ძე და განვლო ზღვა კავკასიისა და დაიპყრა ციხე დარუბანდისა და მუნიდგან ესეოდენ განავრცო პყრობილება თვისი, რამეთუ გილან მაზანდარამდის და თვით შამახიამდის სრულიად ქვეშე პყრობასა თვისსა რაოდენიმე ფრიად მდიდარნი ციხე-ქალაქნი და ქვეყნები მოყვანილ-ჰქმნა. და მუნიდგან წარმოსცა ელჩი რომელიმე—გვარ-წოდებით ტოლსტოი — მისსა სიმაღლესა მეფესა ქართლისასა ვა[ხ]ტანგ ლევანის ძეს და მოიწია ფარულად ქალაქსა ტფილისისასა და მიუძღვანა ებისტოლე გრაგნილი. იხილა მეფემან და წარიკითხა [ესოდენი] უზ[ო]მო ძმებრივი [შესხმა] და იმედი ებძანა. რამეთუ განცვიფრებულ-იქმნა ფრიად და არა უარჰყო ბძანება მისი.

---

* გ. გელოვანის „მცირე ანდერძი“ ცნობილია ორი ნუსხით, პირველი დაცულია აკად. ს. ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილების *A* ფონდში, № 1007, ფ. 63 r—67 v (ქვემოთ *A* ლიტერით აღნიშნული), მეორე დაბეჭდილია 1879 წ. „ივერიაში“, № 5—6, გვ. 196—200 (ქვემოთ დასახელებულია *B* ლიტერით). აქ ვბეჭდავთ *A* ტექსტს, ხოლო *B* ტექსტის დამატებითი ცნობები ზოგი მოცემული გვაქვს ძირითად ტექსტში კვადრატულ ფრჩხილებში და ზოგიც სქოლიოებში.

[1] ყანდაარისა *B*.

მსწრაფლ დაუტევა ტახტი თვისი, აღდგა და წარმოემართა [მეფე და] მეფეთა მიერ[ი] რაოდენნიმე, ურიც[ხ]ველნი სამღვდელონი და საერონი ქართველნი, იმერელნი და კახნი, ეპისკოპოსნი, მღვდელნი, თავადნი, აზნაურნი, მონანი და შიმუნვარნი, დედაწულითურთ მათით. და მოიწია ქვეყანასა რაჭისასა და აქა უბძანა მეფემან ერისთავს შოშიტას, რათა მთავ[ა]რთა ოვსთასა წარმოუვლოს მზევალნი [1].

ესე ანბავი ესმა რა ასულსა მეფისა ბაგრატისასა ბატონისშვილსა ნინოს იმერეთს მონასტერსა გელათისასა და მუნიდგან წარმოვიდა მსწრაფლ ფარულად. და მოეხ[ს]ენა მეფესა ძმისწულსა მისსა ალექსანდრეს — იმერეთისასა და მოსწია რომელიმე თავადი ჩხეიძე [2], რამეთუ არა ენებათ განტევება მისი ესე ოდენ შორებით.

რამეთუ იხილა მეფეთა ასულმან კაცი ესე მოვლინებული, ფრიად შეწუხნა და ღონისძიება ვერა რა ჰპოვა. მაში[ნ] იგულისხმა ბატონისშვილმან ნინო და მოვლინებულსა მას თავადსა რომელიმე საბოძვარი უბოძა [3] და ძმისწულსა თვისსა [მეფესა] ალექსანდრეს არწმუნა ესრეთ, რამეთუ რომელიმე დაბეჭდილი მაფრაშები [4] დაუგდო, რომელ: „ყოველივე ჩემი საუნჯე ამას შიგან შთა მოდებულ არს, მივიდე რა რაჭასაო და გამოვეთხოვო ძმასა ჩემსაო მეფესა ქართლისასაო და კვალად მოვიდეო“. და მათ ესე ვერ გულისხმაჰყვეს, რამეთუ მაფრაშაშიგან იყო ბამბა და მით გატენილ. და ესრეთისა ხელოვნებითა იხსნა თავი თვისი.

და აწ მობძანდა და მეცა მაშინ თანა წარმიყვანა, რომელი ვიყავ მიბარებულ მიზეზისათვის სწავლისათვის ოდიშთა მფლობელის ბატონის დიდის თავადის დადიან ბეჟანის მეუღლის თამარისაგან, რონელი გვიხმდა ჩვენთვის მამიდად.

მაშინ მობძანდა ბატონის-შვილი ნინო მეფესთან რაჭას და ევედრა წარმოყვანასა რუსეთს. მაშინ აღდგა მეფე და განვლო მდინარე რიონისა და შეუდგნენ მთასა მაღალსა კავკასიისასა მსგავს ჯოჯოხეთისა, სადაცა იყო ჯურღმული მრავალი გამომდინარე თოვლთა და ყინულთაგან. ესრეთ ძნიად განს[ას]ვლელ იყო [კაცთათვის. უკეთუ შთავარდნილ იყოს] ქვესკნელსა მას შინა უფსკრულსა ყინულისასა ორბი, გინა არწივი, მასცა ვერღა ეძლო მუნით აღმოსვლად, არცაღა თუ ესეოდენთა ურიცხვთა დედაწულთა.

---

[1] მზევალნი + და ბრძანებისაებრ მისისა ერისთავმან წარუღო მძევლები *B*. [2] მხეიძე *B*. [3] საბოძვარი უბოძა] საბოძაგარი შობა *A*. [4] მაფრახები *A*.

და ოდეს განვლო მეფემან მთა ესე და მიაწია ქვეყანასა ოვსეთისასა, თუმცაღა გვესხნეს მზეევალნი მათნი, გარნა ეგრეთცა ვერცაღა მით თავთა ჩვენთა ესწამლობდით მათთა ავაზაკობათაგან, და რაოდენთაცა გაველიდით ადგილსა ანუ სოფელსა, მოვიდიან და ენუკეოდიან მეფესა საბოძარსა და არა განუტევიან. მეფემანცა რაზომცა ძვირფასი თვალი გინა მარგარიტი უბოძის, ესრეთ უგუნურ იყვნენ, რამეთუ კვალად შილის ნახევისათვის[1] ევედრებოდენ.

და ესრეთისა ფრიადისა წარსაგებელით განვლო ადგილები მათი და ნობძანდა სოფელსა დიდგორიაასა. და აქა მოვიდა ჩერქეზთა ბატონისშვილი და ამან გაგვაცილა საზღვარსა მათსა და მივედით საბატონოსა ჩერქეზთასა. და მუნ ფრიად ეტრფი[ა]ლენ და უმასპინძლეს ერთობითა მისთვის, რამეთუ ასული მათი დედოფლობდა ჩვე[ნ] ზედა. მეფემანცა გარჯისა მათისა მუქაფად, რაჲცა ოდენ ჰფერობდათ, ყოველსავე თვითოეულად [ძვირფასი საბოძვარი] მიანიჭა.

და აქა მოეგებნენ ჩრდილოეთისა სპათა მბედრობანი რაოდენნიმე ათასნი ჩინგიზთა მხედრობათა სპანი თვალით წვრილნი, პირით პრტყელნი სრულიად ქარქაშ-ხილიფოსანი. და მით განვლო მეფემან ჩერქეზთა ადგილები და რაოდენიმე მდინარენი. და განვლეთ მდინარე მუნ და დაიბანაკა მეფემან და ისერა. კვალად ვიხილეთ სხვა უწჯობესი, განსწავლული რუსეთისა სპათა მხედრობანი, რომელთა განსდევნეს ჩინგიზნი[2] და თვით უწინამძღვრეს მეფესა: მოეგებნენ და თაყუანის-სცეს მთავართა მათთა დიდით მცირემდის და წარმოიყვანეს.

განვლეთ რაოდენნიმე ველნი. კვალად[3] ვიხილეთ უმჯობესი ჯარი ქვევითოსანი. მოეგებნენ მეფესა და თაყუანის-სცეს მთავ[ა]რთა მათთა რაოდენითამე თვითეულისა გვარითა საკრავითა, დროშებითა და დაფებითა. და ესეთისა პატივითა სამთა ადგილთა ჯარნი ერთად შემოკრბენ და სრულიად დაღისტანი, ქვაბ-ავაზაკთა ადგილი, უვნებელად გამოაროინეს.

და მობძანდა ციხესა სოლაღისასა წელსა ჩღკდ, და მუნ მოეგება სარდარი გაბრიელ კროპოტოვი. და განახვნეს კარნი ციხისანი და მოსცეს ხმა ჭუხილისანი ზღუდეთა ზედა გარდმოკიდულთა ზა[რ]ბაზანთაგან დაწყობილთა სპათა ხელის თოფთაგან. ესეთისა პატივითა შებძანდა სახლსა ტუ[რ]ფასა და აქადამე წარგზავნილი

---

[1] ნახევრისათვის *A*. [2] ჩაგიზნი *A*. [3] ფრიად *A*.

ელჩი თვისი სარდარი ამილახვარი ვახტანგ პეტრებუხს მადლობით და თაყვანის-სცემით მაღ[ა]ლთა ხელმწიფეთად მიერ წარავლინა.

და ოდეს მოვიდა სარდარი ესე და იხილა ხელმწიფემა ფრიად მოხარულ-იქმნა და წყალობა ბოძებულ-ჰყო სახითა თვისითა ოქროსათა, რომელი იყო შემკობილ ალმასითა.

გარდახდა ჟამი. თვით მეფეცა აიყარა და მიბძანდა პირსა ზღვისა კავკასიისასა და მუნ მოიხვნეს რაოდენნიმე ხვამალდნი და[1] მობძანდა ქალაქსა ასტარხანსა. მუნ გამოეგება მოურავი ქალაქისა მის პატივითა მით, რამეთუ ვითარცა ზემორე ამისა მოგვიხს[ნე]ბიეს.

ხოლო ამა ქალაქსა იქით თვით პეტრებუხამდის ვითარითა პატივითა მეფე ქართლისა ვახტანგ ლევანის ძე, ანუ ხმელეთით ანუ წყლით, მიბძანდა, ანუ დიდსა ხელმწიფისა მეფეთ-მეფის პეტრე ალექსის ძისა მიერ ამ სოფლით გარდაცვალებასა მისსა დიდებულებისა გლოვასა და ტყებასა[2] შინა ვითარ ესწრა, და უკან[ა]სკნელ მისსა დაშთომილმან დედოფალმან ეკატირინამ ვითარ ნუგეშინისსცა, ანუ რაგვარად უზომოებით წყალობა მიანიჭა, ამისთვის ამბისა მოთხრობასა აღწერით ვერ შემძლებელ ვექმენ, რამეთუ თუმცაღ[ა] თვით არა ეხილვა ვისმე, უხილავთა კაცთაგან ესოდენი უსაზღვრო პატივი არა ირწმუნებოდა, რომელი პანკრატიონთა შარავანდედთა შორის ვჰგონებ არცაღა ვისმე მიეთვალოს[3].

გაბრიელ გელოვანი

---

[1] და+ჩაბძანდა მას შიგან. და ვრონინეთ ქარ-კეთილად რაოდენიმე ხანი და *B*. [2] და ტყებასა] და ტევებასა *A*. [3] მიეთვალოს+და ვერცაღა მომავალთა ნათესავთა მიითვალონ ესეთი პატივსა შინა აღწევნილობათა ხარისხი *B*.

ვახტანგ VI-ის ამალის 1724 წლის ნუსხა[1]

ნ უ ს ხ ა ა

საქართველოს მეფის ვ ა ხ ტ ა ნ გ ლევანის შვილისა და ვინც მეფეს დიდნი თუ მცირენი დარბაისელნი და მსახურნი ახლავან:

მეფე საქართველოსი ვახტანგ ლევანის შვილი	ა	საქართველოს დედოფალი რუსუდან	ა
		დედოფლის გამდელი	ბ
მეფის შვილი გიორგი, ვახტანგის შვილი უმცროსი	ა	ამათ აბარია მეფის ქალი	ა
		ამათი შემდეგი მხლებელი**	ზ
მეფის შინაყმა	კ	ამათი უმცროსი მხლებელი**	კზ
გიორგი ბატონის-შვილისა აზნეურშვილი და მსახური	[დ] ი	ბატონს დედოფალს ახლავს შიგნით იმერელ მეფის ქალი დადიანის ცოლ-ყოფილი მონაზონი ნინო	ა

---

[1] ვახტანგ VI-ის ამალის 1724 წლის ნუსხაში დედოფლისა და ბატონიშვილების მეუღლეთა მხლებლებს შორის დასახელებულია როგორც კაცები, ისე ქალებიც. ქართულ ტექსტში ნათლად არ ჩანს მათი დაყოფა, ორივეს შესახებ აღნიშნულია მხოლოდ „მხლებელი“ ან „მოსამსახურე“. რუსულ ტექსტში კი გარკვევითაა ნაჩვენები. ამიტომ ქართულ ტექსტში შემოღებული გვაქვს პირობითი ნიშანი მამაკაცთათვის—*, ხოლო ქალთათვის—** (მაგ. მ ხ ლ ე ბ ე ლ ი *—ნიშნავს, რომ მხლებელი მამაკაცია, მხლებელი ** კი აღნიშნავს, რომ მხლებელი დედაკაცია).

ქართულ ტექსტში ზოგჯერ წერია ანა, ზოგჯერ კი ანნა. ჩვენ ყველგან ანა დავტოვეთ.

ზოგ შემთხვევაში ქართულ ტექსტს აბზაცის დასაწყისში უზის ქანწილი (იხ. გვ. 9_3, 126_{24}, $127_{8,11}$, 131_3), რომელიც ჩვენ არ დაგვიბეჭდავს.

ქართული ტექსტის შესავსებად ზოგი ცნობა შემოტანილი გვაქვს რუსული ტექსტიდან. ასეთი ცნობები ჩასმული გვაქვს კვადრატულ ფრჩხილებში [ ], კონტექსტით აღდგენილი ადგილები კი ჩასმული გვაქვს ნახევარკვადრატულ ფრჩხილებში ⌈ ⌉.

B-თი აღნიშნულია რუსული ტექსტი, რომელიც ქართული ტექსტის ქვემოთ არის მიწერილი.

B_1 კი აღნიშნავს იმ რუსულ ტექსტს, რომელიც ცალკეა გადაწერილი და დართული აქვს ბოლოში ქართულ ტექსტს.

ქართული და რუსული ტექსტის სხვაობანი მოცემული გვაქვს სქოლიოებში. პირთა საძიებელი გამოყოფილია საერთო საძიებლიდან.

ამას ახლავს მონაზონი [მაკრინე] ა
მხლებელი** გ
წინამძღვარი აზნეურ-
შვილი იაკობ ა
ამათი მოსამსახურე* იდ

ბატონს დედოფალს ახლავს
არაგვის ერისთვის ქალი
მონაზონი დომნა ა
ამას ახლავს მონაზონი ა
მოახლე ა

მოსამსახურე * გ

ბატონს დედოფალსვე
ახლავს მუხრან ბატონის
ქალი თინათინ ა
ამისი მოახლე ა

ბატონს დედოფალს შინეთ
ახლავს მონაზონი გლურჯიძის
ქალი მარინე ა
ამას ახლავს მოსამსახურე** ა

ქართველის მეფის ჯარის სრულნი სარდალნი მემარჯვენე, მემარცხენე და მეწინავე

მემარჯვენე ზემო ქართლის
სრული სარდალი თავადი ვახ-
ტანგ ავთანდილის შვილი ამი-
ლახორი ა

ამ სარდლის შვილი ავ-
თანდილ ვახტანგის შვილი ა
ამათი აზნეური
მსახური[1] იბ

მემარცხენე სრული სარდა-
ლი მუხრანის ბატონი თავადი
ლევან პაპუნას შვილი ა

ამ ვახტანგ ამილახორის
სარდლის მეუღლე ელენე ლუ-
არსაბ სარდლის ქალი ა
ამისი ქალი კნეინა ანა
[ვახტანგის ასული] ა
ამათი მხლებელი ** დ

[1] ამ სიტყვის წინ *B*-ში წერია: других.

ამისი აზნეურშვილი ბ
მსახური ამისი ზ

მეწინავე სრული სარდალი საბარათაშვილოსი თავადი მამუკა თამაზის შვილი ორბელისძე ა

ამისი აზნეურშვილი გ
მსახური დ

თავადი ფარსადან პაპუნას შვილი ციცი, მეფის დროშის უფროსი ა
ამისი აზნეურშვილი ვ
ამისი მსახური ე

მეფის სახლთ-უხუცესი თავადი ელიზბარ ვახუშტის შვილი ორბელისძე ა
[ა]მას ახლავს აზნეურშვილი დ
მსახური ახლავს ი

თავადი ედიშერ პაატას შვილი, ამილახორის ძმა ა
ამისი აზნეურისშვილი ბ
მსახური ახლავს ზ

ბოქაულთ-უხუცესი თავადი ბეჟან შერმადინის შვილი [ბარათაშვილი] ა
ამისი მსახური ბ

მეფის ჭლმის-მჭერელი თავადი მამუკა ავთანდილის შვილი ბარათაძე ა
ახლავს მსახური ბ

მეჯინიბეთ - ხუცესი თავადი ზურაბ [დავითის ძე] რატიშვილი ა

ამ ედიშერის მეუღლე გულქან [ნოდარის ასული] ა.
ამისი ქალი მარეხ [ედიშერის ასული] ა
ამათი მხლებელი ** დ

მისი შვილი [1] დავით ა
მსახური ახლავს ი

თავადი ფხეიძე ნიკოლოზ ა
ამისი ყმა მოსამსახურე ა

მერიქიფე თავადი შალვა-
შვილი შალვა ა

თავადი დურმიშხან დურ-
მიშხანის შვილი ა
ამას [2] ყმა ახლავს ა

თავადი ყალიონ-ყორჩი
მამელიშვილი ნიკოლოზ ა

ამისი ყმა მსახური ა

იმერელი თავადი ჯაფარი-
ძე გიორგი ა
ამისი მსახური გ

თავადი ბარათაშვილი იესე
ჭელჯოხიანი ა
ამისი მოსამსახურე გ

თავადი ბარათაშვილი
ედიშერ ჭელჯოხიანი ა
ამისი მსახური ა

თავადი ფავლენისშვილი
გიორგი ა

თავადი არაგვის ერისთვის
შვილი ოთარ [ნუგზარის ძე] ა
ამისი მსახური ჯ

თავადი[3] ოთარ სახლთ-
ხუცის შვილი ჩოლაყაძე ა
ამისი მსახური კ

ამ ოთარის მეუღლე თამარი ა
ამისი ქალი გ
მოახლე ახლავს იდ

[1] შვილი + князь *B*. [2] ამას] ამისი *A*.
[3] თავადი + Кахетской земли *B*.

თავადი ჯავახი ენდრონიკა-
შვილი ა
ამისი[1] ვაჟი გ
ამისი ძმა[2] მერაბ ა
ამისი ვაჟი გიორგი ა
მოსამსახურე ამ ორთა
ძმათა კ

ამ ჯავახის მეუღლე ანა ა
ამისი ქალი გ
მერაბის მეუღლე ა
ამისი ქალი ა
ამ ორთა რძალთა მხლე-
ბელი * ახლავს ზ

თავადი გურგენ თამაზას
შვილი ა
ამისი შვილი ავთანდილ ა
ამისი მსახური ზ

თავადი გიორგი მაჩაბელი
მელვინეთ-ხუცესი ა
ამისი ყმა გ

ბაიერი მდივანი[3] დავითის
შვილი გიორგი ა
ამას ახლავს აზნეური გ
მსახური ახლავს ვ

მდივან ბაიერი ოთარ
ოთარიშვილი ა
ამისი აზნეურიშვილი გ
მსახური თ

ამ მდივანს მეუღლე ა
ქალი მისი ა
მხლებელი ** მისი ე

ბაიერი და ნაზირი იოსებ
ფითოაშვილი[4] ა
ამისი კაცი მსახური ზ
ბაიერი მოლარეთ-ხუცესი
თურქისტან თურქისტანის-
შვილი ა
ამისი კაცი მსახური დ

ბაიერი მორდალი ოთარ
დავითის შვილი ა
ამისი კაცი მსახური გ

---

[1] ამისი] ამას A. [2] ძმა + князь B. [3] მდივანი] тайный секретарь царя B. [4] ფითოაშვილი] Патов B.

ბაიერი პირის მელვინე
ურასტი თურქისტანისშვილი ა
ამისი მსახური ა

ბაიერი ბოქაულთ-ხუცესი
სადულა ა
ამისი მსახური გ

ბაიერი უზბაში ბაადურ
ზედგინიძე ა
ამის მსახური გ

ბაიერი ფარეშთ-ხუცესი
ადამ ა ამისი ჯალაბი ა
ამისი მოსამსახურე ა ამისი მოახლე ა

ბაიერი აბაზაძე ზურაბ ა
ამისი მსახური გ

ბაიერი ლუარსაბ თურქის-
ტანი[ს]შვილი ა
ამისი მსახური ა

ბაიერი ზურაბ გედევანის
შვილი ჭელჯოხიანი [1] ა
ამას მსახური ახლავს ა

ბაიერი მარტიროზაშვილი
ზაქარია ა
ამისი ყმა ა

ბაიერი თურქისტანისშვი-
ლი გოდერძი ა
ამისი ყმა ა

ბაიერი იოთამ გაბაშვილი ა
ამისი მოსამსახურე ა

ბაიერი [2] ვახტანგ თურქი-
სტანისშვილი ა
ამისი მსახური გ

---

[1] გედევანის შვილი ჭელჯოხიანი] Ахаже *B*. [2] ბაიერი] ბოიერი *A*.

ბაიერი ფრანგისტან თურქის-
ტანისშვილი ა
ამისი კაცი მსახური ბ

ხალვათ ხანის[1] ყაფიჩი აზ-
ნეური რევაზ ა
ამისი ძმა ა
მოსამსახურე ამათი ა

აზნეური მესტუმრე ხოხონა ა
ამისი შვილი გიორგი ა
ამათი მოსამსახურე ბ

საფარეშოს თავილდარი
აზნეური როსტომ ა
ამისი მოსამსახურე ა

ჩირახჩი იარაზაშვილი ა
ამისი უმცროსი ჩირახჩი ბ

სამეღვინოს თავილდარი
აზნეური პაატა გურიული[2] ა
ამას კაცი ახლავს ბ
მეღვინე უმცროსი გ

სალაროს თავილდარი[3]
აზნეური გაბრიელა ა
ამისი კაცი ბ

აზნეური აუშტარი გურგენ ა
ამისი უმცროსი ბ

აზნეური მუშრიბი ზურაბა ა
ამისი კაცი ა

სარიქიფოს თავილდარი
აზნეური ბიძინა ა
ამისი ყმა ბ

მედოშაქე აზნეური გიორგი ა
ამისი ყმა ა

---

[1] ხანის + каморы *B*. [2] გურიული] Гуриуло *B*, Гурнусло *B*[1]. [3] სალაროს თავილდარი] казенной писарь *B*.

სუფრაქეშიშ აზნეური შანშიაშვილი შანშე ა
ამისი კაცი ა

აზნეური გერაქ იარაღი დავით[1] ა
ამას კაცი ახლავს გ

აზნეური საჯინიბოს თავილდარი იოვა ა
ამისი კაცი ა

სალაროს მუშრიბი აზნეური პაპა ა
ამისი კაცი ქიტია ა

აზნეური ჯაბადარბაში აბედინაშვილი მურდაოვ[2] ა
ამისი ყმა გ

აზნეური ისიდორე კანდელაკის შვილი ჭელჯოსიანი ა

აზნეური აბაზაძე დავით ა

აზნეური ლიპარი ა

მოლარე და მკერვალი ე

ნეგოდრეთ-ხუცესი იოსებ ა
ამისი უმცროსი გ
ხაბაზი დ
მესაკლავე გ
ჯილავდარი გ
მეჯინიბე იგ
მენაღარე და მენაფირე გ

მეჯორეთ-ხუცესი გიორგი ა
ამისი ყმა ა
მეჯორე გ
ნალბანდი ა

---

[1] აზნეური გერაქ იარაღი დავით] купчина дворянин Зураб Георгиев сын *В.*

[2] აბედინაშვილი მურდაოვ] Абедина Мурудов сын *В.*

ჯვარის-მტვირთველი დე-
კანოზი გიორგი ა
ამისი შვილი ა
ძმისწული მისი ა
ყმა მისი ე

ჯილავის ნეთოფე იᲒ[1]

შათირი მოსესა ა

ნაზარაშვილი დავითა ა
მისი შვილები გ
ამისი ყმა ზ
ამისი ცოლი ა
ქალი ამისი ა
მოახლე ამათი გ

ი ნ უ ს ხ ა [გ]

ბატონის დედოფლის

დედოფლის სახლთ-უხუცესი
თავადი ორბელიშვილი დემე-
ტრე ა
ამისი აზნეურშვილი ვ
მსახური ამისი ვ

თავადი[2] მდივანი სულხან
ელიზბარი[ს] შვილი თურქის-
ტანისძე[3] ა
ამას ახლავს კარის მღდელი ა
მსახური ახლავს ი

თავადი სუფრაჯი ნოდარ და-
ვითის შვილი აბაშიშვილი ა
ამისი ვაჟიშვილი გ
აზნეური ახლავს გ[4]
მსახური ახლავს ე

. ამ სახლთ-ხუცის მეუღლე
დედოფლის და[5] მარიამ ა
ამისი ქალი გ
ამათი მოახლე ვ

ამ სულხან მდივნის მეუ-
ღლე [ანა][6] ა
ამას მხლებელი ** ახლავს გ

ამ ნოდარის მეუღლე კნეი-
ნა ანა ა
ქალი ამისი ა
მხლებელი ** ახლავს გ

---

[1] იᲒ] იჳ *A*.

[2] თავადი + собственно *B*. [3] ელიზბარიშვილი თურქისტანისძე] Элизбарович Тактакизе *B*. [4] გ] 1 *B*. [5] და + და *A*. [6] ანა—არის B_1-ში.

თავადი მოლარეთ-ხუცესი
გივი ორბელისშვილი ა
ამისი აზნეურშვილი ა
ამის[1] მსახური გ

ბაიერი ბოქაულთ-უხუცესი
გიორგი ა
ამას ახლავს მსახური გ

აზნეური ყაფიჩი ელიავარა-
შვილი ოთარ ა
მასთან იასაული არის ა

კარის წინამძღვარი იოსებ
მღდელ-მონაზონი ა[2]
ამას ახლავს მსახური გ

აზნეური კარის მღდელი
ონოფრე ა
ამისი მსახური ა

კარის დეკანოზი აზნეური
გარსევანის-შვილი სვიმონ ა
ამისი მსახური ა

პირის მეღვინე აზნეური უთ-
რუთ [აბაზაძე] ა
ამისი მსახური ა[3]

თუშმალი აზნეური რჩეულა-
შვილი პაპუნა ა

აზნეური გლურჯიძე თუშ-
ნალი ა

აზნეური მერიქიფე გარსე-
ვან ა
ამისი ყმა ა

---

[1] ამის] ამას *A*. [2] და + და *A*.
[2] ეს ციფრი *A*-ში ზემოსტრიქონში უწერია იოსების გრაფაში, მღვდელ-მონაზონის გრაფა კი ცარიელია.
[3] ა] 2 *B*.

ჩარექაშვილი აზნეური
ზურაბ მერიქიფე ა

აზნეური მერიქიფე სეხნია თულაშვილი ა

აზნეური სალაროს მუშრიბი მერაბ ა

აზნეური[1] ჩარექაშვილი
როსტომ ა
ამისი უმცროსი ბ

ქარხნის მუშრიბი აზნეური პაპუნა ა

შეგოდრეთ-ხუცესი გიორგი ა
ამასთან ხაბაზი ბ

ამბარდანი და აუშტარი ბ

აბდარი ბ
ფარეში ბ
მეღვინე ა
მზარეული ბ
მეშარბათე ა

ფარეშთ-ხუცესი ზაალ თულაშვილი[2] ა

მეჯინიბე ბ

ნუსხა [ბ]

ბატონის-შვილის ბაქარის

მეფის შვილი ბაქარ ვახტანგის შვილი ა

მეფის რძალი ანა გიორგი
ერისთვის ქალი ა
ამისი გამდელი და მოახლე ი

[1] აზნეური] казначе дворянин *B*.
[2] ფარეშთხუცესი ზაალ_თულაშვილი] истопничеи дворянин Заал Туласшвили, надзиратель *B*.

დადიანის ბიძაშვილი გიორგი იესეს შვილი ა
ამისი აზნეური დ
ამის[1] მსახური დ

ბატონის-შვილის ბაქარის სახლთ-ხუცესი თავადი ედიშერ როჭიკაშვილი ა
ამისი ვაჟი[2] დავით ა
ამათი მსახური ზ

ციცისშვილი პაპუნა ზაალის შვილი ა
ამისი შვილი ზურაბ ა
აზნეური მათი დ
მსახური ამათი დ

ამისი კარის წინამძღვარი[3] ნიკოლოზ ა
ამისი კაცი ა

ნაზირი თავადი როსტომ როჭიკაშვილი ა
ამისი აზნეურშვილი ბ
ამისი მსახური დ

თავადი ფალავანდიშვილი როსტომ ლუარსაბის შვილი უზბაში ა
ამისი აზნეურშვილი დ
მსახური ალხავს ე

თავადი ეშიკაღასი ომან ჰ|ა|ატა[ს|] შვილი მოურავისშვილი ა
ამისი აზნაური ბ
მსახური ამისი ბ

თავადი ერასტი ფარემუზის შვილი ჯავახი ა
ამისი კაცი ბ

ამ სახლთ-უხუცესის მეუღლე ანუკა ა
ამისი ქალი ა
ამათი მხლებელი** ე

ამ პაპუნას მეუღლე თამარ ა
ახლავს მხლებელი** დ

[1] ამის] ამას *A*. [2] ვაჟი + князь *B*. [3] ამისი კარის წინამძღვარი] комнатно царевичев игумен Николай *B*.

თავადი შიოშ ჯაჯახის-
შვილი ა
ამისი მსახური ბ

თავადი დავით ალხაზის
შვილი მაჩაბელი ა
ამისი მსახური ბ

თავადი მეჯინიბეთ-ხუცესი
დემეტრე ედიშერის შვილი
შალიკაძე ა
ამისი კაცი მსახური ბ

თავადი მელქისედეკ ა
ამისი მსახური ა

თავადი ამირეჯიბი შიოშ
გიორგის შვილი ა
აზნეური ახლავს ბ
მსახური ა

თავადი ბარათაშვილი ზა-
ალ ავთანდილის შვილი ა
ამისი მსახური ა

ფავლენისშვილი თავადი
კაციია პაატას შვილი ა
მსახური ახლავს ა

კახი თავადის შვილი და-
ვით ჯანოა[ს] შვილი[1] ენდ-
რონიკაძე[2] ა
ამისი მსახური ბ

თავადი თომა ბარათაშვი-
ლი ავთანდილის შვილი ა
ამისი მსახური ა

ამ დავითის მეუღლე და-
რეჯან ა
ქალი ამისი ა
მხლებელი ** ამათი ბ

---

[1] ჯანოასშვილი] ჯანოიაშვილი *A*. [2] ამის მომდევნო სტრიქონი მკრთლად ჩანს და იკითხება: ამისი შვილი ზურაბა ა, ეს სტრიქონი რუსულ ტექსტში არაა.

[3] ბ] *A*-ში პირველად სხვა წერებულა (დ?).

კახი თავადი ონანა გიორგის შვილი ა
ამისი მსახური ბ

ბაიერი რევაზ ყარაბუდახის შვილი ა
ამისი კაცი ა

ბაიერი ყარან ავთანდილის შვილი ა
ამისი მსახური ვ

ბაიერი[1] ქაიხოსრო თუმანიშვილი შიოშის შვილი ა
ამისი მსახური ბ

ბაიერი მარტიროზის შვილი გიორგი ა
ამისი მსახური ბ

ბაიერი ზაალ[2] მეითრისშვილი ა
ამისი შვილი ზურაბ ა
ამისი მსახური დ

ამ ზაალის მეუღლე თინათინ ა
ანისი მხლებელი** დ[3]

ბაიერი დემეტრე თუმანიშვილი ა
ამისი მსახური ა

ბაიერი თუმანიშვილი ბირთველი ა
ამისი მსახური ბ

ბაიერი[3] ალხაზ თუმანისშვილი ა
ამისი ძმა ა
ამისი ყმა ა

---

[1] ამ სიტყვის შემდეგ *A*-ში დაუწერიათ თუმანისშვილი, შემდეგ გადაუსვიათ წვრილი ხაზი. [2] ზაალ] ზურაბ *B*. [3] ბაიერი+надзиратель над кухмистерами *B*. [4] დ] 3 *B*.

აზნეური უზბაში ავთან-
დილ ხოსიაშვილი ა
ამისი მსახური დ

აზნეური ბაადურ სააკაძე ა
აბისი მსახური ე

აზნეური ნიკოლოზ სააკაძე ა
ამისი მსახური ე

აზნეური გიორგის შვილი
იოვ ზინდარი [ა][1]

აზნეური ავთანდილ მერა-
ბის შვილი სააკაძე ა
ამისი კაცი ა

აზნეური საგინაძე ზურაბ ა
ამისი მსახური ა

აზნეური თულაშვილი იო-
თამ ა
ამისი კაცი გ

აზნეური ზედგინიძე ფარ-
სადან ა
აბისი შვილები: ზედგინ,
შიოშ და ზურაბ გ
ამათი მსახური გ

აზნეური ხოსროველაშვილი
იესე ა
ამისი შვილი გ
ამისი მსახური გ

აზნეურნი[2] ზურაბ და ზაალ
ჯომარდიძენი გ
აზნეური ზავრაშვილი პაპა[3] ა

ამისი მეუღლე ა
ამისი მოახლე ა

ამ ფარსადანის ცოლი ა
მოახლე ამისი გ

ამ იესეს მეუღლე ა
ამისი მხლებელი** ა

---

[1] ეს რიცხვი აღნიშნულია მხოლოდ B_1-ში. [2] აზნეურნი + братья *B*. [3] პაპა] Паата *B*.

აზნეური ოთარ ა
ამისი კაცი ა

აზნეური დურმიშხან ა
ამისი კაცი ა

აზნეური მეორე ოთარ ა
ამისი კაცი ა

აზნეური კიდევ დურმიშ-
ხან ა
ამისი მოსამსახურე ა

აზნეური საჩინოს შვილი
ოთარ ა
ამისი კაცი ა

აზნეური მუშრიბი ავთან-
დილ ა
ამისი კაცი ა

აზნეური ელიზბარ ა
ამისი მსახური ა

აზნეური ბარამ ა
ამისი კაცი ა

აზნეური ბეგაშვილი ღ˘თი-
სავარ ა

აზნეური ამილღაბარ აბა-
ზაძე ა
ამისი მსახური ა

აზნეური ოთარი გოგიბე-
დაშვილი ა
ამისი მსახური ა

აზნეური გიორგის შვილი
ზურაბ ა

აზნეური ზაალ თავყელის-
შვილი ა

აზნეურის შვილი გაბრი-
ელა ა

აზნეური პაპა დურმიშხანისშვილი ა
აზნეური ლუარსაბ ბიძინასშვილი ა

აზნეური ავთანდილ ბეჟანის შვილი ა
ამისი კაცი ა

აზნეური ლუარსაბ ოთარიშვილი მურვან ა
ამისი კაცი ა

აზნეური ზურაბ ანჩაფისშვილი ა

აზნეური შიოშ პაპაშვილი ა
ამისი კაცი ა

აზნეური ხატინა ა
მოლარე[1] დ
ფარეში ვ
მელვინე დ
მზარეული დ
ხაბაზი ბ
მეჯინიბე დ

ნუსხა დ

ბატონის-შვილის სვიმონის

მეფის ძმა სვიმონ ლევანის შვილი ა
ამისი შვილი ბერი ა

მეფის რძალი ბატონისშვილის სვიმონის მეუღლე ანა პაატას ქალი ა
ამისი გამდელი ა
მხლებელი** ამისი ია

თავადი ნიკოლოზ ნუგზარ ერისთვის შვილი ა
ამისი აზნეური ა
მსახური ამისი ბ

[1] მოლარე] подчиненных казначеев *B.*

თავადი რევაზ ოთარის
შვილი ჩოლაყაძე, კახეთიდამ ა
ამისი მსახური ბ

თავადი ზაალ ხოხონა[ს]
შვილი ხერხაულიძე ა
ამისი მსახური ბ

თავადი ამილღაბარ ზაზას
შვილი ციცი ბ[1]
ამისი მსახური ბ

თავადი ფავლენიშვილი
ოტია ა
ამისი კაცი ა

ბაიერი მოლარეთ-ხუცესი
ლუარსაბ თულაშვილი ა
ამისი მსახური ბ

იმერელ ბაიერი წერეთე-
ლი დავით ა
ამისი მსახური ა

ბაიერი აბაშიძე ბეჟან ა
ამისი კაცი ა

ბაიერი ედიშერ ა
ბაიერი გიორგი ბიძინა[ს]
შვილი მუსხელაძე ა
ამისი კაცი ა

კარის წინამძღვარი ნიკო-
ლოზ ა
ახლავს მღდელი ბ
და დიაკუანი ა

აზნეური იესე თურმანიძე ა
ამისი კაცი ე

აზნეური გიორგი [ა]

---

[1] ბ] 1 *B*.

აზნეური ბეჟან წვიმეტიძე ა

აზნეური სეხნია აბაზაძე ა
ამისი კაცი ე

მკერვალი და დალაქი ე[1]

ყაფიჩი და იასაული გ

სვანიძე[2] პაპუნა ა

ხაბაზი გ
ფარეში დ
აუშტარი გ
მეთეფშე გ
მეჯორე გ

ნ უ ხ ხ ა ე

ბატონის-შვილის ვახუშტის[3]

მეფის შვილი ვახუშტი
ვახტანგის შვილი ა
[ამისი ვაჟიშვილები იოანე და დავითი გ]

მეფის რძალი, ბატონის-შვილის ვახუშტის მეუღლე, მარიამ გიორგის ასული ა
ქალი ორი, ვახუშტის შვილები [გ]
ამისი გამდელი ა
მხლებელი** იგ

თავადი ზაალ ზაალის შვილი ხერხაულიძე ა
ამისი ყმა გ

იმერელი თავადი ფხეიძე
ხოსია ა
ამისი ყმა გ

---

[1] მკერვალი და დალაქი ე] მკერვალი 4, დალაქი 1 *B*. [2] სვანიძე] *A*-ში წერებულა სანიკიძე, გასწორებულია სვანიძედ; რუსულ ტექსტში კი აღნიშნულია: სანიკიძე. [3] ბატონის-შვილის ვახუშტის] მეფის შვილის ვახუშტისი *A*.

თავადი ქაიხოსრო ზაზას
შვილი[1] ციცი ა
ამისი კაცი ა

თავადი ღთ᷾ისავარ გი-
ორგის შვილი გოჩასძე ა
ამისი კაცი ა

თავადი ბერი დავითის
შვილი ფავლენიძე ა
[ამისი კაცი ა]

აზნეური ზურაბ ხოსი-
ტა[ს]შვილი თავყელიძე ა
ამისი კაცი გ

აზნეური თამაზა ბეჟანი[ს]
შვილი საგინაძე ა
ამისი კაცი ა

აზნეური ზურაბ დავითის
შვილი აბაზაძე ა
ამისი ყმა ა

აზნეური ფანიაშვილი ნი-
კოლოზ დათუნა[ს] შვილი ა
ამისი ყმა ა

აზნეური დემეტრე რევა-
ზისშვილი ა
ამის ყმა ა

აზნეური ფირან ფიფალა-
შვილი[2] ა
ამისი ყმა ა

აზნეური დავით ბეჟანის-
შვილი ა
ამისი კაცი ა

---

[1] ზაზას შვილი] Заалович *B*, ციცი < *B*. [2] ფიფალაშვილი] Папалашвили *B*.

აზნეური ჯომარდიძე კაცია და ამისი ძმა როსეფ ბ
ამისი ყმა ა

აზნეური შერმადინ ნიკოლოზის შვილი ა
ამისი კაცი ა

აზნეური პეტრე ანდრიაშვილი ა
ამის კაცი ა

აზნეური იოსაფათ საგინაშვილი ა
ამისი კაცი ა

აზნეური დავით გიორგის შვილი ა
ამისი კაცი ა

აზნეური იოსებ დოლენჯის შვილი ჭმალაძე ა
ამისი ყმა ა

აზნეური როსეფ ბასილიშვილი ა
ამისი ყმა ა

აზნეური ზაზა ლუარსაბის შვილი ა
ამისი კაცი ა

აზნეური ქაცური ოთარის შვილი ა
ამისი ძმა სებნია[1] ქვლივიძე ა

აზნეური [ი]ორამ ადამის შვილი [ა]
ამის კაცი[2] ა

---

[1] სებნია + Атаров *B*. [2] 29—31 სტრიქონები *A*-ში ერთ სტრიქონად არის *B*-ში კი ორად.

მსახური	ე
ფარეში	ვ
მეღვინე	დ
მზარეული	დ
ხაბაზი	ბ
მეჯინიბე	დ

ნ უ ს ხ ა [3]

მეფის ძმებისა და ძმის-შვილების

მეფის ძმა კონსტანტინე ლევანის შვილი	ა	მეფის და ხორაშან ლევანის ქალი	[ა][3]
მეფის ძმა ადარნასე ლევანის შვილი	ა		
მეფის ძმისწული დავით, მეფის ქაიხოსროს შვილი	ა	მეფის ძმისწული ანა, მეფის ქაიხოსროს ქალი	ა
ამათი შინეთ მოსამსახურენი	იე	ამათი გამდელი და მოახლე	იდ[4]
გურიელი ბატონის-შვილი ქაიხოსრო გიორგის შვილი [1]	ა		
ამისი აზნეური	ბ		
მსახური	დ[2]		

ნ უ ს ხ ა [ზ]

ე პ ი ს კ ო პ ო ზ თ ა

თავადისშვილი მთავარეპისკოპოზი ქრისტეფორე	[ა]	ჴელით უქმნელის ხატის ეკლესიის მჭონე	
ამას ახლავს თავადიშვილი მთავარდიაკვანი ეფთვიმე	[ა]		
მეორე მთავარდიაკვანი თავადიშვილი მიქელაძე ნიკოლოზ	[ა]		

[1] გიორგის შვილი] Мамиевич *B*. [2] დ] 3 *B*. [3] ეს ციფრი მარტო B_1-შია. [4] გამდელი და მოახლე იდ] გამდელი 1, მოახლე 13 *B*.

ამათი აზნეური დ
მსახური ზ[1]

თავადისშვილი მიტრო-
პოლიტი თბილელი პავლე [ა]

ტპილისის (sic) ქალაქის დიდის საკრებულოს ყ'დ წმინდის ეკლესიის მჭონე

ამას ახლავს თავადიშვილი
მღდელ-მონაზონი არსენ ა

აზნეური ოდიშელი ახლავს დოდელია ა
მსახური ახლავს იო

თავადიშვილი მროელ
ეპისკოპოზი ნიკოლოზ ა
ამისი მღდელ-მონაზონი ბ

ჴელით უქმნელის ხატის ეკლესიის მჭონე

თავადისშვილი მთავარ-
დიაკვანი იოვანე ა
აზნეურშვილი ბ
მსახური ი
მროელის ძმისწული ა

თავადიშვილი ეპისკოპოზი
მანგლელი არსენ ა
ამისი მღდელი გიორგი ა
აზნეური ა
მსახური ზ

ყოველად წმინდის ეკლესიის მჭონე

ბაიერის შვილი ურბნელ
ეპისკოპოზი ნიკოლოზ ა

მთავარდიაკვანი სტეფანეს ეკლესიის მჭონე

ამისი მღდელი და დია-
კვანი ბ
მსახური ე

---

[1] ამათი აზნეური დ, მსახური ზ<B

ეპისკოპოზი იოსებ	ა	წმინდის ღ[ვთის]-მშობლის
ახლავან მღდელ-მონაზონნი[1],		ეკლესიის მქონე
მღდელი და დიაკვანნი	ი	
თავადისშვილი მღვიმის		წმინდის შიოს უდაბნოსი,
წინამძღვარი ათანასე	ა	რომელსა ყოველ წელ მისი ნა-
ახლავს მთავარი	ა	წილი სასწაულთ მოქმედობს[2]
მოსამსახურე	გ	
თავადიშვილი იკორთის		მთავარანგელოზის ეკლესიის
წინამძღვარი ქრისტეფორე	ა	მქონე
ამისი მღდელი[3] და მოსა-		
მსახურე	ე	
მოძღვარი მეფისა მღდელ-		
მონაზონი გერმანე	ა	
ამისი მსახური	დ	
თავადიშვილი პირღებულის		ყოვლად-წმინდის ეკლესიის
წინამძღვარი ნიკოლოზ	ა	მქონე.
ამისი მსახური	დ	
ბატონის სასიძ[ლ]აოს[4] წი-		დიდის ეკლესიის სამჭრის
ნამძღვარი არსენ	ა	ყ[ო]დ წმინდის ეკლესიისა[6].
ამისი მოსამსახურე	გ	
თავადიშვილი საბა	ა	
ამისი ძმა ზოსიმე	ა	
(ორნივე მწირნი ბერნი)[5]		
[ამათ ახლავს აზნეური	ა]	
ამათი მსახურნი	ე	

ABIIP. ფონდი „რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა". 1724 წ., საქ. № 3, ფ. 1—23.

---

[1] მღდელ-მონაზონნი+და ბელი *B*. [2] წმინდის შიოს... მოქმედობს] преподобного отца Шиа пустынного, жителя собора, где повсягодно чюдеса творит и кость его земля выходит на сырной неделе в четверток *B*.

[3] მღდელი+ბელიі *B*. [4] ბატონის სასაფლაოს<*B*. [5] *A*-ში ბრჭყალები არაა.

[6] ეკლესიისა] + где царская фамилию кладутся *B*.

ვახტანგ VI-ის ამაღლის 1737 წლის ნუსხა*

საერო პირნი

А

Абазадзев Давыд — дворянин; 1 — 1, Г·85.
Абазадзев Зураб — 8 — 1, 10 — 1727; В·45.

---

* 1737 წლის ნუსხა ვახტანგის (აკად. ს. ჯანაშიას სახელობის საქართველოს სახელმწიფო მუზეუმის ხელნაწერთა განყოფილება Ros 335) მხლებელთა მიხედვით არის შედგენილი. აქ ვბეჭდავთ ამ ნუსხიდან შედგენილ პირთა საძიებელს, თითოეულ პირს თან ერთვის მის შესახებ ხელნაწერში დაცული ცნობები.

ბეჭდვისას მიღებული გვაქვს შემდეგი პირობითი ნიშნები:

1 — სულადობის რაოდენობა ნუსხის შედგენის დროს.
2 — ჯამაგირის წლიური რაოდენობა.
3 — ჰვავი ჩარეჭობით.
4 — შვრია ჩარეჭობით.
5 — თივა ფუთობით.
6 — შეშა საჭობით.
7 — ახლად ჩასულნი (რუსეთში).
8 — დაბრუნდნენ საქართველოში.
9 — გარდაიცვალნენ.
10 — წელი.
В — ვახტანგ VI-ის მხლებელნი.
Р — რუსუდან დჯდოფლის მხლებელნი.
Б — ბაქარ ბატონიშვილის მხლებელნი.
С — სვიმონ „ „
ВХ — ვახუშტი „ „
К — კონსტანტინე „ „
П — პაატა „ „
Г — გიორგი „ „
Д — დავით „ „
М — მარიამ ვახტანგის ასულის მხლებელნი.
*—დასახელებულია მოსამსახურეთა შორის.

საძიებელი ზოგ შემთხვევაში გვართან ერთად თანამდებობისა და სახელის მიხედვითაც არის დალაგებული. ორთოგრაფია დაცულია ხელნაწერისა. ბოლო ციფრი აღნიშნავს ხელნაწერის გვერდს.

ცნობები ვახტანგ VI-ის ამალის 1737 წლის ნუსხის შესახებ პირველად ე. მეტრეველმა გამოაქვეყნა (იხ. ე. მეტრეველი, ერთი ბუნდოვანი საკითხის ირგვლივ დ. გურამიშვილის ბიოგრაფიიდან, „სახალხო განათლება“, 1949 წ., 8. XII). მასვე აქვს ნუსხის ტექსტი გამოსაცემად მომზადებული.

Абазадзев Зураб — дворянин, с служителем; 8 — 2, 10 — — 1728; ВХ.89.

Абазадзев Назар — дворянин, с женою, сыном и дочерью, служительницею, служителей 6, служителей холостых 3; Д.93.

Абазадзев Утруд — дворянин, при нем служителей трое; 1 — 3; 2 — 48 р., 3 — 9, 4 — 10, 5 — 180, 6 — 1, 7 — 1, 10 — 1734, Р.59.

Абашидзев Бежан — князь; 9 — 1, 10 — 1731; С.81.

Абулов Гиви — дворянин; 9 — 1, 10 — 1727; В.45.

Абулов Хтисия — дворянин; 2 — 20 р., 3 — 3, 7 — 1, 10 — — 1733; В.53.

Авалев Мамука — дворянин, при нем служитель один; 1 — 2; Г.85.

Аврамов Петр — садовничий ученик; 2 — 2 р., 3 — 3, 7 — 1, 10 — 1734; В.55.

Автандил — см. Цициев Папуна.

Автандилев Каран — секретарь, князь; при нем служителей трое; 8 — 4, 10 — 1729; Б.65.

Автандилов Михайло — служитель; 1 — 1; ВХ.91.

Агасы — см. Радобек.

Акитмазов Ростом — см. Орбелианов Дмитрий.

Алалов Элизбар — дворянин; 8 — 1, 10 — 1728; Б. 71.

Алдигирей — см. Казы и Конча.

Алексеев Алексей — 7 — 1, 10 — 1733; С.83.

Александр — см. Бакар.

Алексеев Степан — садовник; 2 — 6 р., 3 — 3, 7 — 1, 10 — 1735; В.55.

Алканов Осий — служитель; 8 — 1, 10 — 1736; Б.75.

Амереджибов Бежан — князь; 9 — 1, 10 — 1730; Б.67.

Амилахоров Вахтанг — князь, генерал; 9 — 1, 10 — 1728. А жалование его производится княгине его Елене с двумя сыновьями и дочерью; при ней дворян — Ростом Кончиалов, Гиви Шаноов с женою, служителей семь, в том числе один с женою, служительниц четыре; 1 — 19, 2 — 440 р., 3 — 57, 4 — 20, 5 — 360, 6 — 9.

Амилахоров Эдишер — князь, с княгинею, при нем дворян — Шио Залов, Егоров Папуна с женою и сыном,

служителей женатый один с сыном, неженатых трое, служительниц три; 1 — 15, 2 — 250 р., 3 — 45, 4—10, 5 — 180, 6 — 6. 97.

Анаханум — см. Тактакидзе Сулхан.

Андреев Гарсеван — см. Орбелианов Дмитрий.

Андроников — см. Эндроников.

Анна — см. Бакар.

Анна Кайхосровна — царевна, со служительницами ея дворянину и служителям на содержание от его царского высочества определено: 1 — 16, 2 — 303 р., 3 — 17, 6 — 4. 93.

Анофрий Матвеев — см. Орбелианов Вахтанг.

Антонов—см. серадзи Антонов.

Анука—княгиня Едишера Шалыкова, вдова, с двумя детьми—Дмитрием, Давыдом; Дмитрий с женою и с двумя дочерьми; при них служителей женатых трое, у них детей пятеро; неженатых двое, служительниц четыре; 1 — 23; Б.65.

Анчапов Зураб — дворянин; 1 — 1; Б.73.

Араниев Беро — см. Эреклеев Мамука.

Арданасий Леонович — царевич, при нем служителям на содержание от его царского высочества определено: 1 — 24, 2 — 579 р., 3 — 72, 4 — 60, 5 — 1080 р., 6 — 9. 95.

Арданасий Леонович — царевич, его высочества блаженныя памяти царев [Вахтанга VI] брат; 1 — 1. 93.

Асиставов Зураб — дворянин; 1 — 1; Б.73.

Асланов Пата — дворянин; 9 — 1; 10 — 1728; В.45.

Асланов Ростом — дворянин, при нем служитель один; 1 — 2, 2 — 39 р., 3 — 6, 6 — $^1/_2$. В. 45.

Асланов Хатин — дворянин, с служителем; 1 — 2; Б.71.

Афанасьев Папа — дворянин, с женою и с челядницею; 1 — 1, 7 — 2, 10 — 1735; ВХ.91.

Афанасьев Петр — повар, с женою; 1 — 2, 2 — 12 р., 3 — 6; В.49.

Ахшарумов Бениамин — переводчик, дворянин, с женою и двумя сыновьями, при нем служитель один; 1 — 5, 2 — 40 р., 3 — 15, 4 — 10, 5 — 180, 6 — 2; В.43.

Ахшарумов Данило — брат [Ахшарумова Бениамина]; 1 — 1, 2 — 14 р., 3 — 3, 6 — $^1/_4$; В.43.

Ашатанов Соломон—деньщик; 1 — 1, 2 — 10 р., 3—3; В.57.

Б

Бабатов Шио — см. Невсадзева Мария.

Багратов Ашотан — см. Орбелианов Дмитрий.

Базиеров Петре — птичий помытчик, с женою и сыном и с двумя дочерьми; 1 — 5, 2 — 16 р., 3 — 15, 6 — 1; В.49.

Бакар Вахтангович — его высочества царевич и артиллерии генерал-лейтенант и кавалер с генеральшею княгинею Анною и с двумя детьми князьями Леоном, Александром да с княжною Елисаветою; при их высочестве служительниц четырнадцать; 1 — 19; 63.

Бакрадзев Бакрадзе — дворянин, с одним служителем; 1—2; Г.85.

Бакрадзев Гаврило — его высочества казначей, дворянин, при нем служителей — женатый один, неженатых трое; 1 — 4, 2 — 69 р. 30 коп., 3 — 18, 4 — 10, 5 — 180, 6 — 2, 7 — 2, 10 — 1728; В.41.

Баратов Бежан — князь, при нем служителей три; 8 — 4, 10 — 1731; В.33.

Баратов Гиви — его высочества князь, обер-казначей, с княгинею, с двумя сыновьями да с двумя дочерьми; при нем дворян: Нодар Манучаров с женою, Павел Савлев, служителей двое, служительниц четыре; 1—4, 2 — 209 р., 3 — 45, 4 — 10, 5 — 180, 6 — 6, 7 — 11, 10 — 1730; Р.59.

Баратов Заза — князь, при нем служителей трое; 7 — 4, 10 — 1730; Б.65.

Баратов Зураб — князь, с княгинею и с тремя сыновьями да с тремя дочерьми, служителей двое, служительниц две; 7 — 12, 10 — 1726; Б.67.

Баратов Иесе[1] — князь, с княгинею и с сыном; при нем служителей двое, служительниц две; 1 — 3, 2 — 60 р., 3 — 21, 4 — 10, 5 — 180, 6 — 1, 7 — 4. 10—1735; В.39.

[1] Зуб. Иеке.

Баратов Мамука — князь, при нем служителей двое; 1—3, 2—60 р., 3—9, 4—10, 5—180, 6—1; В.37.

Баратов Нодар — его высочества стольник, князь, с княгинею, с тремя сыновьями; при нем дворян: Давыд Кандиов, служителей женатых трое, у них детей пятеро, неженатых один, служительниц четыре; 1—22, 2—268 р., 3—66, 4—10, 5—180, 6—5 ½; Р.59.

Баратов Тома — князь, с одним служителем; 8—2, 10—1736; Б.67.

Барбакадзев Пата — с женою, дочерью и с челядницею; 1—4; Б.73.

Батинов Зураб — лекарь; 2—30 р., 3—6, 4—10, 5—180, 6—½, 7—1, 10—1734; В.55.

Бебуров Николай — служитель; 1—1; Б.75.

Бегаев Хтисавар — дворянин; 1—1; Б.71.

Бежанов Автандил — дворянин, с служителем; 1—2; Б.71.

Бежанов Ажабадар — служитель; 7—1, 10—1735; Б.75.

Бежанов — меч[и]нибе*; 7—1, 10—1735; Б.77.

Бежанов Залия — счетчик, с женою и с дочерью и с служительницею; 1—4, 2—24 р., 3—12, 6—½; Б.47.

Бежанов Качадзе — истопник; 2—12 р., 3—3, 7—1, 10—1734, В.53.

Бежанов Папуна — дворянин, с женою и служительницею; 1—1, 7—2, 10—1733; Б.73.

Беладзев Тамаза — служитель; 7—1, 10—1733; Б.77.

Берзана Павлов — см. Павлов Берзана.

Беров Гогпля — 9—1, 10—1734; В.47.

Беров Егор — хлебник, с женою; 1—2, 2—10 р., 3—6; В.49.

Беров Егор — дворянин; 8—1, 10—1728; В.45.

Беруков Китуа — 1—1, 2—22 р., 3—3, 6—½; В.47.

Беруков Лазарь — портной; 9—1, 10—1728; В.45.

Беруков Рамаза — конюх; 9—1, 10—1737; В.51.

Беруков Элия — 1—1, 2—12 р., 3—6; В.49.

Бичи Александреси — служитель; 1—1; Б.77.

Богосов Иван — садовник; 2—30 р., 3—3, 7—1, 10—1735; В.55.

Борисов Андрей — с женою; 7 — 2, 10 — 1735; С. 83.

Борисов[1] Беро — ключник; 2 — 10 р., 3 — 3, 7 — 1, 10 — — 1734; В. 53.

Борисов Давыд — дворянин; 1 — 1; ВХ. 91.

Бурдиев Семен — см. Эреклеев Мамука.

Бучугуров Важика — служитель; 1 — 1; Б. 75.

В

Варданов—эшидари*; 8 — 1, 10 — 1734; Б. 77.

Варданов Кайхосро — Гурийский владелец, князь, с княгинею и сыном, при нем дворянин Датуна Давыдов, служителей женатых двое, у них детей трое, неженатых двое, служительниц пять; 1 — 8, 2 — 282 р., 3 — 54, 4 — 30, 5 — 540, 6 — 6; 95.

Васильев Беро — хлебник, с женою; 1 — 2, 2 — 10 р., 3 — 6; В. 49.

Васильев Беро — дворянин; 2 — 10 р., 3 — 3, 6 — 1/4, 7 — 1, 10 — 1730; В. 51.

Васильев Василий — садовник; 2 — 6 р., 3 — 3, 7 — 1 10 — — 1735; В. 55.

Васильев Захар — служитель; 1 — 1; ВХ. 91.

Васильев Иасе — 1 — 1, 2 — 19 р., 3 — 3, 6 — 1/4 В. 51.

Васильев Иван — с женою, с сыном, дочерью и челядницею; 1 — 1, 7 — 4, 10 — 1733; С. 81.

Васильев Иван — с женою и двумя сыновьями; 7 — 4, 10 — 1729; С. 83.

Васильев Кайхосро — дворянин; 1 — 1, 2 — 15 р., 3 — 3, 6 — 1/4; П. 87.

Васильев Тамаза — см. Невсадзева Мария.

Вахушти — его высочество царевич, с княгинею Мариею, сыновьями: князьями Иоанном, Иотомом, Петром, княжнями Гукою, Мариею, верховых девиц и служительниц; 1 — 18; 87.

Г

Габовов Иотом — дворянин; 1 — 1; Б. 73.

Гаврило Батониснатлули* — 7 — 1, 10 — 1727; В. 77.

---

[1] об. Барисов.

Гаврилов Давыд — садовник; 2 — 6 р., 3 — 3, 7 — 1, 10 — —1735; В. 55.

Гаврилов Иов — зиндар; 1 — 1, 2 — 18 р., 3 — 3, 6 — ½; В. 45.

Гаврилов—чирахчи*; 7 — 1, 10 — 1734; Б. 77.

Ганчипулов Николай — см. Отаров Отар.

Гардукетов Берук — служитель, с женою, сыном и дочерью; 1 — 4; ВХ. 91.

Гиви—см. Мамасарлисо Гиви да Туна.

Гедеванов Зураб — князь, при нем служителей двое; 8—3, 10 — 1728; В. 41.

Гелия Иванов — см. Иванов Гелия.

Гелованов Гаврил — князь, при нем служитель 1; 1 — 2; С. 79.

Георгиев—каязикочи*; — 7 — 1, 10 — 1734; Б. 77.

Георгий Вахтангович — его высочество царевич и лейб-гвардии Преображенского полку капитан; 85.

Глурджидзев Егор — дворянин, с женою; при нем служитель один, служительница одна; 1 — 1, 2 — 40 р., 3 — 12, 4 — 10, 5 — 180, 6 — ½, 7 — 3, 10 — 1734; Р. 61.

Гогибедов Папука — служитель; 7 — 1, 10 — 1735; Б. 75.

Гогибедов Спиридон — дворянин; 1 — 1, 2 — 20 р., 3 — 3; В. 53.

Гогибов Бидзина — дворянин, при нем служителей двое; 9 — 3, 10 — 1728; В. 43.

Гогиля Беров — см. Беров Гогиля.

Гогиля Шавердов — см. Шавердов Гогилия.

Годерзов Суромели — служитель; 9 — 1, 10 — 1733; Б. 77.

Горели Маханов — см. Маханов Горели.

Григорьев Давыд — повар, с женою и дочерью; 1 — 1, 7 — 2, 10 — 1733; С. 83.

Григорьев Давыд — портной, с женою и сыном; 1 — 1, 7 — 2, 10 — 1730; С. 83.

Григорьев Кация — портной, с женою и дочерью; 1 — 3, 2 — 12 р., 3 — 9; В. 49.

Григорьев Макар — конюх, с женою и дочерью; 1 — 3, 2 — 12 р., 3 — 9; В. 51.

Григорьев Мамука — истопник, с женою и с сыном; 1—3, 2 — 16 р.; 3 —9, 6 — ¼; В. 51.

Григорьев Мартын — 1 — 1, 2 — 22 р., 3 — 3, 6 — ½; В. 45.

Гуджарелев Мамука — служитель, с женою и тремя сыновьями; 1 — 5; см. Куджарелов; ВХ. 91.

Гужарелев Беруа — служитель; 1 — 1; ВХ. 91. (см. Куджарелев).

Гуко — см. Вахушти.

Гуликакин Семен — служитель; 1 — 1; Б. 75.

Гурамов Давыд — князь, с княгинею, с тещею, при нем служитель один с женою, с дочерью, служительниц двое; 2 — 40 р., 3 — 24, 6 — 1, 7 — 8, 10 — 1729, В. 41.

Гурамов Мераб — дворянин; 2 — 10 р., 3 — 3, 6 — ½, 7 — 1, 10 — 1729; В. 51.

Гурджиревазов Мельхиседек — князь, с княгинею и с двумя сыновьями да с двумя дочерьми, служители — женатый 1, неженатых 4, служительниц две; 1 — 2, 7 — 12, 10 — 1729; Б. 67.

Гурьян Мдиванов — см. Мдиванов Гурьян.

Гурьянов Автандил — см. Мдиванов Гурьян.

Гурьянов Эдишер — см. Мдиванов Гурьян.

Д

Давыд Ка[й]хосрович — его высочество царевич, сестра его царевна Анна Кайхосровна, при ней служительниц шесть; 1 — 7, 9 — 1, 10 — 1732; 93.

Давыдов Георгий—секретарь, князь; при нем служителей; 8—9, 10—1726; В. 35.

Давыдов Давыд — дворянин; 2 — 20 р., 3 — 3, 6 — ¼, 7 — 1[1], 10 — 1732; В. 51.

Давыдов Давыд—повар; 2—12 р., 3—3, 7 —1, 10—1734; В. 53.

Давыдов Датуна — истопник; 1 — 1, 2 — 10 р., 3 — 3; В. 55.

Давыдов Датуна — см. Варданов Кайхосро.

Давыдов Иван — 1 — 1; С. 83.

Давыдов Кация — см. Невсадзева Мария.

---

[1] გრაფაში ჯერ ჰორიზონტალური ხაზი გაუსვიათ და შემდეგ ჩაუწერიათ ციფრი 1, რის გამოც შთაბეჭდილება ისეთი იქმნება, თითქოს დედანში 1 გადახაზულია.

Давыдов Фсодор — переводчик[1], князь; В. 101 [1].

Давыдов Хосиало — служитель с женою, сыном и с челядницею; 7 — 4, 10 — 1730; Б. 73.

Давыдов Шио — ключник; 1 — 1; С. 83.

Дагелов Егор — счетчик; 1 — 1, 2 — 15 р., 3 — 3, 6 — 1/2 В. 53.

Далакина Тамара — см. Тамара Далакина.

Далаков Беро — служитель; 1 — 1, 2 — 15 р., 3 — 3, 6 — 1/4; П. 87.

Далалов Иосиф — дворянин, с одним служителем; 8 — 2 10 — 1735; В. 45.

Данилов Захар — см. Даниловы дети.

Даниловы дети: Давид да Захар — серебряники; 2 — 40 р., 3 — 6, 6 — 1, 7 — 2, 10 — 1732; В. 51.

Дарчиа* — хабазы; 8 — 1, 10 — 1734; Б. 77.

Датунов Папуа — тарелочник, с женою и с двумя сыновьями; 1 — 4, 2 — 12 р., 3 — 12, 6 — 1/4; В. 49.

Датунов Петре — служитель; 1 — 1; ВХ. 93.

Датунов Хохона — дворянин, сын его Егор с одним служителем; 8 — 2, 10 — 1727; да служитель же его 9 — 1, 10 — 1727; В. 43.

Деданов Пата — служитель, с женою; 1 — 2; Б. 75.

Джавахов Герасти — князь, при нем служителей двое; 1 — 3; Б. 67.

Джавахов Иясе — князь; 7 — 1, 10 — 1735; Б. 69.

Джавахов Шиоши — князь, с одним служителем; 1 — 2; Б. 67.

Джаджанов Кайхосро — дворянин, с двумя служителями; 1 — 3, 2 — 19 р., 3 — 9, 6 — 1/4; В. 47.

Джалджипарнов Иоанеза — служитель; 1 — 1; Б. 75.

Джанеев Давыд — князь, вдов; 8 — 1, 10 — 1734; у него сын да дочь, служитель один с женою и с двумя детьми, служительниц три; 1 — 9; Б. 67.

Джапаридзев Егор — князь, при нем служителей двое; 8 — 3, 10 — 1731; В. 39.

Джарданов Георгий — см. Павлов Шошиа.

Джизиев Бери — служитель; 8 — 1, 10 — 1735; Б. 77.

Джомард[ид]зев Герасти — дворянин; 9 — 1, 10 — 1734; Б. 71.

---

[1] დანიშნული ჰქონდა 300 მანეთი, გარდაიცვალა 1728 წელს სპარსეთში.

Джомардидзев Зураб — см. Джомардидзевы Зал и Зураб.
Джомардидзев Кация — дворянин; 9 — 1, 10—1727; ВХ. 91.
Джомардидзев Отар — дворянин; 1 — 1; Г. 85.
Джомардидзев Росеп — дворянин, с женою и служительницею; 1 — 2, 7 — 1, 10 — 1732; ВХ. 89.
Джомардидзевы Зал и Зураб—дворяне; 9—2, 10—1727; Б. 71.
Дмитриев Евстатей — с женою; 1 — 2, С. 81.
Дмитрий — см. Симеон Леонович.
Домна — княгиня, монахиня; 9 — 1, 10 — 1734; Р. 63.
Доротеев Бежан — см. Орбелианов Дмитрий.
Дурмишкан — см. зиндаров Дурмишкан.
Дурмишканов Егор — князь, с двумя служителями; 8 — 3, 10 — 1734; Р. 59.
Дурнукели Иосифов — служитель; 9 — 1, 10 — 1734; Б. 77.

Е

Егов Мойсей — дворянин, с женою, у него детей трое, с зятем Григорьем Парсадановым с женою; у него детей двое, служитель один; 1 — 1, 7 — 9, 10 — 1733; Б. 73.
Егор — см. мзареули Шармазан.
Егоров Акакий — 7 — 1, 10 — 1727; С. 81.
Егоров Алексей — дворянин, с женою и служитель; 1—1, 2 — 30 р., 3 — 9, 6 — ½, 7 — 2, 10 — 1736; Р. 61.
Егоров Бидзина — хлебник, с женою и дочерью; 1 — 3; С. 83.
Егоров Гаврило — с женою; 1 — 1, 7 — 1, 10 — 1733; С. 81.
Егоров Гарсеван — с женою и с дочерью: и с служительницею; 1 — 4, 2 — 22 р., 3 — 12, 6 — 1/2; В. 45.
Егоров Григорий — дворянин, с женою, с сыном и служительницею; 1 — 1, 7 — 3, 10 — 1730; Б. 73.
Егоров Датуна — истопник; 9 — 1, 10 — 1732; а жалование его производится дочери его Марфе; 1 — 1, 2 — 14 р., 4 — 3; В. 51.
Егоров Датуна — служитель; 1 — 1; Г. 85.
Егоров Датуна — 7 — 1, 10 — 1736; С. 83.
Егоров Эраджи — см. Чолакаев Отар.

Егоров Захар — повар, с женою; 1 — 2, 2 — 12 р., 3—6; В. 49.
Егоров Зураб — расходчик, с женою, с сыном и служительницею; 1 — 4, 2 — 40 р., 3 — 12; В. 49.
Егоров Иосиф — портной, с женою и сыном; 1—3, 2—24 р., 3 — 9, 6 — 1/2; В. 45.
Егоров Кайхосро — дворянин, при нем служитель; 2—30 р., 3 — 6, 6 — 1/2, 7 — 2, 10 — 1733; В. 51.
Егоров Лашкара — истопник с женою; 1 — 1, 2 — 25 р., 3 — 9, 6 — 1/2, 7 — 2, 10 — 1731; В. 61.
Егоров Мамасарлисо — деньщик; 2 — 5 р., 3 — 3, 7 — 1, 10—1733; В. 57.
Егоров Мамука — фельдшер, с женою; 1—2; Б. 75.
Егоров Насхида — портной; 1 — 1; ВХ. 91.
Егоров Отар — см. Еристов Отар Егоров.
Егоров Папуна — см. Амилахоров Эдишер.
Егоров Татия — купчина, с женою и с дочерью и с служительницею; 1 — 4, 2 — 15 р. 3 — 12, 4 — 10, 5 — 180, 6 — 1/4; В. 47.
Егоров Татия — кухмейстер, с женою и с челядницею; 1 — 1, 7 — 2, 10 — 1735; Б. 75.
Егоров Шаверди — повар, с женою и сыном и с одним служителем; 1 — 4, 2 — 19 р., 3 — 12, 6 — 1/4; В. 47.
Егорова Анна — попадья, с двумя дочерьми; 1—3, 2—40 р., 3 — 6, 4 — 10, 5 — 180; Р. 63.
Елене — см. Амилахоров Вахтанг.
Елене — см. Ендроников Джавар.
Елисавета — см. Бакар.

Ж

Жирилов Иван — плотник; 1 — 1, 2 — 10 р., 3 — 3; В. 53.

З

Завраов Аламерди — дворянин; 8 — 1, 10 — 1728; В. 45.
Залиев Егор — дворянин, при нем служитель; 1 — 2, 2—20 р., 3 — 6; В. 53.
Залов Китуа — дворянин; 9 — 1, 10 — 1727; С. 81.
Залов Шио — см. Амилахоров Эдишер.
Замбулидзев Гогия — дворянин; 1 — 1; Б. 73.

Зедгенидзев Бадур—дворянин, при нем служителей двое; 9—3, 10—1727; В.43.

Зедгенидзев Парсадан—дворянин, с женою и с тремя сыновьями, служителей двое, служительниц четыре; 1—9, 7—2, 10—1735; Б. 71.

Зедгинов Заза—дворянин; 9—1, 10—1736; ВХ. 89.

Зедгинов Мераб—см. Эреклеев Мамука.

Зедгинов Николай—сын дворянина Заза Зедгиновой, с одним челядником; 1—2; ВХ. 89.

Зиндаров Дурмишкан—дворянин, с служителем одним с женою; 1—2, 8—1; 10—1734; Б. 71.

Зубринский Иван—деньщик; 1—1, 2—12 р.; В. 55.

Зурабов Кайхосро—см. Тавкелев Автандил.

И

Иванов Александр—повар, с женою; 7—2, 10—1733; Б. 75.

Иванов Гелия—скороход; 1—1, 2—17 р., 3—3, 6—¼; В. 51.

Иванов Далако—служитель; 7—1, 10—1734; Б. 77.

Иванов Зураб—купчина, с женою и сыном; 1—1, 7—2, 10—1727; Б. 75.

Иванов Иван—деньщик; 1—1, 2—12 р., В. 55.

Иванов Максим—деньщик; 2—20 р., 3—3, 7—1, 10—1735; В. 55.

Иванов Мамука—с женою; 1—1, 7—1, 10—1730; С. 83.

Иванов Петр—см. Чолакаев Отар.

Иванов Савва—1—1; С. 81.

Игнатьев Алексей—дворянин; 9—1, 10—1734; Б. 71.

Игнатьев Егор—дворянин, при нем служитель; 2—20 р., 3—6, 7—2, 10—1731; В. 53.

Игнатьева Нина—жена Алексея Игнатьева, с сыном и дочерью; при ней служитель один, служительница одна; 1—1, 7—4, 10—1729; Б. 71.

Индейцов Матвей—тарелочник; 1—1, 2—15 р., 3—3; В. 49.

Иоан—см. Вахушти.

Ионотом Ионотомовы дети—см. Цициев Папуна.

Ионус Патор—учитель детей латыни, французскому и немецкому языкам, при нем служитель один, служительница одна; 7—3, 10—1737; С. 83.

Иосифов Дурнукели—см. Дурнукели Иосифов.

Иотом—см. Вахушти.

К

Казы и Канча—при его высочестве блаженныя памяти царе Вахтанге Леоновиче обретались в команде горские черкесские владельцы Казы и Канча, да черкесский же владелец князь Алдигирей, и определено им ея императорского величества денежного жалованя Казы и Канче обоим в год 300 рублев, да князю Алдигирею 300 рублев, которое и производится. 101.

Какиев Гиви—служитель; 1—1; Б. 75.

Калабеков Адам—повар, с братом Ростомом; 1—1, 2—25 р., 3—6, 6—1/2, 4—1, 10—1734; Р. 61.

Калабеков Ростом—см. Калабеков Адам.

Калатозов Ефрем—дворянин; 2—18 р., 3—3, 7—1, 10——1733; В. 53.

Кананов Годерза—дворянин; 8—1, 10—1730; Б. 73.

Канделяков Исидор—дворянин; 9—1, 10—1728; В. 45.

Кандинов Парсадан—дворянин; 1—1; Г. 85.

Кандиов Давыд—см. Баратов Нодар.

Канча—см. Казы и Канча.

Капланов Бенедикт—князь, при нем служитель один; 1—2, 2—42 р., 3—6, 4—10, 5—180; В. 35.

Карабудахов Реваз—князь, с женою и с сыном; при нем служителей женатый один, неженатый один; 1—2, 7—4, 10—1730; Б. 69.

Караков Тамаза—фельдшер, с женою и с сыном; 1—3, 2—20 р., 3—9, 6—1/4; В. 49.

Каран Автандилев—см. Автандилев Каран.

Каргаретелев Тит—дворянин, с женою, при нем служитель с женою и сыном; 1—5, 2—20 р., 3—15; В. 47.

Катерина—см. Размадзев Автандил.

Кафкасидзев Мельхиседек—секретарь, при нем служителей трое; 1—4, 2—56 р., 3—12, 4—10, 5—180, 6—1 1/4; В. 35.

Кафтарадзев Мамука—дворянин, с женою, сыном и служительницею; 1—4; С. 81.

Кафтаров Эдишер—князь, при нем служитель один; 8—2, 10—1728; В. 39.

Качадзе Бежанов—см. Бежанов Качадзе.

Квиникидзев Дмитрий—князь, при нем служитель один; 1—2, 2—37 р., 3—6, 6—1/2; В. 39.

Кзиров Ростом—служитель, с женою и служительницею; 1—3; ВХ. 91.

Кивадзин Хосико—см. Пхендзев Кайхосро.

Киколов—ковачи;* 7—1, 10—1728; Б. 77.

Кирсанов Автамон—кучер, с женою и сыном; 1—3; ВХ. 93.

Кливидзев Дзулия—служитель; 1—1; ВХ. 91.

Клиниев Николай—дворянин; 2—20 р., 3—3, 6—1/4, 7—1, 10—1734; В. 55.

Ковачи Ростом—2—12 р., 3—3, 7—1, 10—1734; В. 53.

Кокошин Николай—служитель; 1—1; Б. 75.

Константин царевич—его высочества блаженныя памяти царев [Вахтанга VI] брат, с двумя сестрами, царевнами и с пятью служителями и пятью служительницами; 8—11, 10—1732; 93.

Кончахадзев Петр—служитель; 7—1, 10—1734; Б. 77.

Кончахаев Борис—служитель, с женою, сыном, дочерью и челядником; 1—1, 7—4, 10—1735; Б, 73.

Кончиалов Ростом—см. Амилахоров Вахтанг.

Кончиелов Гиви—дворянин, 2—20 р., 3—3, 7—1, 10—1734; Б. 53.

Корганов Егор—дворянин, с служителем; 8—2, 10—1734; Б. 71.

Корганов Пата—дворянин, с женою и сыном и с служительницею; 1—4, 2—24 р., 3—12, 4—10, 5—180, 6—1/2; В. 47.

Кочадзе Георгий—служитель, с женою и сыном; 1—1, 7—2, 10—1729; ВХ. 91.

Куджарелев Давыд—служитель; 1—1, ВХ. 91.

Куджарелев Тамаза—служитель; 1—1; ВХ. 91 (см. Гужарелев).
Кузбелов Давыд—7—1, 10—1735; С. 81.

Л

Лазарев Датуна—служитель; 1—1, 2—15 р.[1], 3—3^1, 6—$^1/_4$; М. 87.
Лаладзев Заза—2—20 р., 3—3, 7—1, 10—1734; В. 53.
Левидзев Алексей—служитель; 1—1; ВХ. 91.
Лекуляров Василий—служитель, с женою и двумя дочерьми; 1—4; ВХ. 91.
Леон—см, Бакар.
Лоладзе Зазов—дворянин; 7—1, 10—1735; Б. 75.

М

Макаров Бежан—конюх, с женою и сыном; 1—1, 7—2, 10—1733; С. 83.
Макаров Махарабел—деньщик; 1—1, 2—15 р., 3—3, 6—$^1/_4$; В. 57.
Мамасарлисо Гиви да Туна Давыдовы синовья—скатертники; 2—25 р., 3—6, 6—$^1/_2$, 7—2, 10—1733; В. 53.
Мамасарлисо Егоров—см. Егоров Мамасарлисо.
Мамацев Гаврило—дворянин, при нем служитель; 1—2, 2—12 р., 3—6; В. 53.
Манучаров Нодар—см. Баратов Гиви.
Мардирозов Егор—князь, при нем служителей двое; 8—2, 10—1730; Б. 69.
Мардирозов Захар—князь, при нем служитель один; 8—2, 10—1729; В. 41.
Марина—монахиня, при ней служитель женатый, у него сын; 1—4, 2—45 р., 3—12, 6—2; Р. 63.
Мария—см. Пата царевич.
Мария—см. Туркистанов Туркистан.
Мария—см. Вахушти.
Марья Иясева—попадья, с дочерью; 2—20 р., 3—3, 6—$^1/_4$, 7—2, 10—1728; Р. 63.
Маркозов Аврам—служитель; 7—1, 10—1735; Б. 75.
Мартын Семенов—см. Семенов Мартын.

[1] დედანში ეს ციფრები ხაზგადასმულია.

Марфа—княгиня, монахиня; 1—1, 2—20 р., 3—3, 6—½; Р. 63.

Марфа—см. Туркистанов Туркистан.

Матвеев Анофрий—см. Орбелианов Вахтанг.

Матвеев Бежуа—с женою; 1—1, 7—1, 10—1736; С. 81.

Матвеев Конон—деньщик; 1—1, 2—12 р.; В. 55.

Матвеев Федор—купчина; 1—1, 2—14 р., 3—3; В. 51.

Маханов Горели—служитель; 9—1, 10—1731; Б. 77.

Махаров Зураб—деньщик; 1—1, 2—15 р., 3—3; В. 57.

Мачабелев Давыд—князь, при нем служителей двое; 8—3, 10—1730; Б. 67.

Мачабелов Егор—князь, с матерью, с сестрою и с княгинею и с двумя сыновьями; при нем служитель неженатых один, служительниц двое; 1—5, 2—132 р., 90 коп., 3—33, 4—10, 5—180, 6—2, 7—6, 10—1727, В. 37.

Мдиванов Гурьян—князь, 9—1, 10—1729. Дети его Автандил Гурьянов—вдов, с двумя сыновьями, да брат его Эдишер Гурьянов; при них служителей—женатый один, у него детей двое, неженатых—четверо, служительниц две; 1—14, 2—252 р., 3—42, 4—20, 5—360, 6—6. 99.

Мегрелов Иясе—дворянин, с служителем; 8—2, 10—1728; ВХ. 89.

Метепший Пекташ—служитель; 8—1, 10—1734; Б. 75.

Мешербати Рамаза—с женою и с сыном; 1—3; Б. 75.

Мешербатов Алия—1—1, 2—14 р., 3—3; В. 55.

Мжавелев Тамаза—деньщик; 1—1, 2—10 р., 3—3: В. 57.

Мзареули Егор—см. мзареули Шармазан.

Мзареули Шармазан с братом Егором, служитель; 1—2; Б. 77.

Микоов Зураб—дворянин; 9—1, 10—1727; В. 45.

Мирзалов Папа—дворянин, с одним служителем; 1—1, 7—1, 10—1733; Б. 73.

Михайлов Михайло—7—1, 10—1727; С. 81.

Михайлов Федор—7—1, 10—1736; С. 83.

Мовлилов Бери—служитель, с женою и сыном; 1—3; ВХ. 91.

Моларе Папуна—служитель; 1—1; Б. 75.

Моларев Томаза* — 7—1, 10—1726; Б. 77.

Моэлидзев Борис—конюх, с женою; 7—2,10—1730; В.75.
Мурадов Абедин—дворянин; 9—1, 10—1730; В. 43.
Мурадов Мурада—2—12 р., 3—3, 7—1, 10—1734; В. 53.
Мурванов Луварсаб—дворянин, с служителем; 1—2; Б. 71.
Мурванов Тамаза—дворянин; 1—1; Г. 85.
Мусхалов Георгий—князь, с княгинею и сыном; при нем служителей женатый 1, неженатый 1; 1—3, 7—2, 10—1733; С. 79.
Мусхалов Мамука—см. Мусхалов Отар.
Мусхалов Отар—князь, 9—1, 10—1731; жалованье производится сыну его Мамуке с служителем; 1—2, 2—40 р., 3—6; 6—1; В. 37.
Мусхалов Пидуа—дворянин, вдов; у него служителей двое, служительница одна; 7—4, 10—1728; Г. 85.

Н

Назаров Давыд—князь, 9—1, 10—1735; жалованье его производится княгине его Наталии с двумя ея сыновьями, при ней служителей женатых двое, неженатых трое, служительниц три; 1—13, 2—230 р., 90 коп.; 3—39, 4—10, 5—180, 6—6; В. 39.
Назаров Козьма—садовник; 2—8 р., 3—3, 7—1, 10—1735; В. 55.
Насхидов Зураб—дворянин, при ней служитель; 1—2, 2—36 р., 3—6, 6—1/2; В. 55.
Насхидов Иван—служитель; 1—1; Б. 75.
Наталия—см. Назаров Давыд.
Невсадзев Алексей—служитель, с женою и с сыном и с служительницею; 1—1, 2—10 р., 3—12, 6—1/4, 7—3, 10—1734; Р. 63.
Невсадзева Мария, вдова; 1—1; при ней дворянин Тамаза Васильев с женою и сыном и с одним челядником; дворянин Кация Давыдов с женою и сыном и с одним челядником; дворянин Шио Бабатов; 1—9. Служителей женатых трое, у них детей трое, неженатый один, служительниц три; 1—13. 95.
Николаев Була—служитель, 1—1, 2—15 р., 3—3, 6—1/4, М. 87.

Нинцев Яков—1—1, 2—20 р., 3—3; В. 53.

Нино—имеретинская царевна, игуменья, при ней монахиня одна, служительниц две, служителей женатых двое, у них детей четверо, неженатых четверо; 1—16; 2—280 р., 3—48. 4—20, 5—360, 6—4. 95.

Номарадзе Ростом—деньщик; 1—1, 2—10 р., 3—3; В. 57.

Нукзаров Иотом—князь, с княгинею и сыном; при нем служитель один; 2—20 р., 3—12, 6—1, 7—4, 10—1730; В. 39.

Нукзаров Отар—князь, вдов; у него детей двое; при нем служителей женатых двое, у них детей двое; 1—9, 2—120 р., 3—27, 4—10, 5—180, 6—2 1/4; В. 35.

Нукзарова Тамара—княгиня, вдова, при ней служительниц две; 1—3, 2—30 р., 3—9; Р. 63.

О

Огелздов Иван—дворянин; 9—1, 10—1728; В. 45.

Одишелев Шермазан—садовник; 2—6 р., 3—3, 7—1, 10—1735; В. 55.

Онанов Петр—служитель, с женою и с сыном; 1—3; Б. 75.

Онофрий— см. Анофрий.

Орбелианов Вахтанг—князь, при нем дворянин Анофрий Матвеев, служителей двое; 2—110 р., 3—12, 4—10, 5—180, 6—2, 7—4, 10—1735; 97.

Орбелианов Дмитрий—его высочества дворецкий князь, с княгинею и с двумя сыновьями и с двумя ж дочерьми; при нем дворянин Бежан Доротеев, Ашотан Багратов, Гарсеван Андреев, Ростом Акитмазов; служителей женатых двое, у них детей пять, неженатых пять ,служительниц одиннадцать; 1—35, 2—513 р. 60 коп., 3—105, 4—30, 5—540, 6—12; Р. 57.

Орбелианов Зал—князь, с одним служителем; 8—2, 10—1734; Б. 67.

Орбелианов Мамука—князь, генерал; 9—1, 10—1728; а служители его: 8—10, 10—1728; 95.

Орбелианов Эли[з]бар—его высочества дворецкий князь; при нем служителей: 8—16, 10—1730; В. 33.

Осиаурелов Иоанеза—служитель, купчина; 1—1; Г. 85.

Осипов Иван—деньщик, с женою и с двумя дочерьми и служительницею; 1—5, 2—25 р., 3—15 р., 6—1 1/2; В. 57.

Осипов Мегоред—дворянин, 9—1, 10—1728; В. 45.

Осипов Михайло—садовник, 2—6 р., 3—3, 7—1, 10—1735; В. 55.

Осипов Пата—9—1, 10—1735; В. 47.

Осипов Элизбар—дворянин, с одним служителем; 8—2, 10—1737; В. 45.

Отаров Отар—секретарь, князь; с княгинею и сыном и с тремя дочерьми. При нем дворянин Николай Ганчипулов с женою, с сыном да с дочерью, служителей женатых два, у них детей трое, не женатых четыре, служительниц четыре; 1—25, 2—300 р., 3—75, 4—10, 5—180, 6—8; В. 35.

Отаров Пата—см. Чолакаев Отар.

П.

Павел Савлев—см. Баратов Гиви.

Павленов Отия—князь, с княгинею, при нем служитель 1, служительница одна; 1—4; С. 79.

Павлов Берзана—9—1, 10—1736; В. 47.

Павлов Георгий—см. Павлов Шошиа.

Павлов Иван—служитель; 1—1; Б. 75.

Павлов Иван—деньщик, 2—20 р., 3—3, 7—1, 10—1735; В. 55.

Павлов Леон—Мухранский владелец, генерал, князь, со служителями; 8—10, 10—1728; 95.

Павлов Шошиа—дворянин, с братом Георгием; при нем служитель один с женою, у него детей трое; 1—2, 7—5, 10—1730; Б. 73.

Палавандов Барам—князь, с княгинею и с дочерью; при нем дворян и ясечиглазов Георгий Джарданов, служителей женатых двое, неженатых трое, служительниц трое; 1—3, 2—80 р., 3—45, 4—10, 5—180, 6—1, 7—12, 10—1735; В. 35.

Палавандов Ростом—князь, при нем служитель один; 8—2, 10—1730; Б. 65.

Панвелов Беро—князь, 1—1; ВХ. 89.

Панвелов Егор—князь; 1—1, 2—24 р., 3—3, 6—$^1/_2$; В. 41.

Паниев Николай—дворянин, с служителем; 8—2, 10—1727; ВХ. 91.

Папуна—см. моларе Папуна.

Папуов Забедей—1—1, 2—15 р., 3—3, 6—$^1/_4$; Р. 63.

Парпаманов Луварсаб—дворянин; 1—1; Б. 73.

Парсаданов Григорий—см. Егов Мойсей.

Парсадонава Зал—служитель, с женою; 1—2, Б. 73.

Парсаданов Паремуз—счетчик; 1—1, 2—16 р., 3—3, 6—$^1/_4$; Е. 51.

Парсаданов Реваз—мамасарлисо; 1—1, 2—18 р., 3—3, 6—$^1/_4$; В. 51.

Пата царевич да Мария царевна Вахтанговичи; 1—2, 2—500 р.; 57*.

Патаров Тамаза—тарелочник; 2—10 р., 3—3, 7—1, 10—1734; В. 55.

Патов—пареша*; 1—1, 10—1733; Б. 77.

Патов Джабадар—служитель; 1—1; Б. 75.

Патов Иосиф—см. Чолакаев Отар.

Патов Пата—дворянин, при нем служителей двое; 8—3, 10—1728; В. 43,

Патор Ионус—см. Ионус Патор.

Пекташ метепши—см. метепши Пекташ.

Петр—см. Вахушти.

Петров Андрей—деньщик; 2—20 р., 3—3, 7—1, 10—1735; В. 55.

Петров Афанасий—деньщик; 1—1, 2—10 р., 3—3; В. 57.

Петров Василий—тарелочник, с женою; 7—2, 10—1733; Б. 75.

Петров Григорий—портной, с женою; 7—2, 10—1737; С. 81.

Петров Григорий—шапочник, с женою и с двумя сыновьями да с двумя дочерьми; 1—6, 2—12 р., 3—18; В. 47.

Петров Иван—см. Чолакаев Отар.

Петров Кацура—дворянин, с женою и служителем; 8—2, 10—1728; ВХ. 89.

Пинезов Папуна—канцелярист, дворянин; при нем служитель один; 1—2, 2—36 р., 3—6, 4—10, 5—180, 6—$^3/_4$; ВХ. 41.

Пипалов Пиран—дворянин, с служителем одним; 8—2, 10—1727; ВХ. 89.

Пиранов Хохопа[1]—служитель, с женою и с челядницею; 1—1, 7—2, 10—1735; Б. 73.

Писаров Зал—служитель, с женою; 1—1, 7—1, 10—1731; Г. 85.

Питуев Иосиф[2]—боярин и назырь; служители его: 8—8; 10—1735; В. 33.

Пицхалауров Ромин—дворянин; 8—1, 10—1736; Б. 71.

Потапов Беро—служитель, повар, с женою; 1—1, 7—1, 10—1736; Г. 85.

Потаповна Анна—см. Симеон Леонович.

Прангистанов Исай—служитель; 7—1, 10—1726; Г. 85.

Пхеидзев Егор—князь; при нем служитель один; 1—2, 2—35 р., 3—6, 6—$^1/_2$; В. 39.

Пхеидзев Кайхосро—князь, с княгинею, сыном да с дочерью, при нем дворянин Хосико Кивадзин с женою, служитель один с женою, служительниц две; 1—3, 7—7, 10—1731; ВХ. 87.

Пхеидзев Пиран—дворянин; 2—30 р., 3—3, 7—1, 10—1732; В. 53.

Р

Радобек—его высочества везирь, князь, на место его выехал из Грузии сын его князь Агасы с княгинею и с детьми и с служители; 2—84 р., 3—18, 4—10, 5—180, 6—2, 7—6, 10—1726; В. 33.

---

[1] დბ. Хохока.

[2] ეს პირი გარდაიცვალა 1735 წ.

Размадзев Автандил—фельдшер; 9—1, 10—1734; жена его вдова Катерина с тремя сыновьями и тремя дочерьми; 1—6; ВХ. 91.

Размадзев Егор—служитель, с женою; 1—2; ВХ. 91.

Рамаза мешербати—см. мешербати Рамаза.

Рамазов Николай—служитель, с женою; 1—1, 7—1, 10—1735; Г. 85.

Ратыев Зураб—князь; 9—1, 10—1736. Жалованье производится княгине его Хазуе с детьми ея четырьми человеками; при ней служителей женатых двое, у них детей двое; неженатых двое; служительниц двое; 1—15, 2—212 р., 3—45, 4—10, 5—180, 6—5; В. 35—37.

Ревазов Дмитрий—дворянин, с матерью, братом Пираном, с женою, сыном да с дочерью; при них служитель один, служительница одна; 1—2, 7—6, 10—1734; ВХ. 89.

Ревазов Пиран—см. Ревазов Дмитрий.

Ревазов Росеи—дворянин; 1—1; ВХ. 89.

Рикадзев Бери—служитель; 7—1, 10—1735; Б. 77.

Ростом—см. ковачи Ростом.

Русудан Келчиковна—ея высочества царица, при ней верховых княгинь пять, боярских боярынь шесть, девиц двадцать; 1—31, 2—317 р. 50 к., 3—93, 6—30; Р. 57.

С

Саакадзев Бадур—князь, 9—1, 10—1733; Б. 67.

Саакадзев Дмитрий—дворянин; 2—20 р., 3—3, 7—1, 10—1734; В. 53.

Саакадзев Николай—князь, с княгинею и с двумя сыновьями; при нем служителей четверо, служительниц две; 1—4, 7—6, 10—1726; Б. 69.

Саакадзев Ростом—князь, с одним служителем; 7—2, 10—1734; Б. 69.

Сааков Иоанез—дворянин, с одним служителем; 8—2, 10—1728; В. 43.

Савлев Павел—см. Баратов Гиви.

Сагинов Зураб—дворянин, с ним служитель 1; 8—2, 10—1731; Б. 69.

Сагинов Иосиф—дворянин, с служителем; 8—1, 9—1, 10—1726; ВХ. 91.

Сагинов Тамаза—дворянин, со служителем; 8—2, 10—1728; ВХ. 89.

Садагов Симон—подключник; 1—1, 2—15 р., 3—3, 6—1/4; В. 53.

Садугов Казум—князь, 8—1, 10—1728; Б. 69.

Салагов Пацуна—князь, с одним служителем; 7—2, 10—1734; Б. 69.

Салогов Шермадин—князь, с княгинею, сыном и служительницею; 1—4; ВХ. 89.

Самбеков Давыд—житенный, с братом Назаром; 1—2, 2—30 р., 3—6, 4—10, 5—180, 6—1/2; Р. 61.

Самбеков Назар—см. Самбеков Давыд.

Самойлов Иван—садовник, с женою и сыном; 7—3, 10—1737; С. 83.

Самхрадзиев Пата—ключник; 1—1, 2—20 р., 3—3, 6—1/2; Р. 61.

Сарманов Георгий—служитель; 7—1, 10—1733; Б. 77.

Сачинов Отар—дворянин; 8—1, 10—1734; Б. 71.

Сежниев—пареша, служитель; 7—1, 10—1734; Б. 77.

Семенов Мартын—служитель, с женою и сыном; 1—1, 7—2, 10—1736; Г. 85.

Семенов Тамаза—служитель, цирюльник, с женою, дочерью и челядницею; 1—4; ВХ. 91.

Семенов Шио—фельдшер, с женою и с тещею; 1—3; Б. 75.

Сераджи Антонов*—7—1, 10—1735; Б. 77.

Симеон Леонович—царевич, его высочества блаженныя памяти царя Вахтанга Леоновича брат родной, с княгинею Анною Потаповною; с детьми—князьями Дмитрием и Степаном; при его ж высочестве мамка одна, верховых девиц двенадцать; 1—17; 79.

Симеонов Николай—князь, при нем служителей двое; 1—3; С. 79.

Симонов Кация—цирюльник, с женою; 9—2, 10—1727; В. 45.

Соломонов Николай—князь, с княгинею и с сыном, при нем служитель один, служительница одна; 1—2, 2—40 р., 3—15, 4—10, 5—180, 6—1, 7—3, 10—1734; В. 39.

Степан—см. Симеон Леонович.

Степанов Годерза—см. Эреклеев Мамука.

Степанов Федор—припешник, с женою; 1—2, 2—10 р. 3—6; В. 49.

Суромели Годерзов—см. Годерзов Суромели.

Т

Тавкелев Автандил—боярин, вдов, при нем племянник Кайхосро Зурабов, служители женатый, неженатых четыре, служительниц две, 1—3, 7—4, 10—1730; Б. 65.

Тавкелов Давыд—дворянин; 9—1734; Б. 73.

Тавкелов Зураб—дворянин, при нем служителей двое; 8—3, 10—1727; ВХ. 89.

Тактакидзев Сулхан—секретарь, князь, 9—1, 10—1734. А жалование ему производится княгине его Анаханум; при ней служителей женатых трое, у них детей пятеро, неженатых двое, служительниц три. 1—17, 2—250 р., 3—51, 4—10, 5—180, 6—6; Р. 59.

Тамаза—служитель, пареша, 7—1, 10—1734; Б. 77.

Тамаза—см. моларев Тамаза.

Тамазов Кахо—с женою; 1—1, 7—1, 10—1736; С. 81.

Тамара Далакина—попадья; 2—20 р., 3—3, 6—¼, 7—1, 10—1728; Р. 63.

Тангулов Онана—секретарь, князь, 9—1, 10—1728; Б. 69.

Тартиев Симон—дворянин; 8—1, 10—1728; В. 45.

Тарханов Оман—князь, с ним служителей шесть, служительниц две; 1—10; Б. 67.

Тинибегов Мелкуа—цирюльник, с одним служителем; 9—2, 10—1730; В. 43.

Тихонов Иван—садовник; 1—1, 2—20 р., 3—3; В. 55.

Тоборидзев Тамаза—хлебник, вдов, с сыном и сестрою; 1—1, 2—19 р., 3—3, 4—10, 5—180, 6—¼; 7—2, 10—1735; В. 55.

Текла—см. Фекла.

Тулаев Герасти—дворянин: 1—1, 2—24 р., 3—3, 6—¹/₄; В. 51.

Тулаев Зал—дворянин, при нем служитель один; 1—2, 2—20 р., 3—6, 6—¹/₄; Р. 61.

Тулаев Иотом—князь, вдов, у него сын да служитель женатый с сыном, неженатый один; 1—3, 7—3, 10—1726; Б. 69.

Тулаев Луварсаб—князь, при нем служитель один с женою и сыном; 1—1, 7—3, 10—1726; С. 79.

Тулаев Сехния—дворянин, с женою, при нем служительница одна; 1—1, 2—20 р., 3—9, 6—¹/₄, 7—2, 10—1736; Р. 61.

Туманов Дмитрий—князь; 1—1; Б. 69.

Туманов Зал—князь со служителем; 10—1728[1]; В. 41.

Туманов Иосиф—князь, с одним служителем; 1—2; Г. 85.

Туманов Кайхосро—князь, при нем служителей двое; 8—3, 10—1729; Б. 67.

Туманов Мирвел—князь, с одним служителем; 1—2, Б. 69.

Туманов Саам—князь, при нем служитель один; 1—2; Б. 69.

Туманов Туман—дворянин; 8—1, 10—1727; С. 81.

Туна—см. мамасарлисо Гиви да Туна.

Туркистанов Вахтанг—князь, с княгинею, с сыном, с двумя дочерьми; при нем служителей двое, служительниц две; 1—9, 2—60 р., 3—27, 4—10, 5—180, 6—3; В. 39.

Туркистан Герасти—см. Туркистанов Туркистан.

Туркистанов Годерза—князь, со служителем; 8—2, 10—1728; В. 41.

Туркистанов Луварсов—князь с одним служателем; 8—2, 10—1728; В.41.

Туркистанов Петре—дворянин, 2—18 р., 3—3, 7—1, 10—1734; В. 53.

Туркистанов Прангистан—его высочества обер-камергер, князь; с матерью, с братом, с сестрою, с княгинею, с сыном; и при нем служителей женатых двое; у них сын; неженатых трое, служительница одна; 1—3,

[1] რა დაემართა ამ წელს არ ჩანს.

2—150 р., 3—45, 4—10, 5—180, 6—3 ½, 7—12, 10—1730; В. 87.

Туркистанов Туркистан—обер-казначей; 9—1, 10—1728. А жалование его производилось сыну его князю Герасти Туркистанову; 9—1, 10—1735; ныне производится двум дочерям его Марфе да Марии и со служителей; 1—5, 2—96 р., 3—15, 4—10, 5—180, 6—2 ½; В. 33.

Турманов Иясе—князь, при нем служитель один; 1—2; С. 79.

Тухарелов Датуна—дворянин, с женою да с двумя сыновьями и служительницею; 7—5, 10—1731; Б. 73.

У

Уриев Давыд—[дворянин][1], с служителем; 8—2, 10—1735; ВХ. 91.

Уртмазов Мапучар—дворянин; 1—1; Б. 73.

Ф

Федоров Аврам—служитель; 9—1, 10—1734; Б. 77.

Федоров Гаврило—с женою и двумя дочерьми; 1—1, 7—3, 10—1729; С. 83.

Федоров Георгий—с женою и сыном; 1—1, 7—2, 10—1730; С. 83.

Фекла—служительница монахини Домны; 1—1, 2—10 р., 3—3, 6—½; Р. 63.

Х

Хазуа—см. Ратиев Зураб.

Харитонов Папа—купчина, вдов, у него дочь, служитель и служительница; 1—1, 2—30 р., 3—12, 6—½, 7—3, 10—1734; Р. 61.

Хатин Асланов—см. Асланов Хатин.

Хепинов Сесия—служитель, с женою, сыном и дочерью; 1—4; ВХ. 91.

---

[1] დასახელებულია აზნაურთა შორის.

Херодинов Георгий—дворянин; 1—1; С. 81.

Херодинов Парсадан—дворянин; 7—1, 10—1734; С. 81.

Херхеулидзев Зал—князь, с княгинею, с служителем и служительницею; 1—4; С. 79.

Херхеулидзев Зал—князь, при нем служителей двое; 9—3. 10—1728; ВХ. 89.

Хмаладзев Автанди[л]—дворянин; 1—1, 2—15 р., 3—3, В. 65.

Хмаладзев Осип—дворянин, вдов, со служительницею; 1—2; ВХ. 89.

Ходжаев Автандил—дворянин, с одним служителем; 8—2, 10—1728; Б. 71.

Хоровелов Иясе—дворянин, с женою и с тремя сыновьями, служителей женатый один с сыном, неженатый один, служительница одна; 1—10; Б. 71.

Хоспало Давыдов—см. Давыдов Хосиало.

Хохона Датунов—см. Датунов Хохона.

Хохона[1] Пиранов—см. Пиранов Хохона.

Хочадзев Бежан—истопник; 1—1, 2—15 р., 3—3, 6—1/4; Р. 63.

Хунцев Дмитрий—служитель; с женою; 1—2; Б. 75.

Ц

Цакваджев Сехина—служитель, с женою и с двумя детьми; 1—4; Б. 75.

Церетелев Автандил—дворянин, с женою и сыном, при нем служитель один; 1—4, 2—40 р., 3—12, 6—1/2; В. 43.

Церетелев Давыд—князь, при нем служитель один; 1—2; С. 79.

Цимакуридзев Давыд—дворянин, с женою и двумя сыновьями, служителем и служительницею; 7—6, 10—1733; С. 81.

Цинетидзев Бери—дворянин, с женою, сыном, дочерью, служителем и служительницею; 1—1, 7—5, 10—1734; С. 81.

Цинетидзев Реваз—дворянин, с женою, с сыном, дочерью и служительницею; 1—5; С. 81.

[1] сб. Хохока.

Цитлидзев Федор—служитель; 1—1; Б. 77.

Цицианов Амингабар—князь; 9—1, 10—1727; а служитель его: 8—1, 10—1737; С. 79.

Цициев* Адам—князь, с княгинею, при нем служитель один, служительница одна; 1—4, 2—75 р. 60 к.; 3—12, 4—10, 5—180, 6—2; Б. 39.

Цициев Зал—князь, при нем служитель один; 8—2; 10—1728; ВХ. 89.

Цициев[1] Иясе—князь, с одним служителем; 7—2, 10—1734; Б. 67.

Цициев[1] Папуна—обер-казначей, князь, с княгинею, с сыном и с дочерью, при нем дворян: Автандил, Ионотом Ионотомовы дети; служителей—женатый один, у него сын, неженатых пять, служительниц четыре; 1—18; Б. 65.

Цициев Парсадан—генерал, князь, со служителями его 9—6, 10—1732; а достальные служители его: 8—7; 10—1732. 97.

Ч

Чалдинов Пата—деньщик, 1—1, 2—10 р., 3—3; В. 57.

Чариков Давыд—дворянин, 7—1, 10—1730; Г. 85.

Чариков Зураб—дворянин, при нем служитель с женою; 1—3, 2—44 р., 3—9, 6—½; Р. 61.

Чариков Мераб—дворянин, с женою, при нем служитель один, служительница одна; 1—2, 2—59 р., 3—12, 6—1, 7—2, 10—1730; Р. 59.

Чариков Ростом—дворянин; 1—1, 2—24 р., 3—3, 6—¼, Р. 61.

Чечелев Давыд—служитель, с женою и сыном; 1—3; ВХ. 91.

Чикованин Егор—князь, при нем двое служителей; 7—3, 10—1730; Б. 65.

Чирахчи Гаврилов—см. Гаврилов чирахчи.

Читиев Бежан—ключник, с женою, при нем служитель один, служительница одна; 1—1, 2—15 р., 3—12, 4—10, 5—180, 6—½, 7—3, 10—1736; Р. 61.

---

[1] см. Цицыев.

Чолакаев Отар— князь, с княгинею и сыном, при нем шурин его князь Иосиф Патов, дворянин Пата Отаров, вдов, с сыном да с тремя челядниками, дворяне же: Иван Петров, Петр Иванов, Эраджи Егоров; служителей женатых пять, у них детей шесть, неженатых четыре, служительниц четыре; 1—36, 2—453 р., 3—108, 4—20, 5—360, 6—11. 97.

Чолакаев Саридан—князь, с княгинею, с дочерью, при нем служитель один с женою и с двумя сыновьями да с дочерью; служительниц трое; 1—11, 2—97 р., 3—33, 4—10, 5—180, 6—2. 97.

Чюбинидзев Максим—служитель; 1—1; ВХ. 91.

Ш

Шавердов Гогилия—повар; 1—1, 2—15 р., 3—3; В. 51.

Шагин Михаило—скатертник, с женою; 1—2, 2—10 р., 3—6; В. 49.

Шалбеликов Дурмишкан—дворянин, с женою и с сыном; при нем служитель один, служительница одна; 1—2, 7—3, 10—1736; Б. 69.

Шалыков Давыд—см. Анука.

Шалыков Дмитрий—см. Анука.

Шалыков Дурмишкан—князь, с одним служителем; 8—2, 10—1728; В. 41.

Шалыков Ростом—князь, при нем служителей четыре; 8—5, 10—1726; Б. 69.

Шалыков Эдишер—князь дворецкий; 9—1, 10—1728; Б. 65.

Шаноов Гиви— см. Амилахоров Вахтанг.

Шаншиов Гавриил—дворянин, 8—1, 10—1729; Б. 71.

Шаншиов Самвел—дворянин, с одним служителем; 8—2, 10—1728; В. 43.

Шаргилов Георгий—деньщик, 1—1, 2—10 р., 3—3; В. 57.

Шармазан мзареули—см. мзареули Шармазан.

Шермазанов Отар—конюх; 1—1, 2—19 р., 3—3, 6—¼; В. 51.

Щ

Щукин Михаил—деньщик; 1—1, 2—12 р. В. 55.

Э

Эджубов Реваз—дворянин; с женою, при нем служитель один, служительница одна; 1—4, 2—55 р., 3—12, 6—1; В. 41.

Эдишеров Гурьян—дворянин; 9—1, 10—1728; В. 43.

Элиозов—накаша*; 1—1; ВХ. 91.

Элисов Дмитрий—служитель, 7—1, 10—1737; Г. 85.

Энаколопов Бежан—дворянин; 8—1, 10—1728; В. 45.

Эндроников Джавар—князь; 9—1, 10—1735. Жалованье производится княгине его Елене с тремя детьми и с двумя дочерьми, в том числе один сын женат; при них служителей женатых двое, у них детей четыре, неженатых четыре, служительниц три; 1—22, 2—275 р. 70 коп., 3—66, 4—10, 5—180, 6—2 3/4. 97.

Эндроников Зал—князь, с княгинею, с сыном, с дочерью, при нем служителей четыре, служительниц четыре; 1—12; Б. 65.

Эндроников Мераб—князь, вдов, при нем детей—два сына; служителей женатых двое, у них детей двое; неженатых двое; служительниц три; 1—14, 2—204 р. 30 коп., 3—42, 4—10, 5—180, 6—2 1/4. 99.

Эреклеев Мамука—Мухранский владелец, генерал, князь, с княгинею, при нем дворянин—Мераб Зедгинов, Беро Араниев, Семен Бурдиов, Годерза Степанов, служителей восемь, служительниц две; 2—180 р., 3—48; 4—20, 5—360, 6—4, 7—16, 10—1735; 95.

Эриставов Давыд—князь, с княгинею и с тремя дочерьми, служителей четыре, служительниц две; 2—120 р. 3—36, 4—10, 5—180, 6—2 1/2, 7—12, 10—1734. 97.

Эриставов Николай—князь; 9—1, 10—1727; а служитель его: 8—1, 10—1727; С. 79.

Эристов Отар Егоров—князь, с княгинею и сыном; 9—3, 10—1728; служители его: 8—19, 10—1728. 95.

Я

Яковлев Василий—истопник, с женою и дочерью; 7—3, 10—1730; С. 83.

Яковлев Иван—1—1, 2—11 р., 3—3; В. 53.
Яковлев Трифон—приспешник, с женою; 1—2, 2—10 р., 3—6; В. 49.

სახულიერო პირები

А

Анисим—монах; 2—12 р., 3—5, 10—1. 105.
Арсений—архимандрит; 1—1, 2—75 р., 3—15. 103.

Б

Борисов Давыд—иподиакон; 1—1, 2—13 р., 4—5. 105.

В

Варфоломей—игумен[1]. 106.

Г

Георгиев Петр—священник; 1—1, 2—25 р., 3—5. 105.
Герман—архимандрит; 1—1, 2—75 р., 3—15.
Григорий—игумен; 1—1, 2—50 р., 3—10. 103.
Григорьев Макарий—иподиакон; 1—1, 2—13 р., 3—5. 105.

Д

Давыд—игумен; 1—1, 2—50 р., 3—10. 103.
Давыдов Георгий—диакон; 1—1, 2—15 р., 3—5. 105.
Давыдов Егор—священник; 1—1, 2—25 р., 3—5. 105.
Дмитриев Матвей—иподиакон; 1—1, 2—13 р., 4—5. 105.

Е

Евфимий—архимандрит[2]; 1—1, 2—50 р., 3—10. 103.

Ж

Жижилов Иосиф—диакон; 1—1, 2—15 р., 3—5. 105.

---

[1] ბაჭარმა აღძრა შუამდგომლობა სინოდის წინაშე ამისი შტატში ჩარიცხვის შესახებ, ნუსხის შედგენისას არ იყო ჩარიცხული.

[2] დედანში დასახელებულია «игумен»-თა სიაში, ხოლო უწერია: ныне архимандрит.

З

Заведеев Заведей—диакон; 1—1, 2—15 р., 3—5. 105.
Залов Мойсей—священник; 1—1, 2—25 р., 3—5. 105.
Зедгинов Иосиф—диакон[1], 7—1737, 106.

И

Иоанн—архиепископ Мангнелский, который прибыл из Дербента в Астрахан в прошлом 1735-м году и определено ему и при нем будущим священно и церковно служителям от святейшего Правительствующего Синода ея императорского величества денежного жалованья в год 504 рубля, хлеба 120 четвертей, и велено ему оное жалованье производить из астраханских доходов, которые подлежат к платежу в Москву. 105—106.
Иосиф игумен; 1—1, 2—50 р., 3—10. 103.
Иосиф Самебелский и цырканский, архиепископ; 1—1, 2—150 р., 3—25. 103.
Иосифов Анисим—священник; 1—1, 2—25 р., 3—5. 103.
Иосифов Гавриил—протопоп[2], 7—1737.
Иосифов Георгий—диакон; 1—1, 2—15 р., 4—5. 105.
Иосифов Иосиф—иподиакон; 1—1, 2—13 р., 3—5. 105.

М

Маркоз—иеромонах; 1—1, 2—25 р., 3—5. 103.
Маркозов Евстафий—священник; 1—1, 2—25 р., 3—5. 103.

Н

Николаев Давыд—диакон; 1—1, 2—15 р., 3—5. 105.
Николай—архимандрит; 1—1, 2—75 р., 3—15. 103.

О

Осипов Гарсеван—церковник; 1—1, 2—12 р., 3—5. 105.

---

[1] შტატში არ იყო ჩარიცხული.

[2] ვახუშტიმ აღძრა შუამდგომლობა სინოდის წინაშე შტატში ჩარიცხვის შესახებ, ნუსხის შედგენისას არ იყო ჩარიცხული.

П

Павлов Шио—священник; 1—1, 2—25 р., 3—5. 103.
Пахомий—игумен; 1—1, 2—50 р., 3—10. 103.
Петров Филипп—священник; 1—1, 2—25 р., 3—5. 103.

Р

Роман — митрополит Самтаврийский и Горский; 1 — 1, 2—150 р., 3—25. 103.

Ф

Федоров Григорий—иподиакон; 1—1, 2—13 р., 3—5. 105.

Х

Харитонов Давыд—диакон; 1—1, 2—15 р., 3—5. 105.
Христофор—игумен; 1—1, 2—50 р., 3—10. 103.

Ш

Шакулов Давыд—диакон; 1—1, 2—15 р., 3—5. 105.

Э

Эбитаев Дмитрий—иподиакон[1]; 7—1737. 106.

---

[1] ვახუშტიმ აღძრა შუამდგომლობა სინოდის წინაშე შტატში ჩარიცხვის შესახებ, ნუსხის შედგენისას არ იყო ჩარიცხული.

დავით გურამიშვილი*

I

ДЕЛО

ПО ДОНОШЕНИЯМ ГЕНЕРАЛА И КАВАЛЕРА ГРАФА РУМЯНЦОВА О ПРОИЗВОЖДЕНИИ ГРУЗИНСКОГО ГУСАРСКОГО ПОЛКУ ВАХМИСТРА КНЯЗЬ ДАВЫДА ГУРАМОВА В ТОТ ЖЕ ПОЛК В ПРАПОРЩИКИ

1

№ 1919. Подана марта 22-го 1748 года.

В Государственную военную коллегию

От генерала и кавалера графа Румянцова

Доношение

Господин генерал-лейтенант и кавалер Фермор при доношении своем сообщил ко мне поданную на всевысочайшее ея императорского величества имя Грузинского гусарского полку от вахмистра князя Давыда Гурамова челобитную, которою он, князь Гурамов, просит о произведении его за беспорочную и добропорядочную службу на порожжую в том полку вакансию прапорщиком и притом за подписанием того Грузинского гусарского полку штап и обер-офицеров о удостоинстве его князя Гурамова в прапорщики атестат, того ради вышепредписанныя челобитную и атестат для разсмотрения Государственной военной коллегии при сем включаю.

Граф А. Румянцов

№ 862.
Марта 18-го дня 1748 года.
Записав, справитца и доложить.

საქმე 9, ფ. 271—272.

---

* ქვემოთ მოყვანილი დოკუმენტები დავ. გურამიშვილის შესახებ (საქმე I—II) დაცულია სახელმწიფო ცენტრალურ სამხედრო ისტორიულ არქივში (ЦГВИА), ფონდი 10, ანაწერი 109; საქმე III—ЦГИАЛ, ფონდი 796, ანაწერი 37.
დოკუმენტების დედნებში ხშირად არის დაცული ერთი და იგივე სიტყვის პარალელური ფორმა, როგორიცაა: ево—его, фельтмаршал—фельдмаршал, афицер—офицер. ис—из, Мерап—Мераб, аго—его, бывшаго—бывшего და სხვ.

2

Подана марта 1 дня 1748 года.

Всепресветлейшая державнейшая великая государыня императрица Елисавет Петровна, самодержица всероссийская, государыня всемилостивейшая

Бьет челом Грузинского гусарского полку вахмистр князь Давыд Гурамов, а о чем мое челобитье, тому следуют пункты:

1

В службу вашего императорского величества вступил я нижайши по самоохотному своему желанию с протчими князьями и дворянами в прошлом 1738-м году и определен во оной Грузинской гусарской полк гусаром. И во время продолжения своей службы в прошлом 1739-м году находился в примирившихся воинах в походе под Хотином во всяких случившихся партиях, баталиях и штурмах, притом поступал не щадя живота своего ни мало; за которую мою верную вашему императорскому величеству службу в том же [1]739-м году произведен по разсмотрению бывшего в то время при армии вашего императорского величества фельдмаршала Миниха во оной же полк в капралы, а потом в ротные квартермистры, а в [1]740-м в генваре месяца в вахмистры, в котором ранге и поныне нахожусь беспорочно.

2

А в прошлом [1]741-м и [1]742-м годах был я всеподданнейши в минувшем в Остзейском походе как на форпостах, так под Фридрихсгамом и Гельцингфорсом [1], где будучи над неприятелем чинил поиски, как моя присяжная должность повелевает верно и беспорочно и в разсуждении оных верных и беспорочных моих вашему императорскому величеству службы, помянутого полку от всех штап и обер-офицеров по старшинству и достоинству моему атестован в прапорщики, которой атестат при сем приобщаю.

ასეთ შემთხვევაში ჩვენ ყველგან დავიცავით უკანასკნელი ფორმა: его, офицер, фельдмаршал, из, Мераб, бывшего და სხვ. სხვა მხრივ ყველა დოკუმენტი უცვლელად იბეჭდება დედნის მიხედვით.

[1] დნ. Ельцингфорсом.

3

Помянутого ж полку прапорщики ныне князь Елисей Хвабулов в поручики, князь Иван Чхеидзе в полковые квартермистры, Мирон Федоров волею божескою умре, и тако оных прапорщиков обстоит три порожних ваканции.

И дабы высочайшим вашего императорского величества указом повелено было меня нижайшего за выше показанную мою верную и беспорочную вашему императорскому величеству службу и по старшинству и достоинству моему нижайшего произвесть в прапорщики, дабы я именованный всенаусерднейше службу мою вашему императорскому величеству впредь продолжать возмог.

Всемилостивейшая государыня, прошу вашего императорского величества о сем моем челобитье решение учинить.

Марта [ ] дня 1748 году.

К подаванию надлежит Грузинского гусарского полку полковую канцелярию.

Челобитную писал того ж полку ротной писарь Иван Анисимов.

ტექსტში აბზაცებს შორის და ბოლოში დავით გურამიშვილის ხელით ჩაწერილია: «ამ ჩალაიტნაში მე ვახმისტრს კნიაზ დავით გურამოვს ჴელი მომიწერია».

საქმე 9, ფ. 273—274

3

Атестат

1747 году марта 5 дня по указу ея императорского величества мы, нижеподписавшияся Грузинского гусарского полку штаб и обер-офицеры, сим атестуем по старшинству и достоинству того ж полку вахмистра князь Давыда Гурамова в прапорщики, которой в службе ея императорского величества состоит во оном полку по желанию своему с протчими с прошлого [1]738 году марта с 28 числа, в нынешнем настоящем чину с [1]740 генваря с 7-го; и бывал со оным полком во всех при минувших хотинском и остзейском походах, как и ныне же, с ревностью при всех воинских случаях беспорочно; к тому же он человек суть состояния доброго, ни в каких подозрениях

не бывал и в том прапорщичьем чине быть достоин и снести его пред протчими может, в чем и подписуемся:

Аудитор Семен Джикидзев
Прапорщик Дмитрей Федоров
Прапорщик Мирон Федоров
პრაპერჩიკ კნიაზ გიორგი მუსხელოვი
პრაპორჩიკ კნიაზ რევაზ ბარათოვი
პრაპორშიკ კნიაზ მირველ თუმანოვი
პრაპეშიკ კ. ელისე ხვაბულოვი
პორუთჩიკი ტიტე კარგარეთელი
პორუჭიკ კნიაზ ნიკოლა მანველოვი
პორუთჩიკ მაკარ ჯავახოვ
პორუთჩიკ კნიაზ ერასტი ჯავახოვ
ქ. კაპიტ[ა]ნი კნიაზ ზა[ა]ლ ანდრონიკოვი
ქ. კაპიტანი მეტრი შალიკოვი
კაპიტან იესე კნიაზ ციციანოვი
ქ. კაპიტანი კ~ზ ავთანდილ ხვაბულოვ
პოლკოვი ობოზნი შიოშა გ[ა]ნგებალოძე
ადუტანტი კნიაზ დავით ერისთო[ვი]
მაიორი კ. ელისე ამირახთვარი
პოდპოლკოვნიკი გურიელოვი
ქ. პოლევნე რაფ[ი]ელ უუზ[ა]ნოვ

საქმე 9, ფ. 275.

4

В Военной коллегии по справке

По учиненному в [1]741-м году о гусарских полках штату положено в Грузинском полку содержать прапорщиков 10.

В [1]742-м году февраля 15-го по имянному ея императорского величества указу повелено: «как в Военной Сухопутной и Морской, так и в статской службах обретающихся впредь производить в чины по старшинству и заслугам, а ежели которой по старшинству к произвождению явится не-

достоин, то при произвождении других командиром представлять имянно, зачем оного состоящего к произвождению по старшинству произвесть невозможно, а не по старшинству никого не производить».

В [1]746-м году майя 21 дня по определению Военной коллегии между протчим велено Грузинскому гусарскому полку, в котором по присланным от команды последним табелям показано рядовых по списку состоит 184, до предьбудущего рассмотрения и укомплектования быть в 3-х ротах и о том к генералу-фельдмаршалу и кавалеру графу фон Лесси указ послан, на которой указ он, генерал-фельдмаршал, июля 13 дня репортом объявил: генерал де и кавалер Кейт в поданном ему генералу-фельдмаршалу и кавалеру доношении написал, яко Грузинского гусарского полку полковник Кузанов ему представлял, что в том в Грузинском полку ныне состоит 4 роты, в которых людей довольно, а в каждой не менее 66 человек и при оных ротах 4 знамя находится и ежели из 4 в 3 роты соединить, то одно знамя за комплектом остаться имеет и при взятии от полку оного четвертого знамя того полку служители, яко иностранной народ, некоторой кураж потерять могут; и требовал оной полковник, чтоб тот Грузинский полк как ныне находится в 4-х ротах содержан был, чего ради и в рассуждении тех предписанных во оном полковника Кузанова доношений резонов, с коего при том сообщена копия посланным от помянутого генерала и кавалера Кейта ордером, велено тому Грузинскому полку по прежнему в 4-х ротах состоять.

И августа 21 дня того ж [1]746 года по определению Военной коллегии велено присланного при указе из Правительствующего Сената для определения в службу Грузинского князя За[а]ла Андроникова определить в Грузинской гусарской полк против протчих его братьи для чужестранства и к службе желания по состоянию ныне в том полку 4-х рот в капитаны.

В [1]747-м году генваря 13 дня по определению Военной коллегии, а по репорту генералу-фельдмаршала и кавалера графа фон Лесси велено в гусарских полках штап и обер-офицерам произвождение чинить на случающияся порожжия ваканции по старшинству и достоинству, как ея императорского величества указы повелевают, не мешая полк с полком, но каждо-

го особо, ибо усмотрено, что во всех тех полках люди собраны от бо́льшой части разных нацей и законов.

В нынешнем [1]748-м году по определениям Военной коллегии повышены Грузинского гусарского полку из прапорщиков, а именно:

По 1-му генваря 29 князь Иван Чхеидзе по атестатам от команды и по удостоинству провиантской канцелярии произведен в тот же Грузинский полк в полковые квартермистры.

По 2-му—сего марта 14 князь Мирвел Туманов по старшинству и достоинству и за восприятие веры греческого исповедания произведен в тот же полк в порутчики, и до вмещения в комплект в 4-х ротное число жалованье и протчее получать прежней прапорщичей оклад.

До сего ж марта 22 дня по присланной от генерала и кавалера графа Румянцова о состоянии команды его за генварь месяц табели показано в Грузинском полку прапорщиков по спискам состоит 4 в комплект по десяти, ротному числу требуется двух.

А по имянам оныя прапорщики состоят:

Князь Андрей Арбелиянов—обретается в Украине при Молдавском гусарском полку под следствием.

Князь Реваз Баратов
Князь Егор Мусхелов
Дмитреи Федоров
Сергеи Кверквелидзев

А в [1]747-м году декабря 8 дня по присланному при доношении Копорского пехотного полку, от подполковника Ламба смотровому по инспекторской должности Грузинского гусарского полку списку между протчим написано: вахмистр князь Давыд Гурамов в службе [1]738 марта с 25, из грузинских князей, в настоящем чину [1]740 генваря с 7, в фергерах, кригсрехтах и в штрафах не бывал и старее его из вахмистров в том полку никого не состоит.

По слушанью марта 28 дня 1748 приказано—обождать.

საქმე 9, ფ. 276—278.

Подано мая 25 дня 1748 года.

Всепресветлейшая державнейшая великая государыня императрица Елисавет Петровна, самодержица всероссийская, государыня всемилостивейшая

Бьет челом Грузинского гусарского полку вахмистр князь Давыд Гурамов, а о чем тому следуют пункты:

1

В службу вашего императорского величества вступил я нижайши по самоохотному своему желанию с протчими князьями и дворянами в прошлом [1]738-м году марта 28 числа и определен в оной Грузинской гусарской полк гусаром. И во время продолжения своей службы в прошлом [1]739-м году находился в примирившихся воинах в походе под Хотином и притом во всяких случившихся партиях, баталиях и штурмах и поступал, не щадя живота своего в потребных случаях нимало, за которую мою верную вашему императорскому величеству службу в том же [1]739-м году произведен по рассмотрению бывшего в то время при армии вашего императорского величества фельдмаршала Миниха во оной же полк в капралы, а потом в ротные квартермистры, а в [1]740-м году в генваре месяца в вахмистры, в котором ранге и по ныне нахожусь беспорочно.

2

А в прошлом [1]741-м и [1]742-м годах был я нижайши во время Швецкой войны в походах как на форпостах, так и при взятие Фридрихсгама и Гельцингфорса[1], где будучи над неприятелем чинил поиски, как моя присяжная должность повелевает, верно и беспорочно.

3

А во оных же [1]741-м, [1]742-м и [1]743-м годах некоторые младше меня пожалованы в обер-офицеры, которым уже линия пристигает ныне к повышению, а я нижайши остался

[1] сб. Гельцингфорссына.

без произведения туне и состою против протчих в немалой обиде.

4

А в нынешнем [1]748-м году марта 18*-го дня удостоен я нижайший в тот же полк в прапорщики, которой атестат по команде представлен был в Государственную военную коллегию, но по оным велено еще обождать.

5

А понеже по числу ваканцей из прапорщиков три человека произведен в тот же полк, а имянно в [1]747-м году князь Елисей Хвабулов—в порутчики, князь Иван Чхеидзев—в полковые квартермистры, да в нынешнем [1]748-м году князь Мирвел Туманов—в порутчики, да четвертой Мирон Федоров, которой был из новокрещенных персиян, умре, да князь Андрей Арбелианов находитца под следствием на Украине при Молдавском полку; и тако в том полку ныне состоит порожжих прапорщичьих пять ваканцей.

И дабы высочайшим вашего императорского величества указом повелено было сие мое прошение в Государственную военную коллегию принять и по выше объявленному от полку удостоению за столь долговремянную верную и беспорочную мою вашему императорскому величеству службу и по старшинству пожаловать меня нижайшего на выше объявленные порожжие ваканции прапорщиком, дабы и оные порожжие ваканции от времении до времени не были, минуя меня нижайшего занять, ибо егда паче чаяния кто с стороны таким же образом как ныне из других мест определяютца, отчего мне следовательно и нестерпимая обида состоит под отнятием куража.

Всемилостивейшая государыня, прошу вашего императорского величества о сем моем челобитье решение учинить.

мая [ ] дня 1748 года.

К поданию надлежит Государственной военной коллегии.

Челобитную писал того ж полку ротной квартермистр Иван Писарев.

ტექსტში აბზაცებს შორის და ბოლოში დავ. გურამიშვილის ხელით ჩაწერილია: «ამ ჩალაიტნაში მე ვახმისტრს კნიაზ დავით გურამოვს ჭელი ჩამირთავს».

Слушали июля 5-го 1748 [года].

საქმე 9, ფ. 279—280.

* დედანში შეცდომაა, უნდა იყოს 28.

6

По указу ея императорского величества Государственная военная коллегия, слушав справок по доношениям генерала и кавалера графа Румянцова и сообщенных при том атестатов, приказали: Грузинского гусарского полку вахмистров князь Давыда Гурамова, Спиридона Гогибедова, которые в службе: Гурамов с [1]738, из грузинских князей, вахмистром [1]740 году генваря с 7; Гогибедов в службе с [1]739, вахмистром [1]741 февраля с 20 числа. По старшинству и достоинству произвесть в тот же полк в прапорщики на места повышенных из прапорщиков Ивана Чхеи[д]зе в полковые квартермистры: князь Мирвела[1] Туманова в порутчики, и жалованье им и протчее давать, и за повышение вычет и верности присягу по указу учинить при команде, и о том к команде и для ведома в Главны комисариат и Правианскую канцелярию послать указы, а им, Гурамову и Гогибедову, на прапорщичьи чины дать патенты.

Степан Апраксин
[ორის ხელმოწერა გაურკვეველია]
Обер-секретарь [ხელწერა გაურკვეველია]
Секретарь Сергей [გვარი გაურკვეველია]

июля 11 дня 1748 года.

ფონდი 2, შეკ. 666, ფ. 155.

II

ДЕЛО

ОБ ОТСТАВКЕ ОТ СЛУЖБЫ ГРУЗИНСКОГО ГУСАРСКОГО ПОЛКУ ПОДПОРУТЧИКА КНЯЗЯ ДАВЫДА ГУРАМОВА

1

По указу ея величества государыни императрицы Елисавет Петровны самодержицы всероссийской и протчая и протчая и протчая

Объявитель сего, Грузинского гусарского полку подпорутчик князь Давыд Гурамов по размене в следствио возстановленного картеля из прусского плену отправлен в силе высочайшого ея императорского величества указу по его желанию в Санкт-Петербург, которому по надлежащему тракту на учрежденных от войск ея императорского величества заставах и везде чинить свободной пропуск.

[1] ფრ. Марвела.

А следовать ему туда и по прибытии явитца в Государственной военной коллегии немедленно, во верность чего сей пашпорт рукою моею подписан и обыкновенная печать приложена в Главной квартире при местечке Мариенбурге.

Декабря 17 дня 1759 году.

Петр Салтыков

Ея императорского величества командующей заграничною армиею генерал-фельдмаршал, действительный камергер обоих российских ординов и белого Орла кавалер.

№ 2670 (М. Печати)

Капитан Иван [გვარი გაურკვეველია]

საქმე 26, ფ. 129.

2

Означенный подпорутчик князь Гурамов в Военной коллегии с сим пашпортом февраля 19 дня 1760 года явился и пашпорт в книгу под № 107 записан.

საქმე 26, ფ. 130.

3

Подано февраля 25 дня 1760 году.
Записав и учиня экстракт, представить на смотр.

Всепресветлейшая державнейшая великая государыня императрица Елисавет Петровна, самодержица всероссийская, государыня всемилостивейшая

Бьет челом Грузинского гусарского полку подпорутчик князь Давыд Егоров сын Гурамов, а о чем тому следуют пункты:

1

В высокославную вашего императорского величества службу я именованный по ревностному моему желанию вступил из кахетинских князей прошлого [1]738-м году марта 25 дня. От роду мне пятьдесят шесть лет, где по указу Правительствующего Сената определен был в новоучрежденной в то время

Грузинской гусарской полк. Чинами происходил: капралом [1]739-м году августа 5-го, квартермистром—того ж году декабря 16-го, вахмистром—[1]740-м генваря 7-го, прапорщиком—[1]748-м июля 11-го, в нынешнем чину—[1]755-м декабря 25-го числа.

2

В продолжение той моей вашему императорскому величеству всеподданнейшей службы находился я нижайший в походах в [1]739-м в Турецкой области под Хотиным, [1]741-м и [1]742-м в Швецком, в [1]757-м годах в Пруссии, в первом сражении при покойном генерале-фельдмаршале Апраксине под Егерсдорфом, при втором сражении при командующем генерале Ферморе под Цорндорфом,[1] не щадя своего живота по присяжной моей должности, как верному вашего императорского величества рабу надлежало. И по окончании той баталии под Кистрином, гнавшись за неприятелем, где, в незапном случае, увязши в болото с лошадью неприятелями взят в полон, где находился прошлого [1]759-м году декабря по 6 число, лишась своего последняго иждивения и экипажу.

3

В бытность мою в показанном Грузинском полку в [1]757-м году от оного полку на место умершего порутчика Гангеблова по старшинству и достоинству моему на порожжую ваканцию к произвождению в порутчики атестован был, но за отсутствием означенного господина генерала-фельдмаршала без произведения остался, а по взяти меня нижайшего в полон, в коем будучи выключен из полку, младше меня в том полку произведены порутчиками, а я нижайши ныне нахожусь подпорутчиком. В фергерах, кригсрехтах и в домовых отпусках не бывал.

4

Будучи я именованны в неприятельском полону во время увязши в болото с лошадью, как выше показано, повредил правую руку, которою и по ныне мало владею. К тому же, будучи во оном полону приключился мне именованному в голове превеликой шум и имею эпохондрию и глазами весма мало вижу, чрез что гусарскую службу по старости моих лет более продолжать не в состоянии.

[1]. сб. Цондорфом.

А дабы высочайшим вашего императорского величества указом повелено было за все мои вышеписанные долговремянные верные и беспорочные вашему императорскому величеству службы особливо ж за показанные с неприятелем сражени и за полонное терпение, отдав мне следуемой в [1]757-м году по линии порутчицкой чин, за имеющимися у меня болезнми и по старости моих лет от службы отставить вовсе на мое пропитание с награждением при той отставке капитанского чина.

Всемилостивейшая государыня, прошу вашего императорского величества о сем моем прошении решение учинить.

Февраля [ ] дня 1760-м году.

Подаиию надлежит в Государственную военную коллегию.

Челобитную писал оной же Коллегии копеист Петр Татаринов.

ტექსტში აბზაცებს შორის და ბოლოში დავ. გურამიშვილის ხელით ჩაწერილია: «К сей чалабитнаи подпорутчик князь Давид Гурамов руку прилажил».

საქმე 26, ფ. 126—128.

4

Промемория

№ 0202

Из Государственной военной коллегии в Медицинскую канцелярию

По указу ея императорского величества в Военной коллегии определено Грузинского гусарского полку подпорутчика князя Давыда Гурамова освидетельствовать в Медицинской канцелярии, какие он болезни имеет и что по свидетельству явитца—требовать, дабы сообщено было Военной коллегии и Медицинская канцелярия благоволит учинить о том по ея императорского величества указу.

Февраля 23 дня 1760 года.

Закреплена тако:

В. Суворов

Секретарь Михайла Яковлев

Справил канцелярист Петр Васильев

Отдана ему князю Гурамову

საქმე 26, ფ. 131.

5

Получена февраля 26 дня 1760 года.
Записав—приложить к делу.

№ 0349

Промемория

В Государственную военную коллегию из Медицинской канцелярии

По промемории оной коллегии Грузинского гусарского полку подпорутчик князь Давыд Гурамов в Медицинской канцелярии осматриван, которой объявил себе от роду пятьдесят шесть лет, в службе с [1]738 году, в голове лом и зрение имеет слабое, в правом плече от упаду с лошади происходит лом, да и владеет тою рукою не свободно, в левом боку чувствует боль.

При осмотре зрение примечено слабое, правою рукою владеет несвободно, в левом боку, около селезенки, усмотрена твердость, почему в том боку и боль чувствует; и всем телом пожолтел и в слабости находится; из разговоров же примечено, что одержим гипохондриею, и Государственная военная коллегия благоволит о том быть известна.

Февраля 25 дня 1760 году.

Павел Кондоиди

Секретарь Василей Богданов

Регистратор Петр Добротворской

საქმე 26, ფ. 132.

6

1760 года февраля в 29-ое в Государственной военной коллегии Грузинского гусарского полку подпорутчик князь Давыд Гурамов сказал: при вступлении его в службу ея императорского величества в [1]738-м году на вечное подданство присяга ему учинена в Правительствующем Сенате и дано в Малороссии тритцать дворов.

Подпорутчик князь Давид Гурамов.

საქმე 26, ფ. 133.

Экстракт

Грузинского гусарского полку о подпорутчике князе Давыде Гурамове

Сего февраля 23 дня поданною в Коллегию оной подпорутчик князь Гурамов челобитною объявляет: от роду ему 56 лет[1], в службу ея императорского величества вступил он из кахетинских князей [1]738 и был капралом, ротным квартермистром, потом производим [1]740 вахмистром, [1]748 июля 11 прапорщиком, в [1]755-м декабря 25 числа в подпорутчики.

В продолжение ж оной службы находился в походах под Хотиным, в Швеции, в [1]757-м в Пруссии и в сражениях в первом под Эгерздорфом, во втором под Цо[р]ндорфом. И по окончании той баталии под Кистрином, гнавшись за неприятелем, в незапном случае увяз в болото с лошадью, где взят в полон и во оном находился [1]759 декабря по 6-ое число, лишась своего экипажу и пришел в болезни.

В бытность же его в Грузинском полку в [1]757-м атестован по старшинству и достоинству в порутчики, но за отсутствием тогда покойного генерала-фельдмаршала Апраксина без произведения остался.

По взяти ж его Гурамова в полон младшее его в том полку произведены порутчиками и просит, чтоб его за долговременную верную и беспорочную ея императорскому величеству службу, особливо ж за показанные с неприятелем сражени и за полонное терпение, паче же за имеющимися у него болезнми, от службы отставить вовсе на его пропитание, отдав ему следуемой в [1]757-м по линии порутчицкой с награждением при отставке капитанского чина.

Причем сообщим за рукою господина генерала-фельдмаршала и кавалера графа Петра Семеновича Салтыкова пашпорт, в котором изъяснено, что он Гурамов по размене вследствие возстановленного картеля из прусского плену отправлен в силе высочайшего ея императорского величества указу в Военную коллегию[2].

И 23 февраля ж оной подпорутчик князь Гурамов для освидетельствования какие он болезни имеет отослан был при

---

[1] დოკუმენტის მარცხნივ გვერდზე მიწერილია: «В службе 22 г. От роду ему 56 л.»

[2] ეს აბზაცი მიწერილია გვერდზე.

промемории в Медицинскую канцелярию, на что из оной Канцелярии ответствовано: объявленной де князь Гурамов в той Канцелярии осматриван, которой объявил—в голове лом и зрение имеет слабое, в правом плече от упаду с лошади происходит лом, да и владеет тою рукою несвободно, в левом боку чувствует боль. При осмотре же зрение примечено слабое, правою рукою владеет несвободно, в левом боку около селезенки усмотрена твердость, почему в том боку и боль чувствует и всем телом пожелтел и в слабости находитца. Из разговоров же примечено, что одержим гипохондриею.

А по справке в Коллегии в присланном при репорте генерала-фельдмаршала и кавалера графа Петра Семеновича Салтыкова о произведенных генералом-аншефом графом Вилимом Вилимовичем Фермором на имеющияся в гусарских полках обер-офицерские вакансии прошлого [1]759 апреля 16 имянном списке показано: с старшинством [1]758 г. сентября с 5 числа из подпорутчиков и адъютантов в порутчики произведено 5 человек в том числе грузинского Спиридон Гогибедов.

Объявленного подпорутчика князя Гурамова в том списке не написано.

А после того в гусарских полках обер-офицерам произвождение было ль в Коллегии неизвестно.

По старшинству ж они состояли:

По списку [1]759	По списку [1]756-м
Гогибедов	князь Гурамов
В службе [1]738 июня 4	[1]738 марта 25
вахмистром [1]747 июля 11	[1]740 генваря 7
прапорщиком [1]748 июля 11	[1]748 июля 11
подпорутчиком [1]755 декабря 25	[1]755 декабря 25

И тако оной Гогибедов младшее его Гурамова состоит.

А октября 23 дня [1]758-м по рескрипту из Конференции на поданную из Коллегии реляцию повелено тем штап и обер-офицерам, которые действительно на бывшей с неприятелем в 19 де августа [1]757 года баталии находились и из них как в данном Военной коллегии от 10-го сентября рескрипте изображено о штапах от генералитета, а обер-офицерах от штапов, подлиною о том свидетельство есть, как за бытие при том

сражении и полученные раны, так и за ревностную их к ея императорскому величеству службу наградить по одному чину с старшинства против армейских июня с 1 числа [1]758 года и распределить их которыя назначены и сами быть желают в Остзейских и во внутренных гарнизонах, тех от полевой службы отставя и хотя в тех чинах года и не выслужили, но в разсуждении их знатной заслуги, дать еще по одному рангу и по разсмотрению Коллегии отослать в те гарнизоны, тако ж и назначенных же как от воинской, так и статской службе во отставку вовсе, тех с награждением по одному рангу отставя и имеющих свое пропытание отпустить в домы.

А по рескрипту же [1]759 [году] февраля 23 повелено с присылаемыми из армии штап и обер-офицерами, бывшими на последней баталии, какое в Военной коллегии за генералитетом разсмотрение положение учинено будет—о том на конфермацию ея императорскому величеству доносить[1].

Сего [1]760 г. генваря 14 по рескрипту из оной же Конференции по полученному о бывших и находящихся в полону между прочим повелено: штап и обер-офицерам тех, которыя по их пред произведенными в армии после Цорндорфской баталии старшинству к перемене чинов следуют, оными произвесть считая их старшинство с самого того времени как бы и в армии обще с ними произведены были; а как некоторыя из них находятся уже здесь, тем сии чины объявить в Военной коллегии, а протчих для равномерного ж исполнения писать к генералу-фельдмаршалу графу Салтыкову, приметя притом, дабы оныя чины объявлены были толко тем, кои уже из полону вышли и впред выдуть, причем сообщен именной список, в котором между протчими написан грузинского гусарского полку подпорутчик князь Гурамов.

Скаскою же он Гурамов в Коллегии показал: при вступлении де его в службу ея императорского величества на вечное подданство присяга ему учинена в Правительствующем Сенате и дано в Малороссии тритцать дворов.

Слушана 15 марта 1760.

საქმე 26, ფ. 134—136.

---

[1] ეს აბზაცი მიწერილია გვერდზე.

8

[Экстракт]

Копия

В прошлом 1743-м году февраля 5-го дня по имянному ея императорского величества указу повелено из воинской службы штап и обер-офицерам отставки чинить Военной коллегии по общему с генералитетом смотру, дабы такия, которя за совершенными болезними воинской службы нести не могут, напрасно жалованья не брали.

И во исполнение оного ея императорского величества имянного указа и полученных из учрежденной при дворе ея императорского величества Конференции рескриптов и объявленного от обер-шталмейстера и кавалера и той коллегии члена Сумарокова имянного ея императорского величества об отпуске в дом на год повеления Государственная военная коллегия обще с собранным сего марта 15 дня генералитетом, смотря присланных во оную Коллегию от команд к отставке гусарских полков артиллерийского корпуса и нижнегородской сыскной роты обер офицеров Приказали: об отставке их от службы ея императорского величества и о распределении учинить следующее—Грузинского гусарского полку подпорутчика князя Давыда Гурамова, которой минувшего февраля 23 дня поданною в Коллегию челобитною объявляет:

შემდეგ მოყვანილია № 7 დოკუმენტის შემოკლებული ტექსტი სიტყვებიდან «от роду ему 56 лет» ბოლომდე—«дано Малороссии тридцать дворов», რის შემდეგ წერია:

Дав ему Гурамову следуемой после Цо[р]ндорфской баталии порутчицкой чин с старшинством, как и выше означенно[й] Гогибедов произведен [1]758 году сентября с 5 числа, за показанною неспособностию от воинской и статской службы отставить вовсе на его пропитание с награждением капитанского чина.

საქმე 26, ფ. 137—188.

9

Из Государственной военной коллегии Главного кригс-комиссариата в Комиссию ведения обер-кригс-комиссара Мерлина потребно

Известие

Грузинского гусарского полку подпорутчик князь Давыд Гурамов к отставке откуда и когда отправлен и во оной

Коллегии явился и с объявления все ль при оной Коллегии безотлучно по отставку находился и не выключен ли из того полку и буде выключен, то которого месяца и числа.

Даниил Мерлин

с 20-го июня 1760 года
С. Петербург

Канцелярист Федосей Петров

საქმე 26, ფ. 145.

10

Указ

Ея императорского величества самодержицы всероссийской (из Государственной военной коллегии)[1] Главного комиссариата Комиссии ведения обер-кригс-комиссара Мерлина

По указу ея императорского величества Государственная военная коллегия обще с собранным сего июня 1-го дня генералитетом, слушав полученной минувшего майя от 26 числа из учрежденной при дворе ея императорского величества Конференции рескрипт, по которому повелено отныне не представляя ея императорскому величеству отставки офицерам делать, так как прежними государя родителя ея императорского величества указами узаконено и чтоб отнюд не были таковые отставлены, кои служить могут, чего ради и обо всех тех штап и обер-офицерах, кои в Коллегии с собранным генералитетом смотрены и реляциями для конфермации ея императорскому величеству представлены, но еще не конфермованы, обратно в Коллегию присланы и внов смотрены, и по силе высочайших государя императора Петра Великого и ея императорского величества имянных указов и прежних Военной коллегии определенней за полученными от неприятеля ранами и разными болезнми об отставке их от службы ея императорского величества и распределении по разным местам Приказали—бывшего в Прусском полону Грузинского гусарского полку подпорутчика князя Давыда Гурамова за имеющимися у него болезнми и неспособностью от воинской и статской службы отставить вовсе на его пропитание с награждением в силе именных указов порутчицкого чина—из полку выключить, а за повыщение взять с него тако ж и о выдаче ему Гурамову заслужен-

[1] ფრჩხილებში მოთავსებული სიტყვები მიწერილია გვერდზე.

ного денежного жалованья с порции и рации в Комиссию ведомства обер-кригс-комиссара Мерлина и в Правиантской канцелярии учинить по содержанию прежде данных из учрежденной при дворе ея императорского величества Конференции рескриптов, ибо оной Гурамов при Коллегии ни зачем иным был, как токмо за ожиданием от ея императорского величества на поданную от Военной коллегии обще с собранным генералитетом реляцию конфермации и Главного комис[с]арната Комис[с]ии ведения обер-кригс-комиссара Мерлина учинить о том по сему ея императорского величества указу, а куда надлежало указы посланы.

Июня [ ] дня 1760 году.

В той же силе указы:

Главному коммисариату

Главной Правиантской канцелярии.

Для ведома к генералу-фельдмаршалу и кавалеру графу Салтыкову.

საქმე 26, ფ. 140.

11

По справке в Военной коллегии

Означенной подпорутчик князь Давыд Гурамов во оную Коллегию к отставке по размене из прусского плену с данным от господина генерала-фельдмаршала и кавалера графа Салтыкова декабря от 17 дня 1759 году пашпортом отправлен, а во оной Коллегии явился сего [1]760 году февраля 19 дня и во оной Коллегии находился безотлучно, а сего июня 1 дня по определению Государственной военной коллегии обще с собранным генералитетом велено его князя Гурамова за имеющимися у него болезнми и неспособностью от воинской и статской службы отставить вовсе на его пропитание с награждением порутчицкого чина, из полку выключить.

Ответствовано июня 21 дня 1760 году.

საქმე 26, ფ. 146.

12

Квитанция

По указу ея императорского величества Главного комиссарната из Комиссии ведения обер-кригс-комиссара Мерлина да-

на сия квитанция порутчику князь Давыду Гурамову в том, что принято у него за повышение того чина в гошпиталь за месяц денег двенадцать рублев пятьдесят копеек, которые и в приход записаны.

Июня 28 дня 1760 году.

Капитан Федор Змеев

ხეშე 26, ფ. 141.

13

Клятвенное обещание

Аз, нижеименованный, обещаюсь и кленуся всемогущимо богом пред святым его евангелием, что хощу и должен моей природной и истинной всепресветлейшей державнейшей великой государыне императрице Елисавети Петровне самодержице всероссийской и прочая, и прочая и прочая: и ея императорского величества высокому законному наследнику его императорскому высочеству благоверному государю великому князю Петру Феодоровичу, который по изволению и самодержавной ея императорского величества власти определен и впредь от ея ж императорского величества по самодержавной ея императорского величества власти определяемым и к восприятию престола удостоенным высоким наследником верным, добрым и послушным рабом и подданым быть, и все к высокому ея императорского величества самодержавству силе и власти, принадлежащия права и прерогативы (или преимущества) узаконенныя, и впредь узаконяемыя, по крайнему разумению, силе и возможности предостерегать и оборонять, и в том во всем живота своего в потребном случае не щадить; и притом по крайней мере старатися споспешествовать все, что к ея императорского величества верной службе и пользе государственной во всяких случаях касатися может.

О ущербе же ея величества интереса, вреде и убытке, как скоро о том уведаю, не токмо благовременно объявлять, но и всякими мерами отвращать и не допущать шатися буду.

Когда же к службе и пользе ея величества какое тайное дело или какое б оное ни было, которое приказано мне будет

тайно содержать и то содержать в совершенной тайне, и никому не объявлять, кому о том ведать не подлежит, и не будет повелено объявлять.

И по вверенной и положенной на мне чин, как по сей (генеральной, так и по особливой) определенной и от времени до времени ея императорского величества именем (от представленных надо мною начальников) определяемым инструкциям и регламентам и указам, надлежащим образом по совести своей исправлять, и для своей корысти, свойства, дружбы ни вражды противно должности своей и присяги не поступать и таким образом себя весть и поступать, как доброму и верному ея императорского величества рабу и подданному благопристойно есть и надлежит; и как я пред богом и судом его страшным в том всегда ответ дать могу, как суще мне господь бог душевно и телесно да поможет.

В заключении же сей моей клятвы целую слова и крест спасителя моего. Амин.

აქამდე ტექსტი დაბეჭდილია სტამბურად, შემდეგ დავ. გურამიშვილის ხელით მიწერალია:

По сей присяге порутчик князь Давид Гурамов присагал и подписался.

შემდეგ სხვა ხელით:

Приводил к присяге синодальный иерей Петр Димитриев 3 дня июля 1760 года.

საქმე 26, ფ. 139.

14.

Из типографии сухопутного шляхетного кадетского корпуса в Государственную военную коллегию

Известие

По присланному из оной Коллегии известию за напечатаные в оной типографии порутчику князь Давыду Гурамову по форме № 2-го патента надлежащая пошлина в оной типографии принята и оной патент при сем сообщается.

Оной типографии фактор Прокофей Лукиянов

Патент дан.

Июля 5 дня 1760 года.

საქმე 26, ფ. 144.

15

[Указ]

1760 года июля в 6-ое

По указу ея вличества государыни императрицы Елисавет Петровны самодержицы всероссийской и прочая и прочая и прочая

Дан сей ея императорского величества указ из Государственной военной коллегии отставному от воинской и статской службы порутчику князю Давыду Егорову сыну Гурамову, которой в Грузинском гусарском полку подпорутчиком служил, а минувшего февраля 19 дня с данным от господина генерала фельдмаршала и кавалера графа Петра Семеновича Салтыкова пашпортом для отставки явился во оной Коллегии и поданною челобитною объявил:

ამის შემდეგ განმეორებულია № 7 დოკუმენტის ტექსტი შემოკლებით სიტყვებიდან «от роду ему пятьдесят шесть лет» ბოლომდე—«дано Малороссии тритцать дворов», რის შემდეგ წერია:

И минувшего июня 1-го числа по указу ея императорского величества Военная коллегия обще с собранным генералитетом оной князь Гурамов за вышепоказанными болезнми и неспособностию от воинской и статской службы отставлен вовсе на его пропитание с награждением в силе имянных указов порутчицкого чина и за сим ея императорского величества указом отпущен в дом его в Малороссию, а на тот чин присяга ему при Коллегии учинена и за повышение взято.

Скреплен тако:

Генерал-лейтенант Яков Фролов-Багреев *

Генерал-порутчик Иван Костюрин

Генерал-порутчик Семен Караулов*

Обер-секретарь Алексей Никешин*

Секретарь Михаил Рославлев

Подлинный указ принял порутчик князь Давид Гурамов[1]

საქმე 26, ფ. 142—143.

---

[1] ხაზგასმული სიტყვები დაწერილია დავ. გურამიშვილის ხელით.

* დედანში ეს სტრიქონები ხაზგადასმულია.

III

ДЕЛО

1756 года, марта 19-го дня.

ПО ПРОШЕНИЮ ГРУЗИНСКОГО ГУСАРСКОГО ПОЛКУ ПРАПОРЩИКА КНЯЗЬ ДАВЫДА ГУРАМОВА, ОБ ОТДАЧЕ ПОСЛЕ УМЕРШЕГО ИГУМЕНА ХРИСТОФОРА, А ЕГО БРАТА, ИМЕЮЩИХСЯ ВО ОСЕТИИ ПОЖИТКОВ И ПРОЧЕГО ЕМУ, ДАВЫДУ ГУРАМОВУ, ИЛИ КОМУ ОТ НЕГО ПОВЕРЕНО БУДЕТ[1].

Подано марта 19, 1756.
Записав книгу, предложить к докладу.

1

Всепресветлейшая державнейшая великая государыня императрица Елисавет Петровна, самодержица всероссийская. государыня всемилостивейшая

Бьет челом Грузинского гусарского полку прапорщик князь Давыд Гурамов, а о чем мое прошение, тому следуют пункты:

1

Брат мой, именованного игумен Христофор Гурамов, который указом вашего императорского величества из святейшего Правительствующего Синода, для приведения в веру греческого исповедания осетинцов, с протчими послан был и прошлого [1]753 году марта 4 дня тамо волею божиею помре; а по смерти его, как и бывшей при том игумен Ефрем Жендиеров дал знать, до немалого числа оставших экипажу, риз, книг, образов, денег и купленной его служитель и крест с мощами с серебреною цепочкою, которой оной брат мой на себе носил, и протчее в поручени у находящегося тамо при той комиссии архимандрита Пахомия осталось; а по законному наследству по обстоятельству сему, что кроме меня именованного оставших у оного брата моего других ближних наследников не имеетца, мне в отдачу принадлежит.

---

[1] ამ საქმის შესახებ იხ. ალ. რობაკიძის წერილი: „პოეტის ძმა“, გაზ. „ლიტერატურა და ხელოვნება“, 1949, № 23.

[2]

. И дабы высочайшим вашего императорского величества указом повелено было об отдаче того оставшего после упомянутого брата моего игумена Христофора Гурамова в Осетии у архимандрита Пахомия, елико осталось экипажа и протчего, кому о взятии от меня поверено будет, повелител[ь]ным из святейшего Правительствующего Синода вашего императорского величества указом повелеть отдать, дабы оное каким либо случаем пропасть не могло.

[3]

Всемилостивейшая государыня, прошу вашего императорского величества о сем моем челобитье решение учинить.

[Марта [ ] дня, 1756 году.

К поданию надлежит в Правителствующий Синод.

Челобитную писал Грузинского гусарского полку ротной писарь Иван Анисимов

Слушано марта 21-го числа 1756 году.

ტექსტში აბზაცებს შორის და ბოლოში დავ. გურამიშვილის ხელით ჩაწერილია: «ქ სეი ჩალაიტნა პრაპორშჩიკ კნიაზ დავით გურამო[ვ] რუკუ პრილაჟილ».

საქმე 120, ფ. 1.

2

[Указ]

По указу ея императорского величества святейший Правительствующий Синод слушав поданного Грузинского гусарского полку прапорщика князь Давыда Гурамова прошения. которым просит чтоб по смерти брата его бывшего в осетинской комиссии грузинского игумена Христофора, и имеющиеся у находящегося тамо архимандрита Пахомия пожитки отдать ему Гурамову или кому он поверит, приказали: означенныя оставшияся после показанного, бывшего в Осетии игумена Христофора пожитки, сколько оных в наличности находится в рассуждении таком, что оной игумен не в настоятельском где месте, но во означенной учрежденной по сношениям с Правительствующим Сенатом комиссии на определенном ему жалованье находился, показанному его брату, яко иностранному и в

здешней российской службе находящемуся, или кому от него поверено будет, и естли он подлинно того игумена брат родной и других, кроме его, к тому ближних наследников нет, с надлежащею роспискою отдать без удержно, и о том к находящемуся в Осетии грузинскому архимандриту Пахомию с братиею, а для ведома и в Астраханскую духовную консисторию послать указы.

Подлинной протокол подписали марта 26 числа 1756 года тако: Силвестр архиепископ Санкт-Петербургский
Димитрий епископ Рязанский
Вениямин епископ Тверский
Афанасий архимандрит святотроицкия лавры
Варлаам архимандрит Донской
Секретарь Михаило Остолопов
Протоколист Евдоким Череповский

საქმე 120, ფ. № 2.

შემდეგი დოკუმენტები შეიცავს სინოდის ბრძანებულებას «ოსეთის კომისიის» თავმჯდომარის არქიმანდრიტ პახომისადმი და ასტრახანის სასულიერო კონსისტორიისადმი (ფ. 3—5).

ეს დოკუმენტები გამოირებაა ზემოთ მოყვანილი ორი დოკუმენტისა, რის გამოც აქ აღარ ვბეჭდავთ. ამ დოკუმენტის ბოლოს კი (ფ. 5) მოთავსებულია შემდეგი ცნობა:

У подлинных указов ея императорского величества печать.

Таковые указы за закрепами, за неимением обер-секретаря Андрея Сорокина, секретаря Михаила Остолопова, за справою канцеляриста Андрея Кононова, марта 30 дня 1756 года.

Оные указы для запечатания в печатную контору принял [Грузинского] гусарского полку вахмистр князь Егор Кахаберидзев.

От печати возвращены апреля 1 дня, 1757 года.

Подлинн[ые] указы для пересылки в выше означен[н]ыя места принял Грузинского гусарского полку вахмистр князь Егор Кахаберидзев и расписался.

მერაბ გურამიშვილი*

ДЕЛО

Февраля 19, 739.

ДОНОШЕНИЕ ГРУЗИНЦА КНЯЗЬ МЕРАБ ГУРАМОВА О ОПРЕДЕЛЕНИИ ЕМУ НА УКРАИНЕ ДЛЯ ПРОПИТАНИЯ ДВОРОВОГО ЧИСЛА

1

В Правительствующий Сенат всепокорнейшее доношение

Доносит грузинец князь Мераб Гурамов, а о чем, тому следуют пункты:

1

В прошлом де[1]738 году определилися грузинские князья и дворяне в службу ея императорского величества и в том числе определился племянник мой, князь Давыд Гурамов. И определено по ея императорского величества высочайшей милости дворовым числом деревни.

2

А я, реченны, оставлен втуне и никакого пропитания мне не дано, якобы за старостию. И которое имелось мне пропитание от его светлости, покойного царя Вахтанга Леоновича и вышепоказанной дачи мне впредь производитца не будет.

И чтоб указом ея императорского величества повелено было мне, реченному, определить на Украине пропитание дворовым числом или как указом ея императорского величества повелено будет и чтоб мне не помереть гладом.

Прошу по сему нащему доношению милостивое разсмотрение и решение учинить.

1739 году генваря [ ] дня.

მე კნიაზს მერ[ა]ბს გურამიშვილს ჴელი მომიწერია

ф. 7—8.

---

* ქვემოთ მოყვანილი დოკუმენტები მერაბ გურამიშვილის შესახებ დაცულია ცგადა-ში, ფონდი „სენატი“, წიგნი 1663.

2

По справке с присланным из Кабинета при имянном ея императорского величества марта 25 дня 1738-го году о принятии грузинцов в службу указе реэстре показано:

«Князь Мераб Гурамов стар и ранен, а в службу вступает племянник его князь Давыд Гурамов».

И по определению Правительствующего [Сената] в службу ея императорского величества в новоучрежденную грузинскую гусарскую роту оной князь Давыд Гурамов определен и велено ему дать на Украине 30 дворов.

об. 9.

3

Правительствующему Сенату покорное доношение

Доносит грузинских гусарских рот маэор князь Мамука Давыдов, о чем, тому следуют пункты:

1

По всемилостивейшему ея императорского величества имянному указу в прошлом 1738-м году марта 25 дня велено вступивших в службу ея императорского величества князьям пожаловать по тридцати дворов, что и учинено протчим князьям.

2

И в том же (1) 738-м году князь Мераб Гурамов по ревностному его желанию принят в службу ея императорского величества, которому по силе вышеписанного ея императорского величества имянного указу деревень против своей братьи протчих князей и поныне не пожаловано.

3

И хотя означенной князь Мераб Гурамов из отечества своего прибыл в Российское государство некоторыми ранами и поврежденный, однако ж то его повреждение к ревностной ея императорского величества службе ему не препятствует, как то оказалось во время бывшей военной с турками кампании,

чего ради он, князь Гурамов, и присягу о бытии в вечно в российском подданстве в том же [1]738-м году учинил в армии.

4

Что же имя его, Гурамова, с протчими грузинскими князьями и дворянами в Правительствующий Сенат в именном реэстре хотя и написано, однако ж о принятии против протчих князей указного числа дворов в том же реэстре пропущено, в чем находится и поныне.

5

Того ради Правительствующего Сената всепокорно прошу, чтоб по вышепомянутому всемилостивейшему ея императорского величества именному указу повелено было о даче ему, князь Мераб Гурамову, против протчих князей, тридцать дворов — послать на Украину ея императорского величества указ.

Мая [ ] дня 1740 году.

მაიორი კნიაზ დავითოვ

Подано 19 июня 1740 года.

Записав, выписать и доложить.

Слушано июля 8 дня 1740 году.

ф. 711.

4

Дело о даче жалованья с майя месяца [1]740 году грузинскому князю Мерабу Гурамову жалованья против рядового гусара по смерть его, понеже по доношению маэора Мамуки Давыдова показано, что он, Мераб, при армии в службу вступил и к присяге приведен и в вечном подданстве обязательство взято, а в отводе деревень против протчих отказано, понеже он написан стар и ранен.

Решено июля 11 дня 1740.

ф. № 711.

5

По справке в Сенате

В 1738-м году ея императорскому величеству бьет челом грузинские князья и дворяне о принятии их в вечное подданство

ли о определении в службу и о выдаче им недоданного на прошлые годы по прежним их окладом, по чему они получали от покойного грузинского царя из определенной суммы жалованья. А кто имяны князья и дворяне бьет челом и какое жалованье по окладом получали, о том при том прошении подали за своими руками реэстр, в котором между протчими написано:

«Князь Мераб Гурамов стар и ранен, а в службу вступает племянник его князь Давыд Гурамов».

Им жалованья обоим и служителем денег 50 руб., за хлеб, фураж и дрова по табельным ценам 15 руб. 90 коп., итого обоим в год 65 руб. 90 коп.

И по определению Правительствующего Сената в службу ея императорского величества оной племянник его князь Давыд Гурамов определен и в вечном подданстве взято обязательство и к присяге приведен и заслуженое жалованье выдано и в Украине деревни отвесть ему велено против протчих грузинских князей 30 дворов одному.

А по ведомости присланной в [1]736-м году в маїе месяце от грузинского царевича Бакара Вахтангеевича показано:

Князю Давыду Гурамову с домашними:

Денег	40 руб.
Ржи	24 чет—и
Дров	1 сажень
Дяде его Мерабу Гурамову:	
Денег	10 руб.
Ржи	3 чет—и
Дров	$^1/_2$ сажени

И то жалованье произведено ему с протчими принятыми в службу грузинцы по маї месяц сего году вобще с племянником его.

А о дяде его, князе Мерабе Гурамове, никакого определения не учинено, понеже об нем объявлено, что он стар и ранен.

А по резолюции Кабинета ея императорского величества июня 8-го дня прошлого 1738-го году велено: которое сверх вышеупомянутых грузинских князей и дворян просить будут в службу в грузинскую роту или регулярные войски, оных определять и о даче им деревень и жалованья поступать по прежнему, состоявшемуся о грузинцах, указу. Однако ж таких при-

нимать надлежит, которые б такую ея императорского величества милость заслужить могли.

Михаило Новоторжцов
Подканцелярист Федор Инехов

д. 712—712.

6

[Указ]

Копия

По указу ея императорского величества Правительствующий Сенат, по доношению грузинских гусарских рот маэора князя Мамуки Давыдова, минувшего июня 19-го дня приказал: грузинскому князю Мерабу Гурамову в даче деревень против протчих князей, определенных в службу ея императорского величества, отказать, для того что при вступлении в вечное подданство и в службу ея императорского величества протчих князей и дворян в поданном в Кабинет ея императорского величества реэстре между цротчими грузинскими князьями и дворянами написан: «он стар и ранен, а в службу вступает племянник его князь Давыд Гурамов», которому по силе ея императорского величества имянного 1738 году марта 25 числа указу в Украйне деревни отвесть и велено, и недоданное на прошлые годы жалованье по прежнему окладу в[о]обще со оным его дядею выдано. А он, князь Мераб, тогда за старостию в службу не определен, да и по воспоследующей потом от Кабинета ея императорского величества июня 8 дня 1738 году резолюции велено грузинских князей и дворян в службу принимать и деревни и жалованье давать таким, которыя бы такую ея императорского величества милость заслужить могли, однако ж когда он, князь Мераб, как ныне маэор князь Мамука Давыдов объявляет, в бытность при армии в службу ея императорского величества в грузинские роты вступил и к присяге приведен, и обязательство в вечном подданстве учинил, и в прощедшую кампанию в службе был, давать ему ея императорского величества жалованье, положенное по новому грузинских гусарских рот штату, против рядового по смерть его, сего 1740-го году майя с 1-го числа. А жить ему с помянутым его племянником, которой вместо его в службу вступил. И о том к гос-

подину генерал-фельдмаршалу и кавалеру графу фон Миниху и для ведома в Генеральную Войсковую канцелярию послать указу.

Июля 11 дня 1740 году.

Подлинной за подписанием Правительствующего Сената.

Протоколист Яков Посников

С подлинным читал копиист Василий Ширяев

ფ. 713.

7

Указ
Ея императорского величества, самодержицы всероссийской Правительствующего Сената из Канцелярии малороссийских дел господину генералу-фельдмаршалу и кавалеру и лейб-гвардии Преображенского полку подполковнику графу фон Миниху

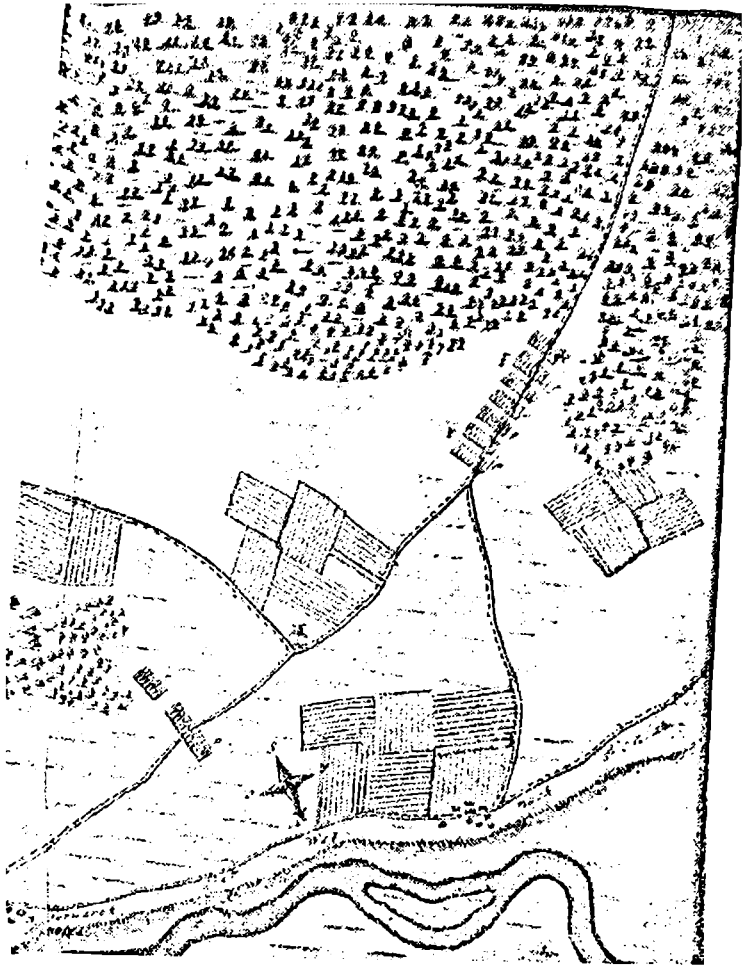
ამის შემდეგ მოყვანილია მე-6 დოკუმენტის მთლიანი ტექსტი სიტყვებამდე: «вместе его в службу вступил», რის შემდეგ აღნიშნულია:

И господину генералу-фельдмаршалу и кавалеру и лейб-гвардии Преображенского полку подполковнику графу фон Миниху учинить о том по сему ея императорского величества указу.

Июля 17 дня 1740-го году.

Таков же для ведома написать в Малую Россию в Генеральную Войсковую канцелярию

ფ. 714.

СМОТРОВОЙ СПИСОК

ГРУЗИНСКОГО ГУСАРСКОГО ПОЛКУ ШТАП, ОБЕР И УНДЕР ОФИЦЕРАМ, КАПРАЛАМ, РЯДОВЫМ И ПРОТЧИМ ЧИНАМ

Учинен по инспекторскому осмотру
Шлютелбургского пехотного полку
полковника Грабленова
Октября 16 дня 1753 году

Прислан при доношении Шлютелбургского пехотного полку полковника Грабленова
8 декабря 1753 году

№	Чины и имена	Лет от роду	Время вступления в службу		Из каких кто чинов из шляхтичей или отцы их и матери где испомещены и сколько за ними мужеска полу душ	Кто грамоте читать и писать умеет или не умеет
			В других полках и по выезде из Грузии	В Грузинском гусарском полку		
1	2	3	4	5	6	7
1	Полковник князь Елисей Амилахваров	56	724	738 марта 25	Из грузинских князей	Умеет по грузински
2	Подполковник князь Автандил Хвабулов	57	724	738 марта 25	Из кахетинских князей, имеет за собою в Малороссии 30 дворов	Умеет по грузински, а по русски ранг и имя подписывает
3	Майор князь Иван Багратион	30	749 сентября 13	752 декабря 9	Сын царевича Грузинского	Умеет
4	Полковой квартермистр Алексей Никитин	30	738 марта 7	750 ноября 29	Великоросской города Москвы из церковников	Умеет
5	Адъютант князь Сергей Баратов	32	724	739 ноября 28	Из грузинских князей, имеет за собою в Малороссии 30 дворов	Умеет

Кроме шляхтичей кто женаты и сколько имеет мужеска полу детей, в каковые лета и где живут	В нонешних настоящих чинах с которого году, месяца и числа	Где обретаются при полку или в командировании и гошпитале или отпущены в домы, с которого времяни и по которое число	Кто был в фергерах и кригсрехтах и штрафах по каким делам и что кому учинено	После преждебывшего инспекторского смотру, который чинен был прошлого 752 году июля 13-го в силе Государственной военной коллегии указу господином полковником Озеровым	
				Прибыли которых месяцев и чисел по каким указом или повышены рангами	Убыли каким случаем
8	9	10	11	12	13
	752 от сентября 13	Для вербования гусар 725 декабря с 28	Не бывал	752 сентября 13 по указу Государств. военной коллегии оного ж полку из подполковников	
	752 октября 30	При полку болен	752 августа 7 по ордеру его сиятельства г-на генерала-аншефа, сенатора и кавалера графа Петра Ивановича Шувалова за непорядочное поручику Базаруке ареста учинение репремендован	752 октября 30 по указу Государств. военной коллегии оного ж полку из майоров	
	752 декабря 9	При полку	Не бывал	752 декабря 9-го по указу Государств. воен. коллегии Вяцкого пехотного полку из капитанов	
Холост	750 ноября 29	При полку	Не бывал		
—	752 марта 20	В Малороссии для вербования гусар 752 июля с 17	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
6	Полковой комиссар Семен Цвимитидзев	24		748 генваря 27	Из грузинских дворян	Умеет
7	Полковой обозной Шиош Гангеблов	48	724	740 марта 10	Из грузинских дворян, имеет за собою в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински, а ранг и имя по русски подписывает
8	Поп Давыд Харитонов	49		749 сентября 18	Из грузинской нации	Умеет
9	Лекарь Георгий Эйнброт	30	738 июня 10	745 марта 19	Из прусской нации	Умеет

8	9	10	11	12	13
	752 октября 29	При полку	Не бывал	752 октября 29 по указу Государств. военн. коллегии оного ж полку из вахмистров	
	742 генваря 10	При полку	750 в генваре месяце за ложной на полковника Кузанова протест по содержанному фергеру и кригсрехту, а по конфермации Государственной военной коллегии содержан был в тюрьме под арестом в Выборгском шлоссе две недели, тако ж 752 годов февраля 28 по ордеру его с-ва господина генерала-аншефа и сенатора и кавалера графа Петра Ивановича Шувалова, будучи в суде ассесором за неокуратное над бывшим барабанщиком Ершовым в сказывании государева слова и дела и в протчем произвождение фергерах и кригсрехта и не пристойное положение к вине его артикулов и указов при собрании Копорского пехотного и Грузинского гусарского полков читан и обер-офицеров учинен крепкой репреманд		
	736 генваря 1-го	При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет	745 марта 19	При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
10	Полковые писари Ефтрон Алексеев	40	730 февраля 19	742	Города Санкт-Петербурга из солдатских детей	Умеет
11	Иван Веселовский	21	745 ноября 1-го	752 декабря 1-го	Из обер-офицерских детей	Умеет
12	Литавріщик Андрей Дмитриев	23		747 марта 15	Турецкой нации из переводчиковых детей	Умеет
	Трубачи					
13	Григорей Степанов	27	739 сентября 27	746 февраля 4-го	Из волошской нации	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, имеет сынов Ивана 4 Петра 1 года	751 декабря 25		[Бывал...] и за неправильное по суду показание, по конфермации Государственной военной коллегии был написан в 1751 году в июне месяце в ротные писари на полгода, да 752 году декабря 22 по конфермации его сиятельства г-на генерала-аншефа и кавалера графа Александра Ивановича Шувалова за посылку писаря Якушева и служителя Начоглинкова в огород для кражи огурцов, через что и смертное убийство учинилось, гонен шпицрутенами через 1000 человек три раза		752 декабря 22-го по ордеру командующего генерал-лейтенанта выключен в Копорский пехотный полк в солдаты
Холост	751 генваря 1-го	При полку	Не бывал	По ордеру его сиятельства господина ген. аншефа и кавалера графа Александра Ивановича Шувалова читана его сиятельстве на писарей 752 декабря 1-го	
Холост	749 сентября 17-го	При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет	739 сентября 27	При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
14	Иван Рыжичков	39	733	752 августа 1-го	Города Киева, из солдацких детей	Не умеет
15	**1 роты** Капитаны: Князь Иесей Цициев	54	724	738 марта 25	Из грузинских князей, имеет за собою в Малороссии 30 дворов	Умеет по грузински, а ранг свой и имя по русски подписывает
16	Князь Матвей Хвабулов	27	738 марта 25	752 сентября 30	Из кахетинских князей, имеет за собою в Малороссии 30 дворов	Умеет
17	Сверх комплекту Князь Егор Мусхелов	46	724	738 июня 4-го	Из грузинских князей, имеет за собою в Малороссии 30 дворов	Умеет по грузински
18	**Прапорщики** Дмитрий Федоров	37		743 июня 23	Из новокрещеных персиян	Не умеет только ранг и имя по русски подписывает

8	9	10	11	12	13
Холост	752 августа 1-го	При полку	Не бывал	752 августа 1 по ордеру командующего генералитета Копорского пехотного полку из солдат	
	752 марта 1-го	При полку	В 750-м году за ложный на полковника Кузанова протест по содержанному фергеру и кригсрехту, а по конфермации Государственной военной коллегии репремендован		
	750 ноября 29	В Санкт-Петербурге для требования и приему порционных и рационных денег 753 августа 23	Не бывал	752 сентября 30 по указу Государственной военной коллегии переведен Ямбургского драгунского полка из поручиков же	
	754 ноября 3	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28-го	Не бывал	752 ноября 3 по указу Государственной военной коллегии оного ж полку из прапорщиков	
Холост	743 июня 23-го	При полку болен	[Бывал] 751 в июле месяце ...по конфермации Государственной военной коллегии вычтено дву месячное жалованье, а потом предан был церковному покаянию.		

1	2	3	4	5	6	7
19	Павел Гогибедов	36		740 марта 11-го	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет
	Вахмистры					
20	Николай Григорьев	32		744 июля 31	Из новокрещеных персиян	Не умеет
21	Князь Папуна Салагов	39	734	740 августа 30	Из грузинских князей, имеет за собою в Малороссии 30 дворов	Умеет по грузински
22	Зураб Завров	32		750 ноября 13	Из грузинских дворян армянского закона	Умеет по грузински

8	9	10	11	12	13
	750 марта 29-го	При полку	752 февраля 28-го по ордеру его сиятельства г-на генерала-аншефа, сенатора и кавалера графа Петра Ивановича Шувалова, будучи в суде ассесором за неокуратное над бывшим во оном полку барабанщиком Ершовым в сказывании государева слова и дела и в протчих продерзостях произвождение фергера и кригсрехта и непристойное положение к вином его артикулов и указов при собрании Копорского пехотного полка и Грузинского гусарского штаб и обер офицеров учинен крепкий репреманд		
Женат, имеет сына Степана 2-х лет, живет при нем	744 июля 31	При полку	Не бывал		
	745 марта 26	В отпуску в доме в Малороссии 753 генваря с 20 в пред. год	Не бывал		
	751 февраля 13	При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
23	Роман Махилов	46	724	738 марта 25	Из грузинских дворян, имеет за собою в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински
24	Александр Карапетов	46	724	739 июля 1	Из новокрещеных армян	Умеет по грузински
	Ротные квартермистры					
25	Георгий Гангеблов	35		740 майя 16	Из грузинских дворян, имеет за собою в Малороссии 10 дворов	Умеет
26	Князь Ефрем Кавкасидзев	44	724	742 июня 22	Из грузинских князей, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Умеет по грузински

8	9	10	11	12	13
	751 марта 10	В команде для вербования гусар	751 генваря 28 по ордеру г-на покойного генерала-лейтенанта и кавалера Хрущева за непорядочное причинимое им гусару Казару Алавердову побой бит пред полком палками		
	752 декабря 28				
Холост	752 июня 19	При полку	Был в фергере и кригрехте... и за неправильной от оной рапорт и за допущение поручика Туманова хлопца его Вениценкова... через что между оным хлопцем и гусаром Захаровым ссора и смертное убийство последовало, но за восприятие святого крещения освобожден без штрафа	752 июня 19 по указу Государственной военной коллегии оного ж полку из ротных квартермистров	
	746 августа 3	В Санкт-Петербурге в конвое в команде порутчика князя Хвабулова	752 марта 21 по конфермации его сиятельства г-на генерала-аншефа сенатора и кавалера графа Петра Ивановича Шувалова		
		753 августа с 23 .	за не обстоятельной о сене рапорт, кое от гнилости в негодность пришло, поставлен был на три часа под 6 карабинов		
	750 майя 11	При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
27	Павел Харебов	54	724	742 августа 12	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински
28	Князь Иона Тамтулаев	60	724	742 февраля с 24	Из грузинских князей, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Умеет по грузински
	Капралы					
29	Перемуз Григорьев	42	724	739 июля 1	Грузинской нации, армянского закона	Умеет по грузински
30	Павел Тушманов	44	724	740 августа 14	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински
31	Арутин Гамбаров	44		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
32	Арутин Григорьев	41		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
33	Папуна Гвинмев	31		739 июля 1	Грузинской нации	
34	Георгий Дарахвелидзев	43	724	738 июля 4	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет
35	Петр Богданов	46		739 июля 1	Армянокой нации	Умеет по армянски

8	9	10	11	12	13
	750 майя 11	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
	751 марта 10	При полку	Не бывал		
Холост	746 февраля 1	При полку	Не бывал		
	747 апреля 19	Ири полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет	749 ноября 25	При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет	749 ноября 25	При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет	749 ноября 25	При полку	Не бывал		
	750 апреля 5.		Не бывал		
Холост	750 майя 11	При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
36	Григорий Федоров	31		746 февраля 1	Польской нации из шляхтичей	Умеет
	Писари					
37	Иван Анисимов	23		747 марта 15	Города Санкт-Петербурга, из солдатских детей	Умеет
38	Федот Мурзин	20		751 июня 7	Города Казани из приказных детей	Умеет
39	Князь Семен Херхаулидзев	16		752 майя 16	Из грузинских князей	Умеет
	Цирульники					
40	Конон Бородин	42	726	742 февраля 2	Из рекрут вотчины генерала Александра Нарвишкина	Не умеет
41	Козма Устинов	47	737	749 марта 22	Из солдацких детей	Не умеет

8	9	10	11	12	13
	750 сентября 5	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28-го	Не бывал		
Холост	747 марта 15	При полку	Не бывал		
Холост	751 июня 7	При полку	Не бывал		
	752 майя 16		Не бывал		По ордеру его сиятельства господина генерала-аншефа и кавалера Петра Ивановича Шувалова переведен в драгунские полки вахмистром сентября 6-го дня 752 году
Женат, детей не имеет	726 марта 24		Не бывал		752 ноября по ордеру г-на генерала-аншефа и кавалера Александра Ивановича Шувалова выключен в Копорский пехотный полк в извощики
Женат, детей мужеска полу не имеет	749 марта 22	При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
42	Гаврило Чернышев	22	746	752 ноября 27	Города Кексгольма, из солдатских детей	Не умеет
43	Степан Хлебников	19	752 сентября 21	752 ноября 27		Умеет
	Барабанщики					
44	Емельян Улитин	32	738 апреля 10	740 апреля 25	Из рекрут вотчины Строгонове, их пахотных людей	Не умеет
45	Терентий Морозов	26	744 июля 17	752 майя 20	Из рекрут города Серпухове, вотчины Новодевичьего монастыря села Вознесенского деревни Кудрявцевой	Не умеет
	Гусары					
46	Арутин Петров	48		739 июля 1-го	Армянской нации	Умеет по армянски
47	Никифор Карапетов	40		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет
48	Погос Григорьев	43		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, детей мужеска полу не имеет	750 февраля 6	При полку	Не бывал	752 ноября 27 по ордеру его сиятельства господина генерала-аншефа и кавалера графа Александра Ивановича Шувалова из Кексгольмского гарнизонного полку	
Холост	752 октября 1	При полку	Не бывал		
Женат, детей мужеска полу не имеет	740 апреля 25	При полку	Не бывал		
Женат, детей мужеска полу не имеет	747 генваря 19	При полку	Не бывал		
Холост			Не бывал		753 апреля 8 по указу Государст. воен. коллегии отставлен от службы на свое пропитание
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
49	Егор Богданов	32		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет
50	Микей Поласов	38		739 июля 1	Армянской нации	Не умеет
51	Датуна Размазов	44		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
52	Исай Павлов	34		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет
53	Датуна Зулиев	48		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
54	Григорей Матвеев	34		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Умеет по армянски
55	Егор Тарасов	33		739 июля 1	Армянской нации	Не умеет
56	Тамаза Зазиев	47		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, детей не имеет		В Санкт-Петербурге в каменное, за порционною денежною казною 753 августа с 23	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, имеет сына Петра в 2 года, живет с ним		При лазарете болен 753 сентября 9-го	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, имеет сына 10 лет, живет в Малороссии в местности Сокол			Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, имеет сынов Герасима 8 лет и Николая, живут при нем		При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
57	Степан Богданов	44		739 ноября 3	Волошской нации	Не умеет
58	Иван Стоян	33		741 мая 1	Волошской нации	Не умеет
59	Моисей Григорьев	33		742 генваря 1	Грузинской нации	Не умеет
60	Федер Елас	35		742 августа 13	Волошской нации	Не умеет
61	Петр Николаев	29		744 генваря 16	Из новокрещеных персиян	Не умеет
62	Николай Петров	30		744 генваря 16	Из новокрещеных персиян	Не умеет
63	Лукьян Бычков	28		744 генваря 16	Малороссийской нации	Не умеет
64	Григорей Васильев	34		745 генваря 31	Из новокрещеных персиян	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, детей не имеет		В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	751 июня 25 по конфермации его сиятельства г-на генерала-аншефа, сенатора и кавалера графа Петра Ивановича Шувалова за необъявление о содержанной ротным квартермистром Каранетовым ..., сечен пред полком батоги		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, имеет сына Афанасия 3 лет, живет при нем		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, детей мужеска полу не имеет		При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
65	Александр Сергеев	31		745 февраля 18	Из новокрещеных персиян	Не умеет
66	Иван Калмыков	27		746 генваря 25	Из новокрещеных персиян	Умеет
67	Иван Терентьев	34		746 февраля 1	Малороссийской нации	Не умеет
68	Федор Федоров	38		747 июля 28	Из новокрещеных армян	Умеет по армянски
69	Антон Карсуновский	29		748 марта 11	Полской нации	Не умеет
70	Князь Елисей Жендиеров	24		748 августа 10	Из грузинских князей	Умеет

8	9	10	11	12	13
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, имеет сына Михайлу 2-х лет, живет при нем		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Холост		В Санкт-Петербурге в канвое, за порционною денежною казною 753 августе с 23	Не бывал		
Женат, детей не имеет		В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
		При полку	752 апреля 30 по конфермации его сиятельства г-на генерала-аншефа, сенатора и кавалера графа Петра Ивановича Шувалова за ложные государевы слова и дела по 2-му пункту сказывание и за неправильное мимо команды в Военную коллегию о произвождении его в вахмистры челобит-		

1	2	3	4	5	6	7
71	Петр Шумановский	34		749 майя 20	Из новокрещеных персиян	Не умеет
72	Егор Чачанов	42		749 июня 9	Грузинской нации	Не умеет
73	Петр Волков	28	739	750 августа 17	Из новокрещеных армян	Не умеет
74	Яков Александров	41		740 июля 24	Из новокрещеных персиян	Не умеет
75	Степан Медведев	29		749 августа 2-го	Воложской нации	Не умеет
76	Василей Иванов	39		749 августа 7	Из черкес	Не умеет
77	Яков Марков	25		749 ноября 13	Лютерской нации	Не умеет
78	Семен Мамкачев	34		749 декабря 15	Грузинской нации	Не умеет
79	Егор Иванов	26		750 марта 16	Грузинской нации	Не умеет

8	9	10	11	12	13
			ной и за прочие продерзости сечен перед полком батоги и написан из капралов в рядовые		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, детей мужеска полу не имеет		В Санкт-Петербурге в канвое, за денежною казною	Не бывал		
Холост			Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, имеет сына Василья 7 лет, Ивана 3 лет. В Украинском Слободском полку в м. Копле		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
80	Артемей Тарановский	28		750 апреля 18	Волошской нации	Не умеет
81	Алексей Васильев			750 июля 2	Грузинской нации	Не умеет
82	Иван Дарахвелидзев	17		752 майя 18	Из грузинских дворян	Умеет
83	Алексей Нанозин	27		752 июля 23	Армянской нации	Умеет
84	Федор Дементьев	28		752 ноября 5	Из новокрещеных персиян	Не умеет
	Слесарь					
85	Матвей Рачевской	28		742 июля 28	Города Санкт-Петербурге из солдацких детей	Умеет
	Кузнец					
86	Илья Воронин	40	735	749 марта 22	Из солдацких детей	Не умеет
	Седельник					
87	Александр Рютитов	44		752 декабря 20	Из рекрут новокрещеных татар	Не умеет
	2 роты					
88	Капитан князь Дмитрей Шаликов	51	724	738 марта 25	Из грузинских князей, имеет за собой в Мало-	

8	9	10	11	12	13
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		Со определения к полку не явился	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост	742 июля 28		Не бывал		Умер при полку 753 майя 17
Женат, мужеска полу детей не имеет	742 июня 10	При полку	Не бывал		
Холост	752 декабря 20	При полку	Не бывал	По ордеру его сиятельства г-на генерала-аншефа и кавалера графа Александра Ивановича Шувалова переведен Кексгольмского гарнизонного полку из гранодер 752 декабря 20	
	742 июня 10	При полку	750 в генваре м-це за ложный на полковника Кузмова протест по содер-		

1	2	3	4	5	6	7
					россии 30 дворов	
	Поручики					
89	Князь Николай Манвелов	50	724	738 марта 25	Из грузинских князей, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Умеет по грузински

8	9	10	11	12	13
			жанному фрегеру и кригсрехту, а по конфермации Государств. военной коллегии содержан был в тюрьме в Выборском шлосе под арестом две недели. да прошлого 752 годов марта 26-го по содержанному фрегеру и кригсрехту, а по конфермации его с-ва г-на генерала-аншефа, сенатора и кавалера графа Петра Ивановича Шувалова за перебранное у отдатчиков чрез учиненной излишней вес сена 203 пуда взысканием денег 17-ти рублев 64 копеек		
	742 марта 1	При полку	750 в генваре месяце за ложный на полковника Кузанова протест по содержанному фрегеру и кригсрехту, а по конфермации Государств. военной коллегии содержан был в тюрьме в Выборском шлосе под арестом 2 недели да 752 февраля 28 без суда по ордеру его с-ва г-на генерала-аншефа, сенатора и кавалера графа Петра Ивановича Шувалова, будучи в суде асесором за нелкуратное над бывшим барабанщиком Ершовым в сказывании госу-		

1	2	3	4	5	6	7
90	Николай Базарука	40		748 декабря 16	Черкесской нации	Не умеет, только ранг и фамилию подписывает по русски
	Прапорщики					
91	Князь Андрей Арбелиянов	40		738 марта 25	Из грузинских князей, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Умеет

8	9	10	11	12	13
			дарева слова и дела и в протчем произвождении фергера и кригсрехта и непристойное положение к вином его артикулов и указов при собрании Копорского пехотного и Грузинского гусарского полков всех чинов и обер офицеров учинен крепкой реприманд		
Женат, детей мужеска полу не имеет	752 октября 17	При полку	752 августа 6 по ордеру его сиятельства г-на генерала-аншефа, сенатора и кавалера графа Петра Ивановича Шувалова по содержанному фергеру и кригсрехту за сказывание государева слова и дела и в протчем написан был в гусары на два месяца		
	741 августа 31	В Украине при Молдаванском гусарском полку под арестом с 746 февраля с 2	В сим всевысочайшего ея императорского величества указу в нападении на соборную церковь во время священодействия и в протчем фергер и кригсрехт при Молдавском гусарском полку производился и подан ея императорскому величеству при докладе от Государственной воен. коллегии 744 декабря 12 и что с ним учинено при полку неизвестно		

1	2	3	4	5	6	7
92	Александр Керимов	43		747 декабря 14	Из новокрещеных персиян	Не умеет, только ранг и прозвание подписывает
93	Герасим Чекондзев	38	724	738 марта 25	Из грузинских дворян	Умеет по грузински
94	Теймураз Кончиелов	32		738 марта 25.	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, детей мужеска полу не имеет	748 майя 24	При полку	751 в июле месяце... по конфермации Государственной воен. коллегии... и за неправильное показание вычтено двумесячное жалование и церковному покаянию предан был да 752 годов марта 26 дня по содержанному фергеру и кригсрехту, а по конфермации его сиятельства г-на генерал-аншефа, сенатора и каналера графа Петра Ивановича Шувалова за умедлительный рапорт по объявлению гусара Кириенка на квартеймейстера Гангеблова и за недадачю сена при собрании всех читан и обер-офицеров репремендован		
	748 октября 16	В Санкт-Петербурге при кабинете для зделания некоторых проб по определению Правительствующ. Сената	Не бывал		
	750 апреля 13	При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
95	Князь Давыд Ратиев	32		740 августа 20	Из грузинских князей, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Умеет
	Вахмистры					
96	Василей Семенов	33		744 июля 31	Из новокрещеных персиян	Умеет
97	Яков Нинаев	52	724	738 июля 13	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински
98	Петр Бизаров	39		748 декабря 16	Из новокрещеных армян	Не умеет
99	Тимофей Креак	30		749 августа 12	Сербославенской нации	Умеет
100	Яков Одишелидзев	39		740 августа 20	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет
	Ротные квартермистры					
101	Князь Давыд Шаликов	39		740 августа 20	Из грузинских князей, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Умеет

8	9	10	11	12	13
	750 апреля 13	При полку	Не бывал		
Женат, имеет сына 3-х лет, живет с ним	743 июля 13	В Выборге у г-на генерал-лейтенанта и кавалера барона Кезерлинга на ординарции 753 сентября с 7	Не бывал		
	745 декабря с 5-го	При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет	748 декабря 16	При полку	Не бывал		
Холост	749 августа 12	При полку, болен с 753 августа с 17	Не бывал		
	750 июля 16	При полку, болен 753 июля с 16	Не бывал		
	746 октября 27	При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
102	Иван Цоцхалов	46		739 июля 1	Грузинской нации	Умеет по грузински
103	Федор Дмитриев	34		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Умеет по армянски
	Капралы					
104	Князь Петр Чолокаев	32		742 октября 9	Из Мерепинских князей, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Умеет
105	Кацуна Инацаридзев	56		738 марта 25	Из грузинских дворян. имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Не умеет
106	Шермазан Гиоргиев	40		739 июля 1	Грузинской нации	Умеет по грузински
107	Герасим Аваков	44	724	739 декабря с 15-го	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински
108	Григорей Шавдаров	35		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, детей не имеет	750 июня 25	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Был без фергера и кригсрехта за подачю мимо команды челобитной по указу Государственной военной коллегии сечен пред полком батоги		
Женат, детей не имеет	751 февраля 4	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
	747 июля 9	При полку	Не бывал		
	747 июня 27	При полку	Не бывал		
Холост	746 марта 25	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
	749 ноября 25		Не бывал		Умре при полку 753 февраля 1
Женат, детей не имеет	749 ноября с 25	При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
109	Максим Федоров	37		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет
110	Иван Еминов	39		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет
	Ротные писари					
111	Ульян Якушев	20		747 марта 15	Города Санкт-Петербурга из солдацких детей	Умеет
112	Петр Соколов	24	750 августа 29	753 генпаря 8	Города Москвы из солдацких детей	Умеет
	Цирюльники					
113	Степан Козлов	39		741 ноября 24	Из рекрут был отставного капитана Новокизенова из дворовых людей	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, детей не имеет	750 августа 7	При лазарете болен	По указу Государственной военной коллегии за сказывание государеве слова и дела гонен шпицрутен через полк 3 раза и написан из вахмистров в рядовые 749 марта месяца		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост	747 марта 15		752 декабря 23 по содержанному фергеру и кригсрехту, а по конфермации его сиятельства г-на генерала-аншефа и кавалера графа Александра Ивановича Шувалова за небытие в ночное время при дагере и за кражу огурцов гонен шпицрутен через 1000 человек 3 раза		По ордеру командующего генералитета выключен в Копорский пехотный полк в солдаты 752 декабря 23
Женат, детей мужеска полу не имеет	753 генваря 8	При полку	751 ноября 29 по конфермации высококомандующего генералитета за сказывание государева слова и дела ложно гонен был через 1000 человек шпицрутен три раза и написан из ротных писарей в солдаты	По ордеру командующего генералитета переведен Копорского пехотного полка из солдат 753 генваря 8	
Холост	740 марта 29		Не бывал		752 ноября 27 по ордеру г-на генерала-аншефа и кавалера графа Александра Ивановича Шувалова выключен в

1	2	3	4	5	6	7
114	Афанасей Абросимов	32	739 генваря 1	749 марта 29	Города Шлютельбурга из солдацких детей	Умеет
115	Иван Чераков	21		750 февраля 2	Из солдацких детей	Умеет
	Барабанщик					
116	Иван Жуков	22		747 марта 15	Из солдацких детей	Умеет
	Гусары					
117	Хтисия Баделидзев	68	724	738 июля 13	Грузинской нации	Не умеет
118	Василей Шабалов	35	736	750 майя 21	Из рекрут из крестьянских детей Высоцкого уезда деревни Генфилавой	Не умеет
119	Бежан Беров	40		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
120	Федор Мамулов	58		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
121	Роман Томазов	58		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет

8	9	10	11	12	13
					Копорский пехотный полк в извощика
Холост	736 генваря 1	При полку	Не бывал		
Холост	750 генваря 1	При полку	Не бывал		
Холост	749 июля 22	При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Холост		В команде для вербования гусар 752 декабря 28	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, имеет сына 2-х лет, живет в Малороссии в Полтавском полку		В лазарете, у надзирания больных	Не бывал		
Женат, имеет сына Ивана 5 лет, живет в Малороссии в Полтавском полку		В лазарете, у надзирания больных	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
122	Георги Татаров	32		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
123	Аншон Придонов	37		739 июля 1	Армянской нации	Умеет по грузински
124	Казар Алавердов	53		739 июля 1	Армянской нации	Не умеет
125	Кайван Алавердов	49		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет
126	Елисей Алавердов	38		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет
127	Маркос Акопов	36		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет
128	Отар Годерзов	36		739 июля 1	Из грузинской нации	Не умеет
129	Автандил Сабов	38		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост			По содержанному фергеру и кригсрехту за ослушание ротного квартермистра Махилова сечен пред полком батоги 751 генваря 28		Отставлен от службы 753 генваря 23
Женат, имеет сына Ивана 9 лет, живет в Малороссии в Полтавском полку		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		В Санкт-Петербурге, для привозу поршонной денежной казни	Не бывал		
Женат, детей не имеет			Не бывал		По указу Гос. воен. коллегии отставлен от службы 753 мая 30
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
130	Гиви Шенаев	42	724	739 июля 1	Из грузинских дворян, имеет за собою в Малороссии 10 дворов	Не умеет
131	Бежан Григорьев	38		740 октября 12	Из грузинских дворян, имеет за собою в Малороссии 10 дворов	Не умеет
132	Иван Константинов	35		741 апреля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет
133	Князь Павел Джапаридзев	31		742 майя 10	Из грузинских князей, имеет за собою в Малороссии 30 дворов	Умеет по грузински
134	Михайла Остапов	31		743 генваря 1	Воложской нации	Не умеет
135	Василей Яковлев	32		744 ноября 14	Из новокрещеных персиян	Не умеет
136	Беро Берюков	38		745 ноября 13	Грузинской нации	Не умеет
137	Семен Иванов	37		745 ноября 13	Из новокрещеных армян	Не умеет
138	Егор Клычов	23		745 ноября 13	Из гусарских детей	Не умеет

		При полковом лазарете болен 753 августа с 15	Не бывал		
		В команде для вербования гусар 752 декабря 28	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
		В команде для вербования гусар 753 февраля 28	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		В Санкт-Петербургском генеральном гошпитале 753 сентября 11	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полковом лазарете бо-	Не бывал		

139	Михайла Харитонов	28		746 генваря 16	Греческой нации	Умеет
140	Алексей Захаров	27		746 марта 1	Полской нации	Не умеет
141	Андрей Артемьев	34		746 марта 1	Полской нации	Не умеет
142	Иван Горлян	27		746 марта 1	Молдавской нации	Не умеет
143	Григореи Борисов	32		746 сентября 16	Полской нации	Не умеет
144	Василей Патрунов	25		748 майя 29	Греческой нации	Не умеет
145	Матвей Беянкин	27		748 майя 31	Талианской нации	Не умеет
146	Иван Отаров	33		749 июня 19	Грузинской нации	Не умеет
147	Иван Степанов	34		749 августа 19	Из новокрещеных лютеран	Не умеет

8	9	10	11	12	13
		лен 753 октября с 1-го			
Женат, имеет сына Трофима 8-ми лет, живет в Малороссии в Полтавском полку		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При лазарете болен	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, имеет 2-х сынов Василья 5 и Алексея 2 лет, живут при нем		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
148	Василей Бакарешев	28		749 декабря 13	Из новокрещеных турок	Не умеет
149	Тоймаш Малокеев	35		750 апреля 23	Полской нации	Не умеет
150	Иван Аэнауров	35		750 апреля 23	Грузинской нации	Не умеет
151	Иван Руденко	24		750 ноября 14	Полской нации	Не умеет
152	Иван Гарсеванов	18		752 марта 16	Из грузинских дворян	Умеет
153	Иван Гуржи	57	738	752 июля 26	Грузинской нации	Не умеет
154	Иван Бахметев	26		752 августа 26	Индейской нации	Умеет
155	Матвей Касимов		747	752 сентября 28	Из новокрещеных персиян	
156	Алексей Фрилинг	19		752 ноября 5-го	Из новокрещеных персиян	Умеет

8	9	10	11	12	13
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полковом лазарете болен 753 августа 13	Не бывал		
		При полку	Не бывал		
Холост		В Санкт-Петербурге в генеральном гошпитале за болезнию	Не бывал		
		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал	752 июля 26 причислен по ордеру командующего генералитета	
			Не бывал	752 июля 26 причислен по ордеру командующего генералитета	Умре при полку 753 июня 11 числа
		В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал	752 сентября 28 причислен по ордеру командующего генералитета	
Холост		При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
157	Григорей Иванов	27		752 ноября 19	Греческой нации	Умеет
	Слесарь					
158	Семен Бочаров	33	737	742 июля 28	Из солдацких детей	Умеет
	Кузнец					
159	Тихон Сучков	26	746	749 марта 29	Из рекрут Государственной волости	Не умеет
	3-ей роты					
	Капитаны					
	Князь					
160	Отар Туманов	53	724	748 августа 5-го	Из грузинских князей	Умеет по грузински
	Князь					
161	Ерасти Жевахов	47	724	738 марта 25	Из грузинских князей, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал	752 ноября 19 причислен по ордеру командующего генералитета	
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
	748 августа 5	В отпуску в Москве 752 декабря с 22-754 генваря по 1 число	752 февраля 28 по ордеру его сиятельства г-на генерал-аншефа и сенатора кавалера графа Петра Ивановича Шувалова, будучи в суде ассесором за неакуратное над бывшим барабанщиком Ершовым в сказывании государева слова и дела и в протчем произвождение фергере и кригсрехте и непристойное положение к вином артикулов и указов при собрании Копорского пехотного и Грузинского гусарского полков читан и обер-офицеров учинен крепкой репреманд		
	752 году сентября 11	При полку	750 году в генваре месяце за ложной на полковника Кузанова протест по содержанному фергеру и кригсрехту по конфермации Государственной	752 сентября 11 по указу Государственной военной коллегии из отставных капитанов	

1	2	3	4	5	6	7
	Князь					
162	Егор Ратиев	26	738 февраля 15	752 сентября 11	Из грузинских князей	Умеет
	Порутчики					
163	Макар Жевахов	42		742 февраля 18	Из грузинских дворян	Умеет по грузински, а чин и имя подписывает по русски
	Князь					
164	Ревэз Баратов	35		738 марта 25	Из грузинских князей, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Умеет
	Прапорщики					
	Князь					
165	Давыд Гурамов	47		738 марта 25	Из грузинских князей, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Умеет по грузински
166	Спиридон Гогибедов	50	724	738 июля 4	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински
	Вахмистры					
	Князь					
167	Алексей Чолокаев	37		742 генваря 1	Из грузинских князей	Умеет

8	9	10	11	12	13
			военной коллегии содержан был в Выбор[г]ском шлосе 2 недели		
	752 сентября 11	При полку	Не бывал	752 сентября 11 по указу Госуд. воен. коллегии Иностранной коллегии из переводчиков	
	742 февраля 18	При полку	Не бывал		
	750 марта 1	При полку	750 году в генваре месяце за ложный на полковника Кузанова протест по содержанному фергеру и кригсрехту, а по конфермации Государственной военной коллегии содержан был в тюрьме в Выбор[г]ском шлосе под арестом 2 недели		
	748 июля 11	При полку	Не бывал		
	748 июля 11	При полку	Не бывал		
	742 генваря 1	В команде для вербования гусар 753 февраля с 8	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
168	Степан Васильев	41		744 июля 31	Из новокрещеных персиян	Не умеет
169	Иван Бедауров	37		742 августа 12	Из меретинских дворян	Умеет
170	Алаверда Илюридзев	39		748 генваря 22	Из грузинских дворян	Не умеет
	Сверх комплекту					
171	Автандил Хмаладзев	36	724	739 ноября 28	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински
172	Иосиф Хмаладзев	38	724	739 ноября 28	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински
	Ротные квартермистры					
173	Василей Долгополов	29		743 апреля 14	Слобоцкого Ахтырского полку из служащих сотничьих детей	Умеет
174	Иван Тушин	56		739 июля 1	Грузинской нации	Умеет по грузински

8	9	10	11	12	13
Женат, детей не имеет	744 июля 31	При полку	752 декабря 22 по конфермации г-на генерала-аншефа и кавалера графа Александра Ивановича Шувалова ... поставлен был под 12 карабинов по разсмотрению полковых командиров		
	748 сентября 5	При полку	Не бывал		
	748 генваря 22	При лазарете болен 753 сентября с 11	Не бывал		
	750 июня 22	При полку	Не бывал		
	750 сентября 21	При полку	Не бывал		
Холост	745 октября 5	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
Женат, имеет сына Степана 9 лет, живет при нем	750 июня 25	При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
175	Михайла Бедауров	38		742 августа 12	Из меретинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет
	Капралы					
176	Чаро Шакуров	35		739 июля 1-го	Из новокрещеных армян	Умеет по грузински
177	Сехпия Гамкрелидзев	33		739 июля 1	Грузинской нации	Умеет по грузински
178	Гиорги Табарадзев	34		739 июля 1	Из грузинских дворян	Умеет по грузински
179	Беро Шермозанов	40		739 июля 1	Грузинской нации	Умеет по грузински
180	Иесей Ананьев	38		739 июля 1	Грузинской нации	Умеет по грузински
181	Петр Киладзев	58		739 июля 1	Грузинской нации	Умеет по грузински
182	Папа Карганов	65		740 августа 14	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински

8	9	10	11	12	13
	750 июня 25	При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет	746 генваря 13	При полку	Не бывал		
Холост	746 июля 16	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
	796 октября 27	При полку	Не бывал		
Холост	749 ноября 25	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
Холост	749 майя 25	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
Женат, детей не имеет	750 июня 25	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
	750 июня 25	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
	Ротные писари					
183	Иван Щербаков	27	746 марта 4	746 октября 4	Города Санкт-Петербурга из солдацких детей	Умеет
184	Степан Васильев	19		747 марта 15	Из солдацких детей	Умеет
	Цирюльники					
185	Степан Васильев	45		749 марта 21	Из солдацких детей	Не умеет
186	Прокофей Богомазов	26		747 марта 15	Из солдацких детей	Не умеет
187	Федор Шуйской	22	747	752 июня 9	Из солдацких детей	Умеет
	Барабанщики					
188	Василей Сидоров	23		747 марта 15	Из солдацких детей	Не умеет
189	Федор Казенков	35	738 генваря 1	753 сентября 8	Из рекрут города Торжка из посацких	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Холост	746 октября 4	При лазарете болен 753 августа с 23	Не бывал		
Женат, детей не имеет	747 марта 15	При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет			Не бывал		752 ноября 27 по ордеру г-на генерала-аншефа и кавалера Александра Ивановича Шувалова выключен в Кексгольмский гарнизонный полк. в солдаты
Холост	747 марта 15	При полку	Не бывал		
Холост	752 июня 9	При полку	Не бывал		
Холост	747 марта 5	При полку	Без фергера по ордеру командующего генералитета за побег сечен пред полком батоги 750 октября 24-го		
Холост	738 генваря 1	При полку	Не бывал	По ордеру его сиятельства г-на генерала-аншефа и кавалера Александра Ивановича Шувалова переведен Великолуц-	

1	2	3	4	5	6	7
	Гусары					
190	Беро Тоборидзев	33		739 июля 1	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Умеет по грузински
191	Зурап Илюров	51		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
192	Мамука Хелов	51		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
193	Иван Мамуков	56		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
194	Гиви Беров	61		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
195	Китеса Пацхеров	61		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
196	Моисей Давыдов	45		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
197	Иесей Отаров	39		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
198	Иесей Васильев	41		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет

8	9	10	11	12	13
				кого пех. полку из барабанщиков 753 сентября 8	
		При полковом лазарете болен 753 июля с 16	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		Ири полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, имсет сына Ивана 10 лет, живет в Малороссии		При полку	Не бывал		
Женат, имеет сына Семена 9 лет. живет в Малороссии		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
199	Симон Хатаров	54		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
200	Давыд Григорьев	44		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
201	Беро Камихардов	38		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
202	Гиорги Иванов	36		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
203	Беро Чаробелов	39		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
204	Галуст Гиоргиев	40		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
205	Петр Мурашов	34		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет
206	Павел Джанеев	46		739 ноября 28	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински
207	Герасим Андреев	34		740 августа 20	Грузинской нации	Не умеет
208	Гиви Какиев	59		740 октября 13	Грузинской нации	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, имеет сына Ивана 2-х лет, живет при нем		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, имеет сына Моисея 7 лет, живет в Малороссии		При полку	Не бывал		
Женат, имеет сына Ивана 1 года, живет при нем					
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
		В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
209	Осип Клычов	34		740 августа 21	Грузинской нации	Умеет
210	Макар Кафтырев	37		741 сентября 12	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет
211	Надира Кобабадзев	33		742 апреля 2	Грузинской нации	Не умеет
212	Данила Мочарин	38		744 июля 20	Воложской нации	Не умеет
213	Михайла Ромаэов	35		746 февраля 1	Грузинской нации	Не умеет
214	Иван Ромадзев	30		746 февраля 1	Грузинской нации	Умеет по грузински
215	Фиэон Кириенко	38		746 марта 26	Полской нации	Не умеет
216	Анастасей Калеевской	36		748 июня 28	Греческой нации	Умеет по гречески
217	Тихон Емельянов	30		748 ноября 28	Из новокрещеных персиян	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
		В отпуску в Малороссии 753 февраля с 10-го 754 годов генваря по 1	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	751 в июле месяце был в фергере и кригсрехте за допущение хлопца Папка Чиненкова с гусаром Захаровым к ссоре, замеия его содержание под арестом, свобожден без штрафа		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
		В Санкт-Петербурге в канвое за денежною казною 753 года сентября с 25	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
218	Петр Яковлев	24		749 августа 6-го	Воложской нации	Умеет
219	Никита Иванов	34		749 сентября 13	Из новокрещеных персиян	Не умеет
220	Иван Лебедовской	34		750 февраля 19	Молдавской нации	Не умеет
221	Яган Меер	27		744 февраля 23	Цесарской нации	Умеет
222	Никита Шебанов	30		750 апреля 5	Полской нации	Не умеет
223	Степан Теймазов	30		750 ноября 28	Из грузинских дворян	Не умеет
224	Александр Кончиелов	19		751 ноября 23	Из грузинских дворян	Умеет
225	Койхостро Махателев	45		751 декабря 15	Грузинской нации	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	По конфермации его высоко превосходительства г-на генерала-аншефа и кавалера Александра Борисовича Бутурлина за побег из полку и протчие продерзости гонен шпицрутен через 1000 человек 9 раз 751 марта 10		
Холост			Не бывал		По ордеру генерал-лейтенанта выключен в Копорской пех. полк 753 марта 21
Холост		При полку	Не бывал		
		При полку	Не бывал		
		При полку	Не бывал		
Холост		При лазарете боден	753 августа 22 по ордеру его сиятельства г-на генерала-аншефа и кавалера графа Александра Ивановича Шувалова за сказывание государева слова и дела гонен через полк Грузинской шпицрутен 1 раз, да сего же году сен-		

1	2	3	4	5	6	7
226	Андрей Бон	27		752 декабря 17	Немецкой нации	Не умеет
227	Иван Карганов	16		753 августа 12	Из грузинских дворян	Умеет
	Слесарь					
228	Иван Воинов	27		742 июля 28	Из солдатских детей	Умеет
	Кузнец					
229	Федор Сумин	28	740 генваря 1	749 марта 1	Из солдатских детей	Умеет
	Седельник					
230	Иван Арнатов	27	746 августа 13	753 сентября 7	Тверского уезду Севастьянова монастыря деревни Захарина из крестьянских детей	Не умеет
	4 роты					
	Капитан Князь					
231	Зал Андроников	64	724	746 августа 21	Из грузинских князей	Умеет по грузински

8	9	10	11	12	13
			тября 27-го по ордеру его ж сиятельства за ложное объявление, не допуская себя до штрафа будто сказывание им государева слова и дела подлинно доказать может, сечен пред полком батоги		
Холост		При полку	Не бывал	По ордеру его сиятельства г-на генерала-аншефа графа Шувалова	
Холост		При полку	Не бывал	Бон 752 декабря 17, а Карганов 753 августа 12 числа	
Женат, детей не имеет	742 июля 28	При полку	Не бывал		
Холост	749 марта 1	При полковом лазарете болен 753 апреля с 26	Не бывал		
Холост	753 сентября 7	При полку	Не бывал	По ордеру г-на генерал-аншефа и кавалера Шувалова переведен Копорского пехотного полку из гренадер 753 сентября 7-го	
	746 августа 21	При полку	752 февраля 28 по ордеру его сиятельства г-на генерала-аншефа, сенатора и кавалера графа Петра Ивановича Шу-		

1	2	3	4	5	6	7
	Поручики					
	Князь					
232	Иван Чхеи[д]зе	46		742 генваря 12	Из меретинских князей, имеет за собой в Шатской провинции в сельце Гавриловке 85 душ	Умеет

8	9	10	11	12	13
			валова, будучи в суде преизусом за не окуратное над бывшим во оном полку барабанщиком Ершовым в сказывании государева слова и дела и в протчем произвождение фергера и кригсрехта и непристойное положение к вишом артикулов и указов при собрании Копорского пехотного и оного Грузинского гусарского полков штап и обер офицеров учинен крепкой репреманд		
	748 февраля 4	В Санкт-Петербурге для отдачи бытности его полковым квартермистром в ревизион контору книг и щетов 753 марта с 24	750 году в генваре м-це по указу Государственной военной коллегии за не запрещение писать зятю своему аудитору Эжикадзову, кой ныне порутчиком, протеста к поношению чести полковника Кузанова учинен крепкой репреманд да 752 голов марта 26 за непредставление к полковым делам по рапорту ротного квартермистра Гангеблова о сене, кое от гнилости в негодность приходило по конфермации его сиятельства г-на генерал-аншефа, сенатора и кавалера графа Петра Ивановича Шувалова арестован на 2 недели да сего 753 году ген-		

1	2	3	4	5	6	7
233	Князь Мирвел Тумашов	49	724	741 майя 19	Из грузинских князей, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Умеет по грузински

8	9	10	11	12	13
			варя 25 по ордеру командующего генералитета в силе повеления его ж сиятельства г-на генерала-аншефа и кавалера графа Александра Ивановича Шувалова за самовольное его Чхеидзе многое время прожития праздно и что из домового отпуску к команде не явился при собрании всех штап и обер-офицеров репремендован, а сверх того вычтено у него за 4 месяца жалованья		
	748 марта 14	При полку	750 в генваре м-це по протесту на полковника Кузанова ложно по содержанному фергеру и кригсрехту, а по конфермации Государственной военной коллегии содержан был в тюрьме в Выбор[г]-ском шлосе под арестом 2 недели, тако ж и 752 года февраля 28 без суда по ордеру его сиятельства г-на генерала аншефа и кавалера графа Петра Ивановича Шувалова, будучи в суде ассесором за неокуратное над бывшим во оном полку барабанщиком Ершовым в сказывании государева слова и дела и в прочих продерзостях		

1	2	3	4	5	6	7
234	Сергей Кверквели-дзев	41	742 июня 22	748 июля 22	Из меретинских дворян	Умеет
	Прапорщики					
235	Князь Исак Андроников	26		746 августа 13	Из грузинских князей	Умеет
236	Князь Иван Туманов	29		746 июля 31	Из грузинских князей	Умеет
	Вахмистры					
237	Егор Игнатов	32	724	738 июля 28	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет
238	Спиридон Ревазов	35	724	738 марта 25	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет
239	Николай Климпев	43	724	738 марта 25	Из грузинских дворян, имеет за со-	Умеет

8	9	10	11	12	13
			производжение фергера и кригсрехта и за непристойное положение к вине его артикулов и указов при собрании Конорского пехотного полку и оного ж Грузинского гусарского полку читан и обер офицеров учинен крепкой репреманд		
	752 марта 20	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
	748 декабря 16	При полку	Не бывал		
	750 майя 11	При полку болен 753 сентября с 13	Не бывал		
	747 генваря 17	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
	750 февраля 19	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
	750 февраля 19	В команде для вербова-	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
					бой в Малороссии 10 дворов	
240	Егор Кахов	42	724	738 марта 25	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински
	Князь					
241	Иосиф Эристов	36	724	740 майя 28	Из грузинских князей, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Умеет
	Ротные Квартермистры					
242	Иван Писарев	41		738 сентября 28	Города Москвы из солдацких детей	Умеет
243	Павел Яковлев	46		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Умеет по армянски
244	Давыд Чхаридзев	38		740 марта 10	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински
245	Семен Петров	36		741 апреля 1	Из новокрещеных персиян	Не умеет
	Капралы					
246	Даныла Агиянов	39		742 августа 12	Из меретинских дворян, имеет за со-	Умеет

8	9	10	11	12	13
		ния гусар 752 декабря с 28			
	750 майя 11	При полку	Не бывал		
	750 июня 22	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
Холост	745 апреля 7	При полку	Не бывал		
Холост	749 майя 11	В Санкт-Петербурге, для приему порционной денежной казны щетчиком 753 сентября 25	Не бывал		
	749 декабря 23	При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет	752 февраля 26	При полку	Не бывал		
	744 октября 19	При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
					бой в Малороссии 10 дворов	
247	Хечатур Прангов	43		739 июля 1	Армянской нации	Не умеет
248	Андрей Агиянов	43		745 июня 1	Из меретинских дворян	Не умеет
249	Лазарь Афанасьев	40		748 июля 1	Грузинской нации	Умеет по грузински
250	Анания Абрамов	34		739 июля 1	Армянской нации	Умеет по армянски
251	Сехния Лорадзев	42		742 февраля 10	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински
252	Иван Егоров	38	734	738 июня 28	Грузинской нации	Умеет по грузински
253	Князь Жердан Жержадзев	38	734	740 апреля 6	Из грузинских князей, имеет за собой в Малороссии 30 дворов	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Холост		При полку	Не бывал		
	747 июня 19	При полку	Не бывал		
Холост	748 июля 1	В Выборге у г-на генерал-лейтенанта и кавалера барона Кезерлинга на ординар. учин. 753 сентября с 25	748 августа 14 по указу Государственной военной коллегии за подание мимо команды челобитен сечен пред полком батоги		
Холост	749 ноября 25	В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
	749 ноября с 25	При полку	Не бывал		
Женат, имеет сына Ивана 7 лет, живет в Украине	750 июня 4	При полку	Не бывал		
	751 марта 2	При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
	Писари					
254	Иван Скворцов	29	745 июня 13	756 генваря 1	Города Москвы, из солдацких детей	Умеет
255	Алексей Завьялов	29	746 марта 29	746 октября 4	Из рекрут бывал вотчины отставного майора Николая Бутурлина из служивых людей	Умеет
256	Алексей Захаров	28	704 генваря 1	752 марта 11	Города Санкт-Петербурга из солдацких детей	Умеет
	Цирюльник					
257	Трофим Подойников	28		747 марта 15	Из солдацких детей	Умеет
	Барабанщики					
258	Константин Марков	23		747 марта 15	Города Санкт-Петербурга, из солдацких детей	Не умеет
259	Евсей Насонов	23	747 октября 28	752 ноября 9	Города Кексгольма, из солдацких детей	Умеет
	Гусары					
260	Егор Павлинов	50	724	738 июня 28	Из грузинских дворян, имеет за собой в Малороссии 10 дворов	Умеет по грузински
261	Пата Филов	58	734	738 октября 29	Грузинской нации	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, детей не имеет	746 февраля 1	При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет	746 февраля 1	При полку	Не бывал		
Холост	747 августа 7	При полку	Не бывал		
Холост	747 марта 5	При полку	Не бывал		
Холост	747 марта 15	При полку	Не бывал		
Холост	752 ноября 9	При полку	Не бывал	По ордеру командующего генералитета переведен из Кексгольмского гарнизонного полку 752 ноября 9	
		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		

262	Мамука Жирпулов	85	734	738 октября 29	Грузинской нации	Не умеет
263	Григорей Муратов	57		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет
264	Федор Арутинов	45		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет
265	Отар Имередов	52		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
266	Петр Бабасинов	35		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
267	Георги Тандилов	43		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
268	Василей Арутинов	40		739 июля 1	Армянской нации	Не умеет
269	Федор Касумов	45		739 июля 1	Армянской нации	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, детей не имеет		При полку	752 августа 6 по ордеру его сиятельства г-на генерал-аншефа и сенатора, кавалера графа Петра Ивановича Шувалова за ложное и не обстоятельное по делу поручика Базарука в допросах в наказание пред полком ношением ружья штрафован		
Женат, имеет 2 сынов Степана 8 лет и Петра 11 лет, живут в Малороссии		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет			Не бывал	Умре при полку 753 марта 6	
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	744 марта 14 без фергера и кригсрехта за ложное сказывание за собою в пьянстве государева слова и дела для чужестран-		

1	2	3	4	5	6	7
270	Петр Иванов	57		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
271	Тандил Тандилов	47		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
272	Степан Бабадаров	26		739 июля 1	Армянской нации	Умеет по грузински
273	Зурап Томазов	40		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
274	Георги Чикладзев	43		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
275	Ионотам Липортиянов	35		739 июля 1	Грузинской нации	Не умеет
276	Хечатур Туманов	39		739 июля 1	Из новокрещеных армян	Не умеет
277	Димитрей Чоче	38		740 декабря 17	Грузинской нации	Не умеет
278	Князь Андрей Чхеи[д]зе	38		742 генваря 1	Из меретинских князей	Умеет

8	9	10	11	12	13
			ства сечен пред полком батоги		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, имеет сына Егора 2 лет, живет при нем		В Санкт-Петербурге для привозу порционной денежной казны	Не бывал		
Холост		В команде для вербования гусар 752 декабря с 28	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		В команде для вербования 752 декабря 28	Не бывал		
		При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
279	Гиорги Мамуков	38		743 генваря 15	Грузинской нации	Не умеет
280	Назар Герасимов	30		743 ноября 30	Булгарской нации	Не умеет
281	Василей Шувашев	26		746 генваря 16	Грузинской нации	Не умеет
282	Емельян Васильев	33		746 марта 20	Из новокрещеных персиян	Не умеет
283	Павел Сакиэлы	30		746 февраля 1	Греческой нации	Умеет по грузински
284	Яков Еврейнов	31		748 марта 1	Греческой нации	Не умеет
285	Петр Девлятов	22		748 декабря 17	Из меретинской нации	Умеет
286	Гаврила Канашнев	29		749 июля 1	Из меретинских дворян	Умеет
287	Иван Германов	25		749 ноября 7	Люторской нации	Умеет
288	Карл Мейт	25		749 ноября 7	Люторской нации	Умеет по немецки
289	Гиорги Аншегреин	27		749 декабря 23	Люторской нации	Умеет по немецки
290	Гиорги Чхаридзев	50		750 октября 29	Из грузинских дворян	Умеет по грузински

8	9	10	11	12	13
		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Женат. детей не имеет		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полковом лазарете болен 753 сентября с 20	Не бывал		
		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		
		При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
291	Гиорги Гамкрелидзев	43	742	751 июня 20	Грузинской нации	Не умеет
292	Давыд Деканозов	43		751 ноября 23	Из грузинских дворян	Не умеет
293	Иосиф Махателев	43		751 декабря 15	Из грузинских дворян	Не умеет
294	Андрей Егоров	30		752 майя 2	Из новокрещеных персиян	Не умеет
295	Осип Павлов	27		752 октября 8	Армянской нации	Умеет
296	Дмитрей Кахов	16		753 февраля 1	Из грузинских дворян	Умеет
	Слесарь					
297	Авдей Ипатов	31	747	749 марта 1	Из солдацких детей	Не умеет
	Кузнец					
298	Егор Пучков	26	747	749 марта 1	Из солдацких детей	Не умеет

8	9	10	11	12	13
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
		При полку	Не бывал		
		У господина генерала аншефа и кавалера графа Александра Ивановича Шувалова на вестях	Не бывал		
Холост		В Санкт-Петербурге в генеральном госпитале 752 сентября 14	749 марта 29 по указу Государственной военной коллегии ... гонен шпицрутен чрез 1000 человек 12 раз и сослан был в каторжную работу на три года		
Холост		При полку	Не бывал	По ордеру командующего генералитета причислен 752 октября 8	
		При полку	Не бывал	По ордеру командующего генералитета причислен 752 октября 8	
Холост		При полку	Не бывал		
Холост		При полку	Не бывал		

1	2	3	4	5	6	7
	Седельник					
299	Федор Калибердеев	38	737	749 августа 12	Из новокрещеных татар	Не умеет
300*	Полкового квартермистра Алексея Никитина денщик Иван Моргушин	28	746 февраля 1		Из крестьян Московского уезду Островецкого стану селца Выткирина	Не умеет

ИТОГИ ПО СЕМУ

Полковник	1
Подполковник	1
Майор	1
Полковой квартермистр	1
Адъютант	1
Полковой комиссар	1
Полковой обозной	1
Поп	1
Лекарь	1
Полковой писарь	2[1]
Литаврщик	1
Трубачев	2
Капитанов	8[1]
Всего всех чи	

Полковник Иван Грабленов

* დედანში რიგითი ნუმერაცია არ უზის: 10, 34, 39, 40, 46, 75, 85, 107, 111, 113, 124,128, 154, 185, 221; 14-ის შემდგ ნაჩვენებია 17.

[1] დედანში რაოდენობა ნაჩვენებია: [1]—1, [2]—6,

8	9	10	11	12	13
Женат, детей не имеет		При полку	Не бывал		
Холост		При Копорском пехотном полку под арестом	Не бывал		

СПИСКУ СОСТОИТ:

Порутчиков . . . . . 7[3]
Прапорщиков 11
Вахмистров 21
Ротных квартермистров 14
Капралов . . . . . 30[4]
Писарей . . . . . 10[5]
Цирюльников . . . . . 11[6]
Барабанщиков 7
Гусар . . . . . 155[7]
Слесарей . . . . . 4[8]
Кузнецов 4
Седельников 3
При полковом квартермистре денщик. 1

нов 300[9] человек.

ЦГВИА, ფონდი 10, ანაწ. 109, საქ. 30, ფ. 75—122.

[3]—11, [4]—28, [5]—8, [6]—8, [7]—148, [8]—3, [9]—286.

ს ა ძ ი ე ბ ლ ე ბ ი

1. ვახტანგ VI-ის 1724 წ. ამალის ნუსხის პირთა საძიებელი[1]

ა

აბაზაძე ამილღაბარ 136.
აბაზაძე დავით 128.
აბაზაძე ზურაბ 126.
აბაზაძე ზურაბ, დავითის შვილი 140.
აბაზაძე სეხნია 139.
აბაზაძე უთრუთ 130.
აბაშიშვილი ნოდარ 129.
აბაშიძე ბეჟან 138.
აბედინაშვილი მურდაოვ 128.
ადამ ფარეშთ-ხუცესი 126.
ადარნასე ლევანის შვილი 142.
ავთანდილ ბეჟანის შვილი 137.
ავთანდილ გურგენის ძე 125.
ავთანდილ მუშრიბი 136.
ათანასე, მღვიმის წინამძღვარი 144.
ამილახორი ავთანდილ 122.
ამილახორი ვახტანგ 122.
ამირეჯიბი შიოშ 133.
ანა, გიორგი ერისთვის ქალი 131.
ანა, ვახტანგ ამილახორის ასული 122.
ანა, ნოდარ აბაშიშვილის მეუღლე 129.
ანა, სვიმონ ბატონის-შვილის მეუღლე 137.
ანა, სულხან მდივნის მეუღლე 129.
ანა, ქაიხოსრო მეფის ასული 142.
ანა, ჯავახი ენდრონიკაშვილის მეუღლე 125.
ანდრიაშვილი პეტრე—იხ. პეტრე ანდრიაშვილი.
ანუკა, ედიშერ როპიკაშვილის მეუღლე 132.
ანჩაფისშვილი ზურაბ 137.
Апхадзе —იხ. გედევანის შვილი ზურაბ.
არსენი, სასაფლაოს წინამძღვარი 144.
არსენ მანგლელი ეპისკოპოსი 143.
არსენ მღდელ-მონაზონი 143.

ბ

ბასილიშვილი როსეფ — იხ. როსეფ ბასილიშვილი.
ბარათაშვილი ბეჟან 123.
ბარათაშვილი ედიშერ 124.
ბარათაშვილი ზაალ 133.
ბარათაშვილი თომა 133.
ბარათაშვილი იესე 124
ბარათაძე მამუკა 123.
ბარამ აზნეური 136.
ბაქარ ვახტანგის ძე 131, 132.
ბეგაშვილი ღვთისავარ 136.
ბერი სვიმონის ძე 137.
ბეჟანისშვილი დავით—იხ. დავით ბეჟანისშვილი.
ბიძინა 127.
ბიძინასშვილი ლუარსაბ 137.

გ

გაბაშვილი იოთამ 126.
გაბრიელა აზნაურის შვილი 136.
გაბრიელა სალაროს თავილდარი 127.
გარსევან მერიჭიფე 130.
გარსევანის-შვილი სვიმონ 130.
გერმანე მღდელ-მონაზონი 144.
გიორგი ბატონის-შვილი—იხ. გიორგი ვახტანგ VI-ის ძე.
გიორგი აზნეური 138.
გიორგი ბოქაულთ-უხუცესი 130.
გიორგი დავითის შვილი 125.
გიორგი დეკანოზი 129.
გიორგი ვახტანგ VI-ის ძე 121.
გიორგი იესეს შვილი 132.

[1] საძიებელი ზოგ შემთხვევაში გვართან ერთად სახელისა და თანამდებობის მიხედვითაც არის დალაგებული.

გიორგი მარტიროზის შვილი 134.
გიორგი მეგოდრეთ-ხუცესი 131.
გიორგი მედოშაქე 127.
გიორგი მეჯორეთ-ხუცესი 128.
გიორგი მღვდელი 143.
გიორგი ხოხონას ძე 127.
გლურჯიძე 130.
გოგიბედაშვილი ოთარი 136.
გოჩასძე ღვთისავარ 140.
გულქან ნოდარის ასული 123.
გურგენ აუშტარი 127.
გურგენ თამაზას შვილი 125.
გურიული პაატა 127.

დ

დავით ბეჟანის შვილი 140.
დავით გერაქ იარაღი 128.
დავით გიორგის შვილი 141.
დავით ვახუშტის ძე 139.
დავით ქაიხოსროს შვილი 142.
დარეჯანი 133.
დემეტრე რევაზისშვილი 140.
დოდელია 143.
დომნა 122.
დურმიშხან [პირველი] აზნეური 136.
დურმიშხან დურმიშხანის შვილი 124.
დურმიშხანისშვილი პაპა 137.
დურმიშხან [მეორე] აზნეური 136.

ე

ედიშერ ბაიერი 138.
ედიშერი, პაატას შვილი 123.
ელენე 122.
ელივარაშვილი ოთარ 130.
ელიზბარი 136.
ენდრონიკაშვილი გიორგი 125.
ენდრონიკაშვილი მერაბ 125.
ენდრონიკაშვილი ჯავახი 125.
ენდრონიკაძე დავით 133.
ენდრონიკაძე ზურაბ 133.
ერისთავი ნიკოლოზ 137.
ეფთვიმე მთავარდიაკუანი 142.

ვ

ვახტანგ VI, მეფე ქართლისა 121.
ვახუშტი ვახტანგის ძე 139.

ზ

ზაალ მეითრისშვილი 134.
ზავრაშვილი პაპა 135.
ზაზა ლუარსაბის შვილი 141.
ზედგინიძე ბაადურ 126.
ზედგინიძე ზედგინ 135.
ზედგინიძე ზურაბ 135.
ზედგინიძე ფარსადან 135.
ზედგინიძე შიოშ 135.
ზინდარი იოვ 135.
ზოსიმე [ორბელიანი] 144.
ზურაბ გედევანის შვილი 126.
ზურაბ გიორგის შვილი 136.
ზურაბ გიორგის ძე 128.
ზურაბ ზაალის ძე 134.
ზურაბა მუშრიბი 127

თ

თაყელისშვილი ზაალ 136.
თაყელიძე ზურაბ 140.
თამარი, ოთარ ჩოლაყას ძის მეუღლე 124.
თამარი, პაპუნა ციცისშვილის მეუღლე 132.
თაქთაქიძე სულხან ელიზბარის ძე 129.
თინათინი, ზაალ მეითრისშვილის მეუღლე 134.
თინათინი, მუხრან ბატონის ასული 122
თულაშვილი ზაალ 131.
თულაშვილი იოთამ 135.
თულაშვილი ლუარსაბ 138.
თულაშვილი სეხნია 131.
თუმანიშვილი ალხაზ 134.
თუმანიშვილი ბირთველი 134.
თუმანიშვილი დემეტრე 134.
თუმანიშვილი ქაიხოსრო 134.
თურმანიძე იესე 138.
თურქისტანისშვილი გოდერძი 126.
თურქისტანისშვილი ერასტი 126.
თურქისტანისშვილი ვახტანგ 126.
თურქისტანისშვილი თურქისტან 125.
თურქისტანისშვილი ლუარსაბ 126.
თურქისტანისშვილი ფრანგისტან 127.
თურქისტანის ძე სულხან 129.

ი

იაკობი 122.
იარაზაშვილი 127.
იოანე ვახუშტის ძე 139.
იოვ.—იხ. ზინდარი იოვ.
იოვა 128.
იოვანე მთავარდიაკვანი 143.
იორამ ადამის შვილი 141.
იოსებ ეპისკოპოსი 144.
იოსებ მღვდელ-მონაზონი 130.
იოსები, მეგობრეთ-ხუცესი 128.
ისიდორე კანდელაკის შვილი 128.

კ

კაცური ოთარის შვილი 141.
კონსტანტინე ლევანის ძე 142.

ლ

ლევან პაპუნას შვილი 122.
ლიპარი 128.

მ

მაკრინე 122.
მამელიშვილი ნიკოლოზ 124.
მარეხი, ედიშერ პაატას შვილის ასული 123.
მარიამი, დემეტრე ორბელიშვილის მეუღლე 129.
მარიამი, ვახუშტ ბატონიშვილის მეუღლე 139.
მარინე გლურჯიძის ასული 122.
მარტიროზაშვილი ზაქარია 126.
მაჩაბელი გიორგი 125.
მაჩაბელი დავით 133.
მეითრისშვილი—იხ. ზაალ მეითრისშვილი.
მელქისედეკი 133.
მერაბ სალაროს მუშრიბი 131.
მიქელაძე ნიკოლოზ 142.
მოსესა 129.
მოურავისშვილი ომან 132.
მუსხელაძე გიორგი 138.

ნ

ნაზარაშვილი დავითა 129.
ნიკოლოზ მროელ ეპისკოპოსი 143.
ნიკოლოზი, პაპუნა ციციშვილის კარის წინამძღვარი 132.
ნიკოლოზი, პირღებულის წინამძღვარი 144.
ნიკოლოზი, სვიმონ ბატონიშვილის კარის წინამძღვარი 138
ნიკოლოზი, ურბნელ ეპისკოპოსი 143.
ნინო 121.

ო

ოთარ დავითის შვილი 125.
ოთარ მეორე, აზნეური 136.
ოთარ ნუგზარის ძე 124.
ოთარ საჩინოს შვილი 136.
ოთარი [პირველი], აზნეური 136.
ოთარის შვილი კაცური—იხ. კაცური ოთარის შვილი.
ოთარიშვილი ლუარსაბ 137.
ოთარიშვილი ოთარ 125.
ონანა 134.
ონოფრე 130.
ორბელიანი ზოსიმე—იხ. ზოსიმე ორბელიანი
ორბელიანი საბა—იხ. საბა ორბელიანი.
ორბელისშვილი გივი 130.
ორბელისძე ელიზბარ 123.
ორბელისძე მამუკა 123.
ორბელიშვილი დემეტრე 129.

პ

პავლე 143.
Папалашвили—იხ. ფირან ფიფალაშვილი.
პაპა 128.
პაპაშვილი შიოშ 137.
პაპუნა 131.
პეტრე ანდრიაშვილი 141.

რ

რატიშვილი დავით ზურაბის ძე 124
რატიშვილი ზურაბ დავითის ძე 123·
რევაზისშვილი დემეტრე—იხ. დემეტრე რევაზისშვილი.
რევაზ ყარაბუდახის შვილი 134.
რევაზ ყაფიჩი 127.
როსეფ ბასილიშვილი 141.
როსტომი 127.

როპიკაშვილი დავით 132.
როპიკაშვილი ედიშერ 132.
როპიკაშვილი როსტომ 132.
რუსუდან დედოფალი 121.
რჩეულაშვილი პაპუნა 136.

ს

საკაძე ავთანდილ 135.
საკაძე ბაადურ 135.
საკაძე ნიკოლოზ 135.
საბა ⌜ორბელიანი⌝ 144.
საგინაშვილი იოსებათ 141.
საგინაძე ზურაბ 135.
საგინაძე თამახა 140.
სადუღა ბოქაულთ-ხუცესი 126.
სანიკიძე—იხ. სვანიძე პაპუნა.
სვანიძე პაპუნა 139.
სვიმონ ლევანის ძე 137.

შ

შავლენისშვილი გიორგი 124.
შავლენისშვილი კაცია 133.
შავლენიშვილი ოტია 138.
შავლენიძე ბერი 140.
შალავანდიშვილი როსტომ 132.
შანიაშვილი ნიკოლოზ 140.
შითოლაშვილი იოსებ 125.
შიფალაშვილი შირან 140.
შხეიძე ნიკოლოზ 124.
შხეიძე ხოსია 139.

ძ

ქაიხოსრო 142.
ქვლივიძე კაცური 141.
ქვლივიძე სეხნია 141.
ქიტია 128.
ქრისტეფორე იკორთის წინამძღვარი 144.
ქრისტეფორე მთავარეპისკოპოსი 142.

უ

ყარან ავთანდილის შვილი 134.

შ

შალვა 124.
შალიკაძე დემეტრე 133.
შანშიაშვილი შანშე 128.
შერმადინ 141.

ჩ

ჩარექაშვილი როსტომ 131.
ჩარექაშვილი ზურაბ 131.
ჩოლაყაძე ოთარ 124.
ჩოლაყაძე რევაზ 138.

ც

ციცისშვილი ზურაბ 132.
ციცისშვილი პაპუნა 132.
ციცი ⌜შვილი⌝ ამილღაბარ 138.
ციცი ⌜შვილი⌝ ფარსადან 123.
ციცი ⌜შვილი⌝ ქაიხოსრო 140.

წ

წერეთელი დავით 138.
წვიმეტიძე ბეჟან 139.

ხ

ხ ტინა 137.
ხ ხახულიძე ზაალ ზაალის შვილი 139.
ხერ ხულიძე ზაალ ხოხონას შვილი 139.
ხმალაძე იოსებ 141.
ხორაშვილი ლევანის ასული 142.
ხოსიაშვილი ავთანდილ 135.
ხოსროვე აშვილი იესე 135.
ხოხონა 137.

ჯ

ჯავახისშვილი შიოშ 132.
ჯავახი ⌜შვილი⌝ ერასტი 132.
ჯაფარიძე გიორგი 124.
ჯომარდიძე ზაალ 135.
ჯომარდიძე ზურაბ 135.
ჯომარდიძე კაცია 141.
ჯომარდიძე როსეფ 141.

2. ქართული ჯუსართა პოლკის 1753 წ. ნუსხის პირთა სახელები[1]

А

Абрамов Анания 250.
Абросимов Афанасей 114.
Аваков Герасим 107.
Агиянов Андрей 248.
Агиянов Данила 246.
Азнауров Иван 150.
Акопов Маркос 127.
Алавердов Елисей 126.
Алавердов Казар 124.
Алавердов Кайван 125.
Александров Яков 74.
Алексеев Ефтрон 10.
Амилахваров Елисей 1.
Ананьев Иесей 180.
Андреев Герасим 207.
Андроников Зал 231.
Андроников Исак 235.
Анисимов Иван 37.
Аншегреин Гиорги 289.
Арбелианов Андрей 91.
Арнатов Иван 230.
Артемьев Андрей 141.
Арутинов Василей 268.
Арутинов Федор 264.
Афанасьев Лазарь 249.

Б

Бабадаров Степан 272.
Бабасинов Петр 266.
Багратион Иван 3.
Баделидзев Хтисия 117.
Базарука Николай 90.
Бакарешев Василей 148.
Баратов Реваз 164.
Баратов Сергей 5.
Бахметев Иван 154.
Бедауров Иван 169.
Бедауров Михайла 175.
Беров Гиви 194.
Беров Бежан 119.
Берюков Беро 136.
Беянкин Матвей 145.
Бизаров Петр 98.
Богданов Егор 49.
Богданов Петр 35.
Богданов Степан 57.
Богомазов Прокофий 186.
Бон Андрей 226.
Борисов Григорей 143.
Бородин Конон 40.
Бочаров Семен 158.
Бычков Лукьян 63.

В

Васильев Алексей 81.
Васильев Григорей 64.
Васильев Емельян 282.
Васильев Иесей 198.
Васильев Степан 185.
Васильев Степан 168.
Васильев Степан 184.
Веселовский Иван 11.
Воинов Иван 228.
Волков Петр 73.
Воронин Илья 86.

Г

Гамбаров Арутин 31.
Гамкрелидзев Гиорги 291.
Гамкрелидзев Гиорги 291.
Гангеблов Георгий 25.
Гангеблов Шиош 7.
Гарсеванов Иван 152.
Гвинчев Папуна 33.
Герасимов Назар 280.
Германов Иван 287.
Гиоргиев Галуст 204.
Гиоргиев Шермазан 106.

[1] ციფრებით აღნიშნულია რიგითი ნუმერაცია.

Гогибедов Павел 19
Гогибедов Спиридон 166.
Годерзов Отар 128.
Горлян Иван 142.
Григорьев Арутин 32.
Григорьев Бежан 131.
Григорьев Давыд 200.
Григорьев Моисей 59.
Григорьев Николай 20.
Григорьев Перемуз 29.
Григорьев Погос 48.
Гурамов Давыд 165.
Гуржи Иван 153.

Д

Давыдов Моисей 196.
Дарахвелидзев Георгий 34.
Дарахвелидзев Иван 82.
Девлятов Петр 285.
Деканозов Давыд 292.
Дементьев Федор 84.
Джанеев Павел 206.
Джапаридзев Павел 133.
Дмитриев Андрей 12.
Дмитриев Федор 103.
Долгополов Василей 173.

Е

Евграфов Яков 284.
Егоров Андрей 294.
Егоров Иван 252.
Елас Федор 60.
Емельянов Тихон 217.
Еминов Иван 110.

Ж

Жевахов Ерасти 161.
Жевахов Макар 163.
Жендиеров Елисей 70.
Жержадзев Жердан 253.
Жириулов Мамука 262.
Жуков Иван 116.

Завров Зураб 22.
Завьялов Алексей 255.
Зазиев Тамаза 56.
Захаров Алексей 140.
Захаров Алексей 256.
Зулиев Датуна 53.

И

Иванов Гиорги 202.
Иванов Григорей 157.
Иванов Егор 79.
Иванов Василей 76.
Иванов Никита 219.
Иванов Петр 270.
Иванов Семен 137.
Игнатов Егор 237.
Илюридзев Алаверда 170.
Илюров Зурап 191.
Имерелов Отар 265.
Инацаридзев Кацуна 105.
Ипатов Авдей 297.

К

Кавкасидзев Ефрем 26.
Казенков Федор 189.
Какиев Гиви 208.
Калеевской Анастасей 216.
Калибердеев Федор 299.
Калмыков Иван 66.
Камихардов Беро 201.
Капашнев Гаврила 236.
Карапетов Александр 24.
Карапетов Никифор 47.
Карганов Иван 227.
Карганов Папа 182.
Касимов Матвей 155.
Касумов Федор 269.
Карсуновский Антон 69.
Кафтырев Макар 210.
Кахов Егор 240.
Кахов Дмитрей 296.
Кверквелидзев Сергей 234.
Керимов Александр 92.

Киладзев Петр 181.
Кириенко Филон 215.
Климиев Николай 239.
Клычов Егор 138.
Клычов Осип 209.
Ксбабадзев Надира 211.
Козлов Степан 113.
Константинов Иван 132.
Кончиелов Александр 224.
Канчиелов Теймураз 94.
Креак Тимофей 99.

Л

Лебедовской Иван 220.
Ликсртиянов Ионатам 275.
Лорадзев Сехиия 251.

М

Малокеев Тоймаш 149.
Мамкачев Семен 78.
Мамуков Гиорги 279.
Мамуков Иван 193.
Мамулов Федор 120.
Маиселов Николай 89.
Марков Константин 258.
Марков Яков 77.
Матвеев Григорей 54.
Махателев Иосиф 293.
Махателев Кайхостро 225.
Махилов Роман 23.
Медведев Степан 75.
Меер Яган 221.
Мейт Карл 288.
Моргушин Иван 300.
Морозов Терентий 45.
Мочарин Данила 212.
Муратов Григорей 263.
Мурашов Петр 205.
Мурзин Федот 38.
Мусхелов Егор 17.

Н

Нанозин Алексей 83.
Насонов Евсей 259.
Никитин Алексей 30.
Никитин Алексей 300.
Николаев Петр 61.
Нишнев Яков 97.

О

Одишелидзев Яков 100.
Отаров Иван 146.
Отаров Иесей 197.
Остапов Михаила 134.

П

Павлинов Егор 260.
Павлов Исай 52.
Павлов Осип 295.
Патрунов Василей 144.
Пацхеров Китеса 195.
Петров Арутин 46.
Петров Николай 62.
Петров Семен 245.
Писарев Иван 242.
Подойников Трофим 257.
Поласов Микей 50.
Прангов Хечатур 247.
Придонов Аншон 123.
Пучков Егор 298.

Р

Размазов Датуна 51.
Ратиев Давыд 95.
Ратиев Егор 162.
Рачевской Матвей 85.
Ревазов Спиридон 238.
Ромазов Михаила 213.
Ромадзев Иван 214.
Руденко Иван 151.
Рыжичков Иван 14.
Рютитов Александр 87.

С

Сабов Автандил 129.
Сакизлы Павел 289.
Салагов Папуна 21.
Семенов Василей 96.
Сергеев Александр 65.

Сидоров Василей 188.
Скворцов Иван 254.
Соколов Петр 112.
Степанов Григорей 13.
Степанов Иван 147.
Стоян Иван 58.
Сумин Федор 229.
Сучков Тихон 159.

Т

Табарадзев Гиорги 178.
Тамтулаев Иона 28.
Тандилов Георги 267.
Тандилов Тандил 271.
Тарановский Артемей 80.
Тарасов Егор 55.
Татаров Георги 122.
Татаров Георги 122.
Теймазов Степан 223.
Терентьев Иван 67.
Тоборидзев Беро 190.
Томазов Зурап 273.
Томазов Роман 121.
Туманов Иван 236.
Туманов Мирвел 233.
Туманов Отар 160.
Туманов Хечатур 276.
Тушин Иван 174.
Тушманов Павел 30.

У

Улитин Емельян 44.
Устинов Козма 41.

Ф

Федоров Григорей 36.
Федоров Дмитрей 18.
Федоров Максим 109.
Федоров Федор 68.
Филов Пата 261.
Фрилинг Алексей 156.

Х

Харебов Павел 27.
Харитонов Давыд 8.
Харитонов Михайла 139.
Хатаров Симон 199.
Хвабулов Автандил 2.
Хвабулов Матвей 16.
Хелов Мамука 192.
Херхеулидзев Семен 39.
Хлебников Степан 43.
Хмаладзев Автандил 171.
Хмаладзев Иосиф 172.

Ц

Цвимитидзев Семен 6.
Цицнев Иесей 15.
Цоцхалов Иван 102.

Ч

Чаробелов Беро 203.
Чачанов Егор 72.
Чекондзев Герасим 93.
Чераков Иван 115.
Чернышев Гаврила 42.
Чикладзев Георги 274.
Чолокаев Алексей 167.
Чолокаев Петр 104.
Чоче Дмитрей 277.
Чхаридзев Гиорги 290.
Чхаридзев Давыд 244.
Чхеидзе Андрей 278.
Чхеидзе Иван 232.

Ш

Шабалов Василей 118.
Шакуров Чаро 176.
Шаликов Давыд 101.
Шаликов Дмитрей 88.
Шандаров Григорей 108.
Шебанов Никита 222.
Шенаев Гиви 130.
Шермозанов Беро 179.
Шувашев Василей 281.
Шуйской Федор 187.
Шумановский Петр 71.

Щ

Щербаков Иван 183.

Э

Эйнброт Георгий 9.
Эристов Иосиф 241.

Я

Яковлев Василей 135.
Яковлев Павел 243.
Яковлев Петр 218.
Якушев Ульян 111.

ჯ. საერთო საძიებელი

(პიროვნული, გეოგრაფიული, ეთნიკური)*

ა

აბაზაძე ამილღაბარ 21.
აბაზაძე დავით 21.
აბაზაძე ზურაბ დავითის ძე 21.
აბაზაძე ზურაბ 21.
აბაზაძე დავით 21.
აბაზაძე ნაზარ 21.
აბაზაძე უთრუთ 9, 11, 21, 22.
აბაშიშვილი ნოდარ 11.
აბერ-ფორსი 80.
აბო (ქ.) 80, 81.
აბულაძე ღვთისავარ 51.
აგთანდილ გურგენის ძე 9.
აგსტრია 8, 93.
აიტმაზოვი როსტომ 43.
აკსაკოვი პეტრე 13, 29.
Алавердов К. 221.
ალექსანდრე მაკედონელი 74.
ალექსანდრე მეფე 118.
ალი (მდ.) 90.
ალლენბურგი (ქ.) 90.
ამილახვარი ავთანდილ 19.
ამილახვარი ვახტანგ ავთანდილის ძე 4, 5, 7, 18, 19, 23—25, 120.
ამილახვარი ედიშერ 19.
ამილახვარი ელისე 38, 41, 42, 47, 69, 73, 75, 83, 88, 181.
ამირეჯიბი მერაბ 17.
ამირეჯიბი შიოშ 17.
ანა დედოფალი 38, 44 — 46, 52, 54, 68, 69.
ანდრეევი (სფ.) 6.
ანდრიანოვი (ანდრონიკაშვილი?) გიორგი 40.
ანდრონიკაშვილი არტემონ მერაბის ძე 39, 42, 47.
ანდრონიკაშვილი გერასიმე 39, 41, 42, 47.
ანდრონიკაშვილი ვასილ 39, 43.
ანდრონიკაშვილი ზაალ 83, 181.
ანდრონიკაშვილი ისაკი 86.
ანდრონიკაშვილი მათე მერაბის ძე 39, 43.
ანდრონიკაშვილი მამუკა 47.
ანდრონიკაშვილი მერაბ 39, 41, 42, 47.
ანდრონიკაშვილი ოტია 47.
ანდრონიკაშვილი რომანოზ 39, 43.
ანდრონიკაძე—იხ. ენდრონიკაძე ზურაბ.
ანისიმოვი ივანე 84, 110, 180.
ანტონ მიტროპოლიტი 65.
აპრაკსინი სტეფანე თევდორეს ძე 65, 72, 87, 89, 111, 186, 188, 191.
არაგვი 31.
არბატი 28, 29.
არსენ მანგლელი ეპისკოპოსი 8.
არჩილ მეფე 25.
ასიეანევი ლუარსაბ 51.
ასლანიშვილი როსტომ 51.
ასლანოვი ბოგდან 73.
ასტრახანი 5, 7, 14, 16, 23—27, 35, 37, 67—69, 73, 108, 120, 202.
Афанасий, архимандрит 202.
ახალი სანჟაროვო 47, 49, 50.

* შემოკლებული სიტყვები: ბ. ბიბლია, დ. დაბა, მდ. მდინარე, მზ. მაზრა, სფ. სოფელი, ქ. ქალაქი, ც. ციხე.

ბ

ბაადურ 11.
ბაბენკო თედორე 52.
ბაბენკო სვიმონ 52.
ბაგრატიონი ვახუშტი—იხ. ბატონიშვილი ვახუშტი
Базарук 211, 293.
ბაიოვი ა. 55, 56, 60, 62, 63, 66.
ბალტიისპირეთი 77, 83, 109, 179.
ბარათაშვილები 23.
ბარათაშვილი ავთანდილ 54.
ბარათაშვილი ბეჟან 19.
ბარათაშვილი გივი 19.
ბარათაშვილი დავით * 45.
ბარათაშვილი დავით ნოდარის ძე 39, 43.
ბარათაშვილი ედიშერ 19.
ბარათაშვილი ზაზა 19 .
ბარათაშვილი ზაალ ავთანდილის ძე 19, 54.
ბარათაშვილი ზურაბ 19.
ბარათაშვილი თომა 19, 54.
ბარათაშვილი თომა ათანასეს ძე 54, 70—73.
ბარათაშვილი იესე 14, 19.
ბარათაშვილი მამუკა 19.
ბარათაშვილი ნოდარ 19, 39, 42—44.
ბარათაშვილი რევაზ ნოდარის ძე 39, 43, 83, 85, 110, 181, 183.
ბარათაშვილი როსტომ ნოდარის ძე 39.
ბარათაშვილი სერგო 51, 87, 91.
ბარამიძე ალ. 46, 92, 95, 108.
ბარანოვკა 49.
ბატონიშვილი ბაგრატ 118.
ბატონიშვილი ბაქარ 11—15, 38, 42, 49, 63.
ბატონიშვილი გიორგი 13, 15, 16, 81.
ბატონიშვილი დარეჯან 5, 6, 25, 26.
ბატონიშვილი ვახუშტი 9, 11—15, 17, 31.
ბატონიშვილი იოანე ვახუშტის ძე 9.
ბატონიშვილი კონსტანტინე 15, 16.
ბატონიშვილი მარიამ 16.
ბატონიშვილი ნინო 118.
ბატონიშვილი სვიმონ 11—15, 17, 45.
ბატონიშვილი პაატა 15, 16.
ბატონიშვილი ჩერქეზთა—იხ. ჩერქეზთ ბატონიშვილი.
ბაქრაძე არტემონ 51.
ბახმუტი 73.
ბელაია-ცერკოვ 66.
ბელგრადი (ქ.) 65.
ბელოკი 47, 50.
ბელოვანეცი 65.
ბელოცერკოვკა 49.
ბენდერი 62.
ბენზაგოლი 89.
ბეჟანიშვილი პაპუნა 50, 51.
ბერიძე იოანე — იხ. იოანე მთაწმიდელი.
ბერძენიშვილი ნიკ. 4.
ბერძნები 70, 73.
ბესარაბია 62.
ბირონი გ. 60-63.
ბირონი კ. 56, 61, 62.
ბიტენი 91.
ბლიზნიუჩენკო გერასიმე 52.
ბლიზნიუჩენკო იაკობ 52.
ბოგაჩკა 49.
Богданов В. 190.
ბოვანეცი (მდ.) 57.
ბოლი (სფ.) 105.
Бон 279.
ბოსკეტი, გენერალ-მაიორი 79, 81.
ბორგო 80.
ბორდო 79.
Борисов А. 257.
Борисов В. 257.
ბორკა 49.
ბრანდი 78.
Броссе М. 5, 6.
ბროუნი, გენერალი 94.
ბუგი (მდ.) 56, 66.
ბუდჟაკი 62, 65.
ბუკოვიცი 59.

* დავით ბარათაშვილი და დავით ნოდარის ძე ბარათაშვილი შეიძლება ერთი და იგივე პირი იყოს.

ბულგარელები 70.
ბურდიევი სვიმონ 43.
Бутков П. Г. 4—6, 26.
ბუტკოვსკიე (ბუტკოვო) 56.
ბუტურლინი ა. ბ. 86. 277.
Бутурлин П. 290

გ

გაბაშვილი იოთამ 19.
გაბრიელ არქიელი 29.
Гавриловка (სფ.) 280.
განგებალოძე შ. 111, 181, 188, 243.
Гангеблов 281.
განჯა 3.
გარსევანიშვილი გაბრიელ 42.
გელოვანი გაბრიელ 4, 117, 119, 120.
Гельсингфорс—იხ. ჰელსინგფორსი.
გენე-ალი-ფაშა 61.
გერმანე მღვდელ-მონაზონი 16.
გერმანია 96.
გ[illegible]ლანი 27, 73, 117.
გიორგი ტფილელი 20.
გიორგი დეკანოზი 20, 22.
გიორგი მღვდელი 20.
გლინაია (მდ.) 57.
გლინსკი 56.
გლუხოვი 43, 44, 46, 47, 73.
გოგიბედაშვილი სპირიდონ 86, 101, 186, 192, 194.
გ[illegible]დერძიშვილი ეგორ 43.
გ[illegible]ლოჩინეცი 57.
გოლტვა 49.
გორისუბანი 31, 33.
გოჩას ძე—იხ. გოჩაშვილი ღვთისავარ გიორგის ძე.
გოჩაშვილი ღვთისავარ გიორგის ძე 18.
Григорьев С. 219.
გ[illegible]იმაილოვი 57.
გუმბინი (ქ.) 89.
გროს-ეგერსდორფი (სფ.) 42, 89, 90, 99, 112, 188, 191.
გროს-კამინი (სფ.) 91, 93, 94.
გულიაევი იაკიმ 52.
გულიაევი კირილე 52.
გუმბინი 89.
გურამიშვილი გიორგი 31.
გურამიშვილი დავით 30—36, 39, 42, 45, 49—59, 61, 64, 65, 67—69, 77, 83—86, 88—90, 92, 95, 97—103, 105—114, 178—180, 183—187, 189—191, 193—196, 198—201, 203, 204, 206.
გურამიშვილი მერაბ 31, 35, 39, 51, 67, 111, 179, 184, 196, 199, 203—207.
გურამიშვილი ქრისტეფორე 31, 87, 200, 201.
გურიელი სტეფანე 38, 43.
გურიელი ქაიხოსრო 38, 41, 42, 73, 81, 83.
გურიელის ძე—იხ. გურიული პაატა.
გურიული პაატა 9, 18.
გურიელოვი, პოდპოლკოვნიკი 181.

დ

დადიანი ბ. 118.
დადიანი გ. 7, 58, 63, 90.
Давыдов И. 271.
დავიდოვი 42.
დავით გერაჩი 11.
დავითი, ვახუშტ ბატონიშვილის ძე 9.
დავითიშვილი მამუკა 38, 41, 42, 47, 55, 58, 204, 205, 207.
დანიუკი 57.
დარუბანდი 3, 117.
დაშკოვცი 62, 64.
დაღესტანი 33, 34, 106, 119.
დენისენკო დემიან 52.
დენისენკო გრიგოლ 52.
დიდგორი (სფ.) 119.
დიდი-ბუდაშჩე 47, 50.
Димитрий, епископ 202.
Димитриев П, 198.
დმიტრენკო ევდოკიმე 52.
დმიტრენკო მარკოზი 52.
დნესტრი 57, 58, 62, 64 — 66.
დნეპრი 56.
Добротворской П. 190.
დოვბიში ლუკა 52.
დოლგორუკოვი ვ. ლ. 28, 29.
დოლენჯიშვილი არსენ მანგლელი 16.
დოლინა (სფ.) 61.

დოროშევიცი 58, 59.
დრიზენი (ქ.) 91.
დროსსენი (დ.) 91.
დუნაი 62.
Джанашвили М. 26
Джикидзе С. 110
დურმიშხანიშვილი დურმიშხან 9.

ე

ეგერსდორფი—იხ. გროს-ეგერსდორფი.
ეგნატაშვილი გიორგი 50.
ეგორაშვილი ბორის 68.
Егоров И. 289.
ევჩენკო ივანე 52.
ევჩენკო ოლექსი 52.
ეკატერინე დედოფალი 68, 102, 120.
ელბა (მდ.) 92.
ელბინგი (ქ.) 90.
ელიზბარიშვილი სულხან 9, 23.
ელისაბედ დედოფალი 45, 46, 69, 82, 85, 98, 100, 102, 104, 109—111, 179, 184, 186, 196, 199.
ენდრონიკაძე ზურაბ დავითის ძე 11.
ერისთავი ალექსი 43, 49.
ერისთავი დავით 38, 41, 42, 43, 49, 66, 83, 87, 181.
ერისთავი ივანე 38, 43.
ერისთავი ოთარ 39, 42, 49.
ერისთავი შოშიტა 118.
Ершов 261, 281, 283.
Эзникадзов 281.
ეწენბრუკი 90.

ვ

ვალახია 65.
ვალენსდორფი (სფ.) 94.
ვანდარის ციხე—იხ. ყანდარის ციხე.
Варлам, архимандрит 202.
Васильев П. 189.
ვასილკოვი 56, 66.
ვახუშტი ბაგრატიონი—იხ. ბატონიშვილი ვახუშტი.
ვახტანგ VI 3, 5—8, 11—14, 16—19, 22—30, 34—38, 45, 46, 49, 63, 67, 107, 108, 117, 120, 203.
ვედერლაკი 78.
ვეკოსკი 80.
„ველიკოროსია“ 45.
ველი-ფაშა 60, 61.
Вениценков 221.
Венямин, епископ 202
ვენსერტინსკი 52.
ვიბორგი 77, 78, 245, 263, 283.
ვილი (მდ.) 89.
ვოლკომირი (დ.) 89.
ვოლმანსტრანტი 78.
ვისკოვატოვი 76.
ვისლა (მდ.) 90, 112.
Высогоцки (მზ.) 250.
Выткирин (სფ.) 300.
Вознесенское (სფ.) 226
ვოლინსკი 26.
ვოლოდარკა 66.
ვოლოვიცი 64.
ვოლოხოველები 44, 45, 73.
ვორონეჟი 73.
ვორონოვიცი 66.
ვოროშილოვკა 66.
ვრონკი (დ.) 91.

ზ

Заалов—იხ. ზახას შვილი
ზაგამარი 91.
ზავრიშვილი ზურაბ 87.
ზახას შვილი 11.
Зазнев Г. 229
Зазнев Н. 229
ზალესიე (სფ.) 57.
ზანავი—იხ. ხერკი.
ზასტაენა 58.
Захаров 221, 275.
ზირუჩი (მდ.) 57.
ზედაზნის მთა 31.
ზედგინიძე არდაშერ 47.
ზედგინიძე ბაადურ 20.
ზედგინიძე გიორგი 47.
ზედგინიძე გურამი 31.
ზედგინიძე ზედგინ 20.
ზედგინიძე ზაზა 20.

ზედგინიძე ზურაბ 20.
ზედგინიძე მერაბ 20, 47.
ზედგინიძე ნიკოლოზ 20.
ზედგინიძე ფარსადან 20, 22.
ზედგინიძე შიო 20, 47.
ზედგინიძეები 30.
ზელინცე 57.
ზემო ქართლი, იხ. ქართლი.
Змеев Ф. 195.
ზონენბურგი (დ.) 91.
ზორიჩი, პოდპოლკოვნიკი 90.
ზუბოვკა 49, 50, 52, 53, 108.
Зураб Георгиев 11.

თ

თავყელიშვილი ავთანდილ 14.
თავყელიშვილი ზურაბ 17.
თამარი, ბექან დადიანის მეუღლე 118.
თამარი, ოთარ ჩოლოყაშვილის მეუღლე 9.
თაქთაქიძე სულხან 23.
თბილისი 3, 4, 117, 143.
თეზმის-ხევი—იხ. საგურამო.
თერგი 3, 35.
თიანეთი 31.
თინათინი 40.
თინათინი, ზაალ მეითრიშვილის მეუღლე 11.
თულაშვილი ზაალ 19.
თულაშვილი იოთამ 19, 88.
თულაშვილი ლუარსაბ 19.
თულაშვილი ოთარ 51.
თულაშვილი სეხნია 19.
თუმანიშვილი, პორუჩიკი 221.
თუმანიშვილი ზაალ 14.
თუმანიშვილი დიმიტრი 55.
თუმანიშვილი მირველ 83, 85, 110, 181, 183, 185, 186.
თურმანიანი—იხ. თურმანიძენი.
თურმანიძენი 21, 23.
თურჭისტანიშვილი გოდერძი 19.
თურჭისტანიშვილი ვახტანგ 19.
თურჭისტანიშვილი თურჭისტან 19.
თურჭისტანიშვილი ლუარსაბ 19.
თურჭისტანიშვილი ფრანგისტან 5, 19.
თუშმანოვი პაველ 51.
თუხარელი დავით 51.

ი

Яковлев М. 189.
Якушев 215.
იამიშკა 89.
იანკოვიცი (დ.) 91.
იარაზაშვილი 12.
იარესკა 49.
იარვინკული 79.
იასა (ქ.) 64—66.
ი.შკოვეცი 64.
იგნატოვი ს. 87.
იესე დეკანოზი 22.
Иван, капитан 187.
Иванов М. 273.
ივანოვი სვიმონ 87.
იმერეთი 43.
იმერელნი 118.
ინასარიძე კაცური 43, 50, 51.
Ишхов Ф. 207.
ინსტრერბურგი (დ.) 89.
იობ გიორგისშვილი ზინდარი 11
იოანე მთავარდიაკვანი 20.
იორდანიშვილი სოლ. 92, 103.
იტროზის გორა 33.
ისპაანი 117.

კ

კავუნი გრიგოლ 52.
კაკასია 118.
კავკასიის ზღვა 117, 120.
კაზაკები 44, 64, 80, 90.
Казань 224.
Кайван И. 253.
კაინარი 65.
კალებერდი 49.
კალინინი მ. 28.
კალინკოვეი 59.
Калмыков М. 233.
კამენეც-პოდოლსკი 66.
კანენკა (მდ.) 56.
კანდელაკიშვილი ისიდორე 9.
კანევკა 57.
კანტემირი 80.

კაპუსტინცი 57.
კაპჩიევი 68.
Карашетов 231.
Караулов С. 199.
კარაპჩეევი 56.
Карганов И. 279.
კარგარეთელი ონოფრე 43.
კარგარეთელი ტიტე 83, 181.
კარკალევი შალიშინტე 43.
კარლოვი 56.
კარჩანოვი პანა 51.
კასპიის ზღვა 73.
კახაბერიძე გიორგი (ეგორ) 87, 202.
კახეთი 3, 37, 107.
კახელები 118.
კახოვი ეგორ 43.
კახოვი ივანე 43.
კეგსჰოლმი (ქ.) 88, 226, 227, 237, 290.
კეზერლინგი 245, 289.
კერმანი 90.
კეტი, გენერალი 48, 80, 182.
კვკელიძე კორნ. 96, 105.
კენიგსბერგი (ქ.) 90.
კენიგსვალდი (ქ.) 91.
კვერკველიძე სერგო 85, 88, 110, 183.
კრევი 55, 73, 216.
კიმისი (მდ.) 79.
კინდერმანი 73.
კიპინი 78.
Кириенко 243.
კირიმოვი ალექსანდრე 86.
კირიჩენკო დანილო 52.
კისტრინი (ქ.) 91—93, 112, 188, 191, 199.
კიტაი-გოროდი 28.
კუმენეგორდი 79.
კუმენი (მდ.) 79.
კიშინკა 49.
კლავინი 89.
კლიმიაშვილი ნიკოლოზ 49.
კლიმხოვი ნიკოლოზ 43.
კლიუვინცე 57.
კობელიანკა 47, 50.
კობიაშვილი აბრამ 50, 51.
კობული 52.
კოვნო (ქ.) 89.
კოზაჩენკო დავით 52.
კოზაჩენკო კირილე 52.
კოზაჩენკო ხომა 52.
კოიალოვკა 56.
კოლბერგი (კ.) 42.
კოლჩაკ-ფაშა 62, 63.
კონიც (დ.) 91.
Кононов А. 202.
კონსტანტინე მეფე 3.
კოპაჩევო (დ.) 56.
კოპიჩინცი 56.
Коробков Н. 95.
კოროლიუვკა 57.
კოსარიკი დ. 32, 43, 46, 52.
კოტუშანი 65, 66.
კოჩუბინსკი ა. 56, 58, 65.
კოციუბინი 57.
კრასილენკო დანილო 52.
კრემნიცი 65.
Крепость св. креста—იხ. სოლაღის ციხე.
კროკენა 89.
კროპაჩევი 66.
კროპოტოვი გ. გენერალ-მაიორი 24, 26, 119.
კროსსენი (ქ.) 91.
Кудрявцево (სფ.) 226.
Кузанов—იხ. ყუბანოვი.
კუკერნეზენი (ქ.) 90.
კუმანოვკა 56.
კუმინგოვი 63.
კუნერსდორფი (სფ.) 91.

ლ

ლაბიო (ქ.) 90.
ლაბოდა 65.
ლავრენტი, ასტრახანის მიტროპოლიტი 5.
Ламба, подполковник 183.
ლამისყანა 33, 108.
ლანდსბერგი 91, 93.
ლარიონოვი სპირიდონ 8.
ლასი პ. პ., გენერალ-ფელდმარშალი 42, 77, 79—82, 182.
ლევახი 56.
ლევენდალი 60, 62, 80.

ლევენჰაუპტი 81.
ლეკები 3, 33, 34.
ლენინგრადი 5, იხ. პეტერბურგი.
ლეონიძე გ. 28, 34, 35, 51.
ლევონტიევი 82.
ლეტიჩევი 56.
ლიბედო 56.
ლიბენა (დ.) 91.
ლიკოვო 89.
ლილეჰოპლაკსი 81.
ლინნიკი თევდორე 52.
ლიპოვეცი 66.
ლიტტილი 78.
ლიხარევი მ. ვ. 5.
ლოლაძე ზაზა 51.
ლოლაძე ლუარსაბ 51.
ლომიძე ალექსი 66.
ლომონოსოვი მ. ვ. 64.
ლოპუხინი, გენერალი 89, 112.
ლორთქიფანიძე ი. 63.
ლუბნი 47.
Лукьянов П. 198.

მ

მაგდებურგის ციხე 92, 96, 112.
მაზანდარა 117.
მაკედონელი ალექსანდრე — იხ. ალექსანდრე მაკედონელი.
მალოროსია 47, 48, 50, 55, 63, 64, 73, 99, 100, 114, 190, 193, 194, 199, 203, 208, 210, 212, 220, 222, 229, 238, 240, 242, 244, 246, 251, 253, 254, 257, 260, 262, 264, 266, 270—272, 274, 282, 284, 286, 288, 290, იხ. უკრაინა.
მამელიშვილი ნიკოლოზ 9.
Мамкачев В. 235.
Мамкачев И. 235.
მანველაშვილი ივანე 39, 43.
მანველაშვილი ნიკოლოზ 39, 42, 181.
მარიენბურგი (ქ.) 97, 111, 187.
მარიენვერდერი (ქ.) 90.
Масловский Д. 56, 59, 62, 64, 65.
Махилов 253.
მატუშკინი, გენერალ-ლეიტენანტი 26.
მაჩაბელი დავით 17, 40.
მაჩაბელი გიორგი (ეგორ) 14, 17.
მახარობლა 56.
მეზერიჩი (სფ.) 91.
მეზიდრონი 73.
მეითარიშვილი ზაალ 11, 18.
მეითარიშვილი ზურაბ 11.
მემელი (ქ.) 89.
მენდოლახი 79.
მერლინი დ. 102, 195, 196.
მეჟიბუჟიე 57.
მეტრეველი ე. 145.
მთიელები 71.
მთიულეთი 43.
მინიხი ქ. 44, 54—68, 75, 107, 179, 184, 208.
მინსტერვალდე (სფ.) 90.
მირგოროდი 47, 49, 50, 52, 53, 104, 108.
მიშკუტენი 89.
მიხაილოვი რომანოზ 43.
მოლდავეთი 64, 65, 85, 241.
მონასტრები: ალექსანდროვის 28.
გელათის 118.
დონის 63.
ვოზნესენსკის 30.
ვორონეჟის 27.
თეოდოსიის 28.
ნევის 29.
ნოვოდევიჩის 30, 226.
რიაზანის 27, 28.
Севастьянова 278.
სმოლენსკის 27.
სუზდალის 27.
ჩუდოვის 30.
მოსკოვი 16, 24, 26—28, 30, 37, 43, 51, 73, 74, 78, 82, 87, 108, 210, 218, 219, 248, 260, 286, 290.
Московский уезд 300.
მოურავიშვილი ომან 66.
Муратов П. 293.
Муратов С. 293.
მურვანიძე 22.
მურზინ ეგორ 43.
მუსხელიშვილები 23.
მუსხელიშვილი გიორგი (ეგორ) 21, 22, 83, 85, 110, 181, 183.

მუსხელიშვილი ოთარ 21.
მუსხელიშვილი ფიდუა 21.
მცენსკი 51, 78.
Михетский р-н 107.
მხეიძე 22.
მხეიძე—იხ. ჩხეიძე.
მხეიძე ხოსია 51.*

ნ

ნადოჩერეტნი ლევკო 52.
ნადოჩერეტნი ტერენტი 52.
ნარენბურგი 89.
Нарышкин А. 224.
ნარკიტინი (დ.) 89.
Начоглинков 215.
ნედებორგის მთები 57.
ნეიმენი (მდ.) 89.
ნეიშლოტი 80.
ნეკინი 73.
ნიგლავა (მდ.) 57.
ნიკიტინი 28.
Никешин А. 199.
ნიკორნა-ბოკოწანი 31.
ნინიევი იაკობ 45.
ნოვგოროდი 16.
Новокшенов 248.
ნოვოკონსტანტინოვა 56.
„ნოვოსელიცა" 103.
ნოვოსინიავა 56.
Новоторжцов М. 207.
ნორეცი 91.

ო

ოდერი (მდ.) 93.
ოდიშელიძე იაკობ 50, 51.
ოდიში 118.
ოვსეთი 119.
ოსები 118.
ოვსიენკო კარპეზი 52.
ოვსიენკო პავლე 52.
ოვსიენკო პეტრე 52.
ოვსიენკო ტერეშკო 52.
ოვსიენკო ხიმკო 52.
ოთარის-შვილი კაცური 8.
ოკუტი 58.
ოლატი 89.
ოლონეცი 51, 78.
ონანა გიორგის შვილი 11.
ონოფრე, კარის მღვდელი 18.
ორბელიანები 23.
ორბელიანი 52.
ორბელიანი ანდრია 39, 41, 42, 85, 110, 111, 183, 185.
ორბელიანი გერასიმე 38, 43.
ორბელიანი გივი 19.
ორბელიანი დიმიტრი (დემეტრე) 18, 19, 25, 38, 41—44, 54.
ორბელიანი ელიზბარ 12, 19, 23.
ორბელიანი ვახტანგ 19, 39, 41, 42, 47.
ორბელიანი ზოსიმე 9, 25.
ორბელიანი ილია 33.
ორბელიანი მამუკა 19.
ორბელიანი სულხან-საბა 9, 23—26.
ორბელიძე—იხ. ორბელიანი დიმიტრი.
ორენბურგი 44, 45, 103—105.
ორიოლი 78.
ოსეთი 87, 200, 202.
ოსეფა, ნაზირი 22.
ოსინოვაიაროშჩა 88.
ოსმალები 3, 4, 33, 48, 54, 58—61, 65, 70.
ოსმალეთი 3, 54, 61.
ოსმალეთის ხონთქარი 3.
ოსოქოლო 33, 108.
ოსტაპი 49.
ოსტერმანი ანდრია 12.
ოსტზეისი—იხ. ბალტიისპირეთი.
Остолопов М. 202.
Островец 300.
Отаров С. 271.

პ

პავლიაშვილი ბორის 49.
პავლიაშვილი გიორგი 49.
პავლიაშვილი ოტია 49.
პალმარი თევდორე 52.
პალმარი ტიმოში 52.

* შესაძლებელია 22 და 51 გვ. დასახელებული მხეიძე ერთი და იგივე პირი იყოს.

პალიტი (სფ.) 42.
პარადისი 91.
პახომი არქიმანდრიტი 87, 200, 201, 202.
პედინა თევდორე 52.
პერერიტოე 64.
პერნო 80.
პეტერბურგი 4, 5, 7, 23, 24, 43, 49, 65, 73, 88, 98, 113, 120, 186, 214, 217, 221, 224, 229, 233, 236, 243, 253, 255, 259, 268, 275, 281, 287, 290, 295, 299, იხ. ლენინგრადი.
პეტრაშევიჩი 52.
პეტრე დიდი, რუსეთის იმპერატორი 3, 25, 27, 63, 68, 80, 117, 120.
პეტრე მესამე, რუსეთის იმპერატორი 101.
Петр Федорович 196.
Петров А. 231.
პიკოვი 56, 57.
პინჩუკი 56, 66.
პირიატინი 47.
პირიცი (ქ.) 94.
პისარევი ივანე 86, 111, 185.
პიჩკემის ტყე 89.
პლოხინსკი მ. 41, 45, 47, 52.
პლუენკი მარკო 52.
პნევი 91.
პოლოვეცკოე 56.
პოლონეთი 88.
პოლტავა 47, 251, 253.
Порхомов С. 55.
Посников Я. 208.
პრაჩ ანდრია 52.
პრაჩ ალექსი 52.
პრაჩ გერასიმე 52.
პრაჩ ულას 52.
პრეგელი (მდ.) 89, 112.
პრესნა 28, 29.
პრილუცკი—იხ. პირიატინი.
პრიკოუნი 65.
პრობოუნა 57.
პროსკუროვი 57.
პროტოპოპოვი თევდორე 8, 11, 47.
პრუსია 88, 89, 94—96, 102, 103, 105, 106, 111, 113, 188, 191.
პრუსიელები 89, 90, 92, 95, 212.
პრუტი (მდ.) 59, 64, 65.

ჟ

ჟივოტოვი 66.
ჟიჟია 64.
ჟორდანია თედო 53, 54, 77, 96, 97, 103, 104.
ჟუჩკა (მდ.) 59.

რ

რაზუმოვსკი 45.
რაზუნენკო ჰანას 52.
რავიოკი 79.
რაიგოროდოკი 57.
რაკიტნა (სფ.) 59.
რარანცი (სფ.) 59.
რატიშვილი გიორგი 39, 50.
რატიშვილი დავით 18, 43, 51.
რატიშვილი ვასილ 39, 49.
რატიშვილი ზურაბ 18.
რატიშვილი ნიკოლოზ 39, 50.
რაცებურგი 91.
რაჭა 4, 118.
რევაზიშვილი დიმიტრი 49, 66.
რევაზიშვილი სპირიდონ 49.
რეზუნენკო გრიც 52.
რეპენი (დ.) 91.
რეშტი 73.
რეციპენი 65.
რიაზანის მღვდელმთავარი 28.
რიზენბურგი (დ.) 91.
რიონი (მდ.) 118.
რიტიძე ზურაბ—იხ. რატიშვილი ზურაბ.
როგავა აპ. 200.
რომანოვი 28.
როსი (მდ.) 66.
Рославлев М. 199.
Россия—იხ. რუსეთი.
როსტივიცა (მდ.) 56.
რუბაკოვი პავლე 43.
რუბლევკა 65, 66.
რუდზიუნა 89.
რუმიანცევი ა. 43, 46, 55, 58, 84, 178, 183, 186.

რუმიანცევი პეტრე 91, 92, 94, 110, 112.
რუქინი 56.
რუშა (ქ.) 90.
რუსები 3, 8, 33, 78, 81, 82, 105.
რუსეთი 3—5, 7, 8, 13, 18, 21—25, 27, 34, 36, 37, 41, 50, 54, 58—63, 65, 67, 72, 75, 78, 88, 90, 91, 94—97, 111, 113, 119, 204.
რუსუდან დედოფალი 9, 11, 13, 18, 30.

ს

საგინაძე ზურაბ 19.
საგინაძე თამაზ 19.
საგურამო 31, 105.
სადუღა ბოქაულთ-ხუცესი 18.
სალტიკოვი პ. ს. 42, 98, 102, 113, 187, 191—192, 196, 199.
სამებელი იოსებ 42.
სამსონი (მიბ.) 81.
სამცხე-საათაბაგო 3.
სამხრეთ-რუსეთი—იხ. რუსეთი.
სარკო-ლაკი 80.
საქართველო 7, 13, 14, 17—21, 30, 36, 55, 73, 75, 87.
საქსონია 92.
სემიონოვი ვასილ 88.
სენკოვიჩ (სფ.) 59.
სერბიელები 70.
Сергей, секретарь 186.
Серпухов (ქ.) 226.
სესენწკა 25.
სვიდოვი თევდორე 52.
სვიმონ დეკანოზი 22.
სვიმონიშვილი გაბრიელ 6.
სიბო 80.
სიდორენკო ლავრინ 52.
Сильвестр, архиепископ 202.
სინკოვიჩ 58.
სმოტრიჩი (მდ.) 66.
Сокол (р.) 229.
სოკოლკა 47, 50.
სოლაღის ციხე 4—7, 8, 26, 35, 37, 119.
სოლომონი (მიბ.) 81.
სომეხი 42, 44, 70, 220, 226, 228, 232, 243, 244, 246, 252, 254, 266, 272, 286, 292, 294.
Сорокин А. 202.
სპარსეთი 3, 54, 63, 68, 72, 73, 117.
სპარსეთის შაჰი 3.
სპარსელი 3, 70, 73, 216, 230, 232, 234, 236, 242, 244, 248 ,254, 258, 264, 274, 276, 286, 296, 298.
სტაეუჩანი 59, 60, 61, 109.
სტანეიშენი (სფ.) 89.
სტანიგორი (დ.) 59.
სტანიგორი (მდ.) 59.
სტანისლავჩიკი 66.
სტარგარდი 90.
სტაფანი 80.
სტეფანეცკი 64.
სტეფანოვი გოდერძი 43.
სტოიანოვი 78, 90, 91, 112.
სტოკჰოლმი 81.
სუგნა (მდ.) 56.
Суворов В. 189.
Сумароков 194.

ტ

ტაბურა 64.
ტავასტ-გუსტი 81.
ტამისელი (სფ.) 94.
Тандилов Е. 295.
ტარნორუდა 56, 57.
ტატარინოვი (თათარიშვილი?) პ. 97, 113, 189.
ტეკელი, მაიორი 90.
ტეტიევი 66.
ტოლზიტი (ქ.) 89, 90.
Тенфилово (სფ.) 250.
ტოგმოზერი 78.
ტოლსტოვი 117.
Томазов И. 251.
Торжк (ქ.) 268.
ტრეპოლი 56.
ტულა 55.
ტურბურინი 64.
Турецкая область 188.
Турки 204, 258.

ტუროვკა 56, 57.
Тушин С. 265.

უ

უვისლა (დ.) 57.
უკრაინა 42—44, 49—52, 65, 67, 68, 88, 104—106, 108, 114, 183, 185, 205, 207, 235, 289. იხ. მალოროსია.
უკრაინელები 44, 45, 47.
ულისევი 81.
ურპალი 78.
უსტივიცა 49.

ფ

ფავლენიშვილი 4, 5, 11, 12.
ფავლენიშვილი (ფავლენიძე) ბერი (ბერო) დავითის ძე 17.
ფავლენიშვილი (ფავლენიძე) გიორგი 17.
ფავლენიშვილი (ფავლენიძე) კაცია 17.
ფავლენიშვილი (ფავლენიძე) ოტია 17.
ფალავანდიშვილი ბარამი 21.
ფალავანდიშვილი როსტომ 20.
ფედოროვი დიმიტრი 83—86, 110, 181.
ფედოროვი მირონ 83—85, 110, 180, 181, 185.
ფელშტინი 57.
ფერმორი ვ. ვ. 84, 89, 91—93, 108, 178, 188, 192.
ფინეთი 79.
ფინელი 80.
Фишский залив 107.
ფრანგისტან დავითის შვილი 6.
ფრანკფურტი (ქ.) 42, 92.
ფრიდებერგი (ქ.) 91.
ფრიდრიხ მეორე 90, 93—95.
ფრიდრიხსჰამი 78, 79, 81, 109, 179, 184.
Фролов-Багреев Я. 199.
ფროლოვი ივანე 64, 65.

ქ

ქართველი 3, 4, 26, 27, 29, 41, 43—53, 57, 58, 64, 67—71, 73, 75, 78, 82, 87, 91, 103—105.
ქართლ-კახეთი, იხ. კახეთი, ქართლი.
ქართლი 3—6 20, 30, 32, 33, 35—37, 107, 117, 118, 120.
ქიდხუდებისშვილები 22.
ქვემონასტრები: ვორონეჟის 29.
კოლომენის 28.
ნოვგოროდის 27.
პსკოვის 27.
სმოლენსკის 29.
სუზდალის 29.
ტვერის 27.
ქობულაშვილი, პორუჩიკი 221.
ქობულაშვილი ავთანდილ 83, 87, 181.
ქობულაშვილი ათანასე 39, 41, 42, 49, 50, 59.
ქობულაშვილი ელისე 49, 83, 85, 87, 180, 181, 185.
ქობულაშვილი მათე 43, 49, 87.
ქრისტეფორე მთავარეპისკოპოსი 9.
ქსნის ხეობა 33, 105, 108.

უ

ყაბარდო 43.
ყანდარის ციხე 117.
ყანჩელი ბეჟან 43.
ყანჩელი თეიმურაზ 43.
ყიზლარი 44, 67—71, 73.
ყირიმი 54, 66, 67, 108.
ყირიმის თათრები 34.
ყორღანაშვილი პაპუნა 88.
ყუბანეიშვილი სოლ. 4, 16.
ყუზანოვი რაფიელ 85, 110, 181, 182, 213, 217, 237, 239, 261, 263, 281, 283.

შ

შავლე 89.
შადოვი 89.
შალიკაშვილი დიმიტრი (დემეტრე) 21, 39, 42, 43.
შალიკაშვილი მეტი 83, 181.
შამახია 117.
შამილი 33.
შარჩენკო ანდრია 52.
Шатски 280.
შახანდაროვი ქაიხოსრო 50.
შახთამაზი 117.
შენგელია ხოსია 51.
შერნოუცი 59.
შეედები 75, 79—82.

შვერინი 9.
შვეტი 94.
შვეცია 50, 77, 79, 81, 184, 188, 191.
შიდა-ქართლი, იხ. ქართლი.
შიოს უდაბნო 144.
Ширяев В. 208.
Шлютельбург 250.
Шишлевская Н. 79—81.
შლისონბერგი 91.
შუბრანეცი (მდ.) 59.
Шувалов 279.
შუვალოვი ა. 86, 215, 225, 227, 237, 249, 265, 269, 277, 283, 299.
შუვალოვი პეტრე 73, 88, 211, 213, 219, 221, 225, 231, 233, 239, 241, 243, 261, 279, 281, 283, 293.
შულანეცი 59—61.
შუროვცი (სფ.) 59.
შჭერბაკი 64.

ჩ

Чаробелов П. 273.
ჩერკასკი ალექსი 13
ჩერკასკი ივანე 52.
ჩერტკოვა 57.
ჩერქეზთ ბატონიშვილი 119.
ჩიკონცი გერასიმე 43.
Череповский Е. 202.
ჩერნოვიცა 58.
ჩერქეზეთი 119.
ჩოგიზნი (ჩაგიზნი) 119.
ჩიქოვანი გიორგი 22.
ჩლარიზოვი დავით 51.
Чешенков П. 275.
ჩოკოლაჩი 56.
ჩოლოყაშვილი ოთარ 9, 39, 41, 42, 47.
ჩოლოყაშვილი სვიმონ 39, 42.
ჩოლოყაშვილი ფილიპე 43.
ჩრდილო-კავკასია 87.
ჩუბატენკო ვასილი 52.
ჩუბატენკო მიტრი 52.
ჩუბატენკო ფილიპ 52.
ჩუჩავსკის პერევოზი 65.
ჩუხრაი გერასიმე 52.

ჩხეიძე 118, 283.
ჩხეიძე ივანე 85, 180, 183, 185, 186.
ჩხეიძე სეხნია 8.

ც

Цагарели А. 4.
ცარიცინი 24.
ციციშვილი ამილღაბარ 16.
ციციშვილი ელისე 49.
ციციშვილი, ზაზას შვილი 11.
ციციშვილი ზურაბ 16.
ციციშვილი (ციციანოვი) იესე 38, 41, 42, 68, 83, 88, 181.
ციციშვილი ფარსადან 16.
ციციშვილი პაპუნა 16, 73, 75, 81.
ციციშვილი ქაიხოსრო 9, 16.
ცორნდორფი (სფ.) 42, 91, 93, 96, 100, 112, 188, 191, 193, 194.

ხ

ხარაძე დავით 50.
ხარიტონაშვილი დავით 42.
Харитонов Т. 257.
Хатаров И. 273.
ხაჭაპურიძე ნიკოლოზ 50, 51.
ხერკი 31.
ხერხეულიძე 45.
ხერხეულიძე გრ. 103.
ხერხეულიძე ზაალ 66.
ხერხეულიძე ზაალ ზაალის ძე 17.
ხერხეულიძე ზაალ ხოხონას ძე 17.
Хвабулов Е.—იხ. ჯობულაშვილი ე.
ხოთინი (დ.) 56, 57, 60—62, 83, 107, 179 184, 188, 191.
ხომუტოვი ნ. გენერალი 94.
ხიროლი (მდ.) 49.
ხრუშჩოვი მ. 63, 221 (?).

ძ

ძველი სანჭაროვი 47, 49.

ჯ

ჯავახიშვილი გერასიმე 39, 42—44.
ჯავახიშვილი ერასტი 17, 54, 83, 181.
ჯავახიშვილი ივანე 4.
ჯავახიშვილი მაკარი 83, 181.
ჯავახიშვილი შიოშ 17, 39, 42, 43, 54.
ჯანაშია სვ. 4, 13, 26.
ჯანდიერიშვილი ეფრემ 87, 200.
ჯანდიერიშვილი ელისე 87, 88.
ჯაფარიძე გიორგი 18.
ჯაფარიძე გრიგოლ 87.
ჯვარის ციხე—იხ. სოლაღის ციხე.
ჯიქიძე სიმონ 68, 83, 84, 181.
ჯომარდიძე გერასტი 20.
ჯომარდიძე ზაალ 20.
ჯომარდიძე ზურაბ 20.
ჯომარდიძე კაცია 20.
ჯომარდიძე ოთარ 20.
ჯომარდიძე როსეფა 20, 22.

ჰ

ჰანა 52.
ჰელსინგფორსი (ქ.) 79—81, 109, 179, 184.
ჰერკულესი 81.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

1. დავით გურამიშვილი ქართულ ჰუსართა პოლკში

ქართლის საგარეო მდგომარეობა XVIII საუკ., ვახტანგ VI-ის და მისი ამალის სოლაღში ჩასვლა, ვახტანგ ამილახვრის პეტერბურგში გამგზავრება (გვ. 3—7). ვახტანგ VI-ის ამალის ნუსხები და ლიტერატურული ცნობები (გვ. 7—23). სულხან-საბა ორბელიანის რუსეთში გამგზავრება (გვ. 23—26). ვახტანგ VI-ის პეტერბურგში გამგზავრება, მეფისა და მისი ამალისათვის სურსათ-სანოვაგისა და ბინების საკითხის მოგვარება (გვ. 26—30). დავ. გურამიშვილი სამშობლოში, მისი დატყვევება, გაქცევა და რუსეთში წასვლა (გვ. 30—36). ქართული ჰუსართა პოლკის ჩამოყალიბება და ქართველების მიერ მამულების მიღება უკრაინაში (გვ. 37—54). დავ. გურამიშვილი ყირიმის ომში (გვ. 54—68). ქართული ჰუსართა პოლკის ზრდა (გვ. 68—74). ქართული ჰუსარია პოლკის ფორმა (გვ. 74—77). დავ. გურამიშვილი რუსეთ-შვეციის ომში (გვ. 77—82). დავ. გურამიშვილის პრაპორშჩიკის ჩინზე წარდგინება (გვ. 82—88). დავ. გურამიშვილი შვიდწლიან ომში (გვ. 88—96). დავ. გურამიშვილის განთავისუფლება სამხედრო სამსახურიდან (გვ. 96—106). Давид Гурамишвили в Грузинском гусарском полку (резюме) (стр 107—411).

2. დოკუმენტები

გ. გელოვანის „მცირე ანდერძი" (გვ. 117—120). ვახტანგ VI-ის ამალის 1724 წლის ნუსხა (გვ. 121—144) ვახტანგ VI-ის ამალის 1737 წლის ნუსხა (გვ. 145—177). სხვადასხვა დოკუმენტი დავით გურამიშვილზე (გვ. 178—202). დოკუმენტები მერაბ გურამიშვილზე (გვ. 203—208). ქართული ჰუსართა პოლკის 1753 წლის ნუსხა (გვ. 209—301).

3. საძიებლები

ვახტანგ VI-ის 1724 წ. ამალის ნუსხის. პირთა საძიებელი (გვ. 302—305). ქართული ჰუსართა პოლკის 1753 წ. ნუსხის პირთა საძიებელი (გვ. 306—310). საერთო საძიებელი (გე 310—322).

დაიბეჭდა საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის
სარედ.-საგამომც. საბჭოს დადგენილებით

*

რედაქტორი ალ. ბარამიძე
გამომც. რედაქტორი გ. გოგიავა
ტექრედაქტორი ნ. ჯაფარიძე
კორექტორი ლ. გორდელაძე

გადაეცა წარმოებას 27.6.55. ხელმოწ. დასაბეჭდად 8.9.55. ქაღალდ.
ზომა 60×92¹/₁₆. ქაღალდ. ფურც. 10,125. საბეჭდ. ფურც. 20,250.
საავტორო 15,85. სააღრ.-საგამომც. ფურც. 16,13.
შეკვ. 1147. უე 05154. ტირაჟი 1000.
ფასი 9 მან.

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის გამომცემლობის სტამბა
თბილისი, ა. წერეთლის ქ. 3/5.

შემჩნეული შეცდომების გასწორება

გვ.	სტრ. ზემოდან	არის	უნდა იყოს
11	37	მეფის რძლების,	მეფის ძმების და
64	9	ხნის	წლის
65	12	ჩრდილო-სამხრეთ	ჩრდილო და სამხრეთ
66	8	კამენეც პოდოლსაის	კამენეც-პოდოლსკის
70	29	100 კაცს ორი ასეული ვერ	ასეულს 60 კაცი
72	18	ლეიბგვარდიის ფელდმარშალ	ფელდმარშალ, ლეიბგვარდიის
79 – 81	35,34,36	Шпилевской	Шпилевская
159	18	синовя	сыновья
197	10	всемогущимо	всемогущим
198	22	полданым	полданным
211	17	Амин	Аминь
	3	поисшых	пышешных

ს. ყუბანეიშვილი